YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İSTANBUL BOĞAZINDAKİ DENİZ FENERLERİ ve TAHLİSİYE YAPILARININ KORUMA ve DEĞERLENDİRİLMESİ

Mimar Reyhan AY

Doç. Dr. Cengiz Can

F.B.E Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve ve Restorasyon Programında Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

95052

Doç. Dr. İlgi Aşkun

Y. Doç. Dr. Faruk TUNCER

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cengiz CAN

İSTANBUL, 2000

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KISALTMA LİSTESİ i

ŞEKİL LİSTESİ ii

ÇİZELGE LİSTESİ iii

RESİM LİSTESİ iv

HARİTA LİSTESİ viii

ÖNSÖZ ix

ÖZET x

ABSTRACT xi

1. GİRİŞ 1

1.1. Amaç 1

1.2. Kapsam ve Yöntem 1

2. DENİZ FENERLERİ 3

2.1. Deniz Feneri Tanımı ve Kavramı 3
2.2. Deniz Feneri Tarihçesi 5
2.2.1. Deniz fenerinin tarihi gelişimi ve geçirdiği evreler 5
2.2.2. Optik aletlerin tarihi gelişimi 7
2.2.3. Işık kaynağının tarihi gelişimi 9
2.2.4. Cumhuriyet öncesi Türkiye'deki deniz fenerleri 10
2.2.5. Cumhuriyet sonrası Türkiye'deki deniz fenerleri 15
2.3. Fenerlerin Sınıflandırılması 18
2.3.1. Fenerlerin çalışma esasları ve sınıflandırılması 19
2.3.2. Fenerlerin ışık ve renk karakteristiğine göre sınıflandırılması 21
2.3.3. Fenerlerin çakışlarına göre sınıflandırılması 22
2.3.4. Fenerlerin ışık tiplerine göre sınıflandırılması 23
2.3.5. Fenerlerin yapılış amaçlarına göre sınıflandırılması 26
2.3.6. Fenerlerin konumlarına göre sınıflandırılması 26
2.3.7. Fenerlerin mimari yapılarına göre sınıflandırılması 28
2.4. İstanbul Boğazındaki Önemli Deniz Fenerleri 45
2.4.1. Ahırkapı feneri 46
2.4.2. Anadolu feneri 61
2.4.3. Rumeli feneri 69
2.4.4. Şile feneri 79
2.4.5. Kızkulesi feneri 87
2.4.6. Fenerbahçe feneri 98
2.4.7. Yeşilköy feneri 104

3. TAHLİSİYE YAPILARI 110

3.1. Tahlisiye Kavramı 110
3.2. Tahlisiye Teşkilatının Tarihçesi 116
3.3. İstanbul Boğazındaki Önemli Tahlisiye Yapıları 121

4. RİVA TAHLİSİYE İSTASYONU 130

4.1. Mimari Özellikleri ve Koruma Sorunları 130
4.2. Sonuç ve Koruma Önerileri 142
4.3. Riva Tahlisiye İstasyonu Koruma Projesi 143

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 161

KAYNAKLAR 163

EKLER 165

Ek 1. 1911 Yılına Ait Fener Risalesi 165
Ek 2. Türkiyedeki Önemli Deniz Fenerlerinin Katalog Çalışması 175
Ek 3. Türkiye Genelindeki Deniz Fenerlerini Gösteren Harita 219

ÖZGEÇMİŞ 220

KISALTMA LİSTESİ

K. E. G. K. İ. G. M.	Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü
T.D.İ	Türkiye Denizcilik İşletmesi

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1. 1896 yılında Fransızlar tarafından çizilen Yelkenkaya feneri mercek sistemi 7

Şekil 2.2. 1856 yılında Fransızlar tarafından çizilen Mehmetçik feneri planı 8

Şekil 2.3. Fransızlar tarafından çizilen Mehmetçik feneri planı 29

Şekil 2.4. Fransızlar tarafından çizilen Mehmetçik feneri kesiti 30

Şekil 2.5. Fransızlar tarafından çizilen Mehmetçik feneri görünüşü 31

Şekil 2.6. Fransızlar tarafından çizilen Bebek feneri planı 32

Şekil 2.7. Fransızlar tarafından çizilen Bebek feneri görünüşü 33

Şekil 2.8. Kapsüle feneri planı 35

Şekil 2.9. Kapsüle feneri planı görünüşü 35

Şekil 2.10. Dörtgen planlı kagir kule modeli 36

Şekil 2.11. Fransızlar tarafından çizilen Kilitbahir feneri çizimi 37

Şekil 2.12. Kara üzerinde şamandır tipi fener kulesi 38

Şekil 2.13. Ahırkapı feneri kat planları 50

Şekil 2.14. Fransızlar tarafından çizilen Feneradası feneri planı 41

Şekil 2.15. Fransızlar tarafından çizilen Feneradası feneri kesiti 42

Şekil 2.16. Fransızlar tarafından çizilen Vortones feneri görünüşü 43

Şekil 2.17. Üç ayaklı kagir sehpa ve metal kule 44

Şekil 2.18. Ahırkapı feneri kat planları 49

Şekil 2.19. Ahırkapı feneri kesit ve görünüşü 51

Şekil 2.20. Ahırkapı feneri balkon korkuluğu detayı 52

Şekil 2.21. Ahırkapı feneri kaide korkuluğu detayı 52

Şekil 2.22. Ahırkapı feneri giriş kapısı detayı 53

Şekil 2.23. Ahırkapı feneri pencere detayı 53

Şekil 2.24. Ahırkapı fener mekanizma detayı 54

Şekil 2.25. 1924 yılına ait Fenerbahçe feneri rölövesi (K.E.G.K.G.M. Arşivi) 102

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1. Bölgelerine ve ışık kaynağına göre deniz fenerleri 17

Çizelge 2.2. Fenerlerin sınıflandırılması 18

Çizelge 2.3. Haritada gösterilen deniz feneri renkleri 21

RESİM LİSTESİ

Sayfa

Resim 2.1. İskenderiye feneri (Pharos) 16. yüzyılda yapılan imajinasyon çizimi 4
Resim 2.2. İskenderiye feneri (Pharos) gravürü 4
Resim 2.3. İskenderiye feneri gravürü (Putnam, 1937: 28) 5
Resim 2.4. Deniz tahkim kalesi (Zamarovski, Les 7 Mervelles Du Monde) 6
Resim 2.5. Asetilen gazlı fenerlerin mekanizması 20
Resim 2.6. Devvar fenerlerin mekanizması 20
Resim 2.7. Payandalı kagir kule modeli 34
Resim 2.8. Bu gruba en yakın örnek Kuşadası feneri 34
Resim 2.9. Bu gruba örnek Kapsüle feneri 34
Resim 2.10. Karataş feneri 36
Resim 2.11. Oğlakadası feneri 38
Resim 2.12. Metal direk fener kulesi 38
Resim 2.13. Bafra feneri (1999) 38
Resim 2.14. Bafra feneri (1999) 39
Resim 2.15. Bafra feneri (1999) 39
Resim 2.16. Feneradası feneri (1999) 40
Resim 2.17. Ahırkapı feneri (1999) 55
Resim 2.18. 1890 yılında Ahırkapı feneri 57
Resim 2.19. Ahırkapı fener kulesi (1999) 58
Resim 2.20. Ahırkapı feneri giriş kapısı (1999) 59
Resim 2.21. Ahırkapı feneri (1999) 60
Resim 2.22. Anadolu feneri (Hatipoğlu, 1998: 74) 65
Resim 2.23. 1877 tarihli bir gravürde Anadolufeneri köyü ve kalesi 66
Resim 2.24. Anadolu feneri mekanizması (2000) 67
Resim 2.25. Anadolu feneri mekanizması (2000) 67
Resim 2.26. Anadolu feneri (1999) 68
Resim 2.27. Rumeli fenerin eski bir görünüşü (Soysal, 1997: 44) 73
Resim 2.28. Rumeli feneri (1999) 75
Resim 2.29. Rumeli fenerdeki ışık mekanizmaları (Adese, 1999) 76
Resim 2.30. Rumeli feneri aslan başlı su oluğu (1999) 77
Resim 2.31. Rumeli fenerdeki ışık mekanizmaları (1999) 78
Resim 2.32. Rumeli feneri pencere (1999) 78

Resim 2.33. Şile feneri (1999) 82
Resim 2.34. Şile feneri kulesi (1999) 83
Resim 2.35. Şile feneri kule merdiveni (1999) 83
Resim 2.36. Şile feneri adesesi (1999) 84
Resim 2.37. Şile feneri adesenin altındaki mekanizmalar (1999) 84
Resim 2.38. Şile feneri deniz cephesi (1999) 85
Resim 2.39. Şile feneri yol cephesi (1999) 86
Resim 2.40. Şile feneri deniz cephesi (1999) 86
Resim 2.41. Kızkulesi restorasyon öncesi (1998) 90
Resim 2.42. Kızkulesi gravür (Hiçyılmaz,1997:49) 91
Resim 2.43. Kızkulesi gravürü 92
Resim 2.44. Kızkulesi gravürü (Akın, 2000: 42) 92
Resim 2.45. Kızkulesi gravürü (Alper, 2000: 22) 93
Resim 2.46. Kızkulesi restorasyon öncesi resmi (Alper, 2000: 26) 94
Resim 2.47. Kızkulesi restorasyon sonrası resmi (Alper, 2000: 28) 95
Resim 2.48. Kızkulesi restorasyon öncesi-sonrası resmi (Alper, 2000: 31) 95
Resim 2.49. Kızkulesi restorasyon yapılırken resmi (Alper, 2000: 27) 96
Resim 2.50. Kızkulesi restorasyon sonrası resmi (Alper, 2000: 30) 97
Resim 2.51. Fenerbahçe fenerinin eski bir görünüşü 101
Resim 2.52. Fenerbahçe fenerinin görünüşü (Hatipoğlu, 1998: 72) 103
Resim 2.53. Yeşilköy feneri (1999) 107
Resim 2.54. Yeşilköy feneri (1960) 108
Resim 2.55. Yeşilköy feneri (1975) 109
Resim 3.1. Osman-R gemisi kurtarma operasyonu Kilyos 110
Resim 3.2. Tahlisiye istasyonu roket malzemesi (1999) 111
Resim 3.3. Tahlisiye istasyonu silahlık dolabı (1999) 112
Resim 3.4. Tahlisiye istasyonu koğuş odası dolapları (1999) 112
Resim 3.5. Eski Cankurtarma çalışmalarını gösteren kartpostal 114
Resim 3.6. Eski cankurtarma çalışmalarını gösteren kartpostal 115
Resim 3.7. Eski cankurtarma çalışmalarını gösteren resim 117
Resim 3.8. Eski cankurtarma çalışmalarını gösteren resim 117
Resim 3.9. Tahlisiye personeli eğitimlerinden görüntüler (1999) 119
Resim 3.10. Kilyos' da Osman-R Gemisi kurtarma operasyonundan görüntüler 120
Resim 3.11. Koğuş binası (1999) 123

Resim 3.12. Rokethane ve ahır binası (1999) 123
Resim 3.13. Wc ve depo binası (1999) 123
Resim 3.14. Koğuş binası (1999) 124
Resim 3.15. Rokethane binası (1999) 124
Resim 3.16. Wc binası (1999) 124
Resim 3.17. Koğuş binası (1999) 125
Resim 3.18. Koğuş binası (1999) 125
Resim 3.19. Kayıkhane binası (1999 125
Resim 3.20. Rokethane binası (1999) 125
Resim 3.21. Koğuş binası (1999) 126
Resim 3.22. Koğuş binası (1999) 126
Resim 3.23. Rokethane binası (1999) 126
Resim 3.24. Koğuş binası (1999) 127
Resim 3.25. Depo ve Garaj binası (1999) 127
Resim 3.26. Kayıkhane binası (1999) 127
Resim 3.27. Garaj binası (1999) 128
Resim 3.28. Koğuş binası (1999) 128
Resim 3.29. Koğuş ve depo binası (1999) 129
Resim 3.30. Koğuş ve depo binası (1999) 129
Resim 3.31. Koğuş binası (1999) 129
Resim 4.1. Riva tahlisiye istasyonu (1999) 130
Resim 4.2. Riva tahlisiye istasyonu genel görünüşü (1999) 131
Resim 4.3. Riva tahlisiye istasyonu koğuş binası (1999) 132
Resim 4.4. Riva tahlisiye istasyonu rokethane, wc ve ahır binaları (1999) 133
Resim 4.5. Riva tahlisiye istasyonu gözetleme kulesi kaidesi (1999) 133
Resim 4.6. Riva tahlisiye istasyonu bahçe kapısı (1999) 134
Resim 4.7. Riva tahlisiye istasyonu rokethane ve ahır binaları (1999) 135
Resim 4.8. Riva tahlisiye istasyonu koğuş binası (1999) 135
Resim 4.9. Riva tahlisiye istasyonu koğuş binası (1999) 136
Resim 4.10. Riva tahlisiye istasyonu koğuş iç görünüşü (1999) 137
Resim 4.11. Riva tahlisiye istasyonu koğuş iç görünüşü (1999) 138
Resim 4.12. Riva tahlisiye istasyonu koğuş bodrum görünüşü (1999) 138
Resim 4.13. Riva tahlisiye istasyonu koğuş tavan görünüşü (1999) 139
Resim 4.14. Riva tahlisiye istasyonu koğuş tavan görünüşü (1999) 139

Resim 4.15. Riva tahlisiye istasyonu koğuş,ahır görünüşü (1999) 140
Resim 4.16. Anadolu Karaburun tahlisiye gözetleme kulesi(Tip kule) 141
Resim 4.17. Riva tahlisiye İstasyonu kaidesi üzerinde tip kule olduğu tespit edil.. 141

HARİTA LİSTESİ

Sayfa

Harita 2.1. İstanbul boğazındaki deniz fenerleri 45
Harita 2.2. Anadolu fenerinin yer aldığı 1648 tarihli harita..... 64
Harita 3.1. Karadeniz sahilindeki tahlisiye yapıları 122
Harita 4.1. Riva tahlisiye istasyonu konumu 131
Harita Ek 2.1. Marmara bölgesindeki deniz fenerlerini gösteren harita..... 175
Harita Ek 2.2. Akdeniz bölgesindeki deniz fenerlerini gösteren harita..... 198
Harita Ek 2.3. Ege bölgesindeki deniz fenerlerini gösteren harita 204
Harita Ek 2.4. Karadeniz bölgesindeki deniz fenerlerini gösteren harita..... 211
Harita Ek 3.1. Türkiye genelindeki deniz fenerlerini gösteren harita 219

ÖNSÖZ

Bu çalışmaya katkılarından dolayı, tez yürütücüm Sayın Doç. Dr. Cengiz Can'a, bu çalışma süresince yardım ve desteğini esirgemeyen Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki İnşaat-Emlak Daire Başkanlığı başta olmak üzere, Kıyı Hizmetleri Daire Başkanlığına, Denizcilik İşletmeleri Genel Müdürlüğü Müze ve Arşiv Müdürü olan Sayın Şükrü Yaman'a, MSÜ Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Sayın Doç. Dr. İlgi Yüce Aşkun'a, Denizler kitabevi sahibi Sayın M. Turgay Erol'a, ayrıca her zaman olduğu gibi, bu çalışma sırasında benden maddi manevi yardımını esirgemeyen eşim Sayın Mustafa Yamak'a yardım ve sabırlarından dolayı teşekkür ederim.

ÖZET

İlk bölümde deniz fenerlerinin tanımı, kavramı, tarihçesi, ışık kaynakları ve optik aletleri, Türkiye'deki deniz fenerlerinin gelişimi ve fenerlerin çeşitli özelliklerine göre sınıflandırılması konuları ile İstanbul boğazındaki önemli görülen 7 deniz feneri ayrıntılı olarak incelenmiştir.

İkinci bölümde Tahlisiye kavramı, tarihçesi ve İstanbul Boğazındaki faaliyette bulunan tahlisiye yapıları hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde Riva tahlisiye istasyonunun mimari özellikleri ve koruma sorunları ele alınarak, koruma projesi hazırlanmıştır.

Ekler kısmında 1911 yılına ait fener risalesi ve ülkemizdeki önemli deniz fenerlerinin katalog çalışması hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Deniz, deniz feneri, tahlisiye, gemi, ışık, kule, Işık rengi

ABSTRACT

The lighthouse's definition, concept, light source and optical equipment's; and the classification and historical development of Turkey's lighthouses are discussed in the 1st section. In addition to that, the 7 known lighthouses at Istanbul Bosphorus are also mentioned in detail.

The definition and history of savage buildings; and some information about Istanbul Bosphorus's Savage buildings that are still used are discussed in the 2nd section.

Riva Savage Building is examined according to architectural plan and a restoration project is presented with respect to known protection problems in the 3rd and final section.

The list of the lighthouse at 1911 and the catalog of known Turkish lighthouses are given in appendices.

Keywords: sea, lighthouse, savage, ship, light, tower, color of light

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu olan deniz fenerlerinin tarihi, İ.Ö. 280 yılında Mısır'da İskenderiye şehrindeki bir ada üzerinde inşa edilen fenerle başlar. Deniz fenerleri, bu tarihten itibaren deniz ulaşımında yol gösterici olarak kullanılmıştır. Ülkemizde ise deniz fenerleri, Osmanlı döneminde Tersane-i Amire tarafından 1839 yılında yapılmaya başlanmıştır.

İlk tahlisiye yapıları 17. Yüzyıl ortalarında İngiltere de kurulmuş ve daha sonraki yıllarda, kaza riski fazla olan birçok yerde bu istasyonların yaygınlaştığı gözlenmiştir. Ülkemizde ise 1868 yılında Tahlisiye İdaresi adı altında bir cankurtarma birimi kurulmuştur. Günün yirmidört saati görev başında bulunan istasyon mürettebatı, herhangi bir kaza anında sancak farkı gözetmeksizin yardıma koşmaktadır.

1.1. Amaç

Bu araştırmaya konu olarak deniz fenerleri ve tahlisiye yapılarının seçilmesindeki amaç; deniz fenerlerinin kendine özgü mimari yapısının olması ve bu yapılarla ilgili yeterince bilimsel yayınların bulunmayışıdır. Tarihi ve özgün dokusuyla günümüze kadar işlevini sürdürmüş ve sürdürmekte olan bu yapıları belgeleyerek, mimari mirasın korunması için ve ileride yapılacak araştırmalara temel olması amacıyla, böyle bir çalışma hedeflenmiştir.

1.2. Kapsam ve Yöntem

Ülkemiz kıyılarında değişik özelliklere sahip 369 deniz feneri bulunmaktadır. Bu fenerlerden büyük bir kısmı, günümüze kadar orijinalliğini koruyarak ve işlevini sürdürerek gelmiştir. Stratejik konumu ve mimari yapıları açısından boğaz trafiğinin önemli yapıları olan deniz fenerleri ve tahlisiye yapıları tez kapsamına alınmıştır.

Yapılan çeşitli araştırmalar sonucunda, bu konuyla ilgili kaynakların yetersiz ve birbirine benzer olduğu görülmüştür. Değişik ve yeni birtakım bilgilere ulaşılamaması sebebiyle, kütüphane dışında, depolarda arşiv kimliğine kavuşmamış olan veya eser haline getirilmemiş birtakım bilgiler, bir araya getirilerek kaynaklar zenginleştirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğünde bile, görev ve yetkisi altında bulunan bu yapılar hakkında detaylı bilgiler bulunmamaktaydı. Konu ile ilgili geniş bilgilerin Osmanlı arşivlerinde olduğu tespit edinilip, yapılan araştırma ve çevriler neticesinde,

geçmişten günümüze kadar gelen pek çok fener hakkında detaylı bilgilere ulaşılmıştır. Bu bilgiler ışığında 1911 yılında oluşturulmuş fener risalesinde incelenen fenerler hakkında bilgiler, günümüz yazısına çevrilerek Ek1 de verilmiştir. Ayrıca T.D.İ arşivindeki 1845 tarihli muasebe-i ahkam defteri incelenip gerekli görülen bölümler tezde kullanılmak üzere çevrildi. Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Arşivi ve İlgili kişilerden elde edilen resim, belge, gravür ve rölövelerden yola çıkarak, yerinde yapılan tespit ve rölöve çalışmaları ışığında, fener ve tahlisiye istasyonlarının bölgelere göre mevkilerini gösteren haritalar hazırlanmıştır. İstanbul çevresindeki fenerlerin büyük bir kısmı yerinde incelenmiştir. Diğer bölgelerdeki fenerler ise, yerinde sınırlı tespit yapılıp, daha çok arşiv dokümanları ışığında bir katalog çalışması yapılarak, Ek2 de verilmiştir. Günümüzde işlevini yerine getiremediğinden dolayı harap durumda olan, Riva tahlisiye istasyonu, özgün yapısını koruması sebebiyle, teze konu olarak alınmıştır. Yerinde yapılan tespit, rölöve çalışması ve fotoğraflarla sorunlar belgelendirilerek, koruma projesi hazırlanıp, koruma önerileri sunulmuştur.

2. DENİZ FENERLERİ

2.1. Deniz Feneri Tanımı ve Kavramı

Fransızca phare, İtalyanca ve İspanyolca faro, İngilizce lighthouse, Almanca da Leuchtturm, kelimeleri ile ifade edilen deniz fenerinin, bilinen ilk örneği İ.Ö. 280'e dayanmaktadır. Kesin etimolojisi bilinmiyorsa da Yunanca da "pharos" anlamına gelen deniz fenerinin; Mısır da ki İskenderiye şehri kıyısında yer alan bir adanın üzerinde inşa edilmiş olan, 120 metrelik fener kulesinin özel adı olduğu varsayılmaktadır. Bu ismin kaynağı olarak da, adada alım ve satımı yapılan Mısır dilindeki adı "P[h]aar" olan "bez" den geldiği ileri sürülmektedir.

Pharos feneri Mısır mimarisinin geç çağı olan İ.Ö. 1090 tarihlerinde inşa edilmiştir. Bu dönemde Mısır mimarisinde bina duvarları, cepheden payanda gibi eğiktir. Penceresiz ve düz duvar yüzeyi, oyma ve hiyeroglifler için uygun bir zemindir. Yine bu dönemde anıtsal taş mimariyi geliştiren Mısırlıların, bina planı ve kesit yapmasını bildiklerini, belgelerden öğrenilmektedir. Bütün bu özellikler Resim 2.1 ve Resim 2.2' deki Pharos feneri gravüründe görülmektedir.

Türk Ansiklopedisine göre; deniz fenerleri; "Geceleri, deniz ve hava yolcularına ışık kaynakları ile yollarını göstermek için yapılmış kule" olarak tanımlanmaktadır. Gemilere yol göstermek ve mevkilerini bildirmek amacıyla inşa edilen, deniz trafiğinin en önemli yardımcılarıdır. Gündüzleri kule olarak, geceleri ise yaydıkları ışığın renk ve karakterleri ile gemilere yol gösteren sabit seyir yardımcılarıdır.

İnsanların denizi tanıması ve ulaşım amacı olarak kullanmaya başlamasından itibaren, gemiler; seferlerini tamamlayıp güvenle kıyıya ulaşmanın yollarını araştırmış ve bu doğrultuda deniz fenerlerinin önemli bir ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, denizlere hakim olanın dünyaya da hakim olduğunu tarih göstermiştir. Bu amaçla deniz fenerleri değişen ve gelişen teknolojiye paralel olarak önemli mesafeler kat etmiştir.

Deniz fenerlerinin denizciler açısından önemi şüphesizdir. Fakat bu yapılar, her dönemde insanları etkileyerek pek çok masal, roman, hikaye, resim, şarkı, şiir ve film gibi edebi eserlere konu olmuştur. İnsanların varoluşundan beri süre gelen en büyük tutkularından biri olan deniz, tabiatın kendisine sunduğu doğal güzellikleri farklı biçimde sergilemiştir. Aslında

deniz fenerleri hasreti ve yalnızlığı simgelediğinden, insanın hem ruhunu hem de yaşamını etkileyen yapılar olarak görülmüştür.

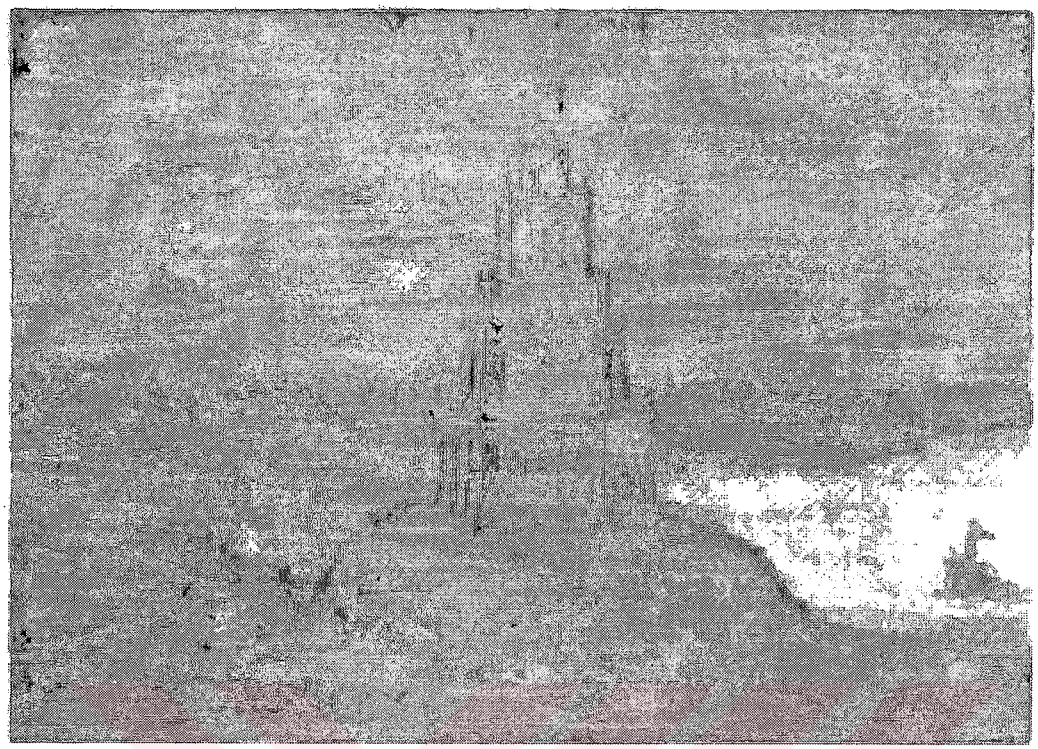

Resim 2.1. İskenderiye feneri (Pharos) 16. yüzyılda yapılan imajinasyon çizimi (Denizatı,1999:44)

Resim 2.2. İskenderiye feneri (Pharos) gravürü

2.2. Deniz Feneri Tarihçesi

2.2.1. Deniz fenerinin tarihi gelişimi ve geçirdiği evreler.

Deniz fenerlerine ihtiyaç duyulduğu ilk dönemlerde, kıyılara yakın bölgelerde, deniz yolcularına yollarını gösterecek ateşler yakılırdı. İlerleyen zaman içerisinde bu yöntemin eksiklikleri fark edilmiş, buna benzer ateşlerin limanlara yakın sütun tepesinde yakıldığı görülmüştür. İ.Ö. 5. yüzyılda Pireus (Yunanistan, Pire) ve başka yerlerdeki, fener olarak kabul etmediğimiz fakat bu özellikleri taşıyan kalıntılara rastlanmıştır. Çanakkale boğazının Ege denizine çıkış noktasında ve Asya kıyısında bulunan Sigeion (Kumkale) de yapılmış olan en eski kulenin bu amaç için tasarlanmış bir yapı olduğu sanılmaktadır.

İlk deniz feneri, Mısır da; bugünkü İskenderiye Limanının girişindeki bir ada üzerinde, 120 metre yüksekliğine sahip ve dünyanın yedi harikasından biri kabul edilen İskenderiye feneri olduğu tahmin edilmektedir. Bu fenerde ışık, reçineli odun ve madeni yağların büyük kaplarda yakılması ile elde edilirdi. Fener ışığının Arkimedes'in keşfettiği çukur metal aynadan oluşan bir kesiklik mekanizması ile 50 kilometre uzağa kadar görüldüğü belirtilmektedir. Mısır kralı Ptolemaios Philadelphos tarafından İ.Ö. 280 yılında Kinidoslu Sostratos'un planına göre yapılmış olan bu fener İ.S. XIV. yüzyıldaki bir depremde yıkılmış ve kule yıkıntılarının 15. Yüzyılda Sultan Katmer'in yaptırdığı deniz tahkim kalesinin altında olduğu saptanmıştır (Resim. 2.4) (Türk ansiklopedisi, 1966: 44).

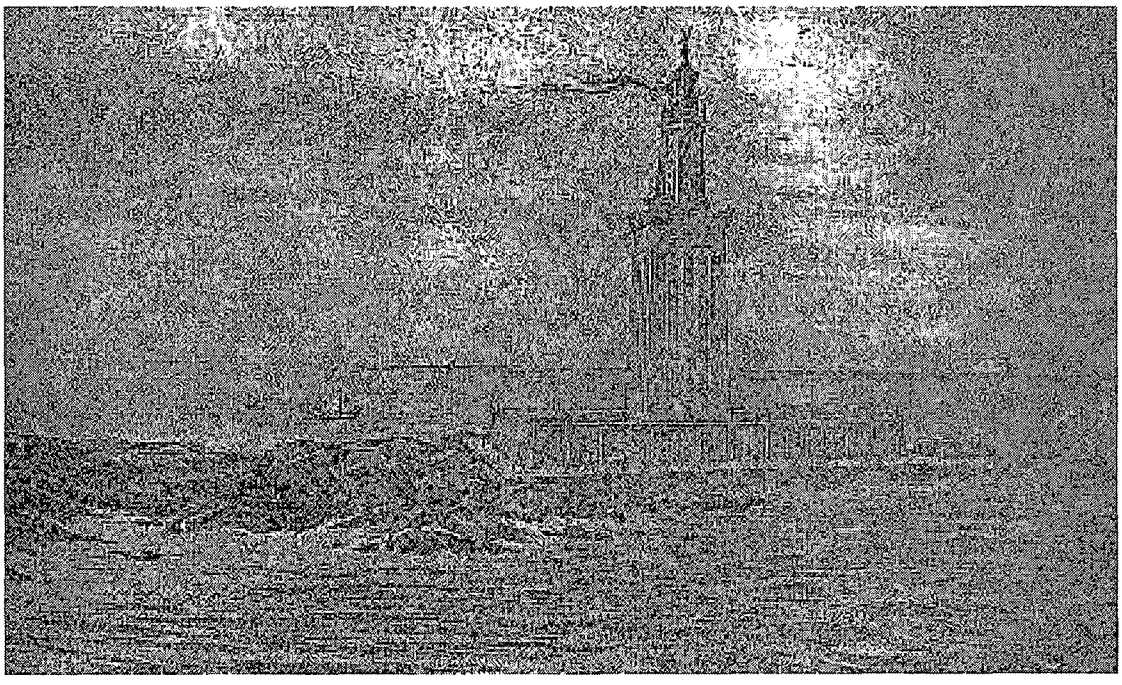

Resim 2.3. İskenderiye feneri gravürü (Putnam, 1937: 28)

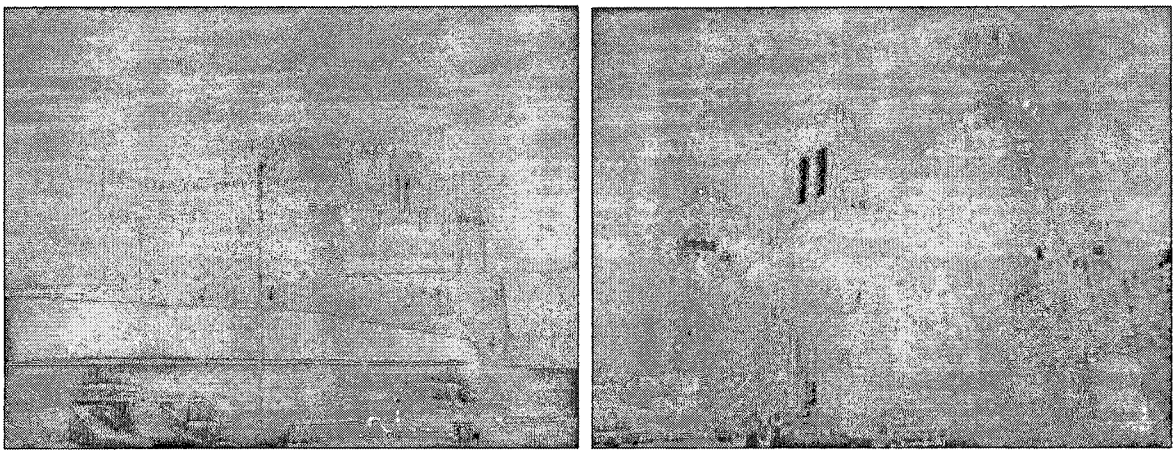

Resim 2.4. Deniz tahkim kalesi (Zamarovski, Les 7 Mervelles Du Monde)

Akdeniz kıyısında yerleşmiş olan Finike, Kartaca ve Venedikli denizci milletler, fener ihtiyaçlarını nehir girişleri ve sahillerin önemli geçit yerlerine, ilkel şekilde yapılmış yüksek kuleler üzerinde yaktıkları odun ve kömürlerin ışığından yararlanarak gidermişlerdir.

Helenistik ve Roma devrinde ise Akdeniz'in kıyılarında kurulan deniz fenerleri, İskenderiye fenerinden daha küçük olmakla birlikte aynı modele göre inşa edilmiştir. Bunlar bir bakıma bugünkü modern deniz fenerlerinin ilkel biçimleri olmuştur.

Yüzlerce yıl fenerlerin yapı ve ışık kaynaklarında herhangi bir ilerleme olmamıştır. 1800'lü yılların başlarından itibaren fenerler, dünya denizlerine yayılmaya başlamış ve bünyelerinde birçok yenilikler meydana getirilmiştir. Bu tarihlerde kulelerin tepelerinde yakılan ışık verici maddelerin koruma altına alınması fikri doğmuş ve arkalarına da parlatılmış madeni levhalar konularak, ışığın çoğaltılmasına çalışılmıştır. Bununla birlikte yakılan maddelerde de değişiklik olmuş, odun ve kömürün yerini 1750 yıllarında kandiller almıştır. Bu gelişmelerin ışığında 1763 tarihinde gazyağı çoğunlukla kullanılmaya başlanmıştır. Gazyağını 1837 de havagazı izlemiştir. Havagazı fenerlerde 60 yıla yakın kullanılmıştır. 1896 dan itibaren yerini halen bazı fenerlerde kullanılmakta olan asetilene bırakmıştır. Havagazının fenerlerde kullanılmasıyla, sabit ışıklandırılmadan çıkış ve çakışlı ışıklandırmaya geçiş sağlanmıştır. Fenerlerde çakışlı veya şimşekli aydınlatmanın uygulanma tarihi 1883 tür. Asetilen ise . Dünya savaşını izleyen yıllarda uygulanmıştır. Asetilen seri ve keskin ışık çaktırma olanağına sahip bir aydınlatıcıdır. 1858 yılından günümüze kadar, deniz fenerlerinde ışık kaynağı olarak elektrik kullanılmaktadır (Adalıer, 1983).

2.2.2. Optik aletlerin tarihi gelişimi

Uzun zaman, fener ışığının şiddetini kuvvetlendirmek için bir çaba verilmemiştir. Bu konuda zaman bakımından yapılan ilk teşebbüs, 1763'te W. Hutchinson tarafından gümüşle kaplı billurdan yapılmış parabolik reflektörler (reflecteur) kullanmak olmuştur. 1784'te düz ve parlak metal reflektörler kullanılmış, böylece ışınların belli bir yönde yansımaları sağlanmıştır. Reflektörü döndürerek ışığın da dönmesi sağlanmıştır. Bu sisteme "katoptrik" adı verilir. Günümüzde yalnız küçük fenerlerde kullanılır. Büyük fenerlerde ise, Buffon'un 1748'de geliştirdiği mercek sistemleri kullanılmaktadır. Bunlara "diyoptrik" ya da "kadiyoptrik" sistem adı verilir. 1850'de T. Stevenson, merceklere prizma da ekleyerek önemli bir ilerleme kaydetmiştir (Adalıer, 1983).

Işığın kesikliliği sorusu birçok araştırmalara konu olmuş ve bir çok sistemler kullanılmıştır. Başlıca üç sistem sıra ile uygulanmıştır:

a. Işık kaynağının çevresinde silindirik perdenin kaldırılıp indirilmesi.

b. Bir perdenin döndürülmesi.

c. Işığın kendisinin belli aralıklarla söndürülüp yakılması.

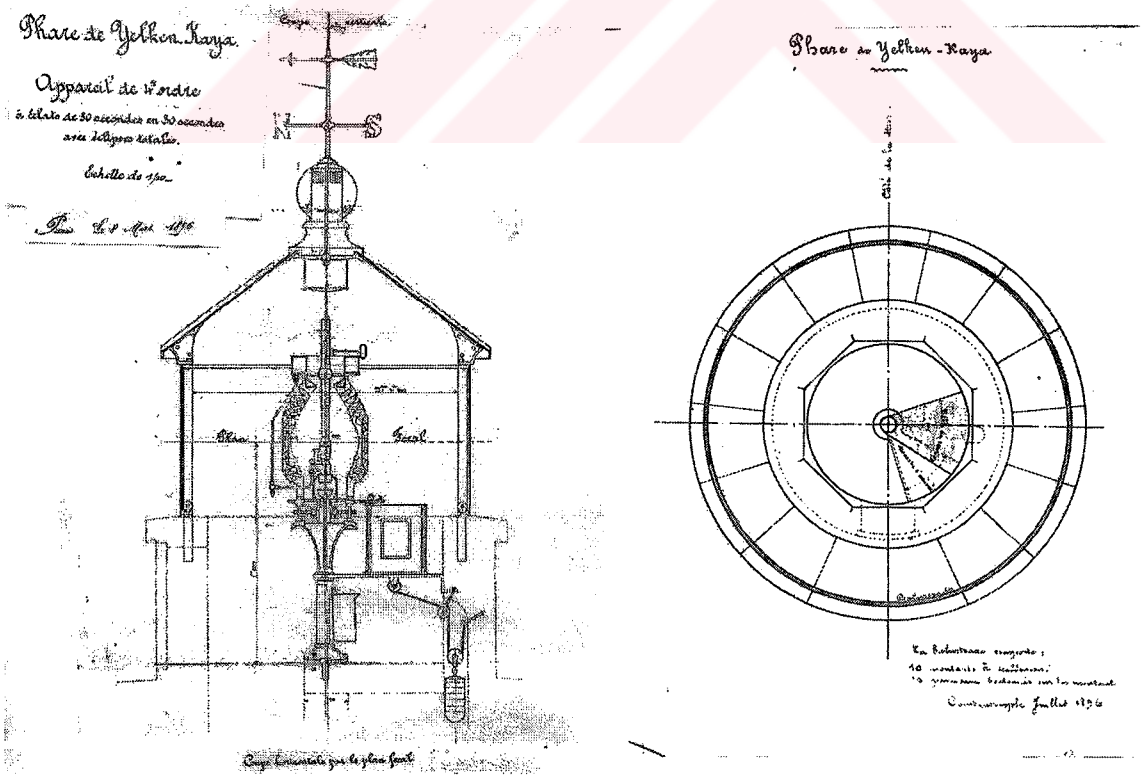

Şekil 2.1. 1896 yılında Fransızlar tarafından çizilen Yelkenkaya feneri mercek sistemi (K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

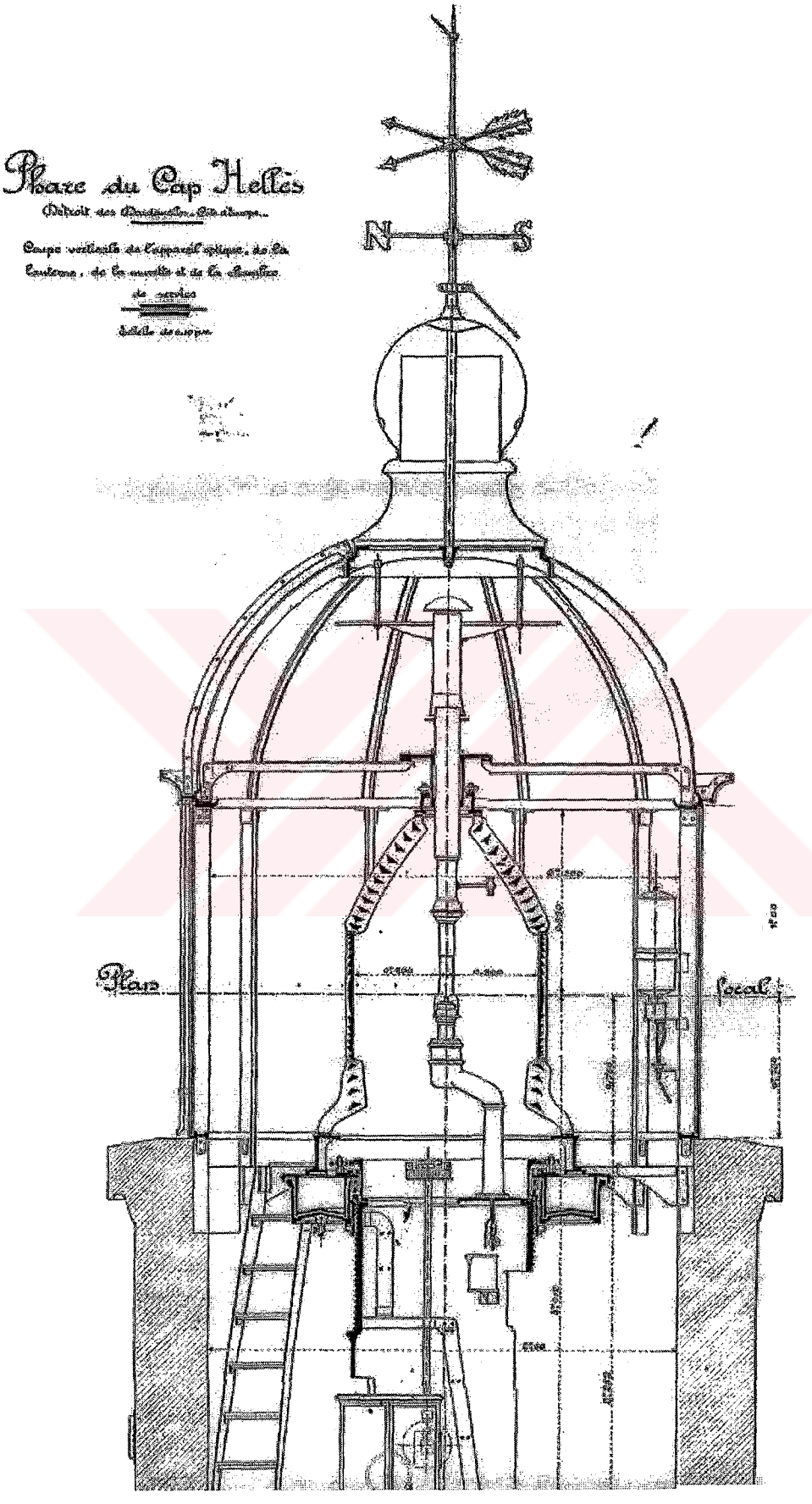

Şekil 2.2. 1856 yılında Fransızlar tarafından çizilen Mehmetçik feneri mekanizma planı

(K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

2.2.3. Işık kaynağının tarihi gelişimi

Deniz fenerlerinde ışık kaynağı olarak odun ve kömür, XIX yüzyılın ilk yarısına kadar kullanılmıştır. Zamanla yakacak maddelerin yerini petrol lambaları ve koza yağı almıştır. Fenerlerin gelişmesinde ilk önemli atılım, 1811'de Fransız bilim adamı Augustin Fresnel tarafından yapıldı. Işık veren maddelerin korunmaları ve ışığın bir biçimde yansıtılması yöntemlerini kısa zamanda geliştirdi ve ışığın gücünü arttırdı. Daha sonra ışık kaynağının önüne güçlü mercekler yerleştirerek, ışığı hüzne haline getirmeyi gerçekleştirdi. Böylece ışığın gücü daha da arttı. Kristaller dilimli olarak kesiliyor, birbirine paralel olan kristaller ufaltılarak, çevreden merkeze doğru dairesel hale getiriliyor ve ortasına bir delik açılıyordu. Işık huzmesi bu delikten güçlü olarak görülmekte idi. (Blaise, 1988: 35) Işık kaynağı olarak kömür ateşinin kullanılması, May adasında (İngiltere) 1810, Cumberlend'da (İngiltere) 1823, Kattegat'daki (İskandinavya) Nidingen'de 1846 yılına kadar devam etmiştir. Liverpool'da (İngiltere) 1763 ten beri kullanılan hayvansal ve bitkisel yağların pahalı olması sebebiyle, zamanla bu ürünler yerini madeni yağlara bırakmak zorunda kalmıştır. Tarihte ilk olarak; havagazı 1837 yılında Troon'da (İngiltere), Asetilen 1896 yılında Chassiron'da (Fransa), elektrik ise 1858 de South Foreland'da (İngiltere) uygulanmıştır. Günümüzde faaliyet gösteren pek çok deniz fenerinde 8000 Watt'lık veya daha güçlü ampuller kullanılmaktadır (Türk Ansiklopedisi; 1966: 45).

2.2.4. Cumhuriyet öncesi Türkiye'deki deniz fenerleri

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ülke sınırları Asya, Avrupa ve Afrika kıyılarına kadar uzanmaktaydı. Buna rağmen fener idaresinin kurulması, Kırım harbi yıllarına rastlamaktadır. 1853-1857 yılları arasındaki inşa edilen fenerlerin modern şekilde ışıklandırılması, 1881 yılında olmuştur.

19. yüzyılın başlarında, imparatorluk kıyılarında faaliyet gösteren birkaç fener, doğrudan Bahriye Nezareti (Donanma Bakanlığı) tarafından idare edilmekteydi. Bu fenerler; Ahırkapı feneri (25.12.1857), Fenerbahçe feneri (5.5.1856), Kızkulesi feneri (25.12.1856), Rumeli feneri (15.5.1856), Anadolu feneri (15.5.1856) ve Karadeniz boğazı girişi ile çıkışındaki fener dubasıydı. Karadeniz boğazındaki geçitlerin güvenli biçimde yapılmasını sağlamak amacıyla inşa edilen bu fenerler, düzen ve teşkilatlarının gelişememesi nedeniyle istenen kapasitede yararlanılamamıştır. Bu fenerlerde, büyük fitilli kandillerde zeytinyağı yakılmaktaydı. Anadolu fenerinde on iki, Fenerbahçe fenerinde sekiz kandil kullanılıyordu. Yılda bin okka zeytinyağı yakıldığı ve binbeşyüz kuruşluk fitil harcandığı belgelenmişti (Muasebe-i Ahkam Defteri, 1845).

1855 yılında, Kırım savaşı sırasında Fransız ve İngiliz deniz kuvvetlerine bağlı gemilerin Boğazın Karadeniz girişini görmeleri ve güvenle Boğaz sularına girebilmeleri için, bugünkü Anadolu ve Rumeli fenerlerinin bulunduğu yerde mevcut olan fenerlerin yenilenmesi talep edilmiş ve 15 Mayıs 1856'da bugünkü anlamda modern birer fener olarak faaliyete geçirilmiştir. Bu fenerler Fransızlara verilen imtiyaz doğrultusunda Fransız Fener İdaresi tarafından yapılmıştır.

Yine bu yıl yapılan Kırım savaşından elde edilen deneyimler, deniz harekatlarında özellikle bilinmeyen ve tehlikeli kıyılarda, fenerler kurulmasının denizcilik ve deniz ulaşımı yönünden önemi kavranmış, bu nedenle Gelibolu feneri (20.8.1856), Yılan Adası feneri, Kumkale feneri (15.9.1856), Seddülbahir feneri (15.8.1861) gibi fenerler inşa edilmiştir. Bu fenerlerde ışık kaynağı olarak, zeytinyağı kullanılmıştır.

İmparatorluk kıyıları boyunca, yani Girit ve çevresindeki adalara, Makedonya kıyıları, Ege kıyıları, İzmir Körfezi, Suriye, Çanakkale Boğazı, Marmara Denizi, İzmir Körfezi, Boğaziçi, Karadeniz kıyıları, Romanya ve Bulgaristan kıyıları, Kızıldeniz kıyılarında yer alan 205 kadar fener (1856–1904) yılları arasında 48 yıl içinde yapılmıştır (Yaman vd., 1994: 222).

Fransız mühendis Michel Marius, Osmanlı hükümetine bir tasarı sunmuş; tasarıda kıyıların ticari öneminden söz ederek, gerekli yerlere yeni yöntemle fenerler kurulması ve ayrıca *fener resumu* (Fener vergisi) tarifesinin düzenlenmesini önermiştir. Fenerler İdaresi'nin kuruluş tarihi bu tasarı ile başlamıştır. Bu tasarı Ali Galip, Mehmet Fuat, Safvet, Ahmet Muhtar, İsmail Afif, Mustafa, Mehmet Salih ve Derviş Paşalardan kurulu bir komisyona havale edilmiştir. Bu komisyonun, *Hazine-i Hassa* (Maliye) dairesinde çeşitli toplantılar yapması neticesinde, Fransızlarla 14 maddelik bir anlaşma yapılmasına karar verilmiştir. Bu anlaşma gereğince tasarı sahibi, *Tersane-i Amire*'nin gözetimi altında (Fenerler Umum Müdürlüğü) olacak, kulelerin yapımı ile fenerlerin kurulması da kendisine ihale edilecekti. Aşağıda verilen iki madde, anlaşmanın en önemli noktasıdır:

> *Madde 8 : Fenerlerin yer seçimi lâyıkıyla yapmak ve daha sonra da belirli bir zaman için kontrolü sağlamak üzere Osmanlı Devleti, İngiltere, ve Fransa devletlerinden birer bahriye subayı görevlendirilecektir. Fenerlerin inşası sona erdikten sonra ise fenerlerin teftişi sadece Osmanlı Bahriyesince sağlanacaktır.*
>
> *Madde 14 : Osmanlı Hükümeti ile Mösyö Michel arasında bir anlaşmazlık çıktığında iki taraf iş bu hususu çözmek üzere taraflardan seçilecek iki hakimin hüküm ve kararına uyacaklarını kabul ederler. İş bu hakimlerin arasında bir anlaşma sağlanamadığı taktirde üçüncü bir hakimi seçmeleri lazım gelecek ve onun kararı kesin karar olacaktır* (Yaman vd., 1994: 222).

Bu maddelerden birincisi, idarenin Bahriye Dairesi'ne karşı durumu, ikincisi de karşılıklı dengeyi göstermiştir. Bu dönemde, bir de resum tarifesi yapılmıştır. Fenerler İdaresi, 1855 Ağustos ayı başından, 1865 yılı Ağustos sonuna kadar on sene süreyle genel müdür olarak mühendis Michel'e verilmiştir. Yine fenerlerin yapımı sözleşme gereğince mühendis Michel'e verilmiş olduğundan, Michel bir yandan idarenin kuruluşunu gerçekleştirirken, bir yandan da vatandaşı mühendis Demazur'u İstanbul'a getirmiştir. Mühendis Demazur ile Karadeniz–Bozcaada arasında çeşitli yerlere fener yapmak üzere 1856'da bir sözleşme yapılmıştır. Böylece *Fenerler idare-i Umumiye si* adıyla Osmanlı İmparatorluğu kıyılarındaki fenerleri yöneten işletme kurulmuş oldu. Genel müdür mühendis Michel olmuştu. İşletmede müdür ve mühendisler Fransız, teknisyenler, fener bakıcıları ve memurlar ise Osmanlı vatandaşıydı.

Fenerler idaresi bu dönemde 21 fener yaptırmıştır. İdare, ilk yapıldığı sözleşmenin imtiyaz süresi olan on seneyi doldurmadan: Osmanlı kıyılarında fener inşası işletme imtiyazı sözleşmesini, Avusturya, İspanya, İran, Sardunya, Rusya, Yunanistan, ve Fransız devletlerinin delegeleriyle birlikte Kaptan–ı Derya Mehmet Ali Paşa tarafından (8-20) Ağustos 1860 günü yeniden imzaladı. Bu sıralarda idarede M. Michel ve Michel'in ortağı unvanı ile M. Bertel Camille Collas bulunuyordu.

Fenerler işletmesi iyi çalışıyordu ve özellikle gemilerin seyir güvenliği ve boğaz güvenliği ön planda tutuluyordu. Nitekim, 15 Ağustos 1861'de Kuruçeşme, Kandilli, Rumelihisarı (kayaları), Kanlıca, Yeniköy, Tarabya, Umuryeri (Beykoz, Sütlüce arası) bankı ve Anadolukavağı fenerleri hizmete girmişti. Böylece, o sırada faaliyete geçen Şirket–i Hayriye gemileri de geceleri güvenle seyir yapabilme olanaklarına kavuşmuştu. Yukarda adı geçen fenerler Fransızlar tarafından yapılmıştır. Daha sonra, bu fenerleri İzmit körfezi, Çanakkale Boğazı, Ege Denizi, Akdeniz, Kuzey Afrika, Güneydoğu Avrupa Kıyıları, özelikle Selanik çevresi fenerleri izlemiştir.

Bu yıllarda tüm fenerler, Akdeniz boğaz , Midilli, İzmir, Sakız, İslam ve İstanköy, Rodos, Karaman ve Şam, Girit, Trablusgarp, Karadeniz Anadolu ve Karadeniz Rumeli hattı fenerleri isimleri altında guruplandırılarak, on iki bölgede toplanmıştı.

1. Akdeniz Boğaz hattı fenerleri;

a. Marmara Ereğlisi Feneri 6 m yükseklikte 1 sabit.
b. Ekinlik Feneri. 8 m yüksekliğinde bir kulede 1 sabit.
c. Merkep adası Feneri. 8 m yüksekliğinde bir kulede döner.
d. Bozcaada Feneri. 15 m yüksekliğinde 1 sabit.
e. Marmaracık Feneri. 15 m yüksekliğinde.

2. Midilli hattı fenerleri;

a. Babakale feneri. Kırmızı liman feneri.
b. Mevlüt burnu feneri. Kırmızı liman feneri.
c. Tomari burnu feneri. Kırmızı liman feneri.
d. Midilli burnu feneri. Kırmızı liman feneri.
e. Midilli liman ağzı feneri. İki direk üzerinde kırmızı liman feneri.

1. İzmir hattı fenerleri;

a. Mermince burnu Feneri. 15 m yüksekliğinde 1 döner.

b. Yenikale burnu feneri. 12 m yüksekliğinde direkli bir duba üzerinde 2 liman feneri.

4. Sakız hattı fenerleri;

a. Koyun adaları fenerleri. 10 m yüksekliğinde 1 döner.

b. Panaya kayası feneri. 8 m yüksekliğinde 1 döner.

5. Selanik ve Golos hattı fenerleri;

a. Palos burnu feneri. 15 m yükseklikte, 1 döner.

b. Kesendire feneri 12 m yüksekliğinde, kırmızı sabit.

c. Selanik liman feneri 1 liman feneri.

d. Terikeri burnu feneri. 2 liman feneri.

6. İslam ve istanköy hattı fenerleri;

a. Kuşadası feneri. Bir direk üzerinde liman feneri.

b. Vati feneri. Bir direk üzerinde liman feneri.

c. Dimitri feneri. Bir direk üzerinde liman feneri.

d. Limni feneri. Bir direk üzerinde liman feneri.

e. Kumburnu feneri. Bir direk üzerinde liman feneri.

7. Rodos hattı fenerleri;

a. Rodos kalesi feneri.

b. Değirmen burnu feneri. Bir direk üzerinde kırmızı liman feneri.

8. Karaman ve Şam hattı fenerleri;

a. Mersin feneri. Bir direk üzerine iki fener.

b. İskenderun feneri. Bir direk üzerinde iki fener.

c. Lazkiye feneri. Bir direk üzerinde kırmızı fener.

d. Trablusşam feneri.(küçük ada tarafına). Bir kırmızı fener.

e. Trablusşam feneri. (kale tarafına). Bir kırmızı fener.

f. Beyrut feneri. Bir kulede döner fener.

g. Beyrut Kalesi feneri. Kırmızı fener.

h. Hayfa feneri. Bir direk üzerinde 2 kırmızı liman feneri.

i. Yafa feneri. Bir direk üzerine 2 kırmızı liman feneri.

j. Larnaka liman feneri. Bir direk üzerinde 2 liman feneri.

9. Girit hattı fenerleri;

a. Hanya feneri. Bir kule de sabit.

b. Suda limanı feneri. Bir direk, bir liman feneri.

10. Trablusgarp hattı fenerleri;

a. Trablusgarp feneri. Bir direk üzerinde, bir liman feneri.

b. Bingazi feneri. Bir direk üzerinde bir liman feneri.

c. Derne feneri. Bir direk üzerinde bir liman feneri.

11. Karadeniz Anadolu hattı fenerleri;

a. Ereğli feneri. Bir kulede sabit kırmızı.

b. İnebolu feneri. Bir direk üzerinde, 2 kırmızı liman feneri.

c. Sinop feneri. Bir kule üzerinde, döner.

d. Giresun feneri. Bir direk üzerinde, 2 kırmızı liman feneri.

e. Trabzon feneri. Bir kule üzerinde, sabit.

f. Batum feneri. Bir kule üzerinde sabit.

g. Samsun feneri. Bir kule üzerinde sabit.

12. Karadeniz Rumeli hattı fenerleri;

a. Galata burnu tabyası, sabit.

b. Varna limanı feneri. Bir direk üzerine bir liman feneri.

Bu fenerler, 1860 sözleşmesine göre yapılmış ve 19 yıl Fenerler İdaresi'ne bağlı olarak Bahriyenin gözetiminde çalışmıştır. Yine bu sözleşme dönemi bitmeden 1879 yılında yeni bir sözleşme yapılmıştır. Kaptan-ı Derya Hacı Mehmet Rasim Paşa ile M. Michel ve M. Collas arasında yapılan bu yeni sözleşme 19 fenerin yapımına ilişkindir. Bu fenerlerin başlıcaları; Girit, Dedeağaç, Alanya, Meis, Çeşme, Bodrum, Trablusgarp, Bingazi, Derne, Selanik fenerleridir.

Fenerler İdaresi, 1898 tarihine kadar ne Kızıldeniz, nede Basra Körfezi'nde bir faaliyette bulunmamıştır. Fakat, diğer bölgelerde yapılan çalışmalardan memnun olan Osmanlı Hükümeti M. Michel'e Paşalık rütbesi vermiştir. Kızıldeniz ve Basra Körfezi sahillerine fener yapımı 1881 yılında yapılan yeni bir sözleşme ile başlamıştır. 14 Nisan 1881 tarihinde

imzalanan bu sözleşme gereğince, fener yapılacak yerler; İbn–behir, Şab–ı saba, Cidde, Cezire–i Küsra, Konfide, Hadide, Reis ül Biyat, Reis ül Cedir, Tiran adası, Elektra limanı, Jüpiter adası, Ebulabil adası, Hürmüz Boğazında Koyun adacığı, Reis ül Had ve Şaron fenerlerinden ibarettir.

Bu fenerlerden önce Kızıldeniz'de Mısır Hidivleri tarafından kurulmuş olun, Kudül Mürekkep, Eşrafi, Abdülhüsn gibi fenerlerde vardı. Bunlardan başka Kızıldeniz gibi büyük bir denizde fener yoktu. Bu bakımından, Michel Paşanın başvurusuna gereken önem verilmiş ve bu konu ilgili olarak Namık, Kamil, Ahmet, Cemil, Refet, Rıza ve Cevat Paşalardan ibaret bir komisyon kurulmuş; bu komisyon, kısa sürede çalışmalara başlayarak, yeni kurulacak fenerlerin yerlerini saptamıştır. 9 Mart 1882 tarihli karar ile Kızıldeniz ve Basra Körfezine fenerler imtiyazı, 40 yıl süreyle yine Michel Paşa ve M. Collas'a verilmiştir. Daha sonra ise, yapılan yeni bir sözleşme ile imtiyazın Michel Paşadan M.Collas'a geçtiği, M. Collas'ın da 1898 yılı Şubat ayı içinde ölmesinden, oğlu M. Bernard Camille Collas'a geçtiği anlaşılmaktadır (Mecmua-i Seneviyye Bahriye, 1917: 273).

1911 yılına ait Fener risalesine göre, bu tarihte Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde bazı devletlerin fenerler inşa ettikleri tespit edilmiştir. (Fener Risaliyesi, 1911: 5). Ve bu risaliyeye göre Türkiye sınırları içerisindeki fenerlerin bilgileri katalog olarak düzenlenmiştir. Bu fenerlerin tümü günümüzde faaliyet göstermektedir (Ek-1).

2.2.5. Cumhuriyet sonrası Türkiye'deki deniz fenerleri

Fenerler İdare-i Umumiyesi Müdürlüğü, 1937 yılı sonuna kadar görevine devam etmiştir. 1 Ocak 1937 gününden itibaren, Fransızların imtiyaz ve yönetiminde olan Fenerler İdaresi, Nafıa Vekili Ali Çetinkaya tarafından Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına 3302 sayılı kanunla gözetim altında tutularak, Fransız Fenerler İdare-i Umumiyesi Müdürlüğü, 1937 yılı sonuna kadar devam etmiştir. 1 Ocak 1937'de satın alınıp ulusallaştırılmış ve o dönemde kurulan Denizbank Umum Müdürlüğüne devredilmiştir.

1 Şubat 1940 tarihinden itibaren, Devlet Denizyolları ve Liman İşletmeleri Umum Müdürlüğü'ne geçen Fenerler İşletmesi, 1 Mart 1952 günü 5842 sayılı kanunla, Denizcilik Bankası T.A.O. bünyesinde, Kıyı Emniyeti İşletmesi Müdürlüğü adı ile hizmete devam etmeye başlamıştır. Denizcilik Bankası T.A.O. 17.6.1982 tarihli, 2680 sayılı kanunla Türkiye Denizcilik Kurumu (TÜDEK) olmuştur. Türkiye Denizcilik Kurumu da 8.6.1984 tarih ve 233

sayılı kanun ile Türkiye Denizcilik İşletmeleri (T.D.İ.) olmuş, Kıyı Emniyeti İşletmesi T.D.İ bünyesinde kalmıştır. 1997 tarih ve 9466 no'lu Bakanlar kurulu kararı ile işletme TDİ'den ayrılıp, kamu iktisadi teşekkülü statüsünde "Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü" şeklinde 12.5.1997 tarihinden itibaren hizmetini sürdürmektedir

1963 yılında yapılan araştırmaya göre, bütün dünyada yaklaşık 25000 deniz feneri olduğu tespit edilmiştir. Bu tarihteki tespite göre ülkemizde, 354 fener, 3 radyofar istasyonu, 68 yardımcı seyir cihazları ve 7 cankurtarma istasyonu vardı. (Türk Ansiklopedisi, 1966: 51)

1999 yılında yapılan tespite göre, ülkemiz kıyılarında değişik tip ve özellikte 369 fener bulunmaktadır. Bunların 79'u Karadeniz, 54'ü Marmara, 96'sı Ege, 77'si Akdeniz, kıyılarında; 37'si Marmara, 26'sı Çanakkale Boğazındadır. Ayrıca 3 radyofar istasyonu, 6 cankurtarma istasyonu halen faaliyetlerini sürdürmektedir (Çizelge.2.1).

Günümüze kadar gelen ve orijinalliğini koruyan, mimari yapısı ile stratejik konumu açısından önemli sayılan deniz fenerlerinden Marmara bölgesinde 42, Akdeniz bölgesinde 9, Ege bölgesinde 9 ve Karadeniz'de 12 adet fener tespit çalışması Ek-2 de belirtilmiştir.

Çizelge 2.1 Bölgelerine ve ışık kaynaklarına göre deniz fenerleri

FENERLER	K.DENİZ	İST. BOĞ.	MAR.DZ	Ç.KALE	EGE	AKDENİZ	ADET
Elektrikli Devvar	8	2	3	2		3	18
Bütangazlı Devvar						1	1
Elektrik Asetilenli	13	15	2	2	5	5	42
Sabit Elektrikli	8	1	3		6	7	25
Asetilenli	30	8	25	9	4	1	77
Elektrik Akülü Çakar	19	2	7	5	15	4	52
Elektrikli Çakar		2	3	2	2	6	15
Güneş Enerjili Çakar		3	4	6	62	49	124
Bütangazlı Çakar	1	2	7		2		12
Güneş Enerjili Devvar						1	1
Güneş Enerjili Sabit		2					2
TOPLAM	**79**	**37**	**54**	**26**	**96**	**77**	**369**
Sis Düdükleri	6	4	5	1			16
Işıklı Şamandıralar		11	3	2	2	4	22
Güneş Enerj.Şmd.	4		2	1	4	2	13
İşaret Şamandıraları		5	5	2	8	4	24
Radyofar İstasyonları	2					1	3
Racon		1		1			2
Sis Çanı	1	1					2
Alamet (Bıkın)						3	3

2.3 Fenerlerin Sınıflandırılması

Deniz fenerleri çalışma esaslarına göre, ışık ve renk karakteristiğine göre, çakışlarına, ışık tipleri, yapılış amaçlarına göre ve konumuna göre sınıflandırılmıştır. Ayrıca mimari bir sınıflandırma da hazırlanmıştır.

Çizelge 2.2 Fenerlerin sınıflandırılması

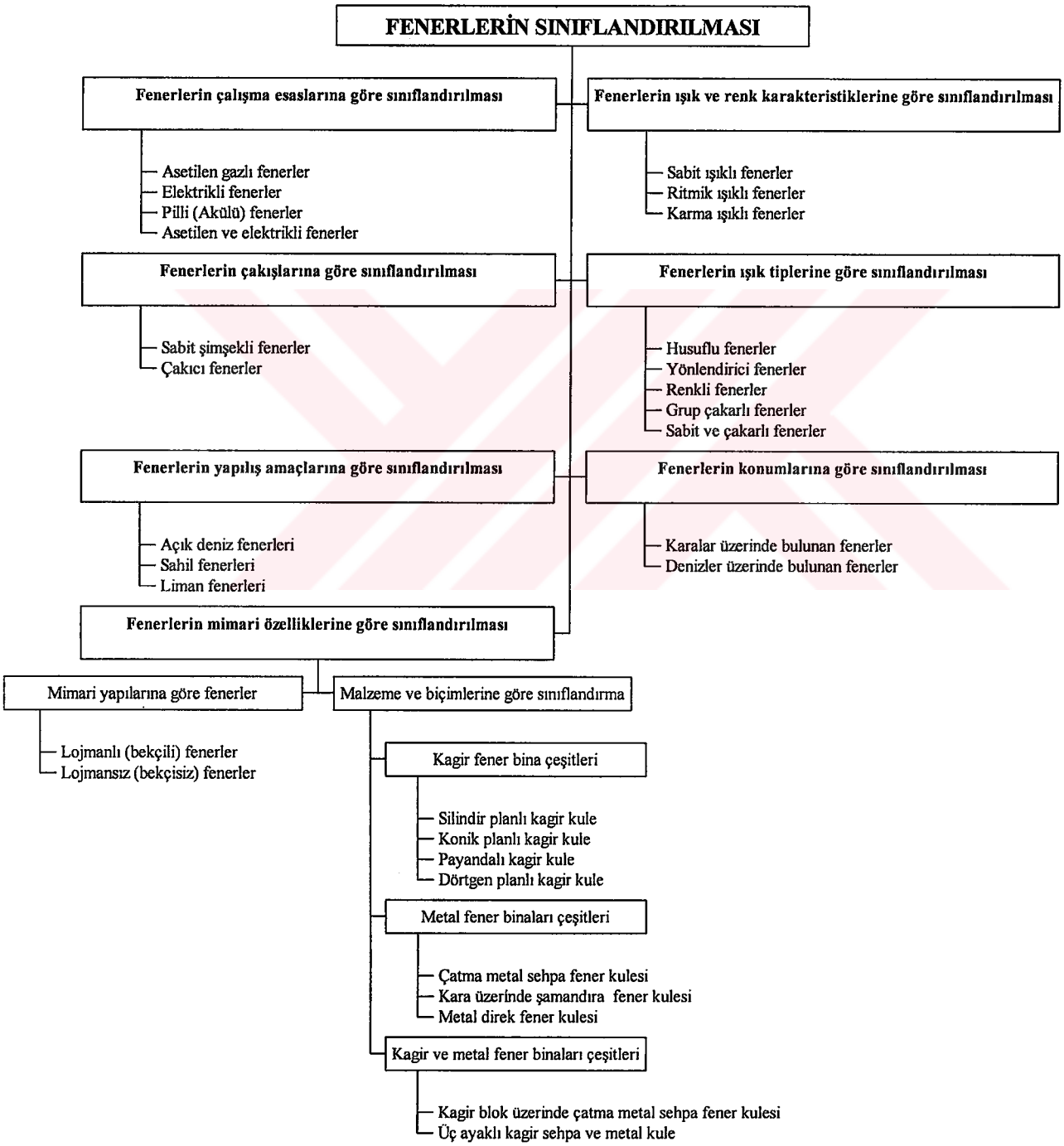

2.3.1. Fenerlerin çalışma esasları ve sınıflandırılması

Büyük deniz fenerlerinin adeseleri (Işık kaynağını saran mercekler) içersinde çift lamba bulunur. Bir tanesi yedek olarak muhafaza edilir. Asıl lamba yakıldığı zaman odak noktasına getirilerek ışıklandırılır. Lambadan çıkan ışıklar adeseler vasıtası ile hüzmeler halinde toplanır ve ufka giden ışık, adese mekanik olarak döndürüldüğü zaman bir denizciye çakıyormuş hissini verir. Adeseler, pek büyük bir ağırlıkta yapılmış olduklarından, bunların döndürülmesi bir elektrik motoru vasıtası ile temin edilir. Motorun bozulması halinde diğer bir yedek motor da otomatik olarak derhal devreye girerek, faaliyetini devam ettirir. Bunların elektrik kuvveti, büyük bir dizel motoruyla çalışan jeneratör vasıtası ile elde edilir. Çalışan bu sistemin bozulabileceği göz önünde bulundurularak, ikinci bir jeneratör sistemi daima hazır halde bulundurulur. Bu nedenle hayati önem taşıyan fenerlerin arızalarından dolayı görünmemesi tehlikesi de tamamen önlenmiş olur.

Fenerler normal olarak ışıklarını gösterdikleri bir sırada, her hangi bir arızaya maruz kaldıkları zaman, kuvvetli bir alarm zili çalmak suretiyle ilgili bulunanları haberdar eder. Bu ziller o derece mükemmel olarak tanzim edilmiştir ki arızaları giderilmedikçe ve jeneratörler devreye bağlanıp çalıştırılmadıkça, zillerin de çalışması devam eder. Normal duruma geçildiğinde, zillerin de sustuğu görülür. Deniz fenerlerinde ışık üretmek için genellikle petrol, asetilen, dissu gazı veya elektrik kullanılmaktadır. Şehirlere yakın bulunan fenerler şehir elektriğinden yararlanacak şekilde elektrikli olarak yapılmaktadır. Işıklı şamandıralar ise otomatik asetilenli olarak çalıştırılmaktadır (Gürsu, 1959).

Fenerlerin çalışma esaslarına göre sınıflandırılması:

a. Asetilen gazlı fenerler
b. Elektrikli fenerler
c. Pilli (akülü) fenerler
d. Asetilen ve Elektrikli fenerler
e. Devvar fenerler (Adalıer, 1983: 26)

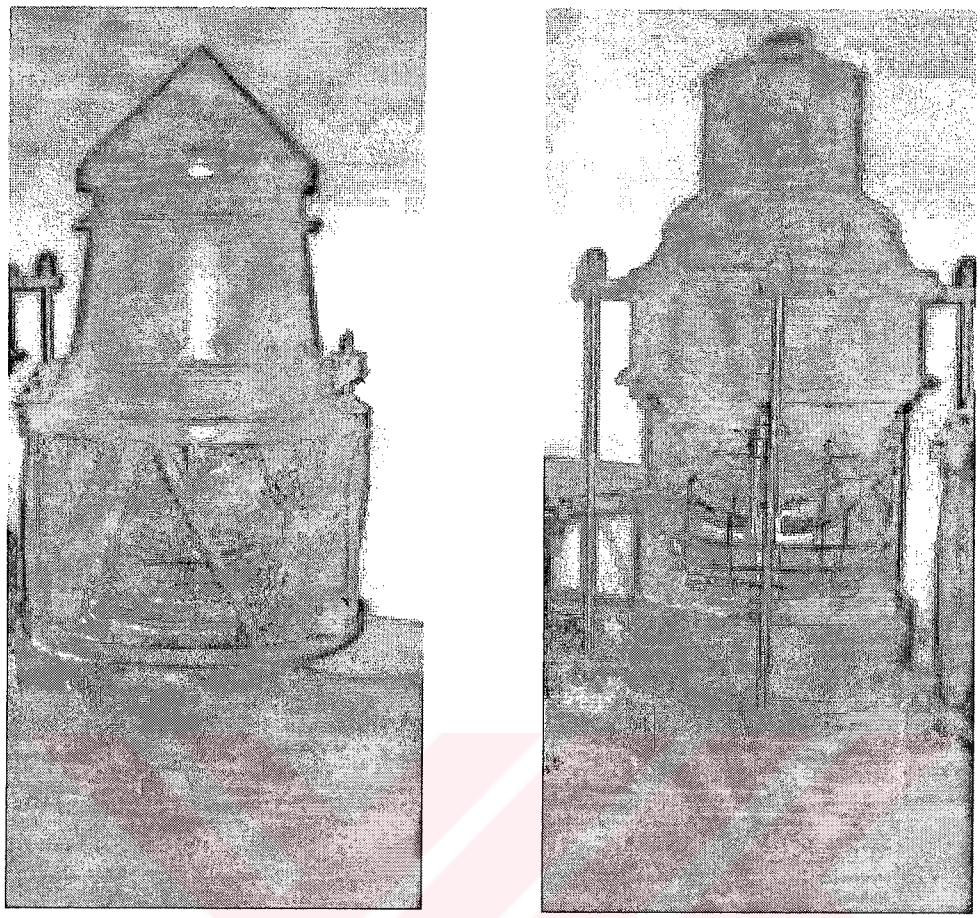

Resim 2.7. Asetilen gazlı fenerlerin mekanizması (K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

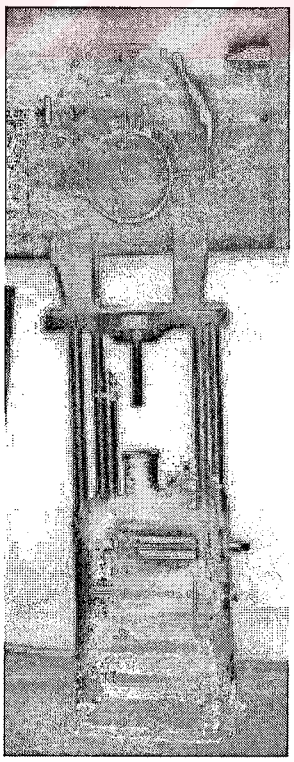

Resim 2.8. Devvar fenerlerin mekanizması (K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

2.3.2. Fenerlerin ışık ve renk karakteristiklerine göre sınıflandırılması

Kıyı boyunca seyreden gemileri için çok sayıda fenerlere gereksinim duyulur. Bu fener çokluğu içinde, fenerleri birbirinden ayıran özelliklere *Fener Karakteristikleri* denir. Fener karakteristiği denince çakış ve karanlık evreleri ile bunların birbirlerine göre ayrıcalıkları anlaşılır.

Bir fenerin karakteristiği, ışığı ile nitelenir ve bu yönden de fenerler çeşitli sınıflara ayrılırlar.

a. Renk değiştiren fenerler
b. Renk değiştirmeyen fenerler

Bu fener grupları, gösterdikleri ışığın türüne göre üç bölüme ayrılır.

a. *Sabit fenerler*: Kesintisiz veya karakteristiğinde bir değişiklik olmadan görülen fenerlere verilen addır.

b. *Ritmik fenerler*: Normal olarak, sabit fenerlerden başka tüm fenerler, ışık ve karanlık aralıklarını ardışık verirler. Bu işlem muntazam aralıklarla, aynı şekilde tekrarlanır.

c. *Karma fenerler*: Sabit ve Ritmik fener özelliklerini bir arada taşıyan fenerlere karma fenerler denir (Fenerler ve Sis İşaretleri, 1997: 10).

Fenerler çeşitli renkte ışık gösterirler. Mavi, yeşil, kırmızı, beyaz, portakal rengi fenerlerin ışıklarında kullanılan renklerdir. Bunların haritada gösterimi ise şöyledir.

Çizelge 2.3. Haritada gösterilen deniz feneri renkleri

Renk	**Kısaltma**
Mavi	Bl
Yeşil	G
Kırmızı	R
Menekşe	Vl
Beyaz	W
Portakal	Or

2.3.3. Fenerlerin çakışlarına göre sınıflandırılması

1. Sabit Şimşekli fenerler:

Yanan bir ampul ile bunu çevreleyen ve dönen bir kristal hazneden oluşur. Kristal haznenin iç kısmı, üst tarafta yukarıdan aşağıya, alt kısmı ise aşağıdan yukarıya bir panjuru andırır şekilde katmer katmerdir. Bu katmerlik ışığın içeriye yansımamasına neden olur (Yansıyan bu ışıklar toplanmış olur). Işınları şiddetli olarak dışarı verir ve kuvvetli bir ışık yayar. Hazne kısmı kristalden yapılır. İşlenmiş kristaller mat olduğundan ışığı iyi yansıtmaz. Örneğin Şiledeki fenerin kristal ağırlığı 1 tondur. Beyaz ışıklı bu fenerin etki alanı 18–20 mildir.

2. Çakıcı f enerler:

Çakıcı fenerler kristal hazne (kesme kristal) ile asetilen tüpüne bağlı olan eklipsörden oluşur.

a- *Kristal hazne*: İki boğumlu ve boğumlar arası düz olan bir haznedir. Çeperleri döner fenerlerde olduğu gibi kertiktir. Kertik, ışıkları içinde toplayıp düz kısımdan kuvvetlendirir şekilde dışarı vermeye yarar. Kristal haznenin çapının genişliği fenerin etki alanının genişlemesini sağlar.

b- *Eklipsör*: Asetilen tüpüne bağlı olan kısımdır. Kapaklı olan cihazlı kutu ile kutuya bağlı beklerden oluşur. Cihazlı kutunun alt kısmında asetilen gazını beklere pompalayan körük bulunur. Örneğin, 10 saniyede 4 kez çakılması isteniyorsa 2,5 saniyede bir gazı pompalayacak şekilde ayarlanır.

Çakıcı fenerlerde çakma şu şekilde olur;

Asetilen gazı 15 atmosferik basınçla beraber 6 adet tüpten gelir. Beklerin hemen yanında devamlı küçük bir alevle yanan kandil (ışık) bulunur. Üstteki örnekte olduğu gibi 2,5 saniyede beklere gönderilen asetilen gazı, beklere geldikten sonra beklerin hemen yanında bulunan kandil ışığı, asetilen gazının beklerde yanmasını temin eder. Yanma ile oluşan ışık, hazne içindeki kertikler sayesinde içerden ve düz kısımdan şiddetli bir şekilde dışarıya çıkar. Cihaz sayesinde her 2,5 saniyede bir asetilen gazı gönderilmeye ayarlanarak çakış sağlanır. Beklerdeki bu çakma beklerin yanındaki kandil sayesinde olur. Çakıcı fenerlerin, elektrikli olanları da vardır, elektrikli olanlarında bekler yerine ampuller kullanılır (Adalıer, 1983: 28).

Asetilen ve elektriğin bir arada kullanıldığı fenerlerde, ampuller ve bekler bulunur. Elektrik kesilmesinde ampullü kısım otomatik olarak çekilir, yerine bekler devreye girer. Asetilen gazlı kısım devreye geçer ve çakmaya başlayarak fenerin devamlı ışık vermesini sağlar.

Pilli fenerlerde ise gerekli olan elektrik enerjisi piller veya akülerden elde edilir. Akülerin bitme problemleri olduğundan, direkt elektrik ile veya güneş enerjisi ile şarj etme yöntemleri kullanılır (Adalıer, 1983: 27).

2.3.4. Fenerlerin ışık tiplerine göre sınıflandırılması

1. Husuflu fenerler:

19. yüzyıl son çeyreğinde, sabit fenerlerin eksik noktaları belirginleşti ve bu fenerler önemsiz liman, nehirlerin dışında yetersiz kaldılar. Seçkin özellikler sağlama gereği, daha önceki yılların sabit fenerlerini husuflu, yada onların daha modern ve çakarlı fenerler denilen tiplerini ortaya çıkardı. Işığın kaybolması, ışık kaynağı civarında alçalıp yükselen silindirik bir eksen veya döner bir ekran yada gazlı fenerlerde ışığın, zaman zaman söndürülmesiyle sağlanır.

2. Yönlendirici fenerler:

Eğer bir fener dar kanal boyunca sadece yol göstericisi olarak kullanılacaksa, bu mevkide döner fener kullanılmaz. Bunun yerine elips yörüngeli mekanizması olan sabit fener optikleri kullanılır. Yönlendirici fenerler, birden fazla fener kulesine gerek olmayan yerlerde ihtiyaca cevap verirler. Bir kanal boyunca veya tehlikeli sahil kıyılarında seyir yolunu göstermeleri için görülebilen yerlere yerleştirilmeli. Bu tip fenerler, diğer fenerlere göre daha ufak boyutlardadır.

3. Renkli fenerler:

Fenerlerde renk, ışığın gücünü azalttığından oldukça az kullanılır. Tehlikelerin olduğu yerlerde ve limanlarda, ayırıcı özelliklerin gerektiği durumlarda kullanılır. Renkli veya parlak ışığın atmosferde yutulması nedeniyle, değişen renklerin fenerlerde kullanılması istenmez.

4. Gurup Çakarlı fenerler:

Bu grup fenerlerin oldukça kullanışlı özelliklerinden biri, iki veya daha fazla çakmalarıdır ki; bu çakmalar kısa aralıklı karanlıklarla ayrılarak gruplaşmayı oluşturur. Gurup çakarlı fenerler; 1874'te Doktor John Hopkinson tarafından döner diyoptrik ışıklı merceklerin ayarlanması icadı ile oluşturulmuştur.

5. Sabit ve Çakarlı fenerler:

Kısa aralıklarla çok güçlü çakmalar vasıtasıyla değişim gösteren fener tipidir. Atmosferin belli durumlarında çakmalar görülürken, düşük güçlü sabit fenerlerin belirsiz hale gelmesi ve

fenerin gerçek karakterini gösterememesinden dolayı, bu tip fenerlerin kullanımı istenmemektedir.

Günümüzde en çok kullanılan ışık tipleri:

A. Sabit ışıklı fenerler: FW, Sürekli ışık gösterirler, (F –Fixed).

B. Çakarlı fenerler: FIW, (FI –Fixed flashing) ışık süresi karanlık süresinden az olup düzgün aralılarla tekrarlanan çakar.

a. *Sabit çakarlı*: Sürekli ışık arasında bir çakar gösteren fenerlerdir.

b. *Uzun çakarlı*: (LFIW) Muntazam aralıklı, süreleri 2 sn.den az olmayan bir çakarlı fener.

c. *Gurup çakarlı*: (FI[3]W) Muntazam aralıklarla iki veya daha çok çakar gruplar.

d. *Bileşik gruplu çakarlı*: (FI[3+2]W) Çeşitli sayıda değişen çakar gruplar.

e. *Izofaz* : (IsoW) Işık ve karanlık süreleri eşit.

f. *Husuflu*: (OcW) Muntazam aralıklarla tekrarlanan husuflar.

g. *Grup husuflu*: (Oc[2]W) Muntazam aralıklarla iki veya daha çok husuf gruplar.

h. *Birleşik gruplu husuflu*: (Oc[3+]W) Çeşitli sayıda değişen husuf gruplar.

i. *Seri çakarlı*: (QW) Seri çakan fenerler olup (ışık+karanlık) süreleri 1 sn. 'den fazla olmayan fenerler.

j. *Grup seri çakarlı*: (Q[9] W) Muntazam aralıklı grup seri çakar.

k. *Kesintili seri çakarlı*: (IQW) Seri çakarların muntazam aralıklı sabit ve uzun süreli kesintilerle kesilen çakarlar.

l. *Hızlı seri çakar*: (VQW) Muntazam aralıklarla hızlı seri çakarlı fener.

m. *Hızlı grup çakarlı*: (QW[3]W) Muntazam aralıklarla grup çakarlı hızlı seri çakarlı fener.

n. *Kesintili hızlı seri çakarlı*: (IVQW) Seri çakarların muntazam aralıklı sabit uzun süreli kesintilerle kesilen çakarlar.

o. *Çok hızlı seri çakarlı*: (UQW) Muntazam aralıklarla çakar gösteren çok hızlı seri çakarlı fener.

p. *Kesintili çok hızlı seri çakarlı*: (IUQW) Seri çakarların uzun süreli kesintilerle kesilen çok hızlı seri çakarlar.

q. *Mors kod*: (Mo [K]W), (Mo [AR]W), (Mo[4]W) Çakar süreleri bir Mors karakteri veya karakterleri meydana getiren grup çakarlar.

r. *Sabit grup çakarlı*: (FFIW) Muntazam aralıklarla bir çakar gösteren sabit fener.

s. *Renk değiştiren fenerler*: (FFI[2]W) Aynı kerterizde renk değişikliği gösteren süreli ışık, gösteren fener.

t. *Renk değiştiren çakar fenerler*: (AIWGR) Aynı kerterizde renk değişikliği gösteren muntazam aralıklarla tekrarlanan çakar fenerler.

u. *Renk değiştiren grup çakarlı fenerler*: (AIFIWR), (AIFIWWRR) Aynı kerterizde renk değişikliği gösteren muntazam aralıklarla iki veya daha çok çakar gruplar.

v. *Renk değiştiren husuflu veya grup husuflu*: (AIOcWR), (AIOcWGR) Aynı kerterizde renk değişikliği gösteren ve muntazam aralıkla tekrarlanan husuflu veya grup husuflu fenerler.

w. *Renk değiştiren sabit ve çakarlı veya sabit grup çakarlı*: (AIFWFIR), (AIFWFIRG), (AIFWFI[3]G) Aynı kerterizde renk değişikliği gösteren ve muntazam aralıklarla bir çakar veya bir daha fazla çakarlar gösteren sabit fenerler.

x. *Renk değiştiren sabit ve birleşik çakarlı*: (AIFWFIWRR) Aynı kerterizde renk değişikliği gösteren çeşitli sayıda çakar gruplar (Fenerler ve sis işaretleri, 1997: 13).

2.3.5. Deniz fenerlerinin yapılış amaçlarına göre sınıflandırılması

Deniz fenerlerini yapılış amaçlarına göre üç bölümde incelenir

1. Açık deniz fenerleri:

Açık denizlerden karalara doğru hareket eden gemilere kılavuzluk eden, yaklaşık 30 mil mesafeden görülebilen, çok güçlü ışık şiddetine sahip deniz fenerleridir. Işık şiddeti bakımından diğer fenerlerden kolaylıkla ayırt edilebilir. Kıyı boyunca bu kadar güçlü iki fenere ihtiyaç duyulmadığından sayıları fazla değildir.

2. Sahil fenerleri:

Sahil boyunca seyreden gemilere yol gösteren, yaklaşık 20 mil mesafeden görülebilen fenerlerdir. Bu fenerleri diğerlerinden ayıran en önemli özellik, çok çeşitli karakterlerde olmalarıdır. Bir sahil boyunca birbirine benzer karakterde iki sahil fenerinin bulunması tehlike oluşturur.

3. Liman fenerleri:

Gemiler uzak denizlerden açık deniz fenerleri boyunca yol aldıktan sonra, sahil boyu fenerlerini görüp liman girişine geldiğinde limana güvenli girmesine yarayan fenerlerdir. Bunlar doğal liman veya mendirek girişinde, limanların iskele ve rıhtım uçlarında bulunurlar. İki limandaki fenerlerin birbirlerine benzemesi sakınca yaratmaz. Bunlar çoğunlukla kırmızı, yeşil ve beyaz renkte olur. Bir çoğu sabit fenerdir. Beyaz ışık veren liman fenerleri şehir ışıklarının çokluğu sebebi ile net olarak seçilemediğinden giderek ortadan kalkmaktadır. Ayrıca Rus sahillerinde mavi fenerlerde görülmektedir (Salahattin,1938:38).

2.3.6. Fenerlerin konumlarına göre sınıflandırılması

Fenerler konumlarına göre iki sınıfta incelenir.

1. Karalar üzerinde bulunan fenerler.
2. Denizler üzerinde bulunan fenerler.

1. Kara fenerleri burunlarda veya kıyıya yakın yerlerde banklar üzerine inşa edilir. Burunlardaki fenerler normal bina şeklinde yapılırken, banklar üzerine yapılan fenerler deniz üzerine uzatılmış kum veya dolgular üzerine inşa edilirler. Kara fenerleri önceleri yığma taş

sistemi ile yapılırken, günümüzde betonarme inşaat sistemi ve çelik takviyeli olarak yapılmaktadır.

2. Deniz üzerine yapılan fenerler yapıldıkları yerin mevki şartlarına göre çeşitli yöntemlerle inşa edilir.

a. Keson sistemi : Bu sistemde fenerin inşa edildiği, platform karada büyük bir kütle olarak hazırlanır. Bu platform yüzdürülerek, daha önceden şamandıralarla yeri tespit edilmiş mevki ye getirilir. Suyla doldurularak batırılan platformun içine beton dökülür. Fener, oluşturulan bu zemin üzerinde yapılır.
b. Profil demir putreller üzerine tutturularak inşa edilen fenerler.
c. Betonarme kazıklar üzerine inşa edilen fenerler.
d. Ankraj sistemi: Daha çok sığ bölgelerde ve kayalık yörelerde seyrin güç olduğu sahalarda uygulanan bir yöntemdir. Kayalar delinerek kalın demirler bu deliklere çivi gibi çakılır. Demirler üzerine monte edilen platforma fener inşa edilir.

2.3.7. Fenerlerin mimari özelliklerine göre sınıflandırılması

Mimari özelliklerine göre fenerler, mimari yapı ve kullanılan malzeme özelliklerine göre iki kısımda incelenir.

1. Mimari yapılarına göre deniz fenerleri:
Bu tip fenerler kendi içinde iki gruba ayrılır.
a. Lojmanlı (Bekçili) fenerler
b. Lojmansız (Bekçisiz) fenerler

Deniz fenerlerinin hangi türden inşa edileceği coğrafi konumu ve konumundan dolayı fenerden beklenen fonksiyon doğrultusunda belirlenmektedir. Bekçili olan fenerlerde fenerci yaşamaktadır ve fenerde var olan veya olabilecek herhangi bir arızanın bekçi tarafından giderilmesi beklenmektedir. Bu tip fenerler; fener kulesi ve dış galeri, optik alet, nöbetçi odası, yakıt ambarı, sarnıç, depolar, fenercinin ve müfettişin oturma mekanlardan oluşmaktadır. Bekçisiz fenerler ise; fener kulesi ve optik aletini içermektedir. Periyodik bakımını yapan görevlileri olabilmektedir.

İlk dönemlerde fener binasında taş duvar kullanılması en uygun yapı malzemesiydi, çünkü taş atmosferin ve dalgaların yıkıcı etkilerine karşı dayanıklıydı. Fakat taş duvarların yükseklik ve taşıma güçlüklerinden dolayı yapılamadığı yerlerde, kromlu çelik kullanılmıştır. Bu malzeme paslanmaya karşı yapıyı çok iyi korumaktadır.

2. Malzeme ve biçimlerine göre fenerlerin sınıflandırılması:

Bu sınıflandırmaya göre deniz fenerleri üç kısımda incelenir. Kagir fener binaları, Metal fener binaları, Kagir ve Metal fener binaları.

a. Kagir Fener Binaları Çeşitleri.

Genellikle fener kulesi ile lojman bir bütündür ve kuleye lojman içinden girilmektedir. Kule silindir gövdeli olup tepede gövdeyi çepeçevre saran balkona sahiptir. Bu görüntüleriyle cami minaresini andırmaktadırlar. Kulenin bitiş noktasında kapalı bir fanus içinde ışık kaynağı yer almaktadır. Küçük boyuttaki fenerlere ise dıştan gemici merdiveniyle çıkılmakta ve ışık kaynağı kapatılmamaktadır. Bu sınıf içinde dört tür fener vardır.

a.1. Silindir planlı kagir kule:

Silindir planlı kagir kuleye ülkemizden Zonguldak feneri, Gelibolu feneri, Yelkenkaya feneri, Mehmetçik feneri gibi örnekler gösterebiliriz.

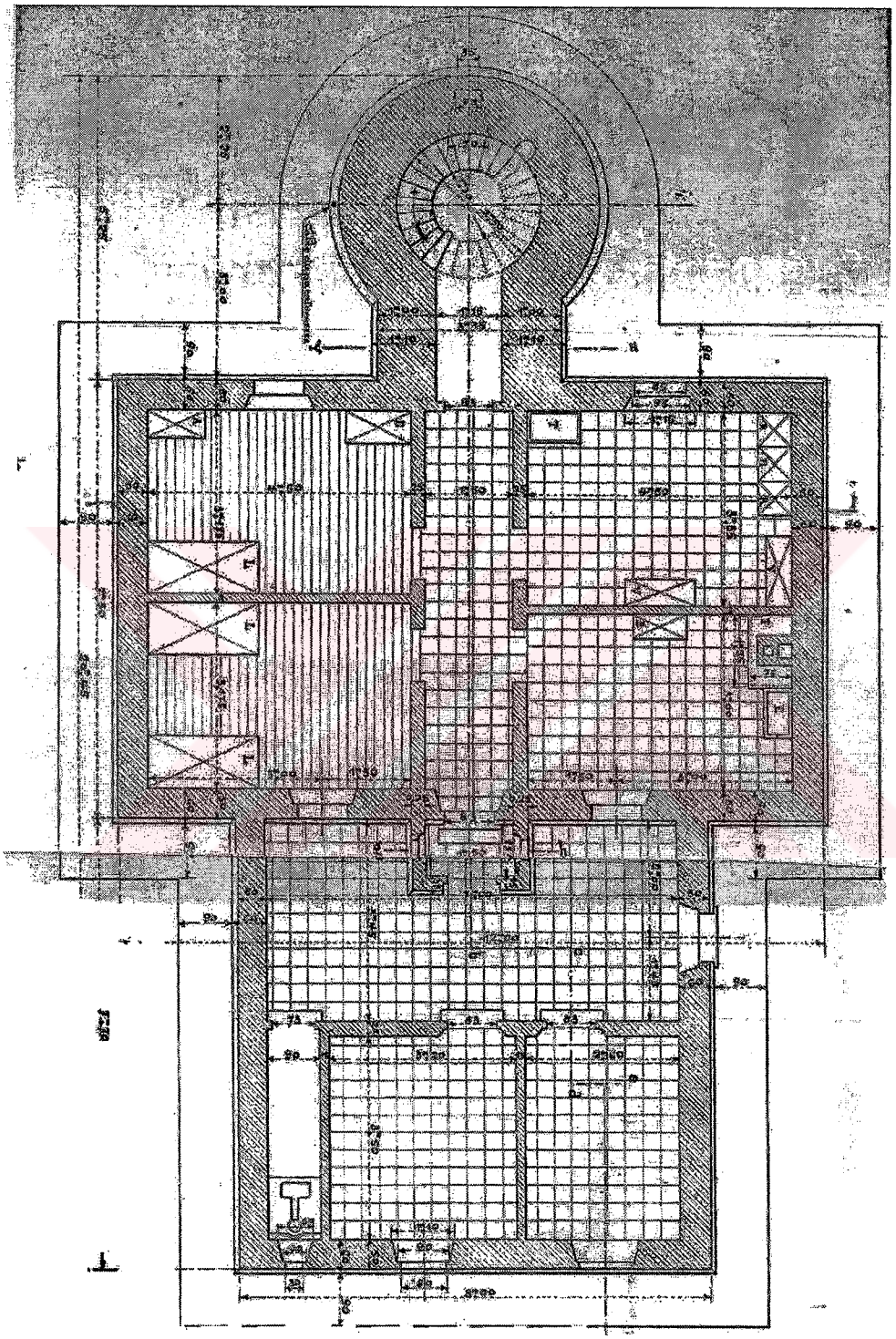

Şekil 2.3. Fransızlar tarafından çizilen Mehmetçik feneri planı (eski adı: Hellas feneri) (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

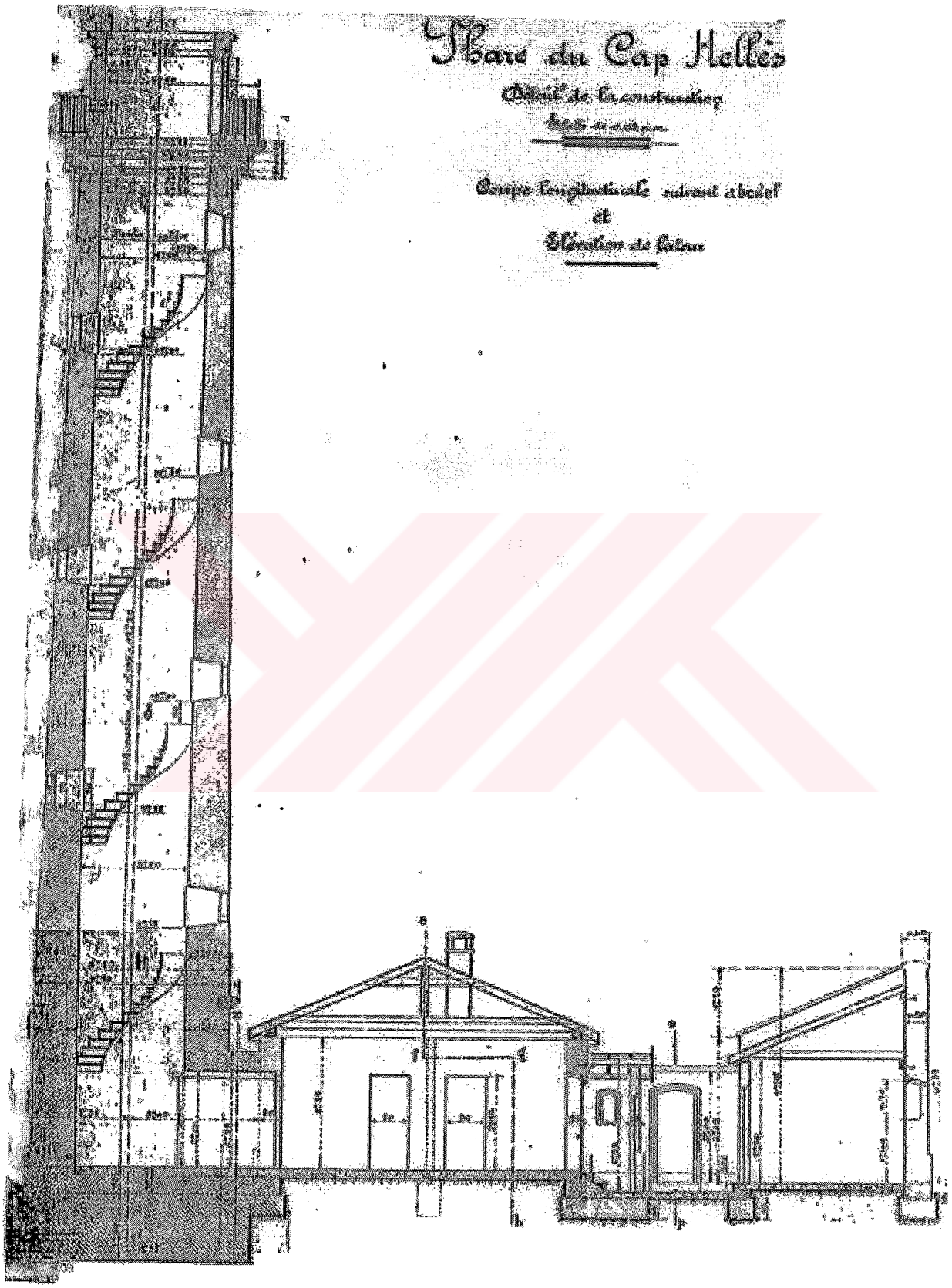

Şekil 2.4. Fransızlar tarafından çizilen Mehmetçik feneri kesiti (eski adı: Hellas feneri)
(K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

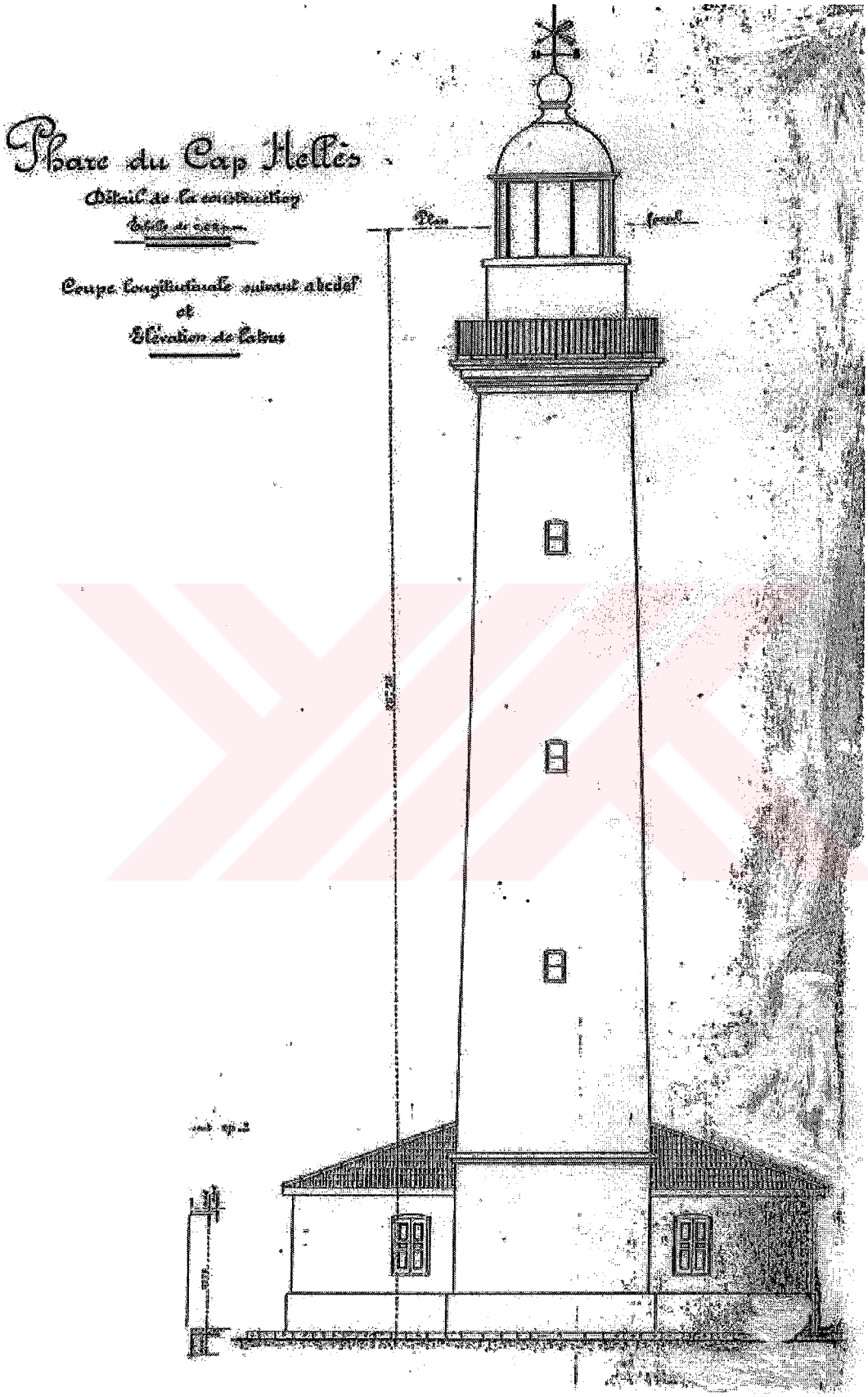

Şekil 2.5. Fransızlar tarafından çizilen Mehmetçik feneri görünüşü (eski adı: Hellas feneri)
(K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

a.2. Konik planlı kagir kule:

Konik planlı kagir kuleye örnek Bebek feneri projesi.

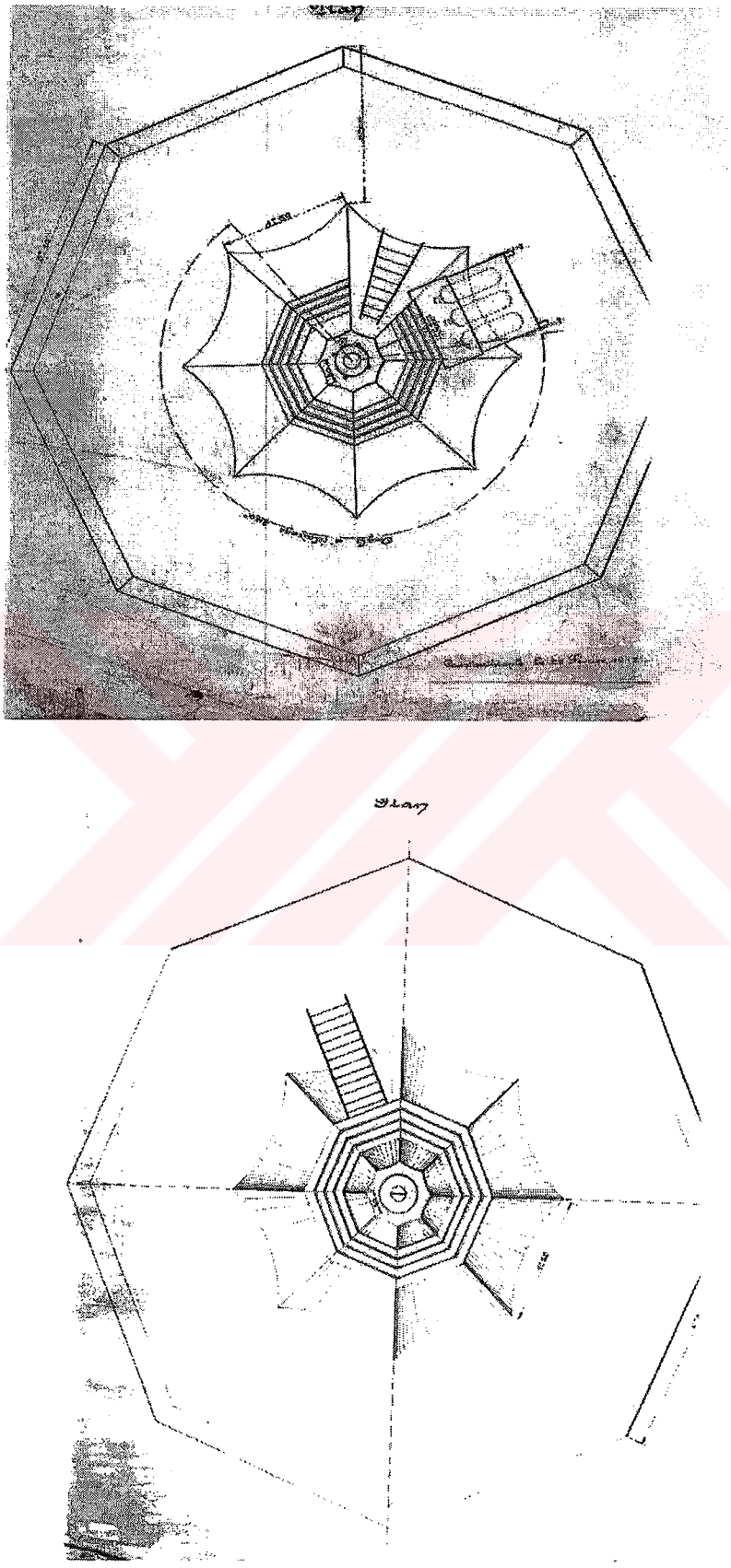

Şekil 2.6. Fransızlar tarafından çizilen Bebek feneri planı. (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

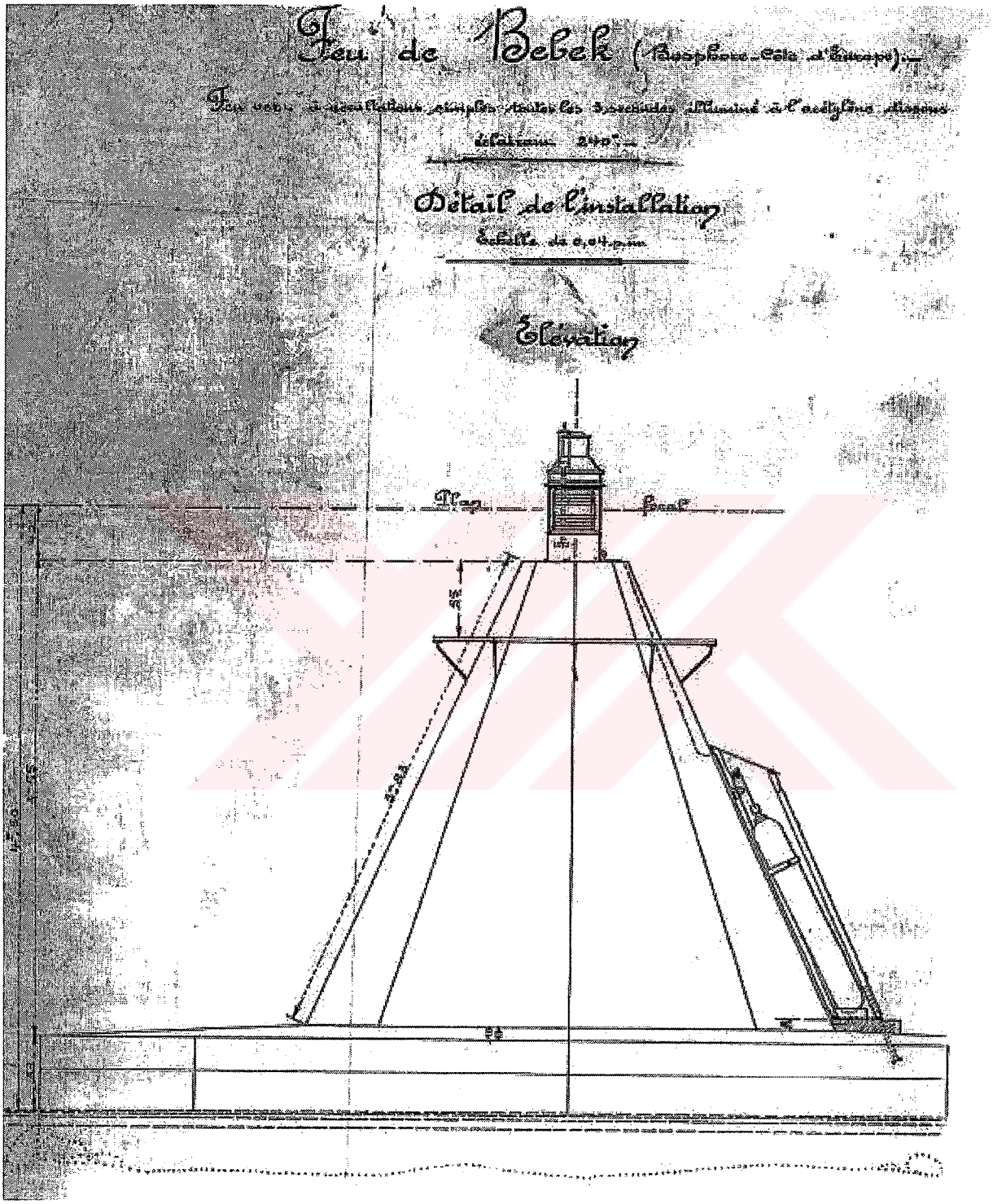

Şekil 2.7. Fransızlar tarafından çizilen Bebek feneri görünüşü. (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

a.3. Payandalı kagir kule:

Payandalı kagir kule tipine Kuşadası fenerini ile Kapsüle fenerini gösterebiliriz.

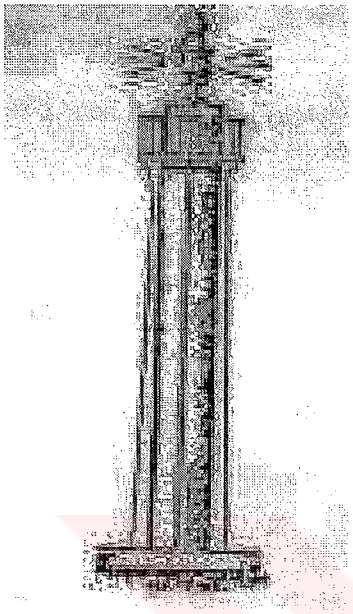

Resim 2.14 Payandalı Kagir kule modeli

Resim 2.15 Bu gruba en yakın örnek Kuşadası feneri

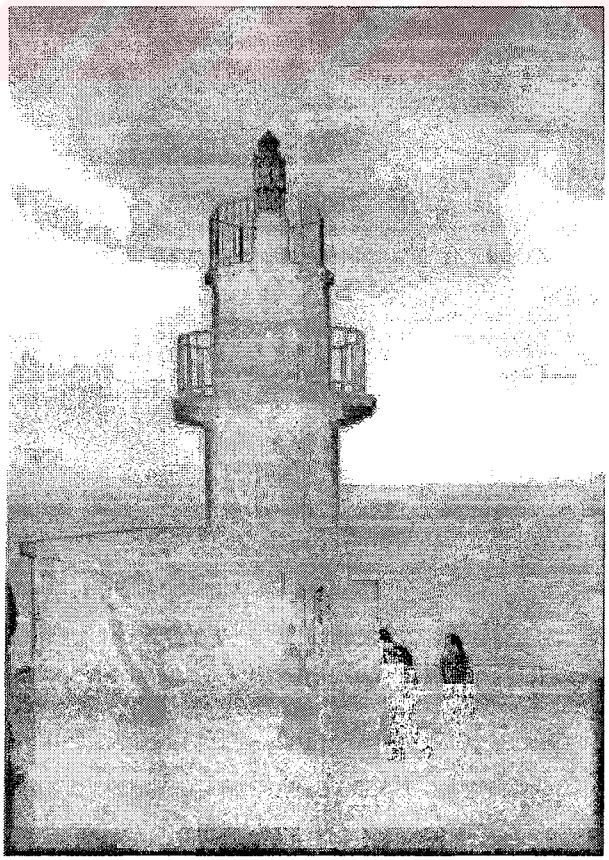

Resim 2.16 Bu gruba örnek Kapsüle feneri

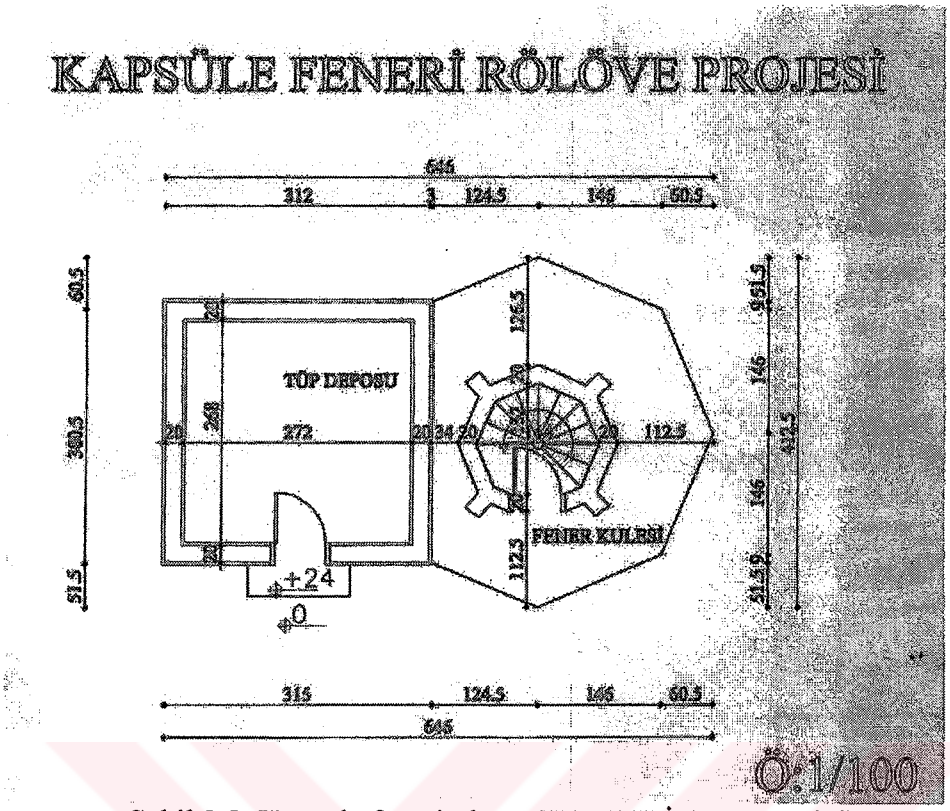

Şekil 2.8. Kapsüle feneri planı. (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

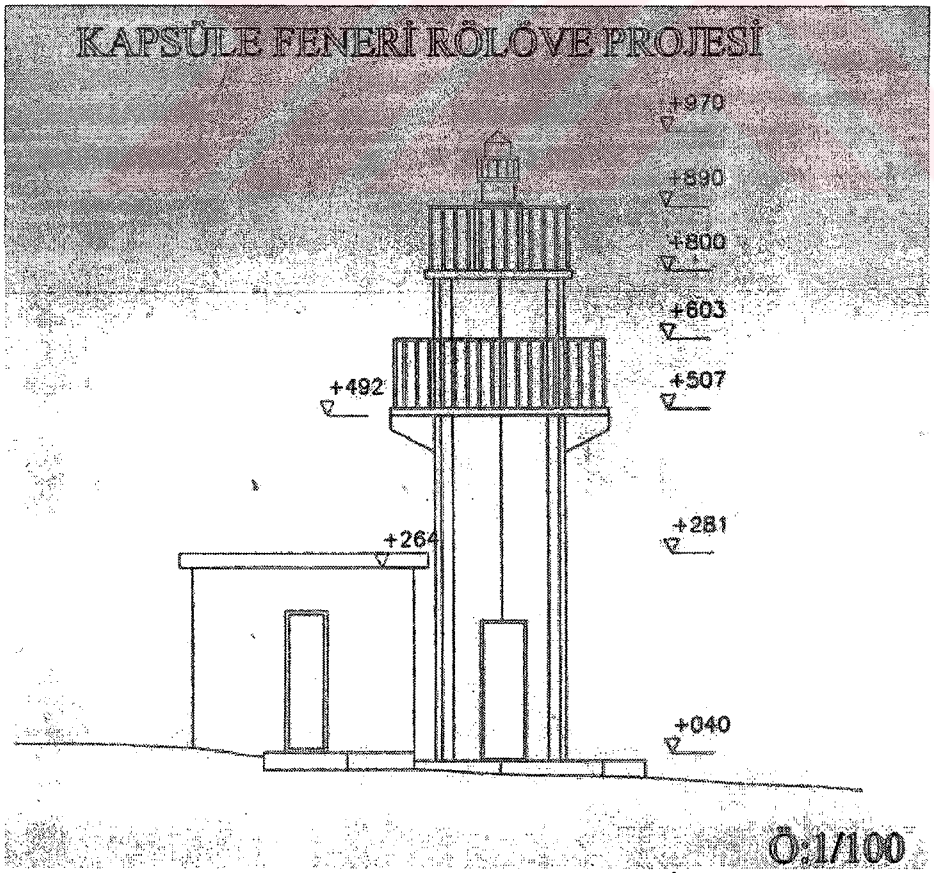

Şekil 2.9. Kapsüle feneri görünüşü. (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

a.4. Dörtgen planlı kagir kule:

Dörtgen planlı kagir kule tipine Adana Karataş fenerini verebiliriz.

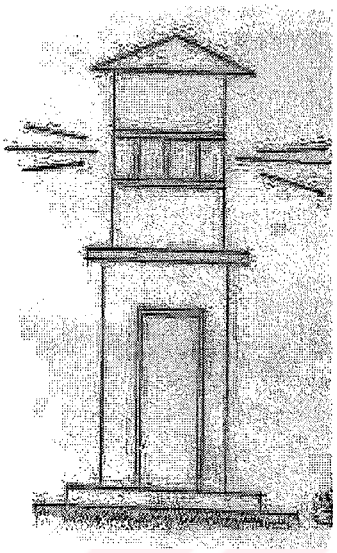

Şekil 2.10 Dörtgen planlı kagir kule modeli

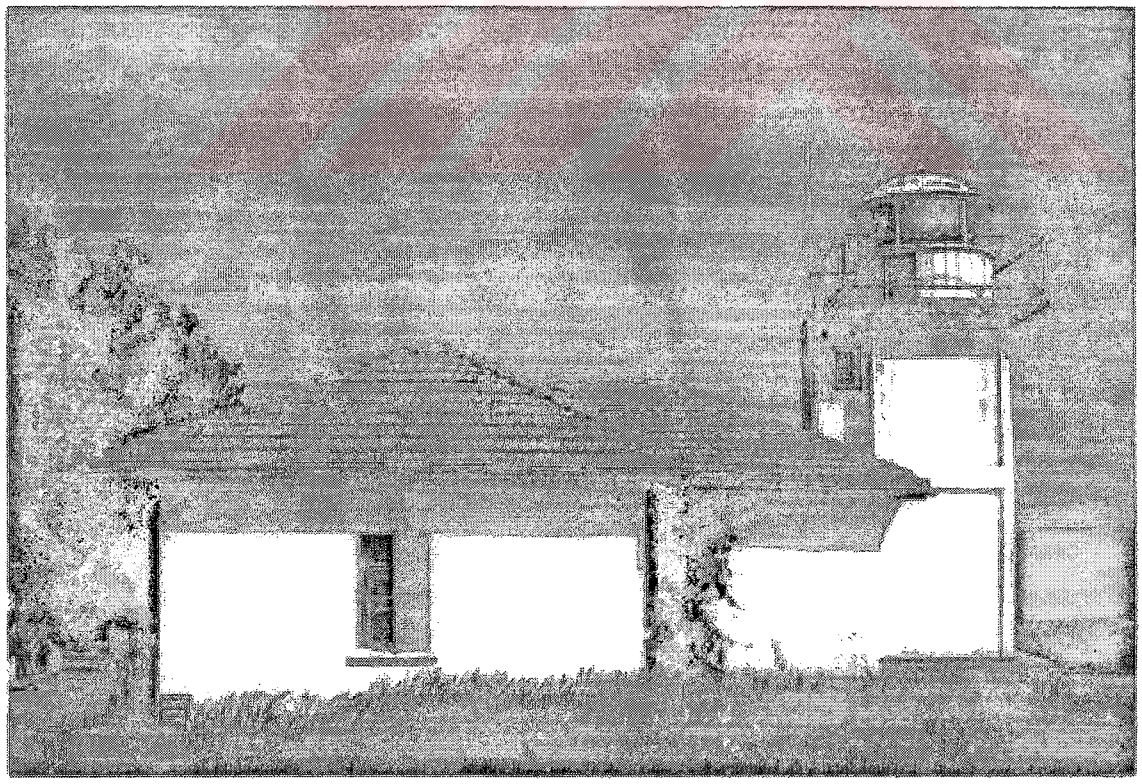

Resim 2.20 Karataş feneri (K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

b. Metal fener binaları çeşitleri:

Çeşitli tipte metal konstrüksiyonlu fener kulelerinden oluşmaktadır. Küçük boyutta olanlarına fenerin bakımı için dıştan bir gemici merdiveni ile ışık kaynağına ulaşılmaktadır ve ışık kaynağı fanusla kapatılmamıştır. Büyük boyutta olanlarına ise silindir bir merdiven gövdesiyle balkon mekanına erişilmektedir. Ayrıca kule gövdesi çeşitli metal payandalarla desteklenerek kule rijit hale getirilmiştir. Bu tip fenerlerin ışık kaynağı bir fanus ile kapatılmaktadır. Bu sınıf içinde üç tür fener vardır.

b.1. Çatma metal sehpa fener kulesi:

Bu fener tipine örnek Kilitbahir feneri verilebilir.

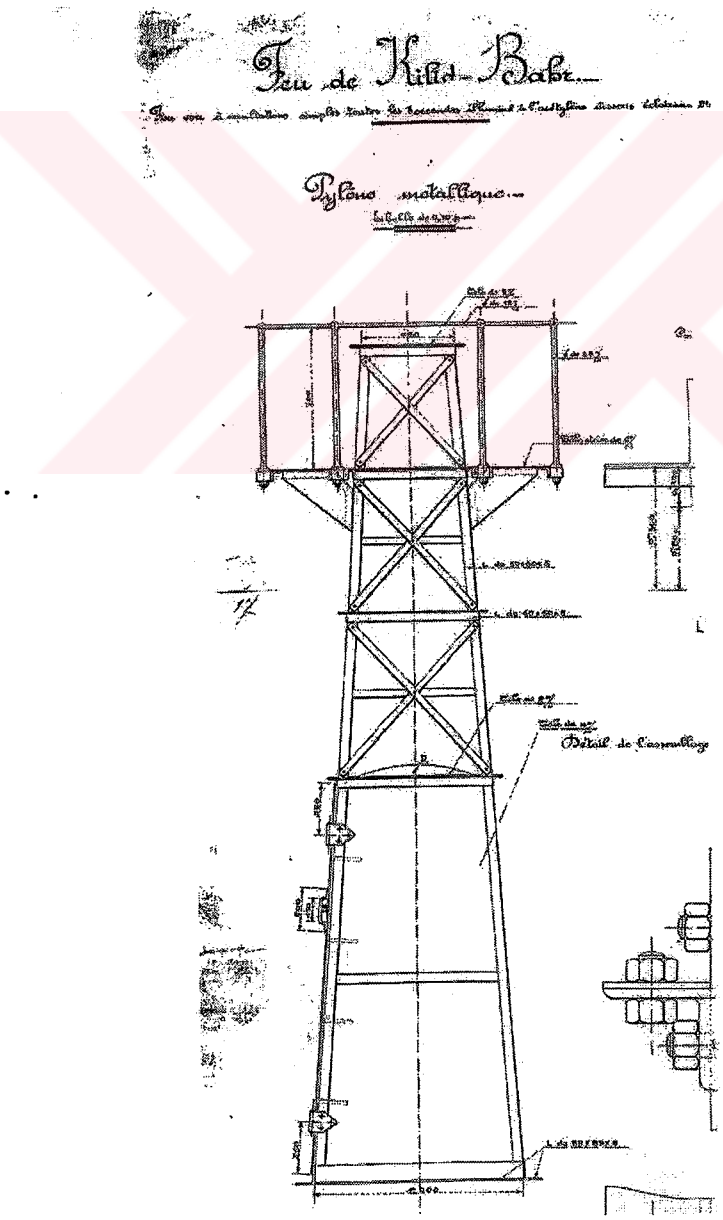

Şekil 2.11. Fransızlar tarafından çizilen Kilitbahir feneri çizimi. (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

b.2. Kara üzerinde şamandıra tipi fener kulesi:

Bu tipe örnek olarak Oğlak adası feneri verilebilir.

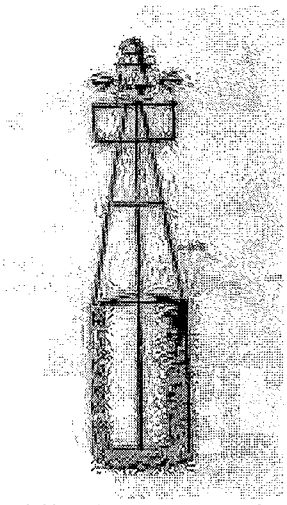

Şekil 2.12 Kara üzerinde şamandır tipi fener kulesi

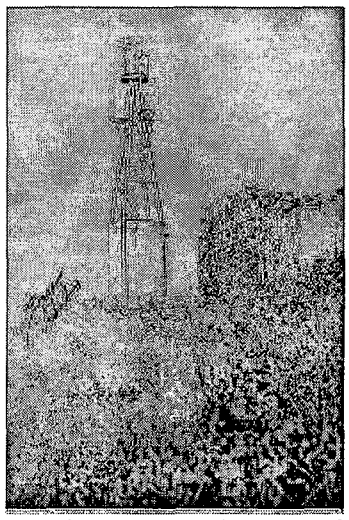

Resim 2.23. Oğlakadası feneri (K.E.G.K.İ.G.M Arşivi)

b.3. Metal direk fener kulesi:

Metal direk fener tipine Bafra feneri ve Feneradası feneri ile Hoşköy fenerini gösterebiliriz.

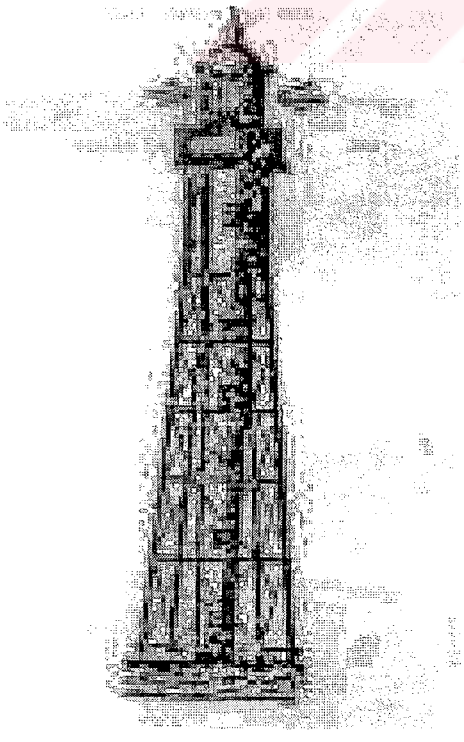

Şekil 2.13 Metal direk fener kulesi

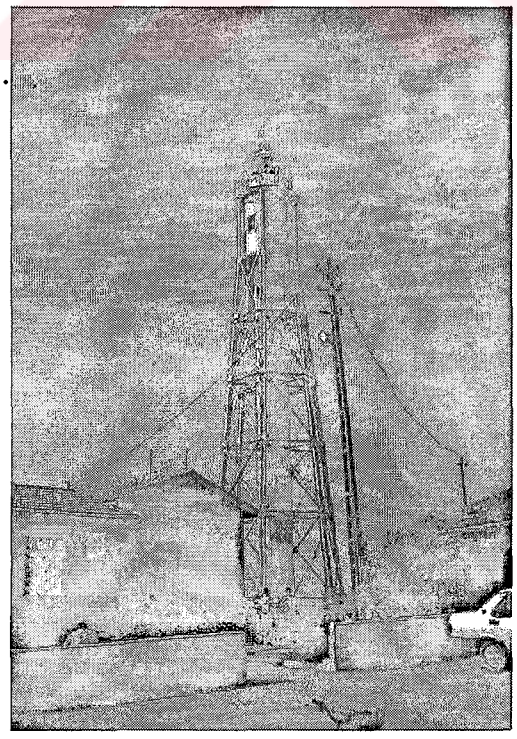

Resim 2.25. Bafra feneri (1999)

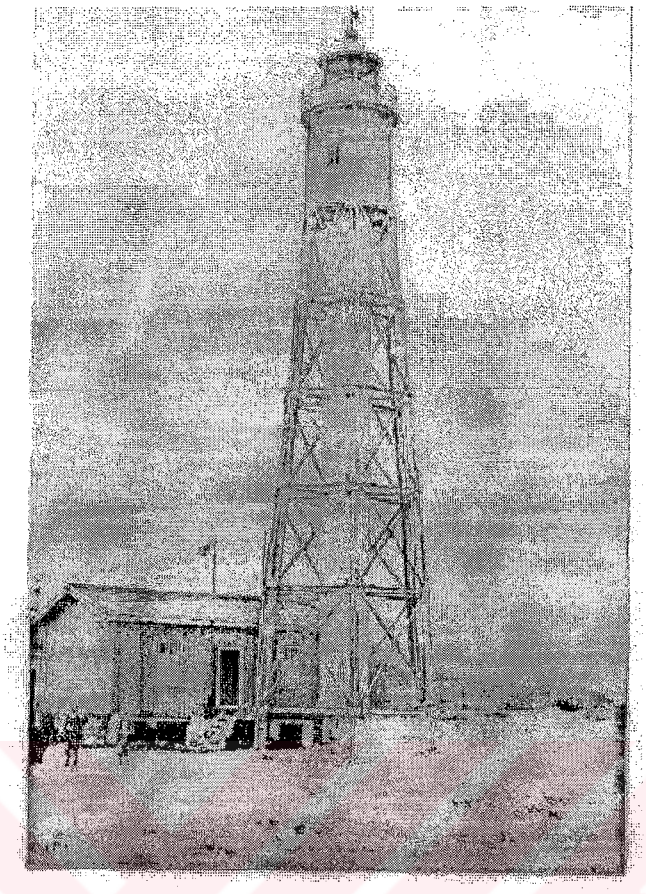

Resim 2.26. Bafra feneri (1999)

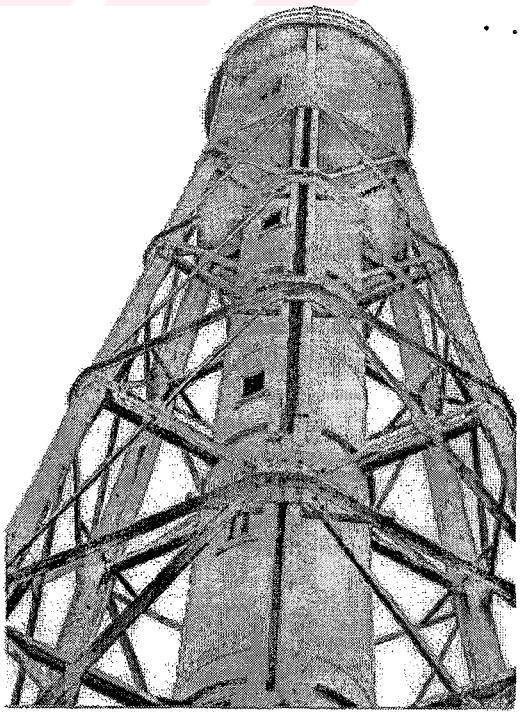

Resim 2.27. Bafra feneri (1999)

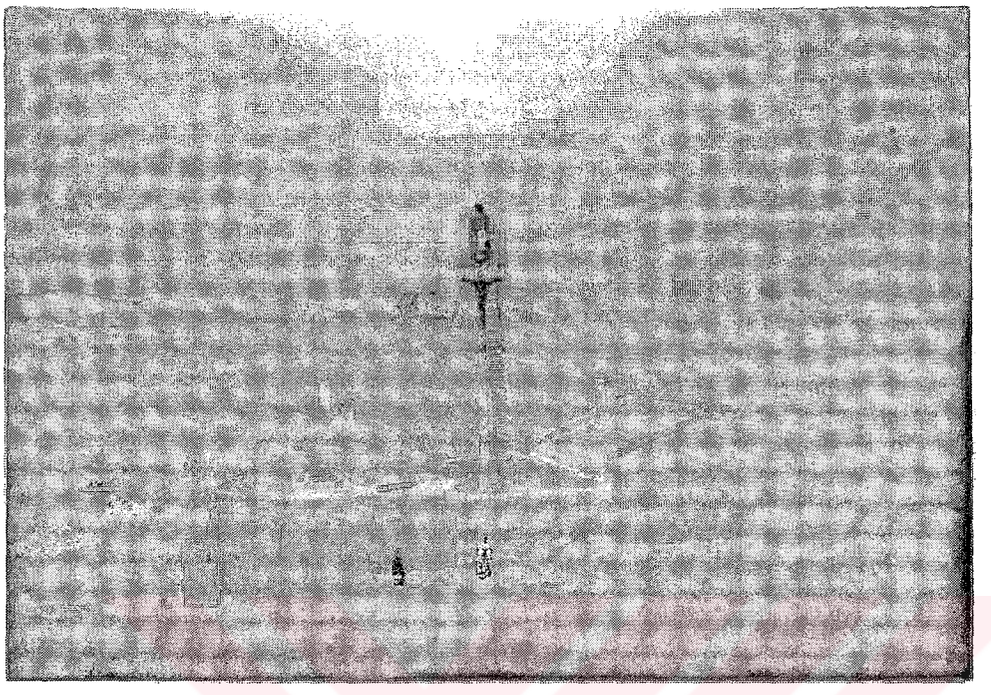

Resim 2.28. Feneradası feneri (1999)

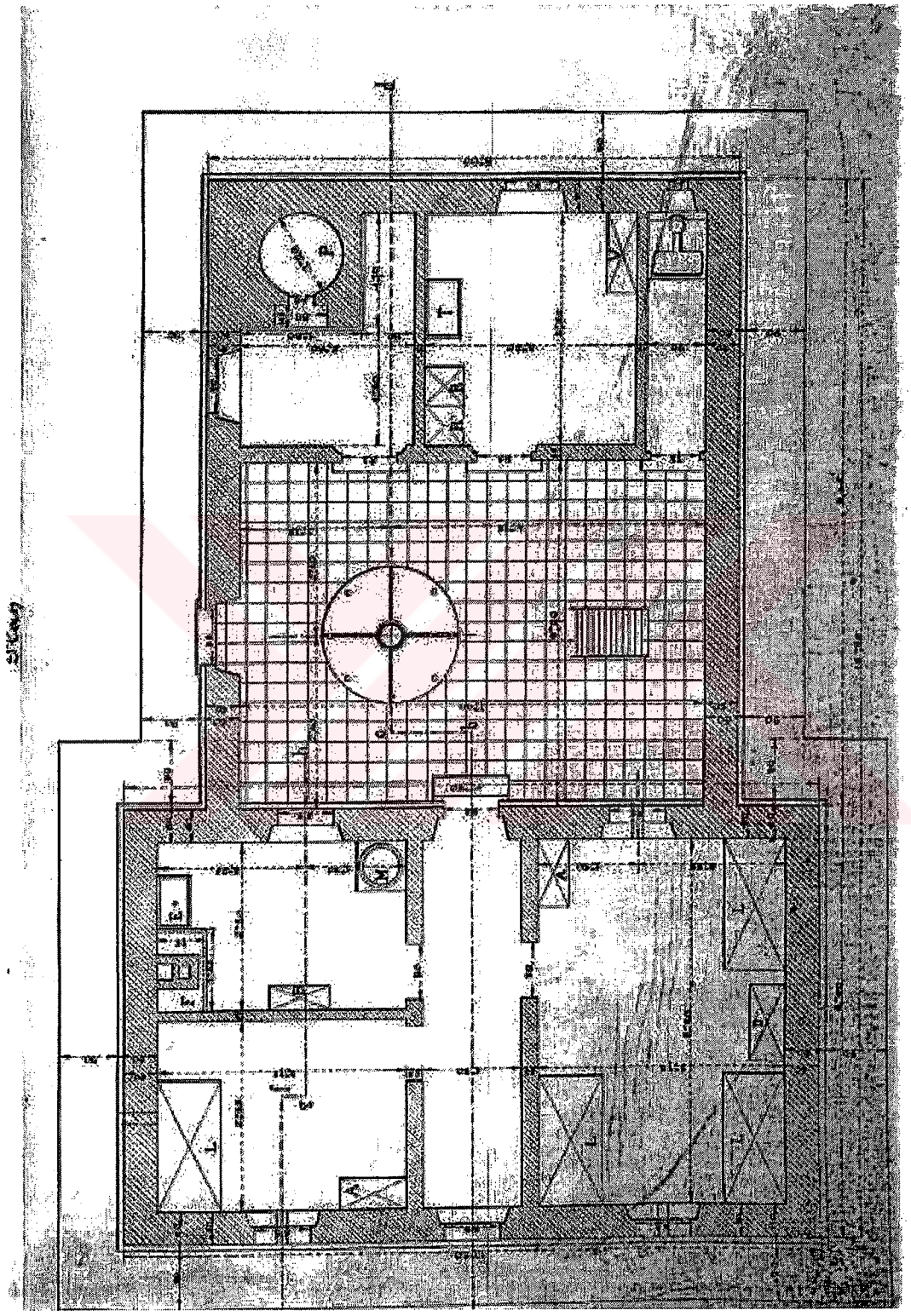

Şekil 2.14. Fransızlar tarafından çizilen Feneradası feneri planı. (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

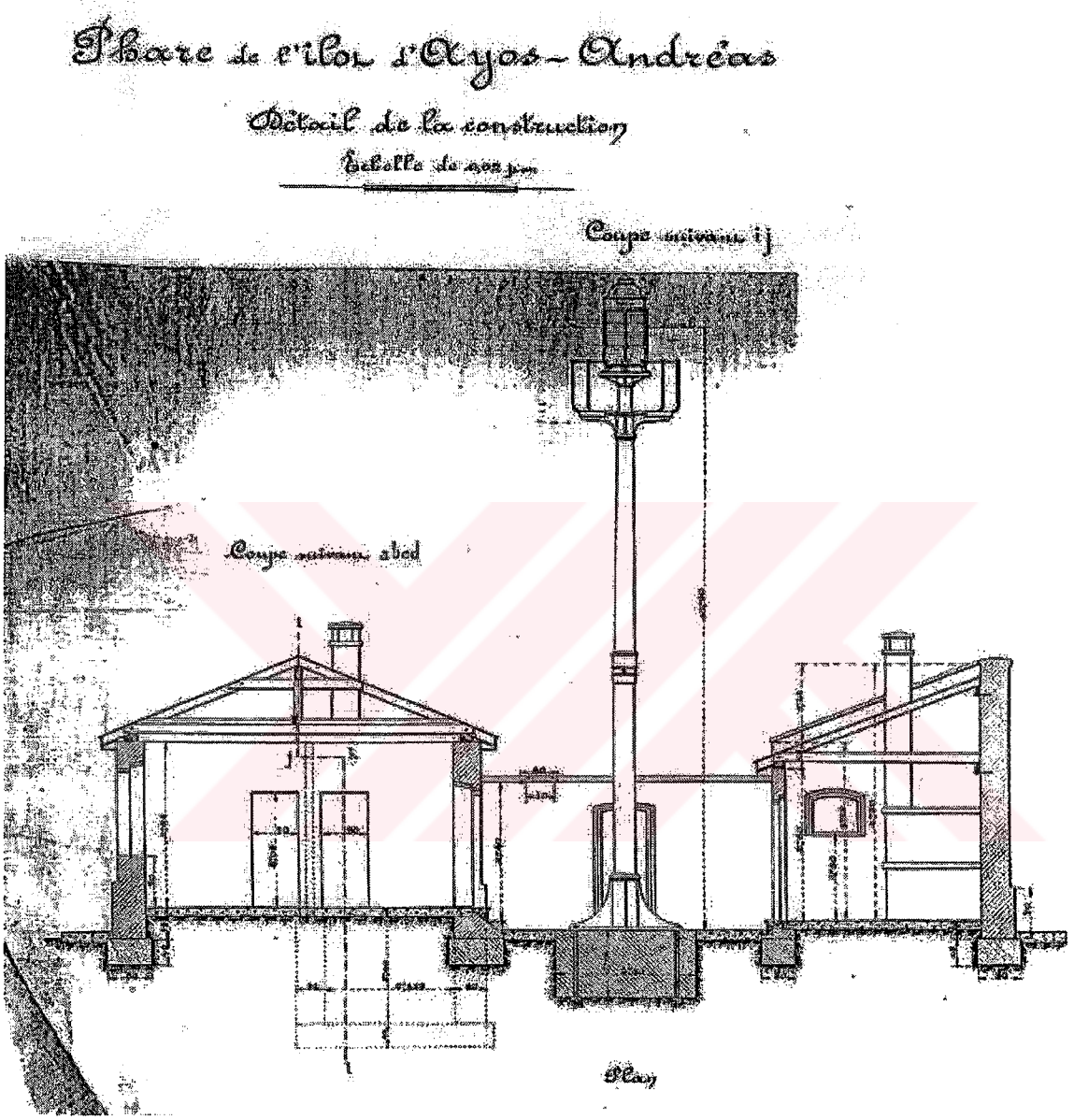

Şekil 2.15. Fransızlar tarafından çizilen Feneradası feneri kesiti. (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

c. Kagir ve Metal Fener Binaları Çeşitleri:

Genellikle kagir bir kaide üzerinde metal konstrüksiyon gövdeli fener tipinden oluşmaktadır. Fakat lojmanlı fener türünde, lojman kagir kaide görevini üstlenmiştir. Metal kule lojmanın çatısında veya lojman arazisi üzerine fener arazisinin denizden yüksekliğine göre konumlandırılır. Bu sınıf içeren iki tür fener vardır.

c.1. Kagir blok üzerine çatma metal sehpa fener kulesi:

Vortones fenerini örnek olarak verebiliriz.

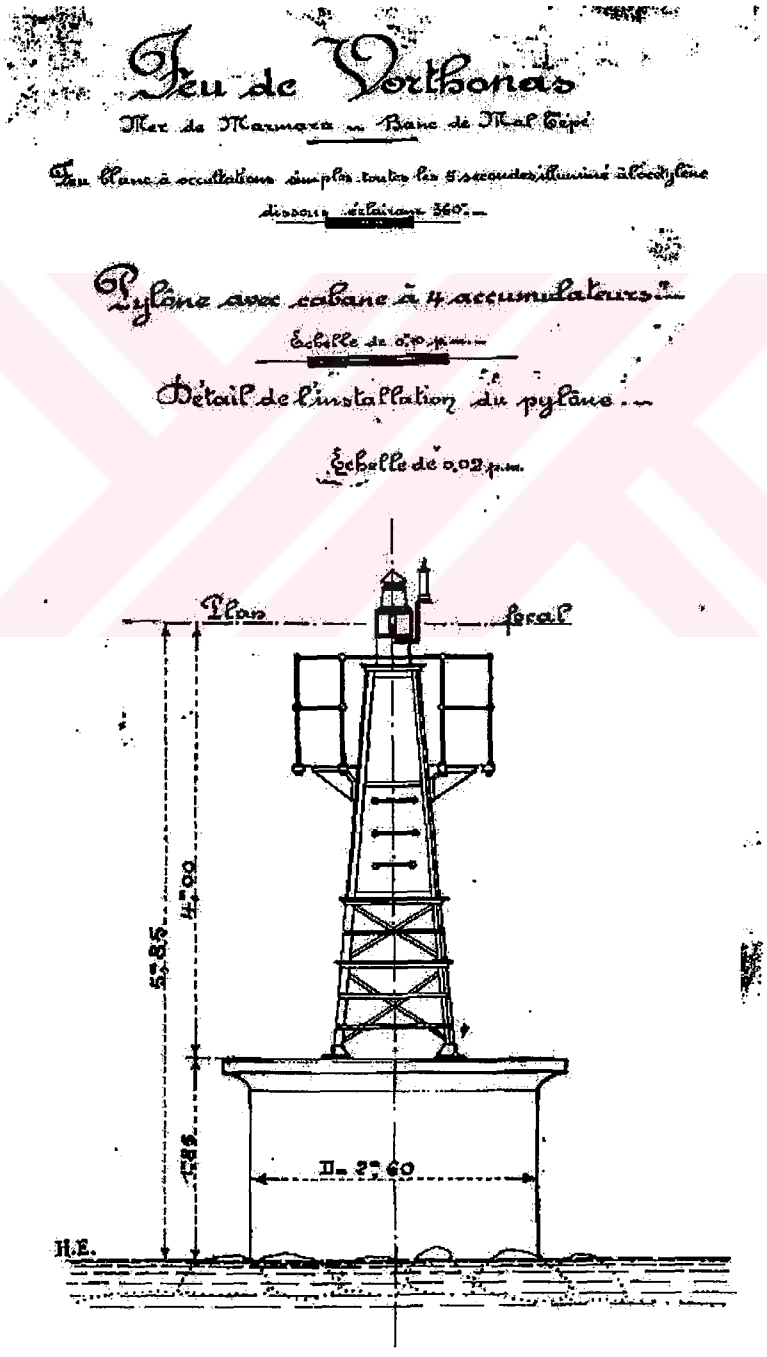

Şekil 2.16. Fransızlar tarafından çizilen Vortones feneri görünüşü. (K.E.G.K.İ.G.M.. Arşivi)

c.2. Üç ayaklı kagir sehpa ve metal kule:

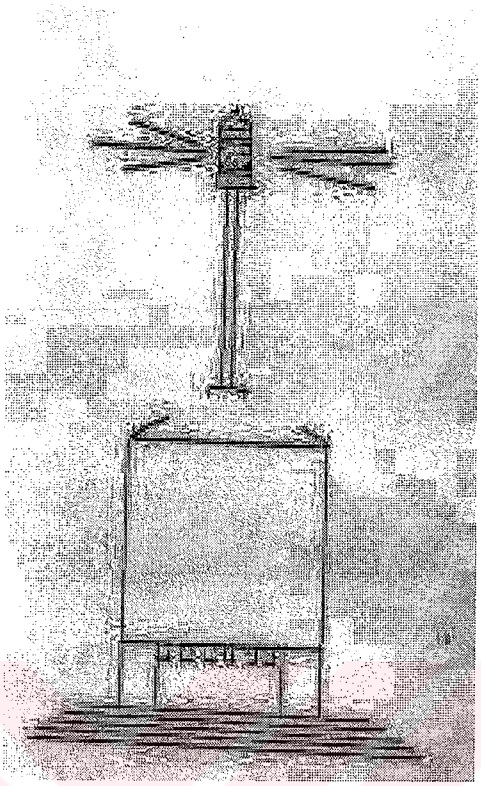

Şekil 2.17 Üç ayaklı kagir sehpa ve metal kule

2.4. İstanbul Boğazındaki Önemli Deniz Fenerleri

İstanbul, tarihin en eski ve en işlek limanlarından biridir. Bu özelliği ile pek çok tarihsel, kültürel ve mimari zenginliğe sahiptir. Deniz de seyir güvenliğini sağlayan deniz fenerleri de bu yapılardandır. Boğazın Kızkulesi'nden Anadolu fenerine dek uzunluğu 35 km., Sarayburnundan Rumeli fenerine kadar 55 km. ve en dar yeri 760 metre ile Rumelihisarı-Anadoluhisarı, en geniş yeri ise Büyükdere-Umuryeri arasındaki 3.5 km.lik mesafedir. Bu bölgede incelenen önemli deniz fenerlerinden Ahırkapı feneri, Anadolu feneri, Rumeli feneri, Şile feneri, Kızkulesi feneri, Fenerbahçe feneri ve Yeşilköy feneri yerinde yapılan tespit, rölöve çalışması ve fotoğraflanarak incelenmiştir.

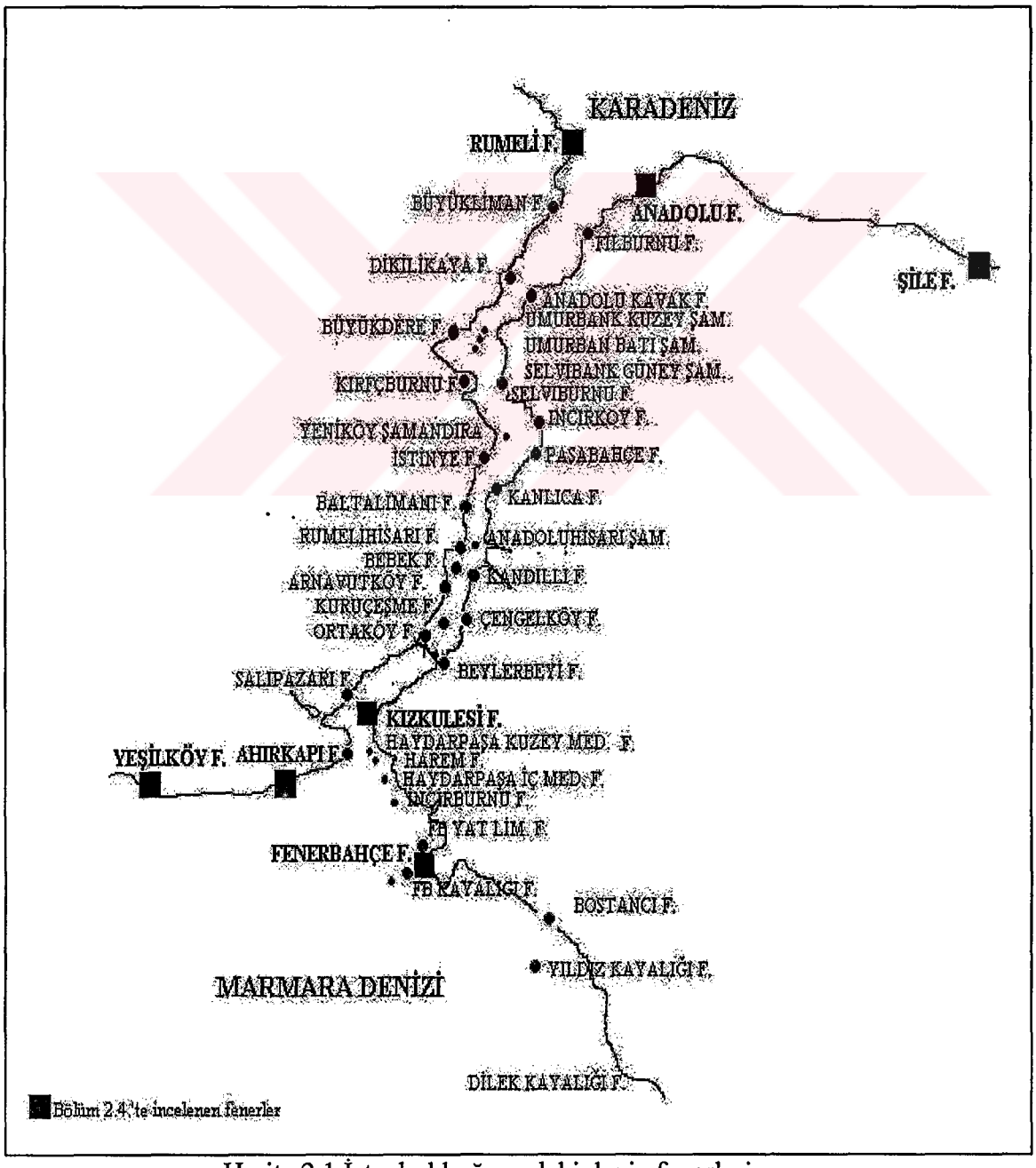

Harita 2.1 İstanbul boğazındaki deniz fenerleri

2.4.1 Ahırkapı feneri

İli	İlçesi	Mah.veya Köyü
İstanbul	Eminönü	Cankurtaran
Sokak veya Mevki	**Pafta**	**Ada**
-	4	2
Parsel	**Yüzölçümü**	**İnşaat Türü**
81	2932	Kagir
Kullanılış Şekli	**Yapım Tarihi**	**Son Onarım Tarihi**
Deniz Feneri	25 Aralık 1857	1944
Uluslararası Fener No	**Fener Mevki**	**Fener Karakteri**
20900	41 00 2 / 28 59 1	Fl W 6s
Denizden Yüks. (m)	**Görünüş Mesafesi (mil)**	**Çalışma Sistemi**
36	16	Devvar Elektrikli

Koruma Durumu			Taşıyıcı Yapı		Dış Yapı		Üst Yapı		İç Yapı		Süsleme Elemanı		Rutubet		
	X	İyi		X		X		X		A		X		A	Yok
	B	Orta		B		B		B		X		B		X	İz var
	C	Fena		C		C		C		C		C		C	Önemli

Vaziyet Planı

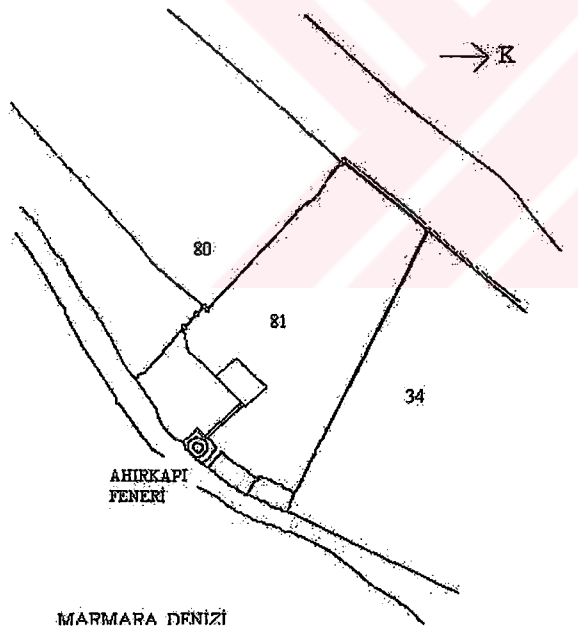

Resim

Yapının Tanımı

Siyah Bantlı Beyaz taş kule

AHIRKAPI FENERİ

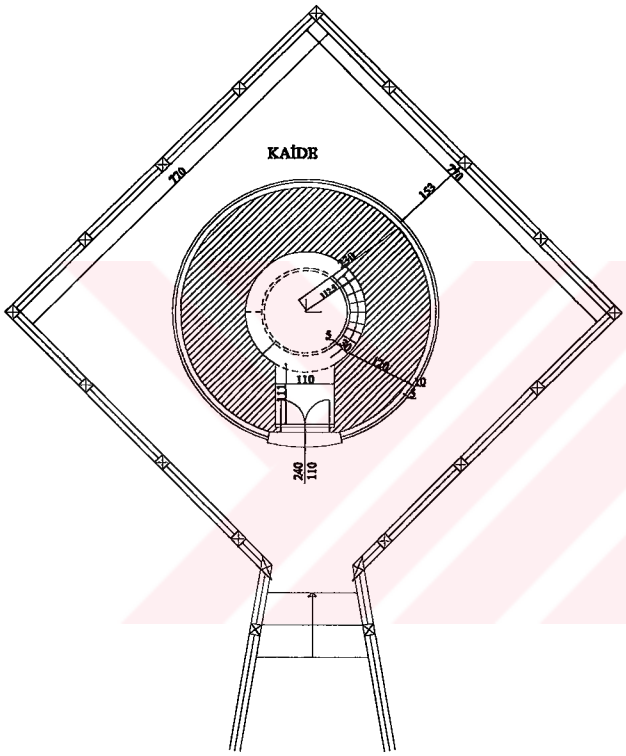

ZEMİN KAT PLANI

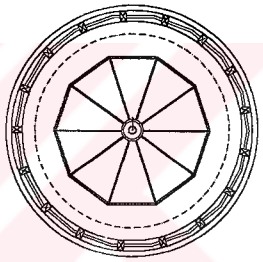

ÇATI KATI PLANI

0 1 2 3 4 5 m

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 967003 Reyhan AY

AHIRKAPI FENERİ

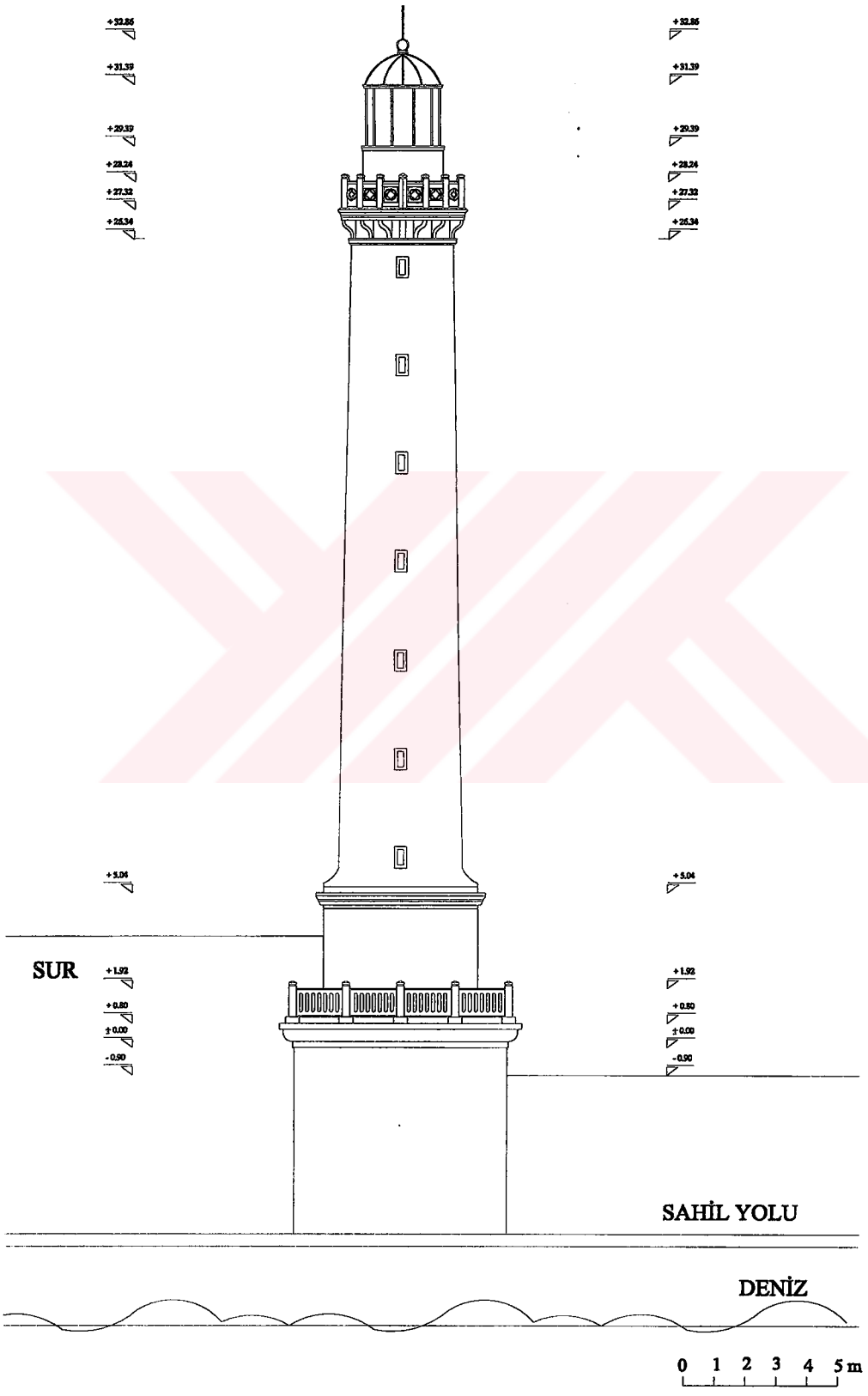

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 967003 Reyhan AY

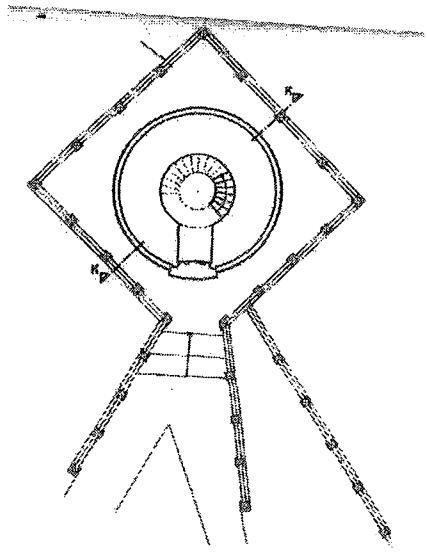

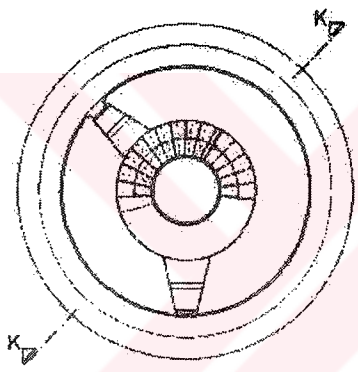

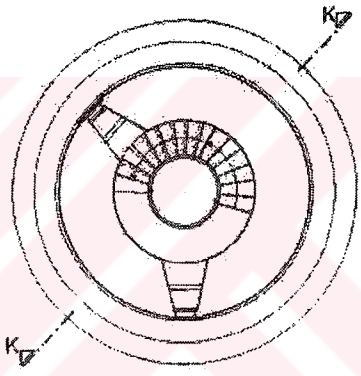

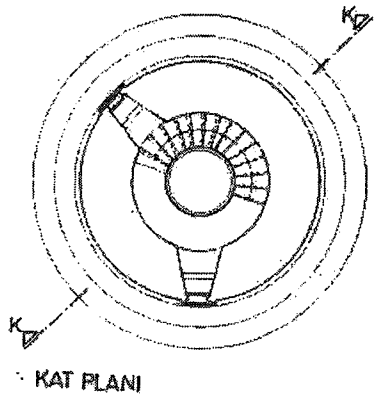

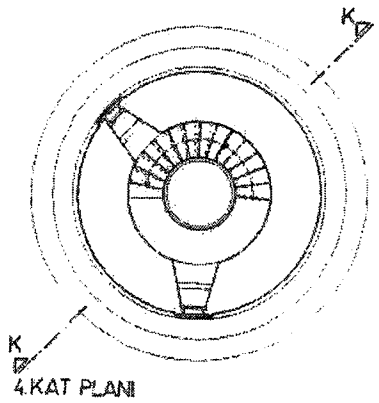

Şekil 2.18. Ahırkapı feneri kat planları. (M.S.Ü. Restorasyon Arşivi, Arşiv No: 2 .f / 2569.-)

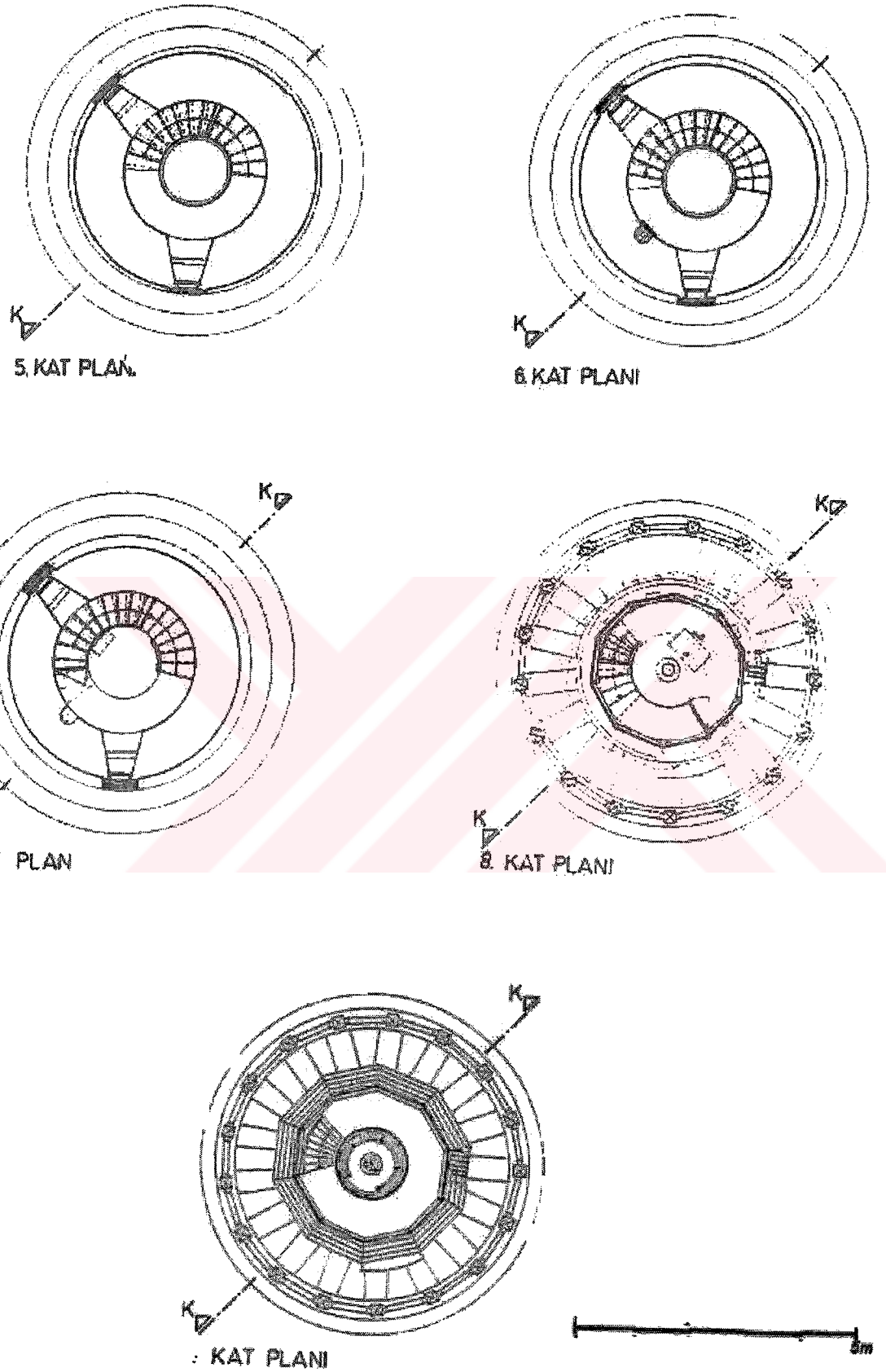

Şekil

Şekil 2.19. Ahırkapı feneri kat planları. (M.S.Ü. Restorasyon Arşivi, Arşiv No: 2 .f / 2569.-)

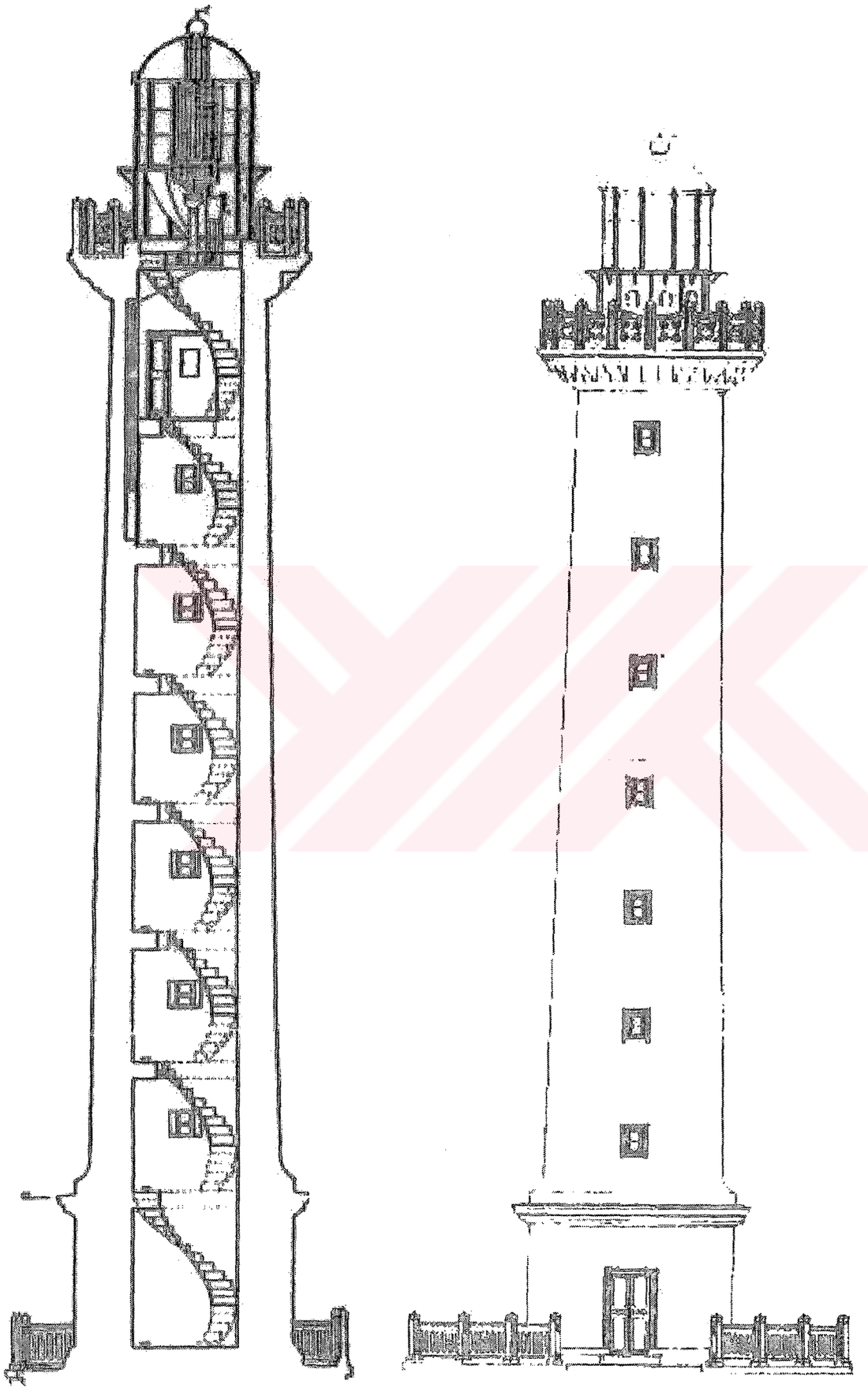

Şekil 2.20. Ahırkapı feneri kesit ve görünüşü.

(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi, Arşiv No: 2 .f / 2569.-)

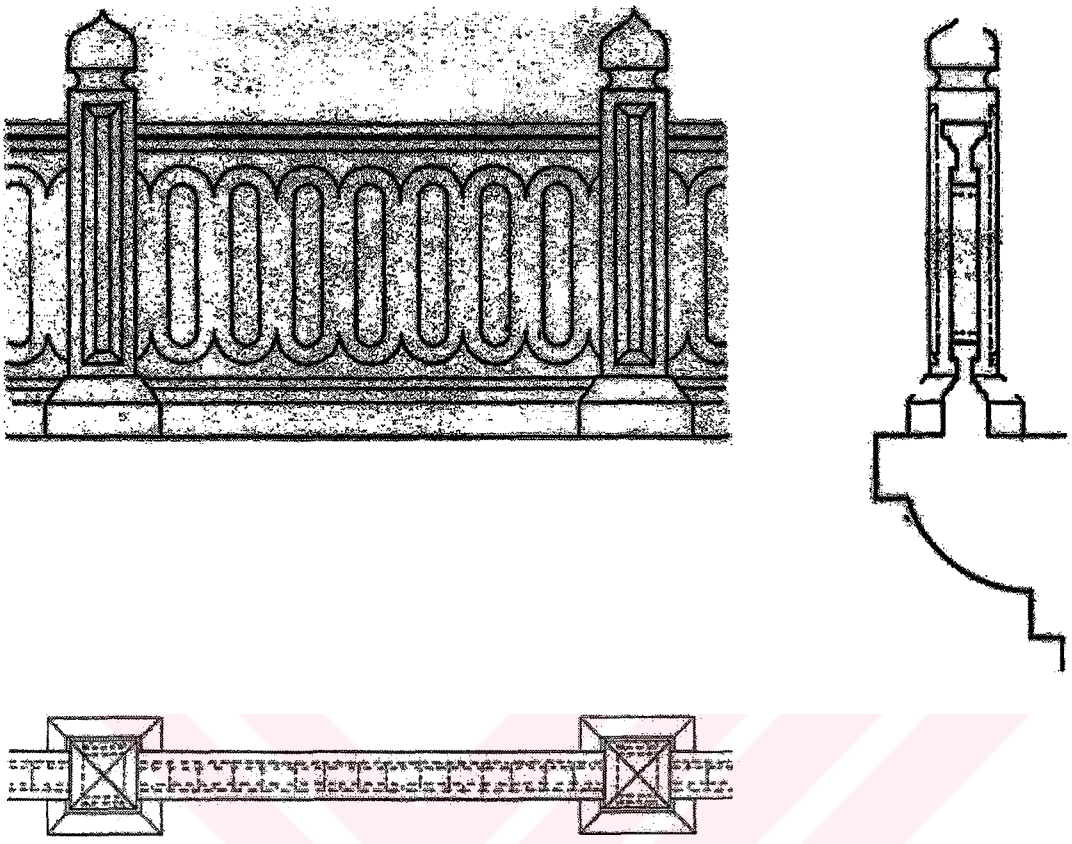

Şekil 2.21. Ahırkapı feneri balkon korkuluğu detayı.

(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi, Arşiv No: 2 .f / 2569.-)

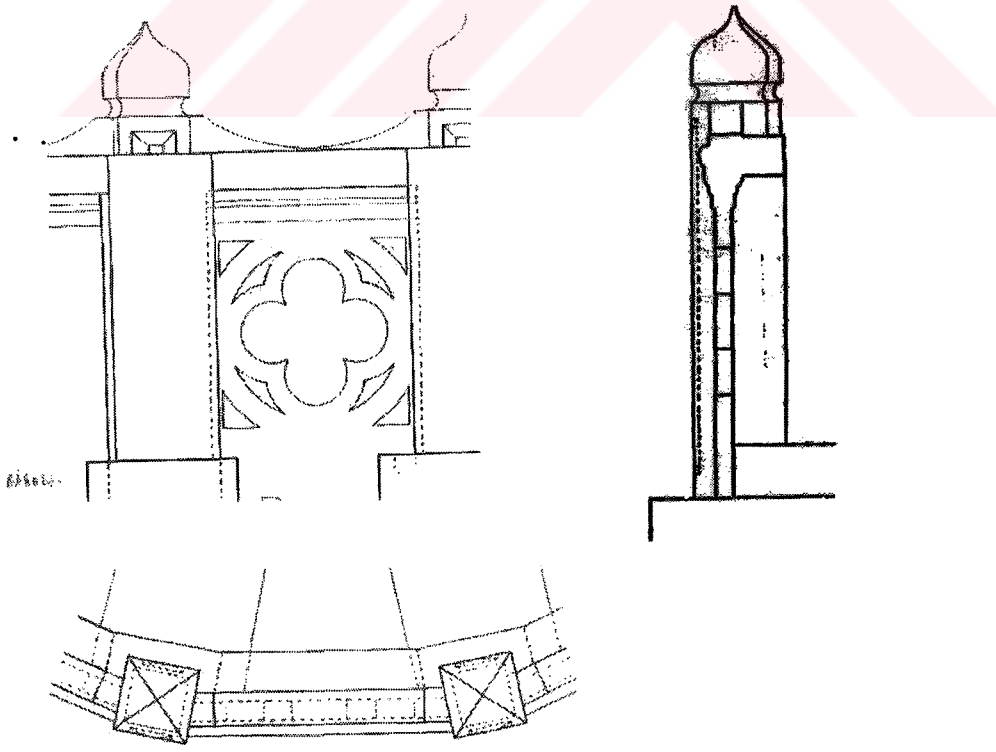

Şekil 2.22 Ahırkapı feneri kaide korkuluğu detayı.

(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi, Arşiv No: 2 .f / 2569.-)

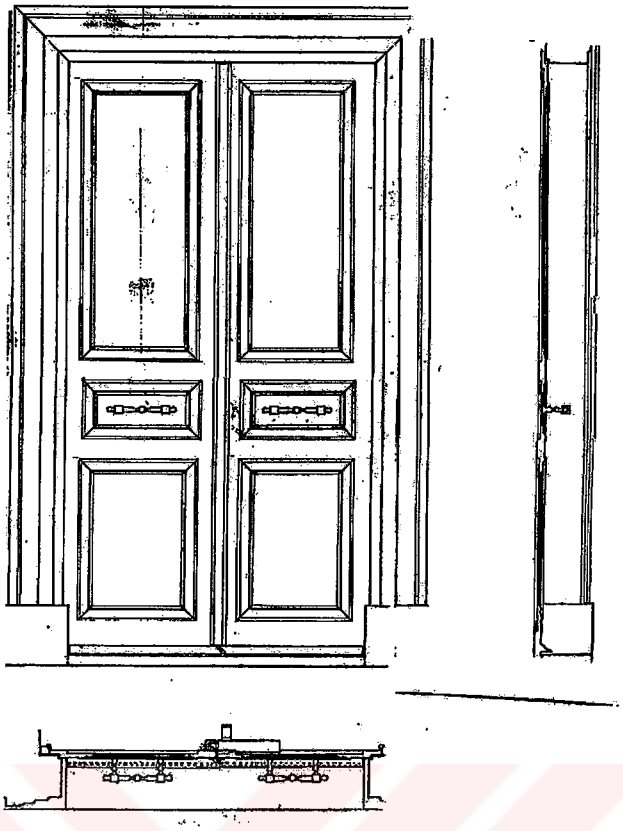

Şekil 2.23 Ahırkapı feneri giriş kapısı detayı.

(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi, Arşiv No: 2 .f / 2569.-)

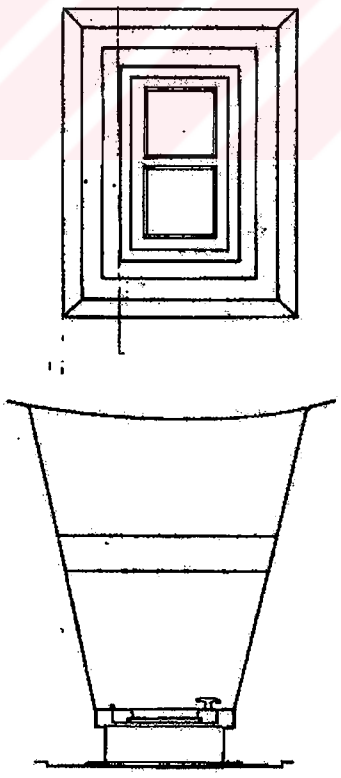

Şekil 2.24 Ahırkapı feneri pencere detayı.

(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi, Arşiv No: 2 .f / 2569.-)

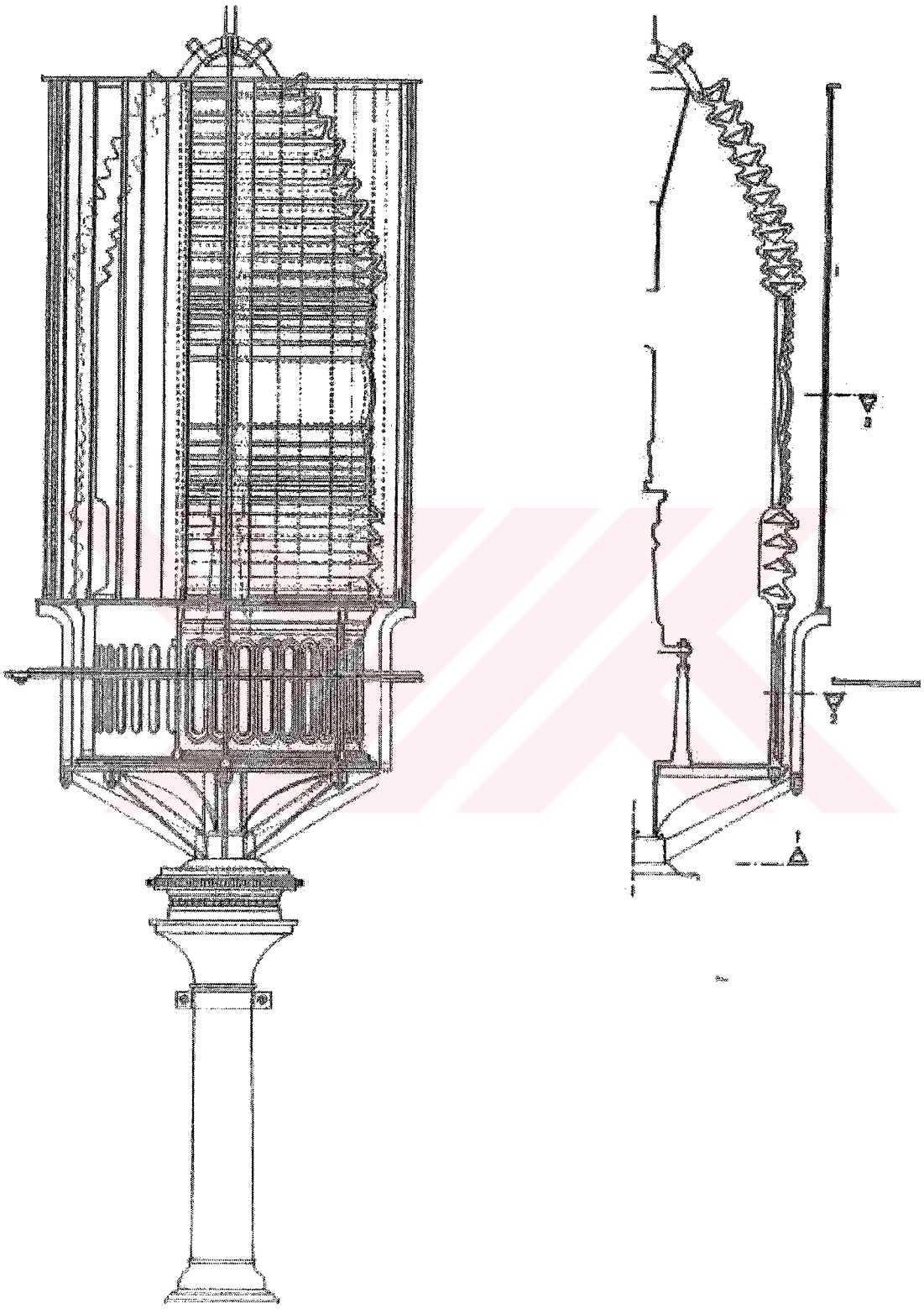

Şekil 2.25 Ahırkapı fener mekanizma detayı.

(M.S.Ü. Restorasyon Arşivi, Arşiv No: 2 .f / 2569.-)

Ahırkapı feneri, İstanbul'un Eminönü ilçesi Cankurtaran mahallesinde olup, günümüzde Marmara surları ile sahil yolu arasındaki kıyı şeridinde konumlanmaktadır. Sarayburnu'nun çok yakınında, heybetli bir uçhisar gibi yükselen otuz altı metrelik beyaz renkli fener kulesi hemen fark edilmektedir. Bu fener; İstanbul Boğazı girişinde gemilere yol göstererek emniyet içinde yollarına devam etmelerini ve sisli havalarda, sis düdüğü ile gemilerin karaya çok yaklaşmamalarını ikaz eder. İstanbul Boğazına giriş ve çıkış yapan gemiler için konumlanmış bir rota feneridir.

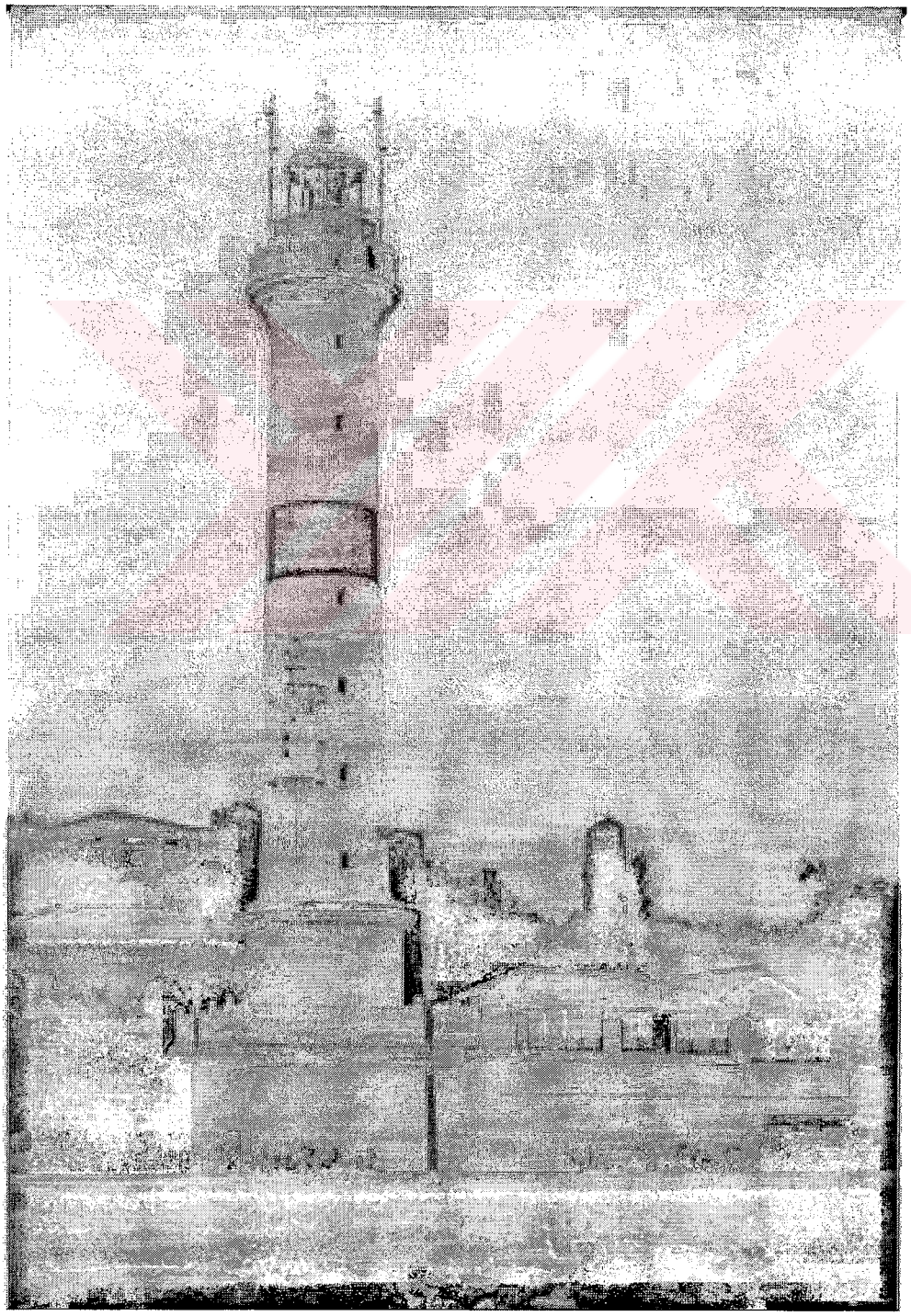

Resim 2.41. Ahırkapı feneri (1999)

Ahırkapı feneri mimari özelliği ve üstlendiği önemli görev dışında, ilgi çeken bir geçmişe de sahiptir. Bu bölgede ilk deniz feneri, III. Osman tarafından 1755 tarihinde yaptırılmıştır. Kaptan-ı Derya Süleyman Paşa nezaretinde inşa edilen bu ilk fener, ahşap olup Marmara surlarının Otluk kapısı mevkiindeki bir burcun üzerinde olduğu bilinmektedir. (İstanbul Ansiklopedisi, 1994: 104). Ahırkapı mevkiinde bu ilk fenerin yapılması bir deniz kazası sonucunda olmuştur. Mısırdan gelen Hacı Kaptan yönetimindeki bir gemi, hava şartlarının kötü, görüş mesafesinin düşük olduğu bir gecede, Kumkapı'da karaya oturmuştur. Olayı haber alan padişah, yanında kendisine refakat eden Sadrazam Sait Paşayı da alarak olay yerine gitmiş ve gemicilerin kurtarılmasını önemle izlemiş. Kazazedelerle konuşan Sultan Osman'a gemicilerden birisi şöyle demiş: *" Eğer burada bir fener yapılıp ta, her gece kandiller yakılırsa, böyle uzaklara gidip gelen gemiler ışığı görünce yollarını bulurlar."* Bunun üzerine, III. Osman Ahırkapı da bir fener kulesi yapılması ve faal vaziyette tutulması için emir vermiştir.

Kaptan-ı Derya Süleyman Paşa padişahın fermanı üzerine ilk Ahırkapı fenerini yaptırarak bu emri yerine getirmiştir. Deniz fenerinin ahşap inşa edilmesinden dolayı, Ahırkapı'da çıkan yangınlarda bir kaç defa yanarak harap olması üzerine, 25 Aralık 1857'de Abdülmecid tarafından, Ahırkapı feneri taş kule ve lojman binasını inşa ettirmiştir. Bu dönemde Fransızlara verilen imtiyaza göre Fransız Fenerler İdaresi tarafından yaptırılmış olan fener, halen işlevini yerine getirmekte ve ilk yapıldığı zamanki biçimini korumaktadır.

1911 yılına ait fener risalesinde bu fenere ait bilgiler şöyle sıralanmaktadır;

Fenerin adı	:Sarayburnu Feneri
Tesis tarihi	: 1857
Fenerin rengi	: Beyaz
Fenerin cinsi	: Sabit, Şimşekli
Fenerin yüksekliği	: 117 Kadem
Açık havada mil görünüşü	: 16 mil
Açıklama	: Beyaz kule 127 Kadem (1910 yılında Muntazam olmadığı haber verilmiş.

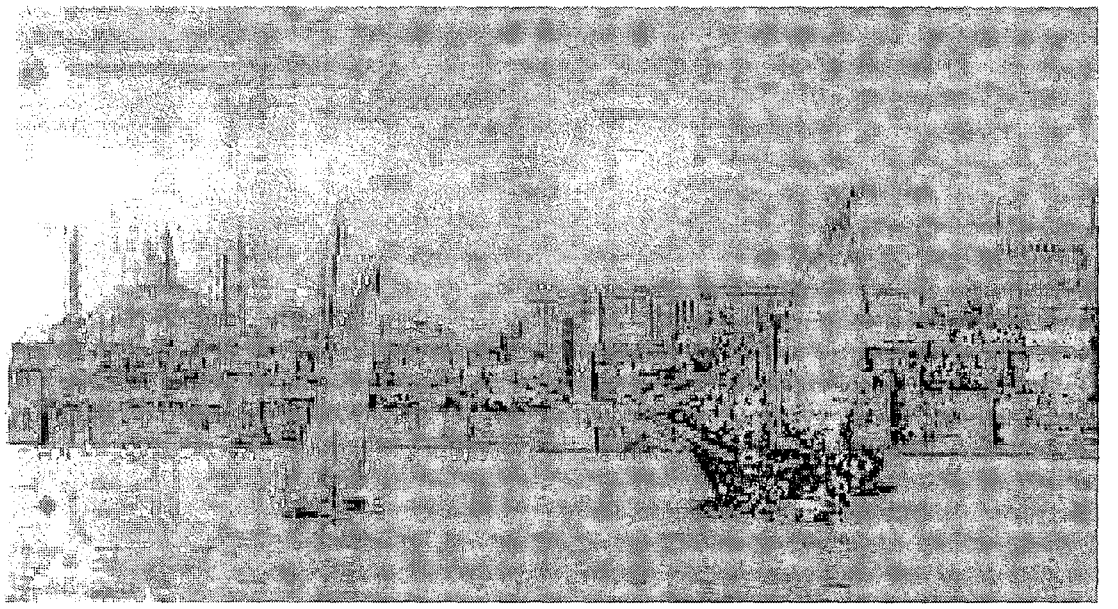

Resim 2.42. 1890 yılında Ahırkapı feneri (Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 104)

Ahırkapı feneri ve çevresi I. Dünya Savaşı sırasında kışla arazisi olarak kullanılmıştır. Yakın zamana kadar fener, eteklerinde Marmara sularının başladığı, şehir içinde olmasına rağmen tamamen şehirden soyutlanmış bir mekan olarak göze çarparken, 1958 yılında başlayan sahil yolu yapımı çalışmaları ile tamamen bu özelliğini kaybetmiştir. Günümüzde Ahırkapı feneri denizden bir yol şeridi ile ayrılmakta ve bu yol yoğun bir şehir trafiğini içermektedir.

Gerek inşasının öyküsü gerekse şahit olduğu olaylar nedeni ile gerçek bir tarihi hazine olan Ahırkapı fenerinin daha da ilgi çekici hale getiren bir unsurda, bugünkü fenerde yaşayanlardır. Fenerin bakımı işletmesi başlangıçta Bostancı Ocağı neferleri tarafından üstlenilmiş, kandillerinde yakılacak yağ ise Topkapı Sarayından sağlanmıştır. I. Abdülhamid döneminde fenerin idaresi *Gedik usulüne* bağlanarak babadan oğula geçmeye başlamış ve bu gelenek günümüze kadar devam etmiştir (Yıldırım, 1987: 12).

Bu usule göre Ahırkapı fenerini bir asrı aşan süredir hayatta tutan "Lik" ailesinin fertleri olmuştur. Üç kuşaktan beri Ahırkapı fenerinin bekçiliğini yapan Lik ailesinin de en azından fenerinki kadar ilginç bir tarihi vardır. Lik ailesi ile Ahırkapı fenerinin beraberlikleri 1880'li yıllara kadar uzanır. Ahırkapı fenerindeki görevi devralan ilk aile mensubu, 19. yüzyılın son çeyreğinde İşkodra'dan kalkıp İmparatorluğun başkentine gelen ve saray hizmetine alınan Sait Bey olmuştur. Sait Bey, Ahırkapı fenerinde tam elli yıl görev yapmış, göreve başladıktan bir süre sonra, Zülfiye hanımla evlenmiştir. Sait Bey emekliye ayrılınca, Zülfiye hanım göreve devam etmiştir. Günümüzde ise, Ahırkapı fenerinde Lik ailesinin gelinleri Sevinç ve Feruze hanım görev yapmaktadır (Yıldırım, 1987: 12).

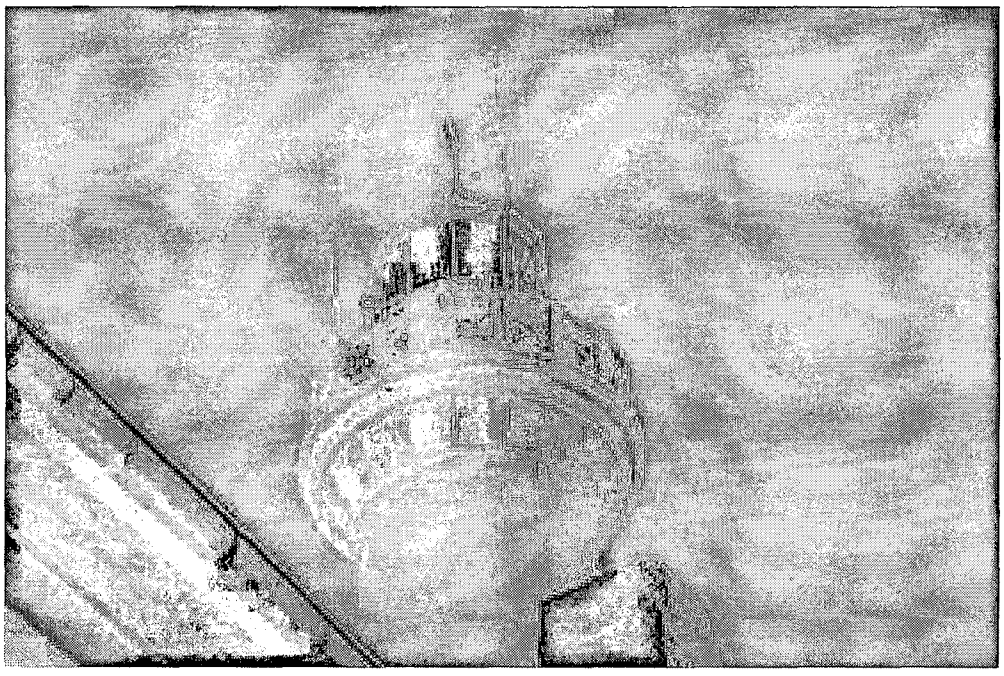

Resim 2.43. Ahırkapı fener kulesi (1999)

Ahırkapı fenerinde ışık kaynağı olarak başlangıçta ateş ve yağ kandili kullanılmıştır. Fransız Fenerler İdaresi tarafından 1857 yılında inşa ettirilen bugünkü fener kulesinde fenerin çalışması için çeşitli mekanizmalar vardır. Günümüzde Ahırkapı fenerinin ışığı elektronik bir sistemle kontrol edilir. Fener ışığının aydınlık ve karanlık periyotlarını belirleyen ve sabit tutan sistem artık tamamen elektroniktir. Ancak, fenerde ışık kaynağı olarak elektriğin kullanılmaya başlandığı 1954 yılından sonra da mekanik zamanlama sistemi görevine devam etmiştir. Günümüzde bu mekanik aksam, halen mükemmel bir biçimde korunmakta ve kullanıma hazır bir vaziyette yedek olarak tutulmaktadır.

Mekanik zamanlama sistemi, fener ışığının belirli aralıklarla yanıp sönüyormuş gibi görünmesini sağlayan döner bir pervane sisteminden oluşur. Kaidesinde, *"Henry Lapaute 146 Rue de Rivoli A Paris"* yazısını taşıyan mekanizma, Ahırkapı fenerinin çanaklığında, camlı bölümün hemen altına yerleştirilmiştir. Madeni bir sütundan çıkan destek kolları, ışık kaynağının çevresine yerleştirilmiş döner paravana sistemini taşıyan bir çemberi kavrar. Bu sütunun hemen yanında camlı bir mekanizma kutusu vardır. İçinde bir makara ve dişli sistemi bulunan bu kutu, yine bir dişli takımı vasıtası ile bitişiğindeki sütuna bağlıdır. Mekanizma kutusundan çıkan bir kurma kolu çevrilerek, ucunda bir ağırlık asılı olan ince bir çelik halat mekanizma kutusunun içindeki bir makaraya sarılır. Mekanizma kilidi serbest bırakıldığında, ucunda asılı ağırlığın etkisiyle, çelik halat sarıldığı makaradan boşalır ve ağırlığın etkisiyle makaradan boşalan çelik halatın makaraya verdiği hareket, dişlilerle aktarılarak ışık

kaynağının çevresindeki döner paravanayı hareket ettir. Basit görünen bu sistemin sakıncalı bir tarafı vardır. Ağırlığın yuvasına oturması iki buçuk saat sürdüğünden, fenerin yandığı süre içerisinde her iki buçuk saatte bir yeniden kurulması gerekmektedir.

Işık kaynağı olarak sırayla, gaz lambaları, lüks lambaları, gazlı sistem ve elektrik ampulleri kullanılmıştır. Fenerlerdeki gazlı sistem, kulenin üst kısmında, dönerek yükselen merdivenler arasındaki boşluğa monte edilmiş iki tank ve mekanik aksamın bulunduğu çanaklığın altındaki sağanlığa yerleştirilmiş kumanda-kontrol mekanizmalarından oluşur. Fenerciler bu sistemi kullandıklarında, mekanik sistemin kurgu mekanizmasının çalıştırılmasının yanı sıra, yanıcı ve yakıcı gazların bulunduğu tankların basınç derecelerini de sürekli olarak kontrol altında tutup, basınç düştükçe, pompaları çalıştırarak gaz akışının düzenli olmasını sağlamakla yükümlüydüler.

Resim 2.44. Ahırkapı feneri giriş kapısı (1999)

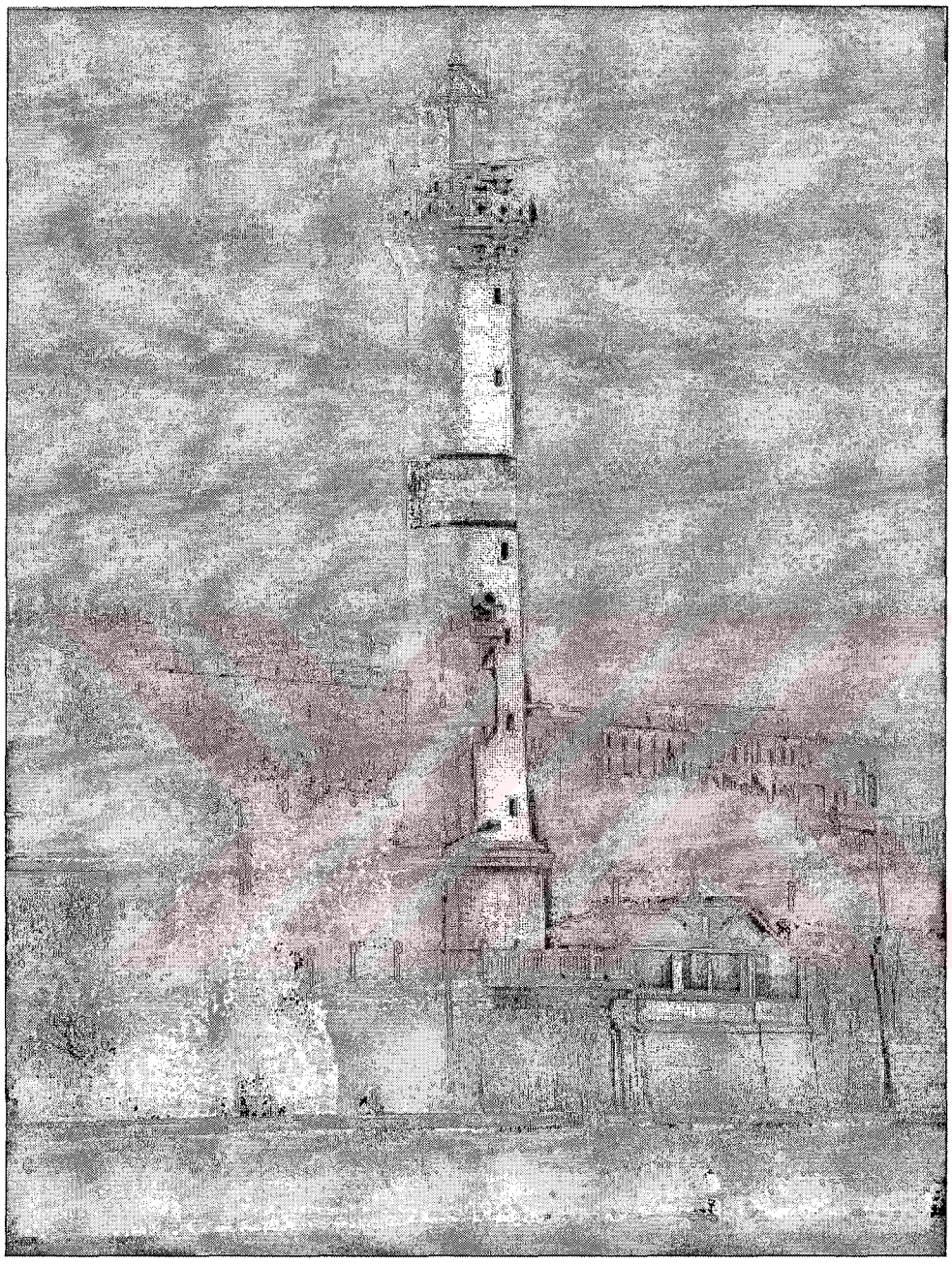

Resim 2.45. Ahırkapı feneri (1999)

Fener dıştan bütünüyle sıvanmış ve beyaz boyanmıştır. Kulenin silindir biçimindeki gövdesi çepeçevre korkuluklarla donatılarak balkona dönüştürülmüş olan kare tabanlı kaide üzerinde yükselmekte, alt kısımda enli bir silmeyle kuşatılmış bulunmaktadır. Çokgen prizma biçimindeki feneri kuşatan ve minare şerefelerini andıran balkon, küçük konsollarla desteklenmiş, şebekeli korkuluklarla sınırlandırılmıştır. Kulesi deniz seviyesinden otuz altı metre yüksekliğindedir.

2.4.2. Anadolu feneri

İli	İlçesi	Mah.veya Köyü
İstanbul	Beykoz	Anadolu Feneri
Sokak veya Mevki	**Pafta**	**Ada**
Köyiçi	6	-
Parsel	**Yüzölçümü**	**İnşaat Türü**
256	660	Kagir
Kullanılış Şekli	**Yapım Tarihi**	**Son Onarım Tarihi**
Deniz Feneri	15 Mayıs 1856	1937
Uluslararası Fener No	**Fener Mevki**	**Fener Karakteri**
20580	41 13 1 / 29 06 1	Fl W 20s
Denizden Yüks. (m)	**Görünüş Mesafesi (mil)**	**Çalışma Sistemi**
75	20	Devvar Elektrikli

Koruma Durumu			Taşıyıcı Yapı		Dış Yapı		Üst Yapı		İç Yapı		Süsleme Elemanı		Rutubet		
	X	İyi		X		A		A		A		A		A	Yok
	B	Orta		B		X		X		X		X		X	İz var
	C	Fena		C		C		C		C		C		C	Önemli

Vaziyet Planı

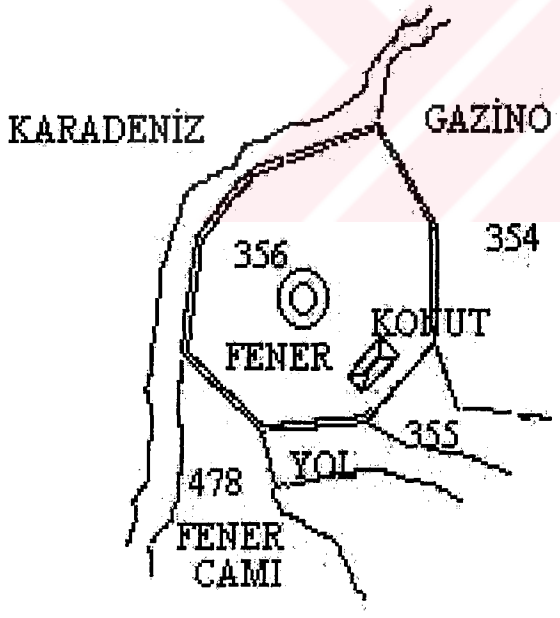

Resim

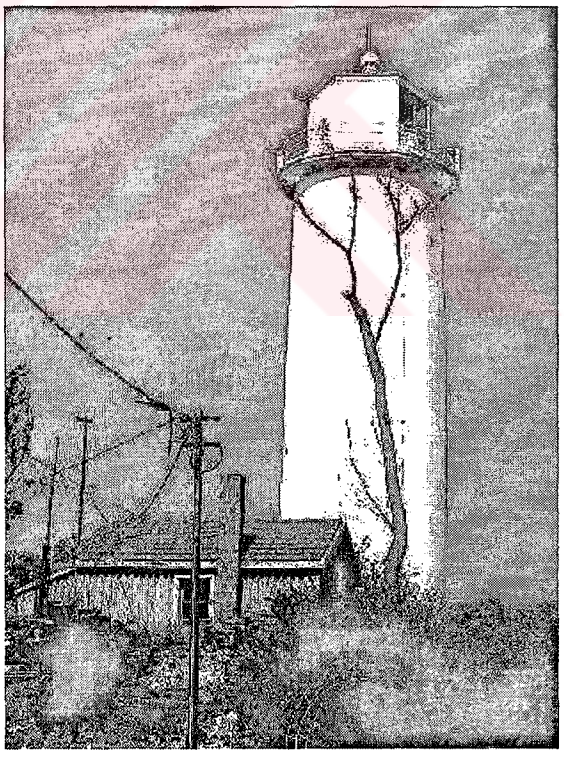

Yapının Tanımı

Beyaz kagir kule ve konut.

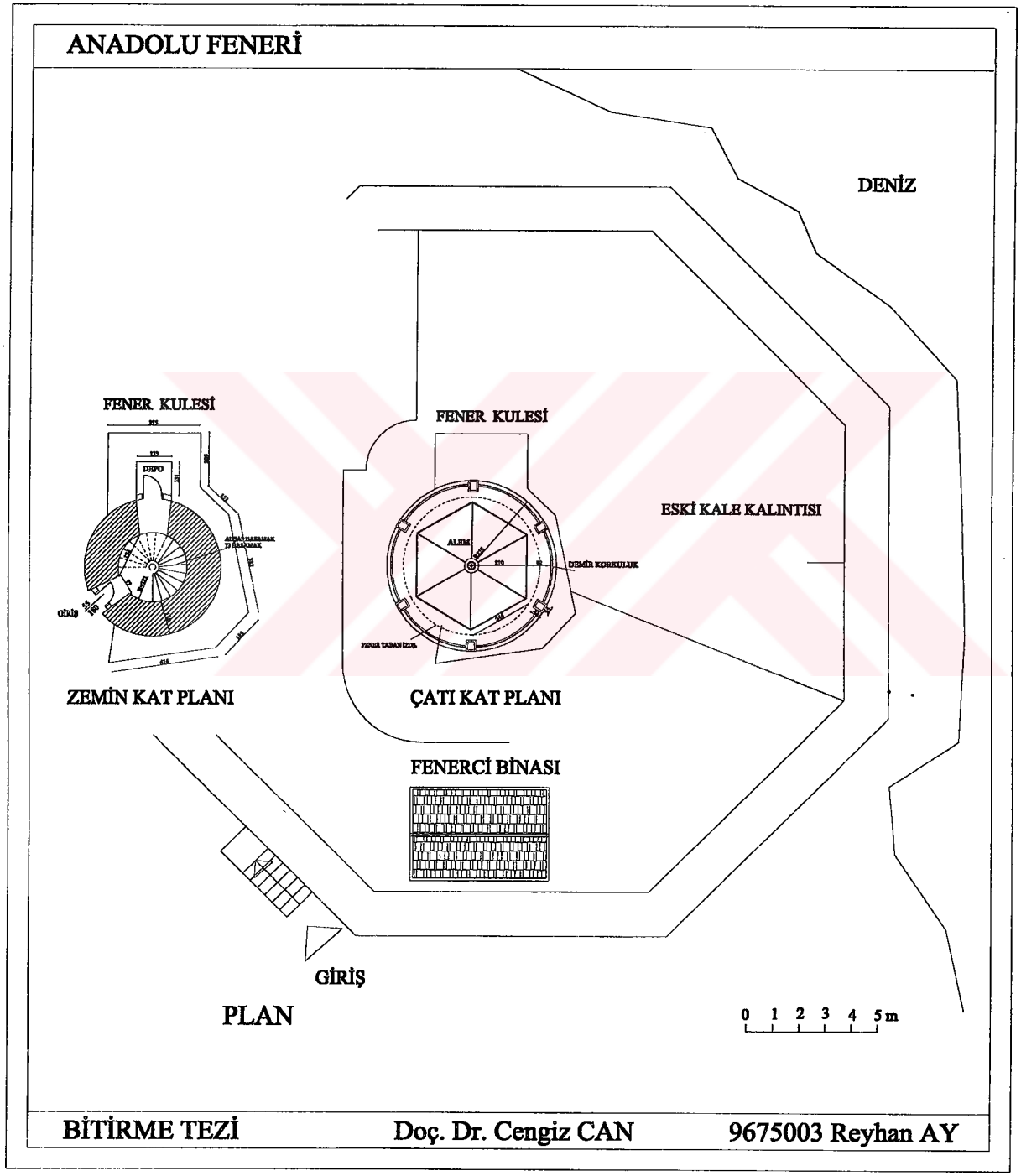
ANADOLU FENERİ
DENİZ
FENER KULESİ
DEPO
ZEMİN KAT PLANI
FENER KULESİ
ALEM
DEMİR KORKULUK
ESKİ KALE KALINTISI
ÇATI KAT PLANI
FENERCİ BİNASI
GİRİŞ
PLAN
0 1 2 3 4 5m
BİTİRME TEZİ
Doç. Dr. Cengiz CAN
9675003 Reyhan AY

ANADOLU FENERİ

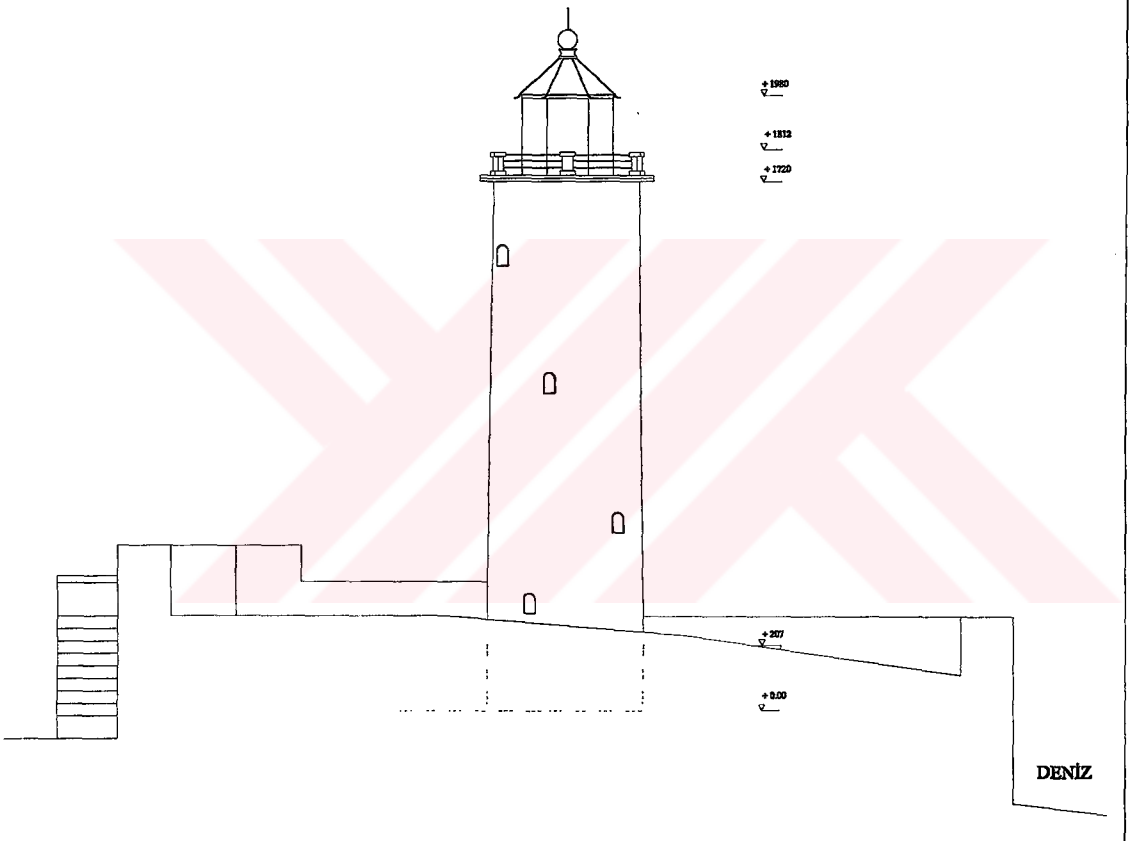

GÖRÜNÜŞ

0 1 2 3 4 5 m

BİTİRME TEZİ | Doç. Dr. Cengiz CAN | 9675003 Reyhan AY

İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasında, boğazın Karadeniz'e açıldığı kuzey ucunda Yon (Hrom) burnu üzerinde bulunan deniz feneri, bulunduğu köye ismini vermiş ve aynı zamanda köyün bir sembolü olmuştur.

Osmanlı Deniz Haritalarının en eskilerden olan 1567 tarihli Ali Macar Reis Atlas'ında Boğaziçi çıkışının Anadolu yakasında Anadolu fenerine ait bilgiye rastlanmamaktadır. Anadolu feneri ile ilgili ilk bilgiye, Katip Çelebinin 1648 tarihli İstanbul Haritasında görülmektedir (Harita 2.2).

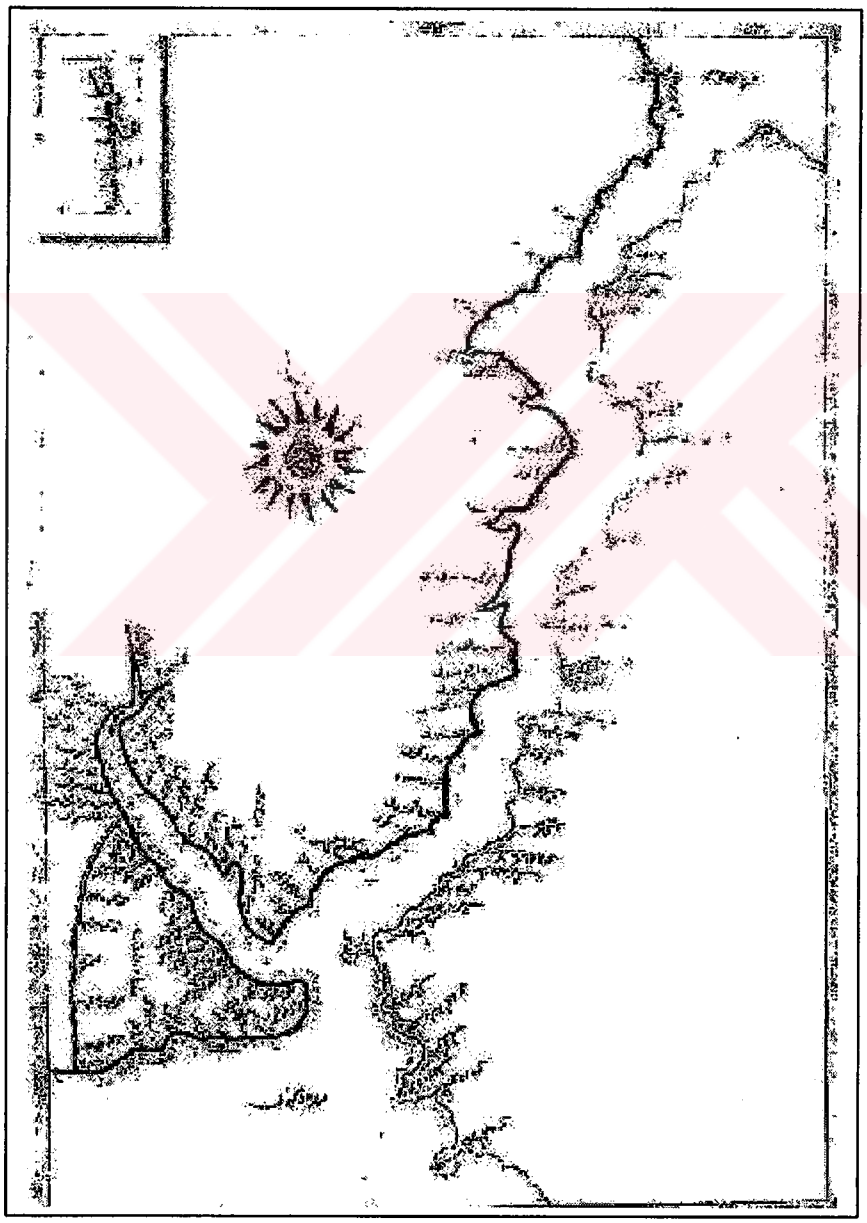

Harita 2.2. Anadolu fenerinin yer aldığı 1648 tarihli harita (Karya, 1990)

Anadolu Feneri ile bir başka ilginç bilgiye 1755'te rastlanmaktadır. Macar Asıllı mühendis Baron De Tott, Boğazın Karadeniz ağzında gemilere yol gösteren iki muazzam fenerden bahsetmektedir (Tott: 28).

1839'lara gelindiğinde ise Osmanlı İmparatorluğunun Tersane-i Amire eliyle fener işlettiği ve 1855'teki Kırım Savaşı sırasında İngiliz, Fransız, Osmanlı'dan oluşan müttefik donanmalarının kolaylıkla boğaza girip çıkabilmeleri için, 1856'da şimdiki fenerin hizmete girmesi için çalışmalara başlandığı anlaşılmaktadır. Kule, Fransızlara verilen imtiyazlar doğrultusunda Fransız Fenerler İdaresince 15 mayıs 1856'da tamamlanmıştır. 18.1.1860 tarih itibariyle fenerde görevli üç bekçi ise şunlardır: Rizeli Hüseyin, Rizeli Ali Çavuş, Bartınlı İbrahim'in fenerde görev yaptığı ve 250 kuruş aylık aldığı anlaşılmaktadır. (Denizyolları Arşivi, Fener İdaresi Maaş Defteri (1867-1887), 29,30,31 sıra nolu kayıtlar).

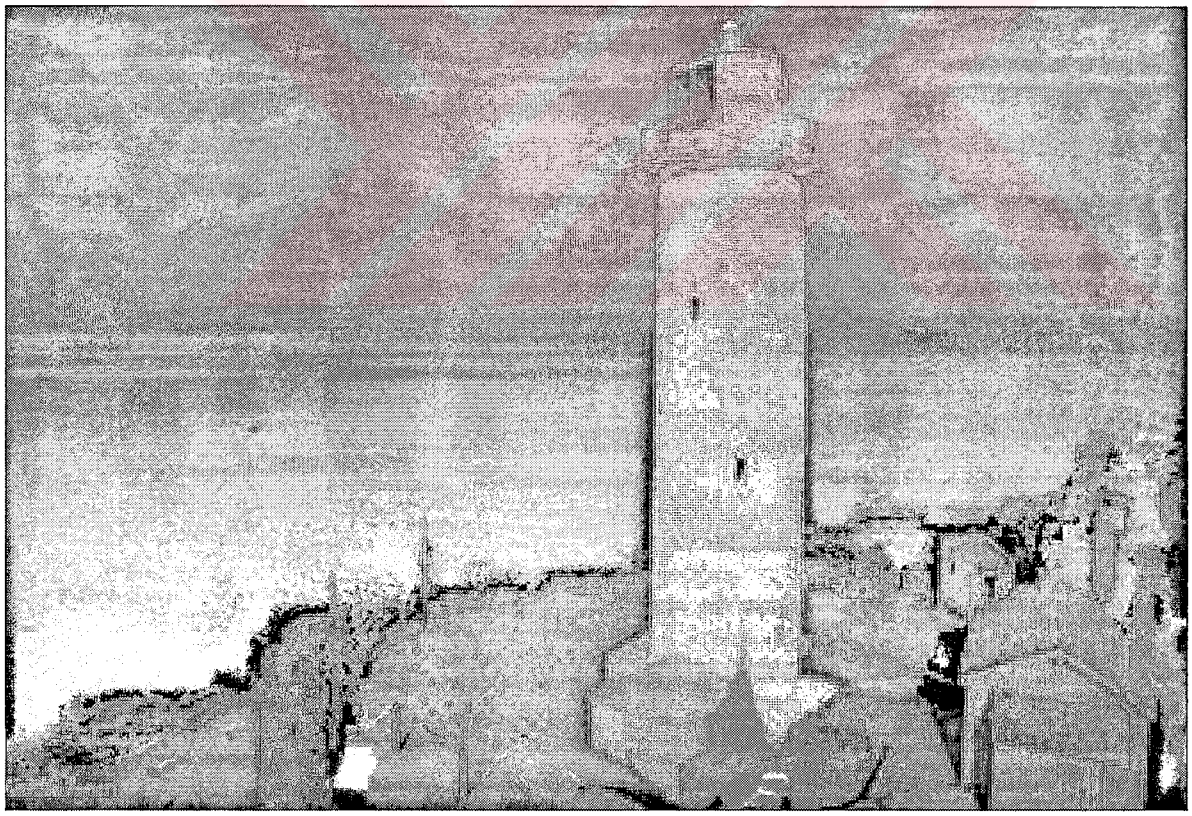

Resim 2.46. Anadolu feneri (Hatipoğlu, 1998: 74)

1911 yılına ait Fener risalesinde bu fenere ait bilgiler şöyle sıralanmaktadır;

Fenerin adı	:Anadolu Feneri
Tesis tarihi	: 1856
Fenerin rengi	: Beyaz, Kırmızı
Fenerin cinsi	: Sabit, Şimşekli
Fenerin yüksekliği	: 249 Kadem
Açık havada mil görünüşü	: 18 mil
Açıklama	: Beyaz taş kule 65 Kadem

Yapımından itibaren bir çok değişikliğe uğramış olduğu halde 1648 yılından beri yanan bir ışık ve çalışan bir müessese olması bile, Anadolu fenerinin tarihsel önemini yeterince ortaya koymaktadır.

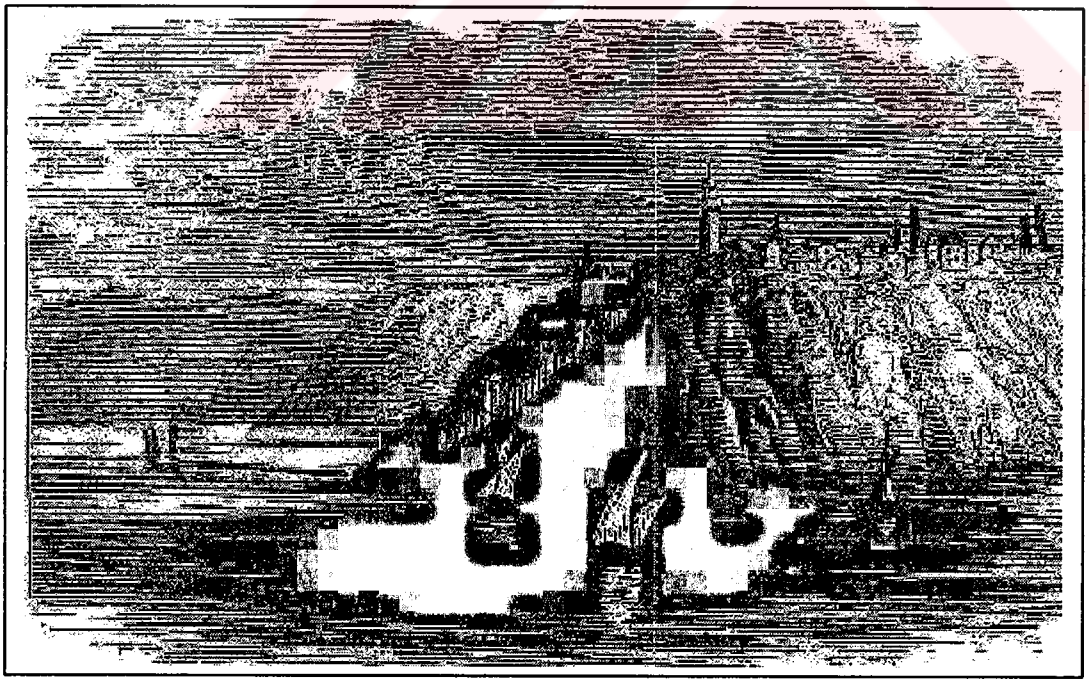

Resim 2.47. 1877 tarihli bir gravürde Anadolufeneri köyü ve kalesi (Soysal, 1997: 54)

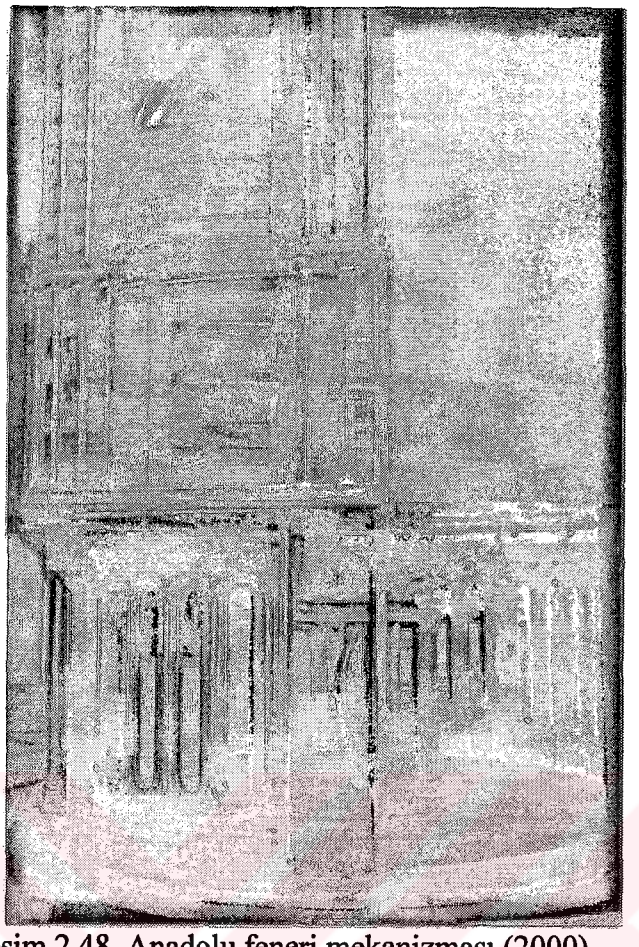

Resim 2.48. Anadolu feneri mekanizması (2000)

Resim 2.49. Anadolu feneri mekanizması (2000)

Beyaz rengiyle göklere uzanan Anadolu feneri adını verdiği kalenin tam ortasında yükselmektedir. Temelinden itibaren yerden yüksekliği yirmi beş metre, denizden yüksekliği yetmiş beş metredir. Aşağıdan yukarıya doğru daralan bir yapısı olan fenerin kulesine, yetmiş üç ahşap basamakla çıkılmaktadır. Fenerin taş olan dış duvar kalınlığı en altta 110 santimdir. Işık kaynağı elektrikle çalışan mercekli ve dönerli bir sistemden oluşmaktadır. Elektrik kesilmesi sonucunda Jeneratör devreye girmektedir. Bunun yanında bütan gazı sistemi de yedek olarak bulundurulmaktadır

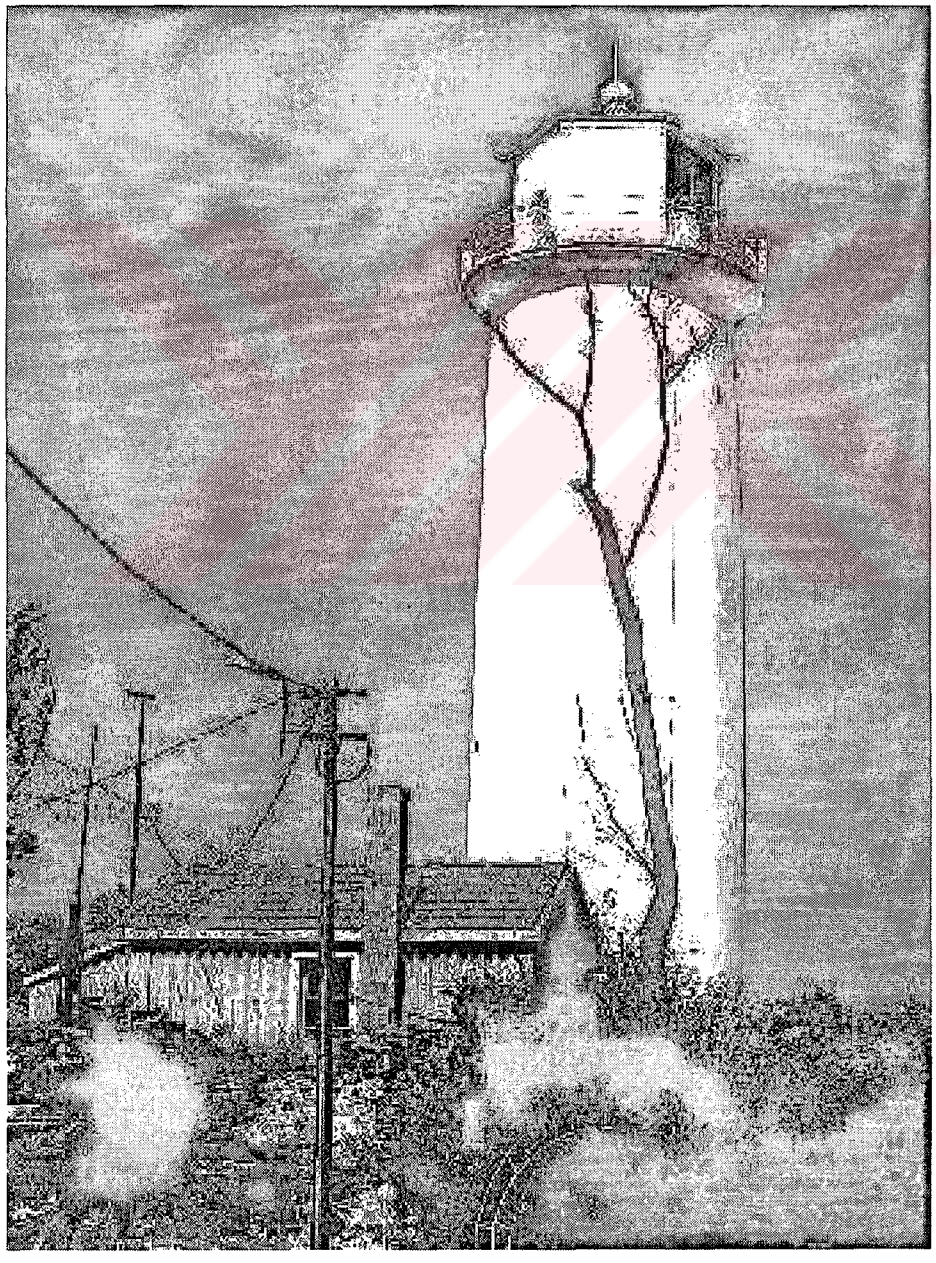

Resim. 2.50. Anadolu feneri (1999)

2.4.3. Rumeli feneri

İli	İlçesi	Mah.veya Köyü
İstanbul	Sarıyer	Rumeli Feneri
Sokak veya Mevki	**Pafta**	**Ada**
Köyiçi kale caddesi	10	-
Parsel	**Yüzölçümü**	**İnşaat Türü**
349	1355	Kagir
Kullanılış Şekli	**Yapım Tarihi**	**Son Onarım Tarihi**
Deniz feneri ve konut	15 Mayıs 1856	1944
Uluslararası Fener No	**Fener Mevki**	**Fener Karakteri**
20560	41 14 1 / 29 06 8	Fl(2) W 12s
Denizden Yüks. (m)	**Görünüş Mesafesi (mil)**	**Çalışma Sistemi**
58	18	Elektrik - Asetilenli

Koruma Durumu			Taşıyıcı Yapı		Dış Yapı		Üst Yapı		İç Yapı		Süsleme Elemanı		Rutubet		
	X	İyi		X		A		X		A		A		A	Yok
	B	Orta		B		X		B		X		X		X	İz var
	C	Fena		C		C		C		C		C		C	Önemli

Vaziyet Planı

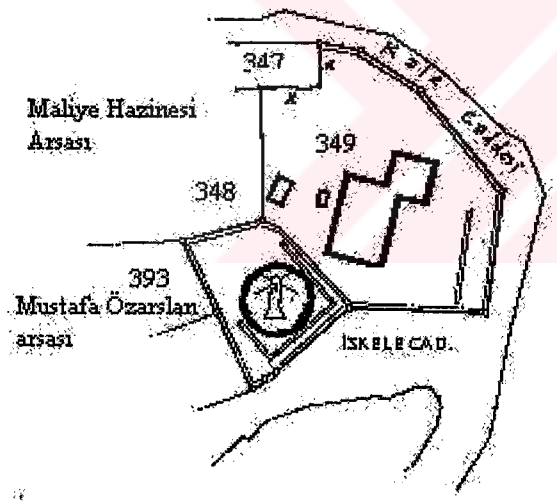

Resim

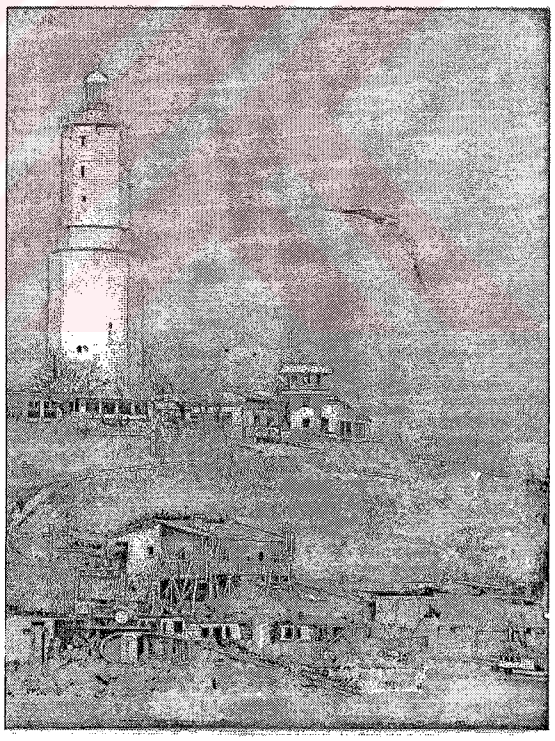

Yapının Tanımı

Beyaz sekizgen taş kule ve konut

RUMELİ FENERİ

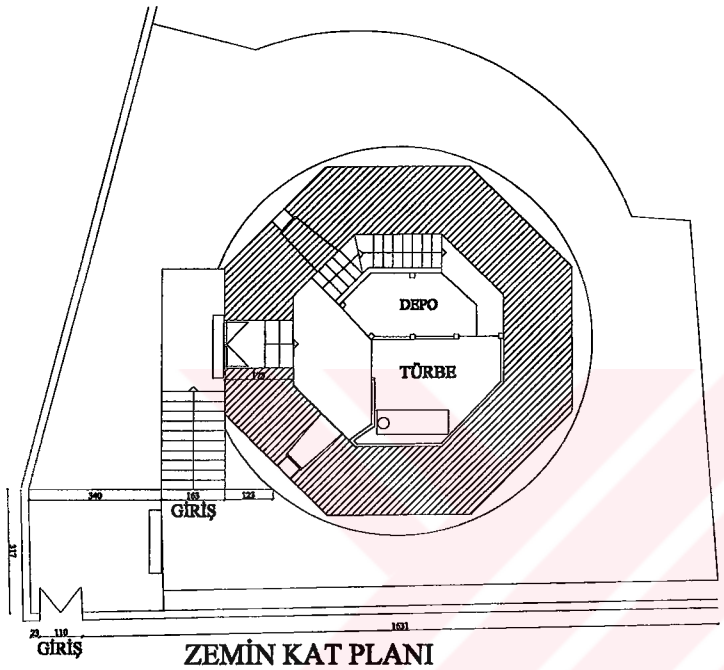

ZEMİN KAT PLANI

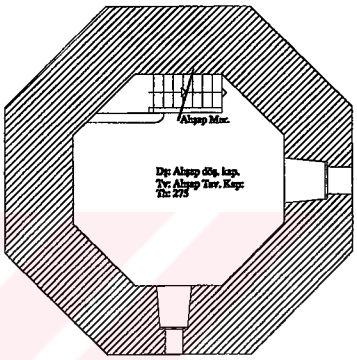

I. KAT PLANI

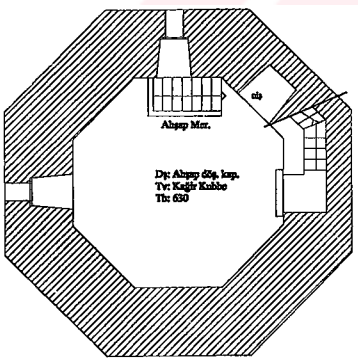

II. KAT PLANI

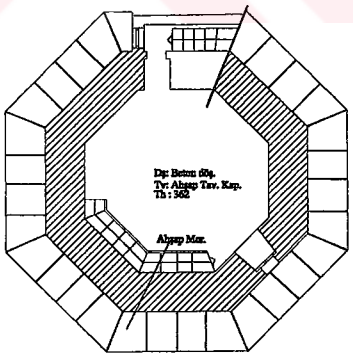

III. KAT PLANI

0 1 2 3 4 5m

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 9675003 Reyhan AY

RUMELİ FENERİ

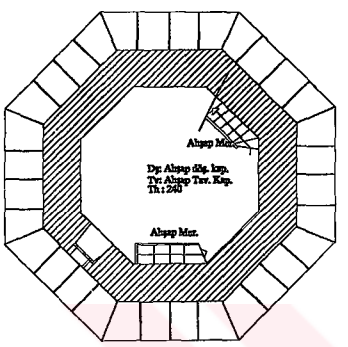

IV. KAT PLANI

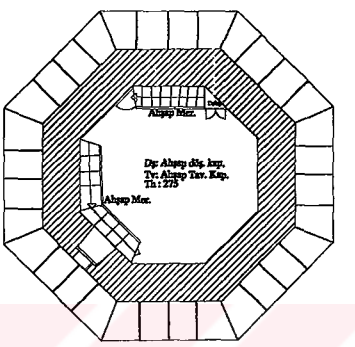

V. KAT PLANI

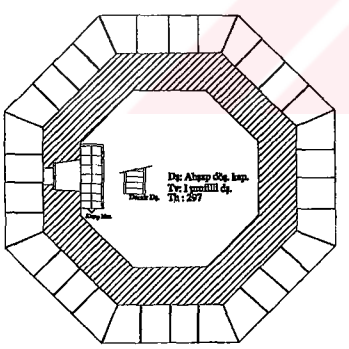

VI. KAT PLANI

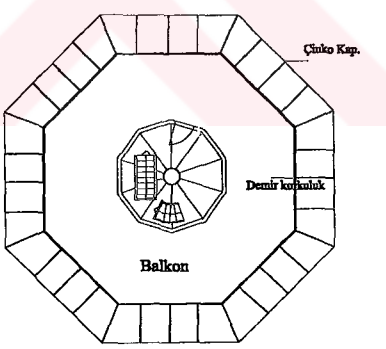

VIII. KAT PLANI

0 1 2 3 4 5 m

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 9675003 Reyhan AY

RUMELİ FENERİ

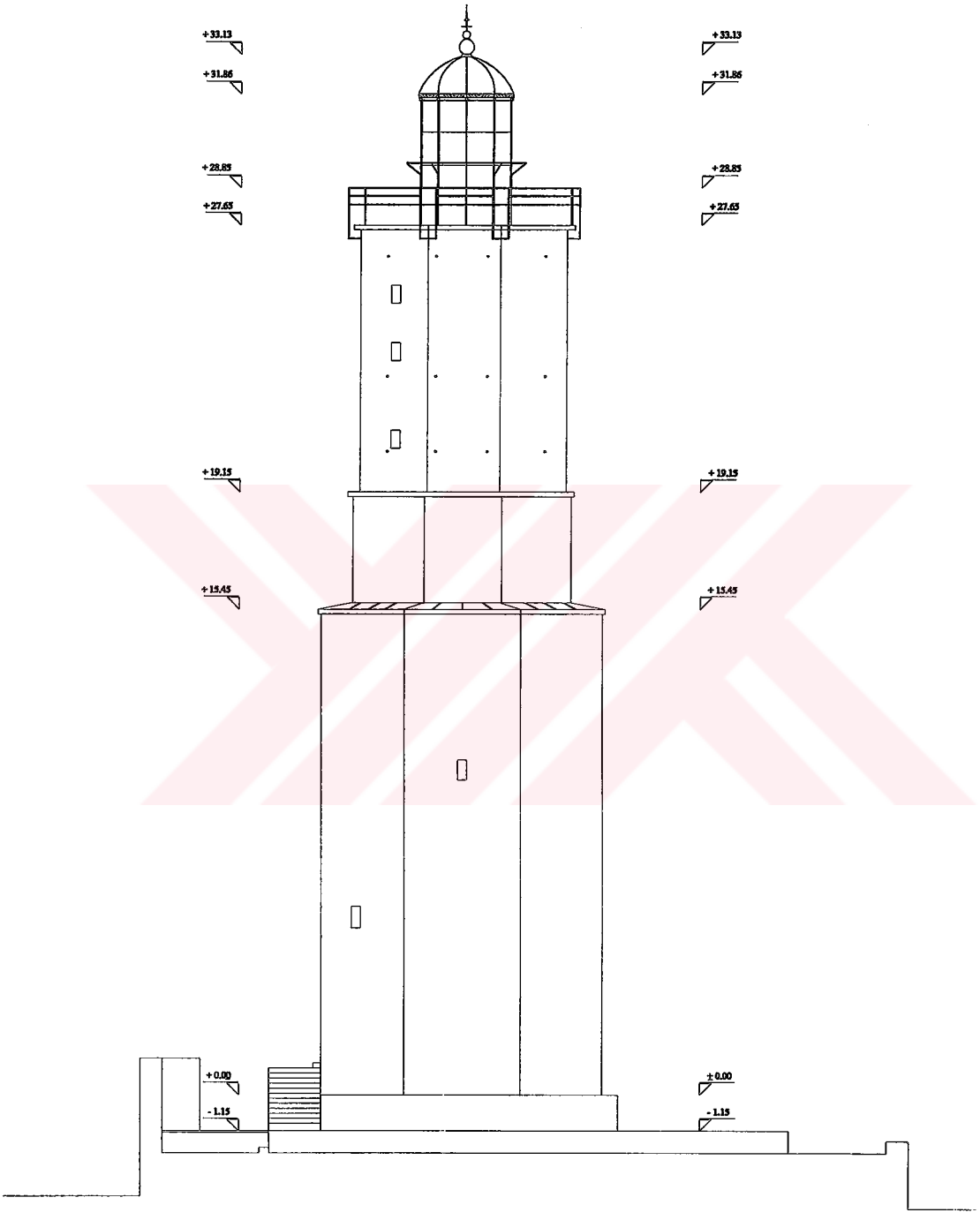

GÖRÜNÜŞ

BİTİRME TEZİ | Doç. Dr. Cengiz CAN | 9675003 Reyhan AY

İstanbul Boğazının Rumeli yakasında , boğazın Karadeniz'e açıldığı kuzey ucunda yer alan önemli deniz fenerimizden biridir.

Rumeli feneri ile ilgili en eski bilgiye Osmanlı deniz haritalarından, 1567 tarihinde yapılmış olan Ali Macar Reis Atlası'nda, Boğaziçi çıkışında "fener" ibaresine rastlanmaktadır.

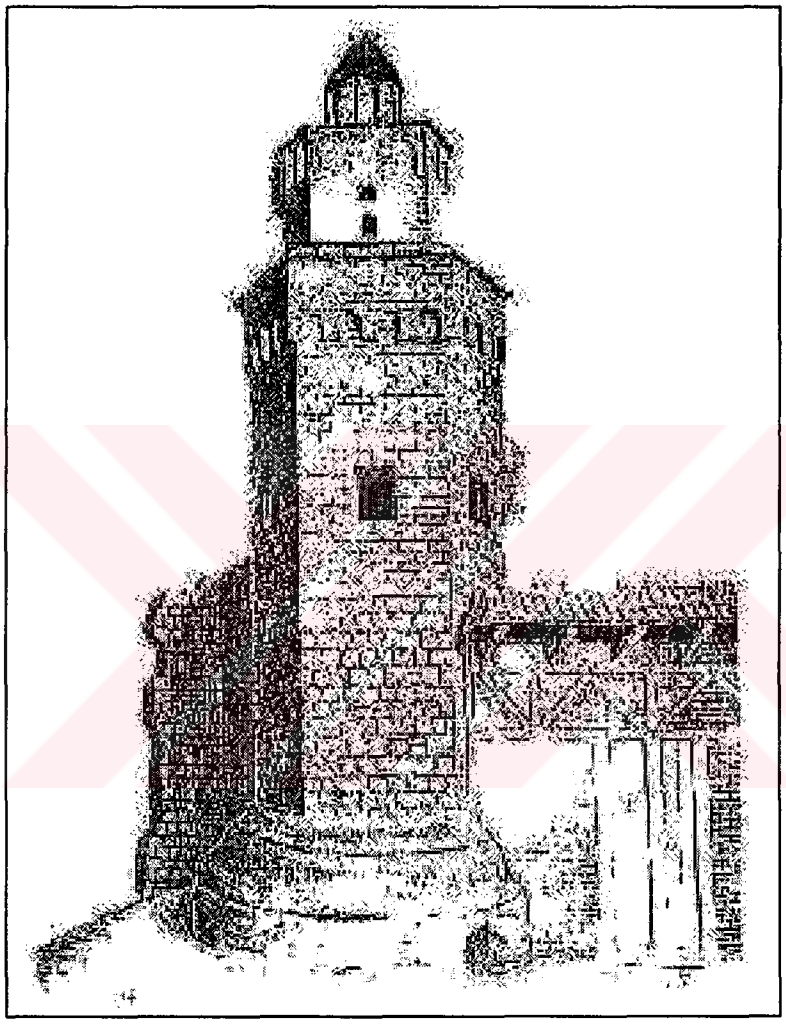

Resim 2.51. Rumeli fenerin eski bir görünüşü (Soysal, 1997: 44)

Rumeli feneriyle ilgili olarak, Osmanlı Sultanı III. Murat devrinde (1574-1594), hükümet işlerinin görüşüldüğü divanda tutulan mühimme defterlerinde yer alan 25.8.1583 tarihli belgede; Rumeli fenerinin tamirinin gerektiği, Galata Kadısı'na hitaben verilmiş bir hüküm içermektedir. Bu belgeden, Rumeli fenerinin 1583 yılında esaslı bir şekilde tamir edildiği anlaşılmaktadır (Refik, 1987: 98).

Bir Fransız seyyahı olan Jean Thevenot 1655 yılındaki Rumeli fenerinden bahsederken; *"Rumelifeneri köyünde bulunan bir kulede, geceleri gemilere yol gösteren bir ışık yer alır,*

çünkü bu deniz çok tehlikelidir. Hiç bir yıl yoktur ki deniz felaketi olmasın...", demektedir (Thevenot, 1978: 78).

Rumeli fenerinin 1660'lı yıllarda iki katlı eski bir yapı ve 110 basamakla çıkılan kulesinin olduğu bilinmektedir. Görevli 7-8 fenerci, her iki katta da, güneşin batmasından doğmasına kadar olan süre zarfında, dörder okka yunus balığı yağı alan iki bakır leğen içindeki sekizer fitili yakmaktaydılar. Fenerin etrafı billur camla kaplı olup en şiddetli rüzgarlarda bile sönmediği ve ışığının 100 milden göründüğü saptanmıştır (Kömürcüyan, 1988: 44).

Bugünkü fener kulesi, 1855 yılında Kırım savaşı sırasında Fransız ve İngiliz savaş gemilerinin İstanbul Boğazı'nın Karadeniz girişini görebilmeleri ve boğaz sularına rahatça girebilmeleri amacıyla yapılmıştır. Rumeli Feneri, 15 Mayıs 1856 günü, karşı yakadaki Anadolu feneri ile birlikte hizmete girmiş ve içinde yatır olan tek fenerimizdir.

1911 yılına ait Fener risalesinde bu fenere ait bilgiler şöyle sıralanmaktadır;

Fenerin adı	:Rumeli Feneri
Tesis tarihi	: 1856
Fenerin rengi	: Beyaz,
Fenerin cinsi	: Sabit
Fenerin yüksekliği	:190 Kadem
Açık havada mil görünüşü	: 18 mil
Açıklama	: Beyaz taş kule 99 Kadem

Kayalar üzerinde ve denize yakın bu fenerin efsaneye dayanan bir öyküsü de vardır. Fransızlar feneri inşa etmişler, fakat bu kısa zamanda yıkılmış. Tekrar bir fener daha yapmışlar bu da yıkılmış. Sonunda köyün ileri gelenleri Fransızlara *"Burada bir yatır var bu muhafaza edilmezse, fener hiç bir zaman burada durmaz."* demişler. Bunun üzerine Fransızlar, Türklerin bu dini inançlarına saygı göstermiş ve yatırı bir türbe haline getirmişler, yapılan fenerin içine almışlar. Ondan sonra fener hiç yıkılmadan bugüne kadar varlığını korumuştur. Türbenin üzerinde bulunan levhadan bu yatırın Sarı Saltık Hazretlerine ait olduğu saptanmaktadır. Evliya Çelebi, Seyahatnamesi'nde bu kişiden bahsederken, Hacı Bektaş Veli ile Horasan erenlerinden olduğunu belirtmiştir. Sarı Saltık, Anadolu'da, İslamiyet'in yerleşmesinde ve Türklüğün yayılmasında büyük rol oynamıştır. Sarı Saltık'ın esas adı "Muhammed Buhari" olup, Ahmed Yesevi Hazretlerinin halifesi ve Hacı Bektaş Velinin şerikidir. Bazı kişilerce "Sarı Saltık Dede" diye adlandırılan bu Türk mutasavvıfı

Tapduk Emre'nin öğrencisidir. Bizans egemenliğini yıkmaya, Osmanlı mucizesini hazırlamaya çalışan bu kişiyi, halk bütün kalbiyle desteklemiştir. Bu yüzden İslam diyarlarında "Baba" ismiyle anılan Sarı Saltık'ın Anadolu'da yedi yerde kabri olduğu söylenmektedir (İzgi, 1987: 14).

Rumeli fenerinin denizden yüksekliği yaklaşık elli sekiz metredir. Fener kulesi otuz metre yüksekliğinde olup üç kademe şeklinde inşa edilmiştir. Işığı beyaz ve on sekiz mil uzaktan görülmektedir. Bu sayede gemiler bir saatlik mesafeden feneri görerek rotalarını düzeltebilmektedirler.

Resim 2.52. Rumeli feneri (1999)

Rumeli feneri silindir bir kaideye oturmakta, bu kaideden sonra sekizgen olarak devam etmektedir. Zemin katta duvar kalınlığı 175 cm iken en üst katta 105 cm'e düşmektedir. Fenere 10 basamaklı bir merdivenle çıkılıp duvar kalınlığı boyunca, kemer şeklindeki kapıdan girilerek zemin kata ulaşılır. Zemin katın bir bölümü yatır türbesi olarak tahsis edilmiş, diğer bölümü ise eskiden içinde yakıt bulunan küplerin olduğu depo olarak kullanılmaktaydı. Ahşap merdivenle çıkılan birinci katın döşemesi ve tavanı ahşaptır. Yine ahşap merdivenle çıkılan ikinci kat ise 6,30 metre yüksekliğinde kubbeli bir mekandır. Bu mekandan kule beden duvarının (175 cm lik duvardan 60 cm iç duvar, 55 cm merdiven boşluğu ve 60 cm lik dış duvar) içindeki merdiven kapısından geçerek üçüncü kata çıkılmaktadır. Fener bu kat hizasında bir kademe yapmıştır. Bu kademede fenerin beden duvarı 1 metre kadar içeriye çekilmiş ve üstü saç ile örtülmüştür. Yine sekizgen olan üçüncü kattan ahşap bir merdivenle 4, 5,. ve 6. kata çıkılmaktadır. 7. kat fener mekanizmasını taşıdığından, I profillerle desteklenmiştir. 8. kat adeseyi taşıyan mekanizmanın bulunduğu kat olup, 170 cm yüksekliğinde döşeme ve tavanı demir, duvarı demir kutu profillerle oluşturulmuş, her köşesi 75 cm olan 10 köşeli bir mekandır. Buradan demir bir merdivenle adesenin olduğu bölüme çıkılır.

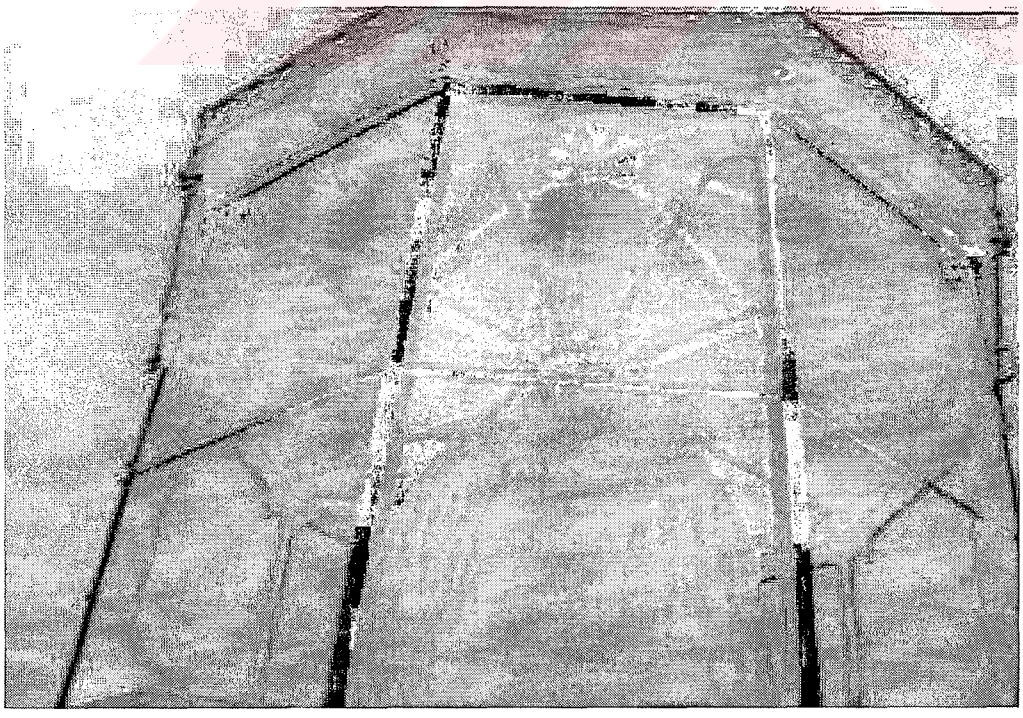

Resim 2.53. Rumeli fenerdeki ışık mekanizmaları (Adese, 1999)

Adese mekanı kutu profilli taşıyıcı sistemi, demir kubbeli bir çatı ile noktalanmıştır. Bu kubbe saç ile kaplanmış ve bir alem ile noktalanmıştır. Kubbe saçaklarında suyu boşaltan aslanağzı su olukları vardır. Sekizinci kattan bir kapı ile kuleyi çevreleyen balkona çıkılmaktadır.

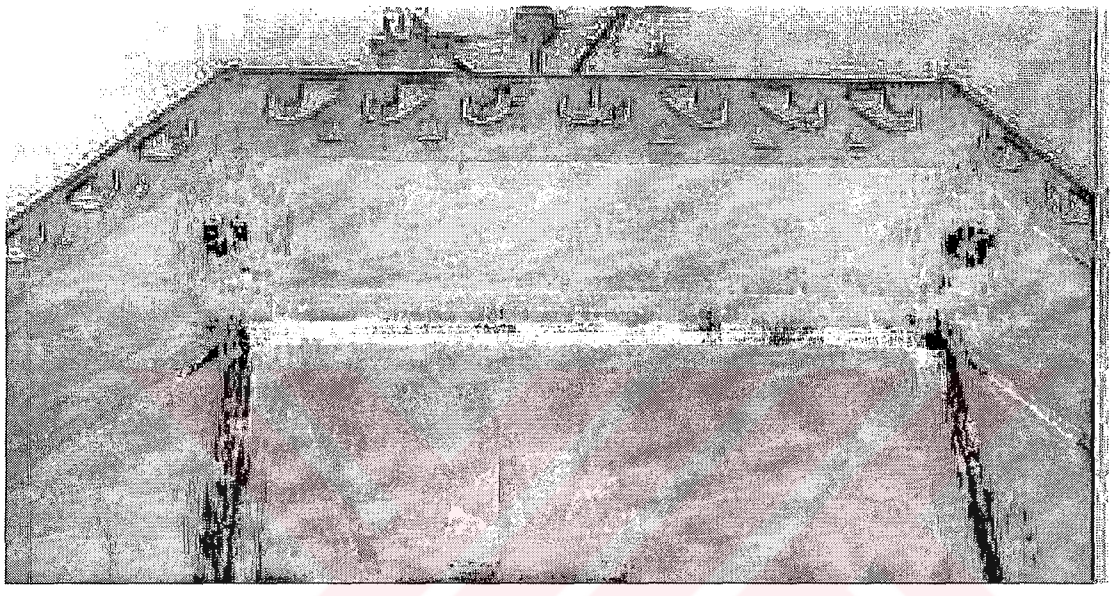

Resim 2.54. Rumeli feneri aslan başlı su oluğu (1999)

Taş, tahta ve demirden yapılmış yüz beş basamakla çıkılan kuleden, bütün Rumeli köyü, İstanbul Boğazı'nın Karadeniz'e açılan iki kısmı, olduğu gibi görünmektedir. Ayrıca fenerin birkaç yüz metre ilerisinde tarihi Rumelifeneri Kalesi net bir şekilde görülür. Yapıldığı tarihte ışık kaynağı olarak gazyağı kullanılırken daha sonra asetilen gazı kullanılan fener, günümüzde elektrikle çalışmaktadır. Elektrik kesintisinde yedek olarak bütan gazlı sistem devreye girmektedir. Fenerin yer aldığı tepenin altında büyükçe bir balıkçı barınağı vardır. Rumeli feneri ile karşı kıyıda iki mil kadar mesafedeki Anadolu fenerini birleştiren çizgi, İstanbul limanının kuzey sınırını oluşturmaktadır.

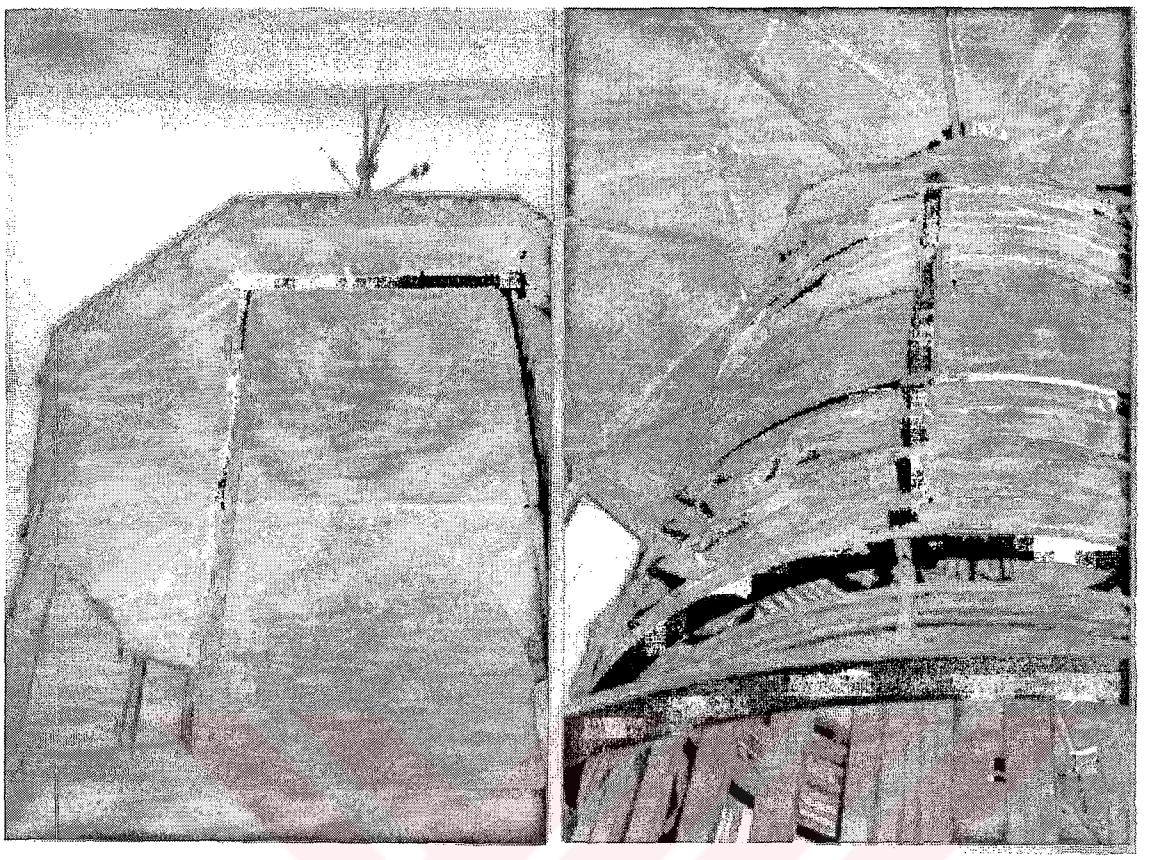

Resim 2.55. Rumeli fenerdeki ışık mekanizmaları (1999)

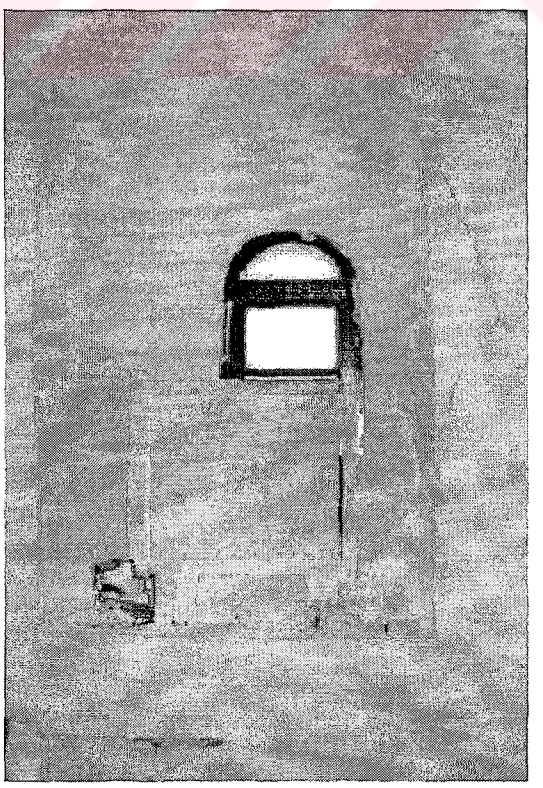

Resim 2.56. Rumeli feneri pencere (1999)

2.4.4. Şile feneri

İli	İlçesi	Mah.veya Köyü
İstanbul	Şile	Balibey
Sokak veya Mevki	**Pafta**	**Ada**
Fener çıkmazı	7	26
Parsel	**Yüzölçümü**	**İnşaat Türü**
23	524.25	Kagir
Kullanılış Şekli	**Yapım Tarihi**	**Son Onarım Tarihi**
Deniz feneri	08 Ağustos 1859	-
Uluslararası Fener No	**Fener Mevki**	**Fener Karakteri**
10530	41 10 8 / 29 37 0	Fl WE 15s
Denizden Yüks. (m)	**Görünüş Mesafesi (mil)**	**Çalışma Sistemi**
60	21	Devvar elektrikli

Koruma Durumu			Taşıyıcı Yapı		Dış Yapı		Üst Yapı		İç Yapı		Süsleme Elemanı		Rutubet		
	X	İyi		X		X		X		X		X		A	Yok
	B	Orta		B		B		B		B		B		X	İz var
	C	Fena		C		C		C		C		C		C	Önemli

Vaziyet Planı

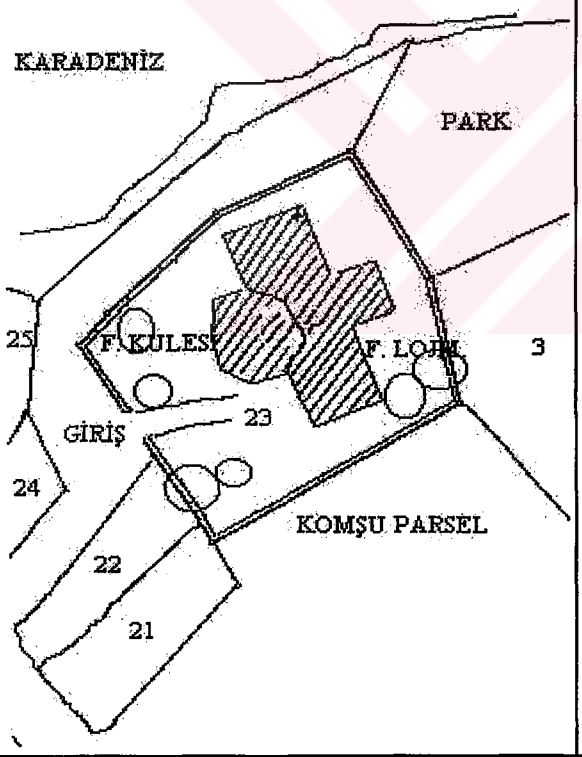

Resim

Yapının Tanımı

Siyah bantlı sekizgen taş kule ve konut

ŞİLE FENERİ

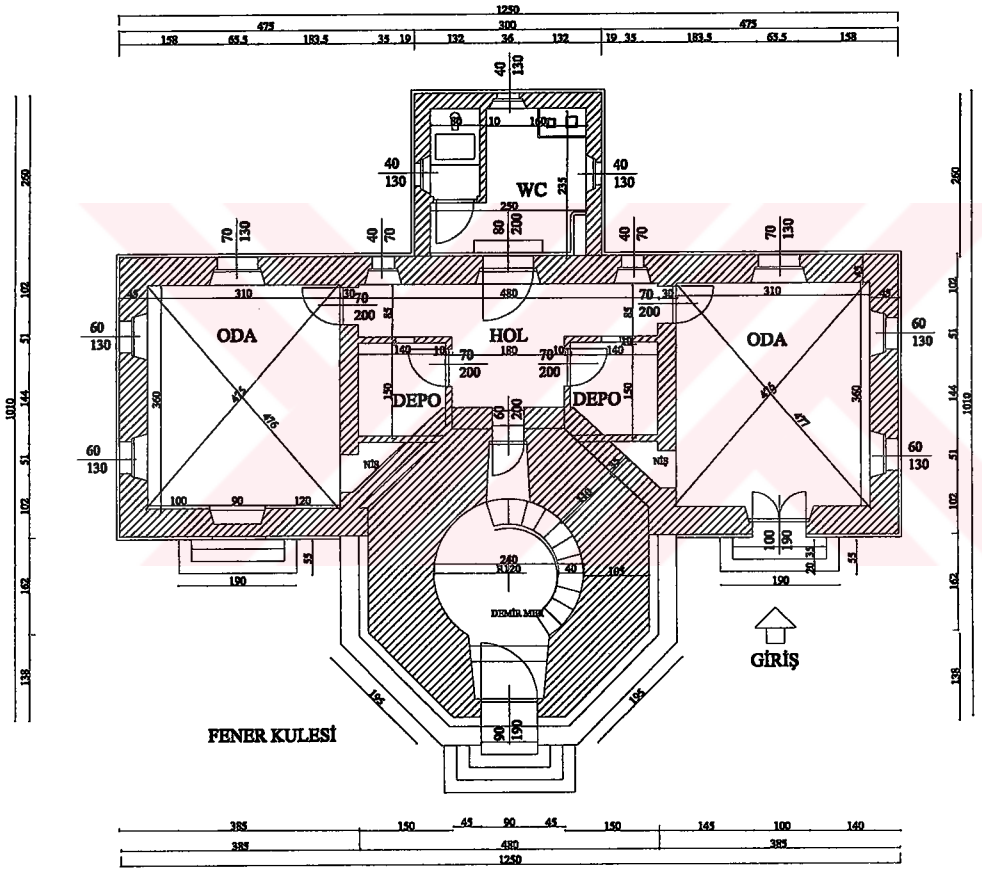

PLAN

0 1 5 m

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 9675003 Reyhan AY

ŞİLE FENERİ

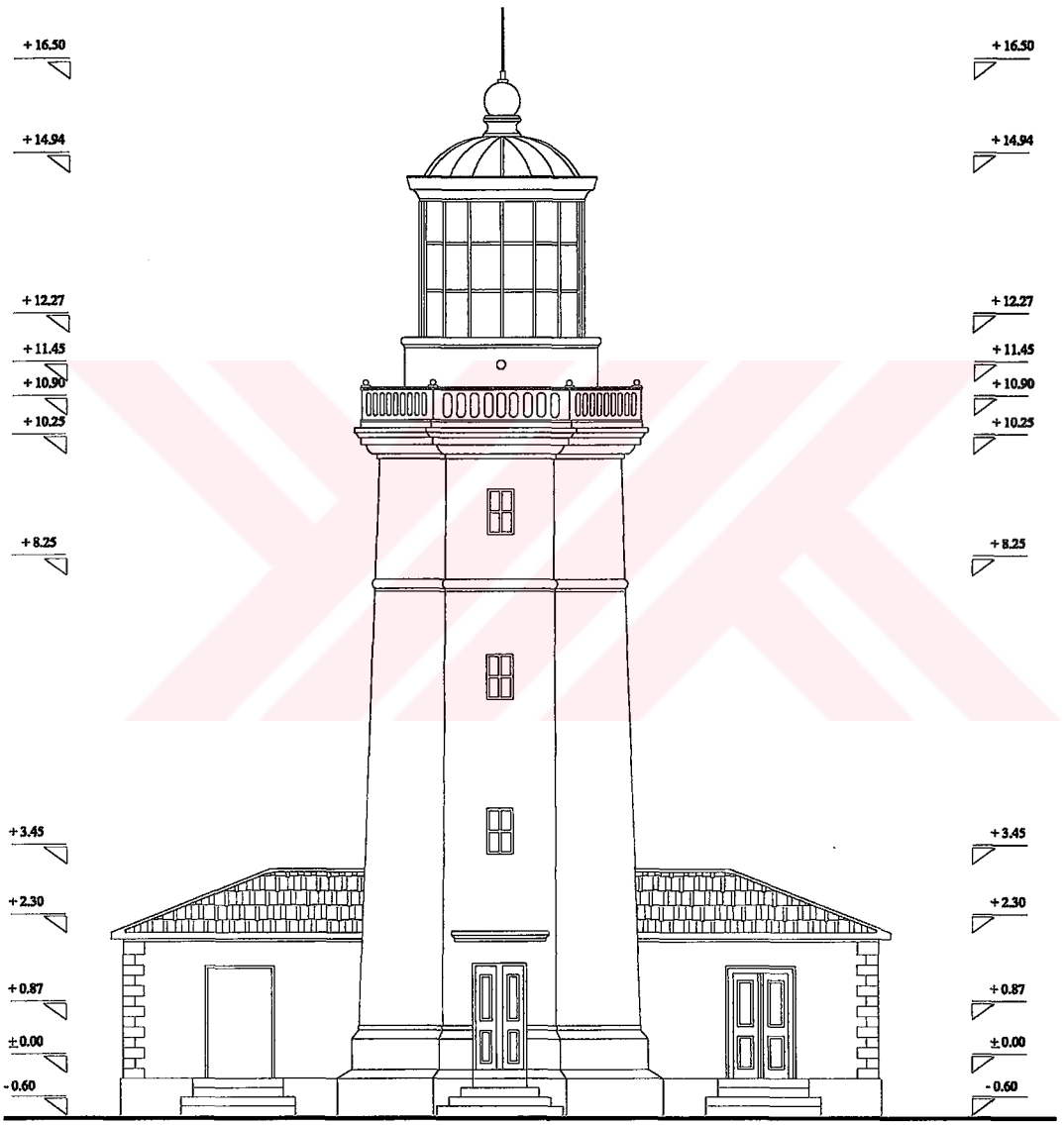

GÖRÜNÜŞ

0 1 5 m

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 9675003 Reyhan AY

İstanbul Boğazı'ndan Karadeniz'e çıkıp Anadolu yakasına veya Anadolu sahillerinden İstanbul Boğazı'na doğru seyir yapan gemilere yol gösteren bir rota feneridir. Türkiye'deki fenerler içerisinde fiziksel yapısı itibariyle en büyük fenerdir.

Fransızlara verilen imtiyazlar neticesinde, Fransız Fener İdaresi tarafından 8 Ağustos 1859 tarihinde inşa edilmiştir. Fenerin ışığı yirmi mil mesafeden görülebilmektedir. Şile'nin en yüksek yerindeki fener, deniz seviyesinden atmış metre yükseklikte olup kayalıklar üzerindedir.

Resim 2.57. Şile feneri (1999)

1911 yılına ait Fener risalesinde bu fenere ait bilgiler şöyle sıralanmaktadır;

Fenerin adı	:Şile Feneri (Kilya Feneri)
Tesis tarihi	: 1859
Fenerin rengi	: Beyaz
Fenerin cinsi	: Hareketli
Fenerin yüksekliği	: 220 Kadem
Açık havada mil görünüşü	: 20 mil
Açıklama	: Pembe taş kule 19 Kadem.

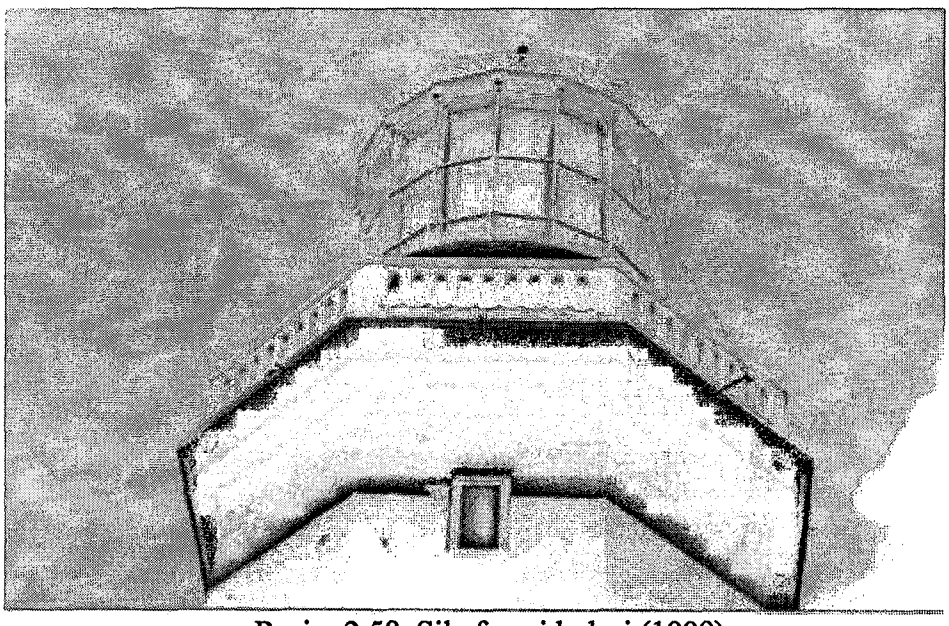

Resim 2.58. Şile feneri kulesi (1999)

Diğer fenerlerde olduğu gibi ışığın daha uzak mesafelerden görülebilmesi için adese kullanılmıştır. Adesenin çapı yüz seksen beş santim dir. Fenerin ışığı sekiz adet göz şeklindeki merceklerden etrafa yayılmaktadır. Fenerin çalışması ise, duvar saatlerindeki gibi sarkaç sistemi ile kurmalı olduğundan, dişli mekanizmasının iki saatte bir kurulması gerekmektedir. Fener bir dönüşünü yüz on iki saniyede tamamlamaktadır. Işığı ise on beş saniyede bir yanıp, bir buçuk saniye süre ile aydınlık kalmaktadır.

İlk inşa edildiği tarihlerde ışık kaynağı olarak üç fitilli gaz lambaları kullanılırdı. Alt kısımlarda ise gazın dinlendirilmesi ve süzülmesi için sarkaç şeklinde özel depo bulunmaktaydı. 1968 yılında elektrikli sisteme çevrilen fenerde halen 1000 watt'lık ampuller kullanılmaktadır.

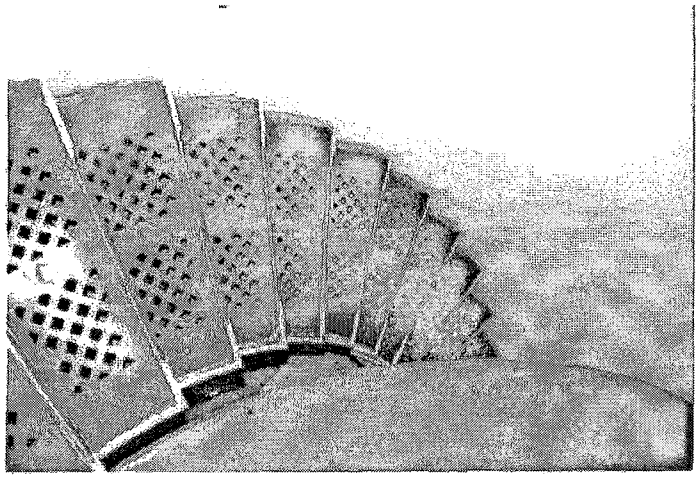

Resim 2.59. Şile feneri kule merdiveni (1999)

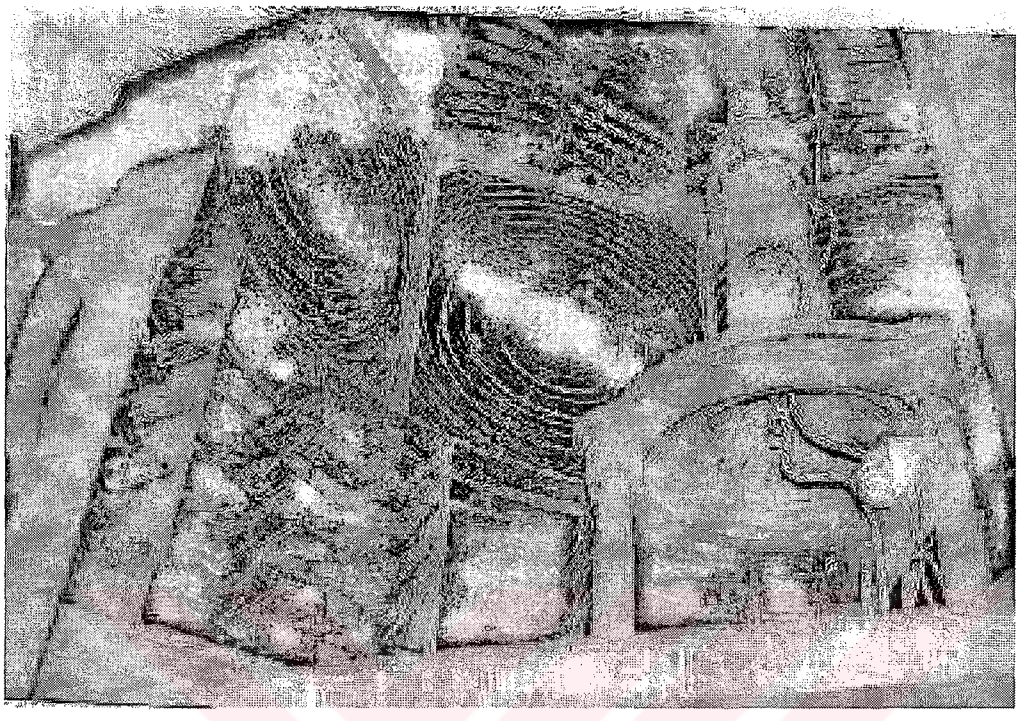

Resim 2.60. Şile feneri adesesi (1999)

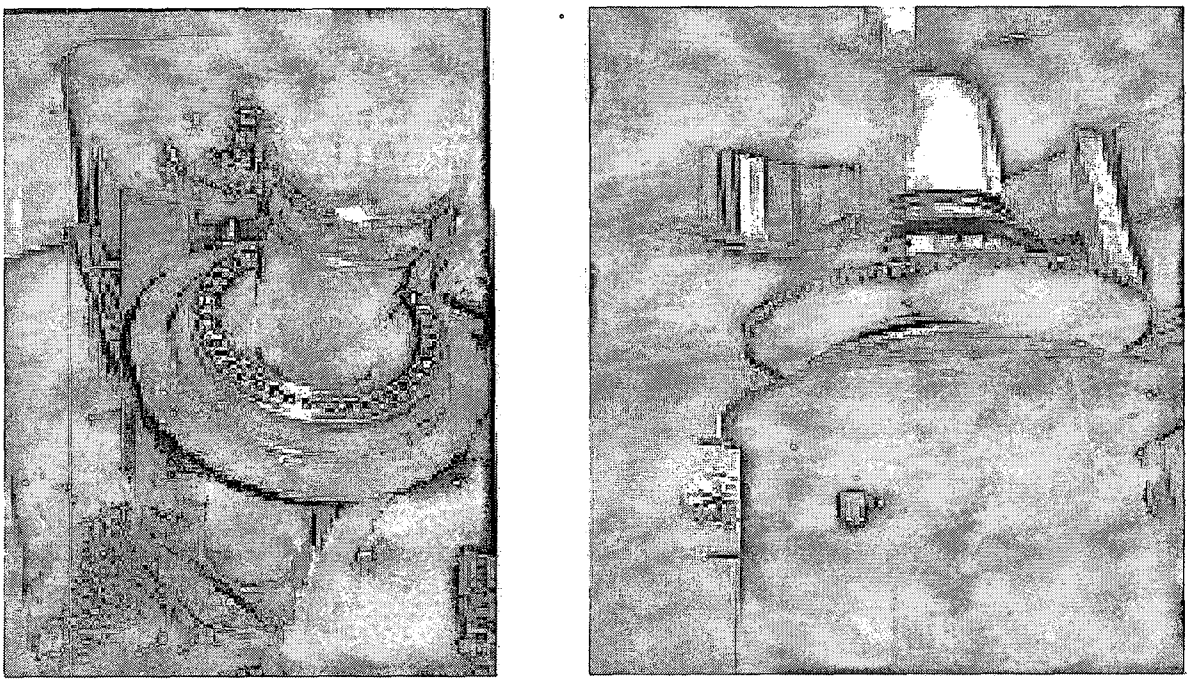

Resim 2.61. Şile feneri adesenin altındaki mekanizmalar (1999)

Şile feneri halen yapıldığı tarihteki bütün niteliklerini ve orijinalliğini koruyan lojmanlı fenerlerimizden biridir. Yalnızca ışık kaynağının gaz lambası iken, elektriğe çevrilmiş olması bile, fenerin değişme niteliği değil gelişen teknik bir yönünü yansıtmaktadır. Ancak bu sebepledir ki fenerin görünüş mesafesinde de giderek bir artış sağlanmıştır. Hem tarihi niteliği ile hem de Şile'nin adeta bir sembolü haline gelen bu deniz şaheseri, yörenin ilgi çeken karakteristik bir yapısıdır.

Şile feneri dikdörtgen şeklindeki lojman binasının orta aksından, sekizgen biçimde , aşağıdan yukarıya doğru daralarak yükselen bir kuleye sahiptir. Bu kule on dokuz metre yüksekliğindedir. Kuleye binanın içinden veya ön avludan çıkılabilmektedir. Lojman binası tek katlı olup, fenerci odaları, yakıt deposu, wc ve su sarnıcından oluşmaktadır. Gündüz iyi görünebilmesi için kule siyah beyaz enlemesine şeritler şeklinde boyanmıştır. Fener kulesi o tarihteki imkanlara göre çok sağlam bir şekilde yüz on santim kalınlığında taş duvardan inşa edilmiştir. Gerek mimari yapısı, yağmur sularının kubbesindeki aslan ağızlarından akması ve içindeki kurma sistemi itibarıyla, gerekse adese kristalleri ve diğer özellikleri, Şile fenerinin tarihi değerinin artmasına sebep olmuştur.

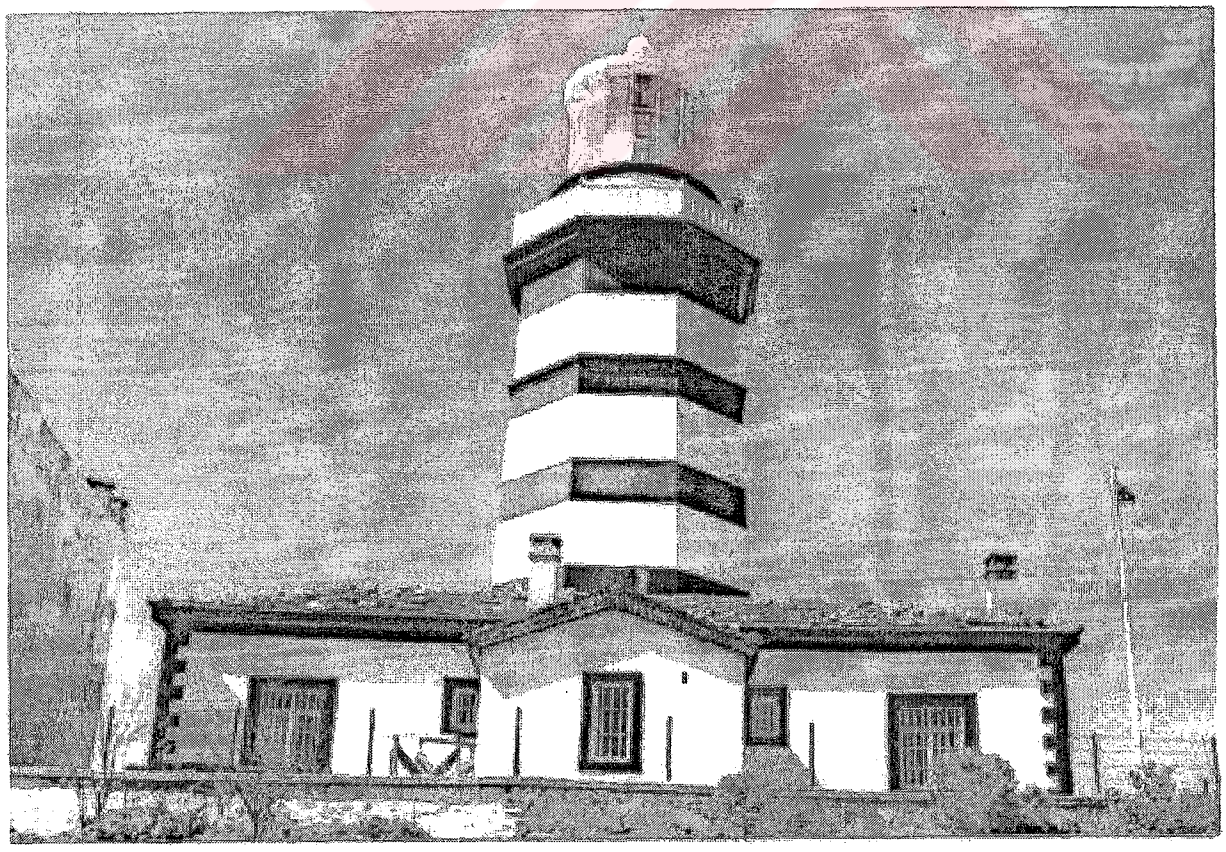

Resim 2.62. Şile feneri deniz cephesi (1999)

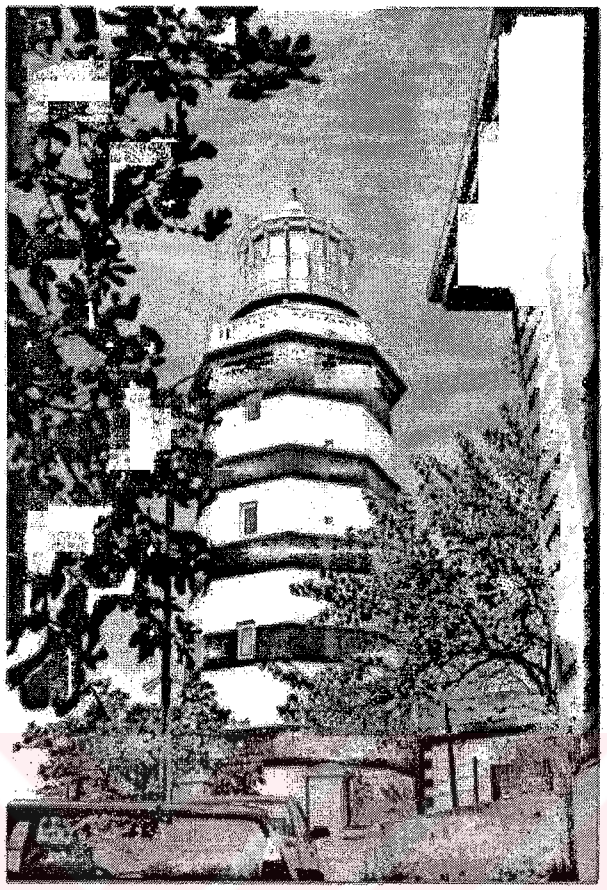

Resim 2.63. Şile feneri yol cephesi (1999)

Resim 2.64. Şile feneri deniz cephesi (1999)

2.4.5. Kızkulesi feneri

İli	İlçesi	Mah.veya Köyü
İstanbul	Üsküdar	Salacak
Sokak veya Mevki	**Pafta**	**Ada**
Kızkulesi	Hazine arazisi : 20	Hazine arazisi : 369
Parsel	**Yüzölçümü**	**İnşaat Türü**
Hazine arazisi : 1	1255.82	Demir çatma pilon
Kullanılış Şekli	**Yapım Tarihi**	**Son Onarım Tarihi**
Deniz feneri	25 Aralık 1857	1952
Uluslararası Fener No	**Fener Mevki**	**Fener Karakteri**
20878	41 01 1 / 23 00 1	FlR 3s
Denizden Yüks. (m)	**Görünüş Mesafesi (mil)**	**Çalışma Sistemi**
11	14	Elektrik asetilen

Koruma Durumu	X	İyi	**Taşıyıcı Yapı**	X	**Dış Yapı**	X	**Üst Yapı**	X	**İç Yapı**	X	**Süsleme Elemanı**	X	**Rutubet**	X	Yok
	B	Orta		B		B		B		B		B		B	İz var
	C	Fena		C		C		C		C		C		C	Önemli

Vaziyet Planı

Resim

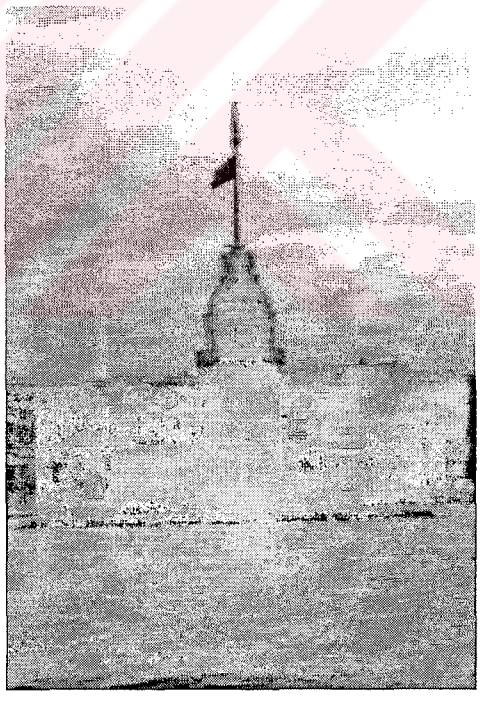

Yapının Tanımı

Çatma demir pilon

KIZKULESİ FENERİ

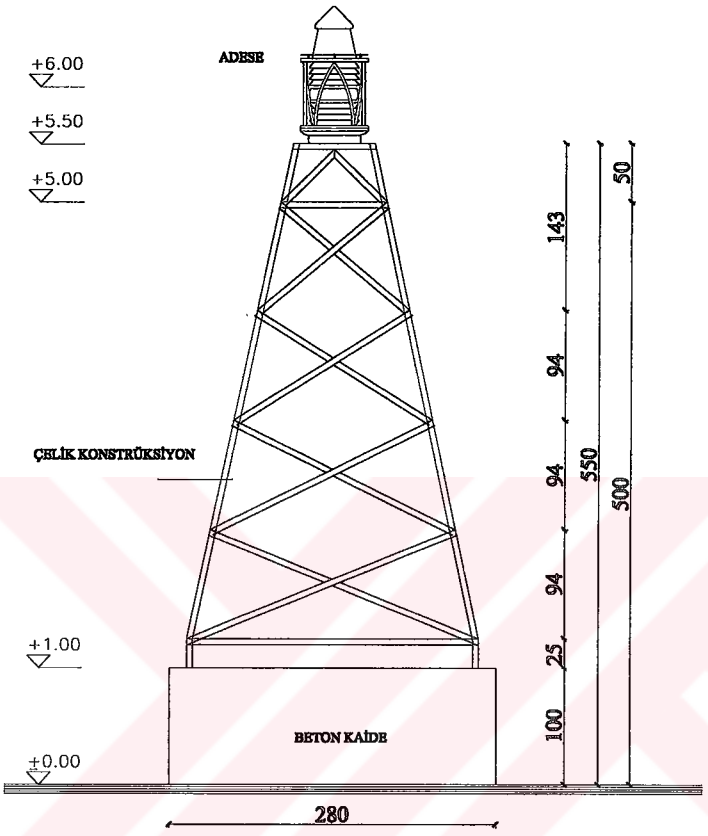

KESİT

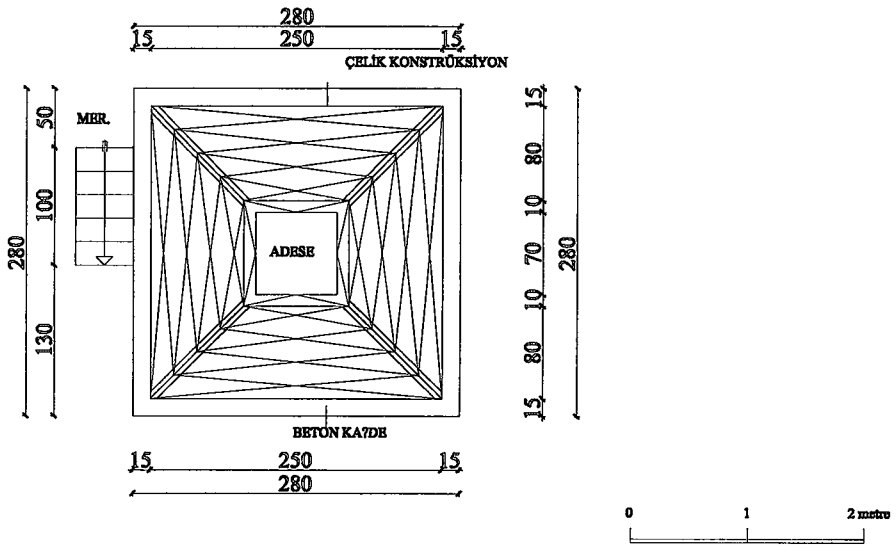

PLAN

BİTİRME TEZİ	Doç. Dr. Cengiz CAN	9675003 Reyhan AY

KIZKULESİ FENERİ

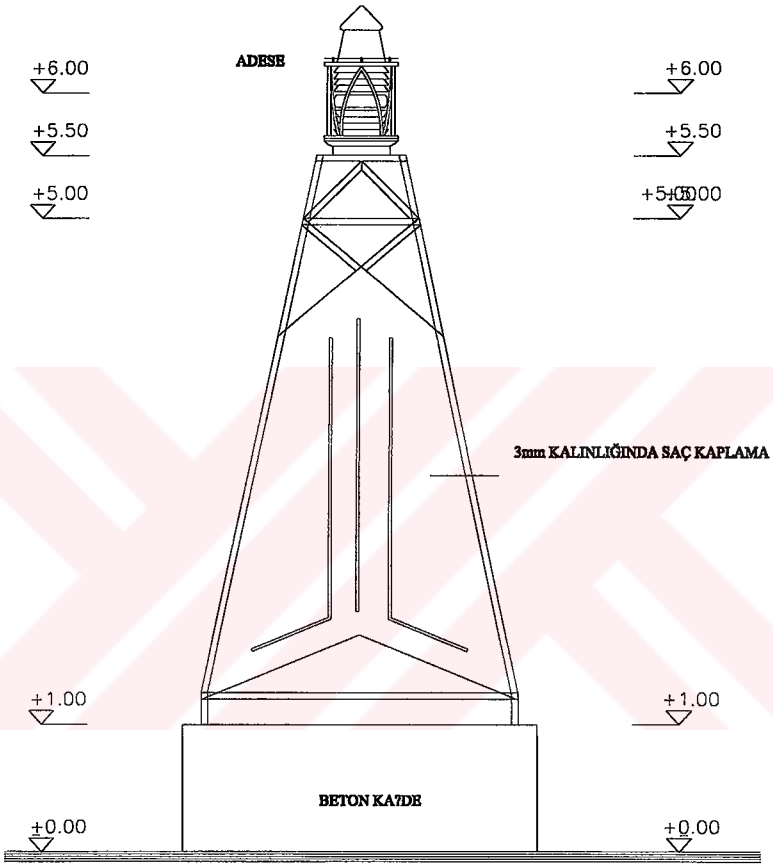

GÖRÜNÜŞ

0 1 2 metre

Marmara Denizi'nin İstanbul Boğazıyla buluştuğu yerde, Üsküdar açıklarındaki kayalıklar üzerinde bulunan bu zarif yapı, yüzyıllar boyunca İstanbul'un simgelerinden ve ressamların vazgeçilmez konularından olmuştur.

İstanbul Boğazı'nın, güney girişinde Anadolu kıyısına yakın durumda olan Kızkulesi kentin en eski iki efsanesini barındıran bir yerdir. Batılılarca Leandr kulesi olarak da bilinen bu yapı, Salacak açıklarında yer alan bir kayalık üzerine kesin olmamakla birlikte, 13. yüzyılda Manuel Komnenos tarafından farklı bir amaç için yaptırmış olduğu tahmin edilmektedir. 1400'lü yıllarda ise C. Buondelmonti tarafından çizilen bir desende, bugünkü kulenin yerinde bir kale figürünün bulunduğu görülmektedir. Bina çeşitli evrelerden geçerek günümüze kadar son durumu ile gelmiştir. Eski gravürlerde de yer alan Kızkulesi, Fenerbahçe ve Ahırkapı fenerleri ile birlikte Boğaziçi'nin gemi trafiğinin düzenlenmesinde önemli bir görev almıştır.

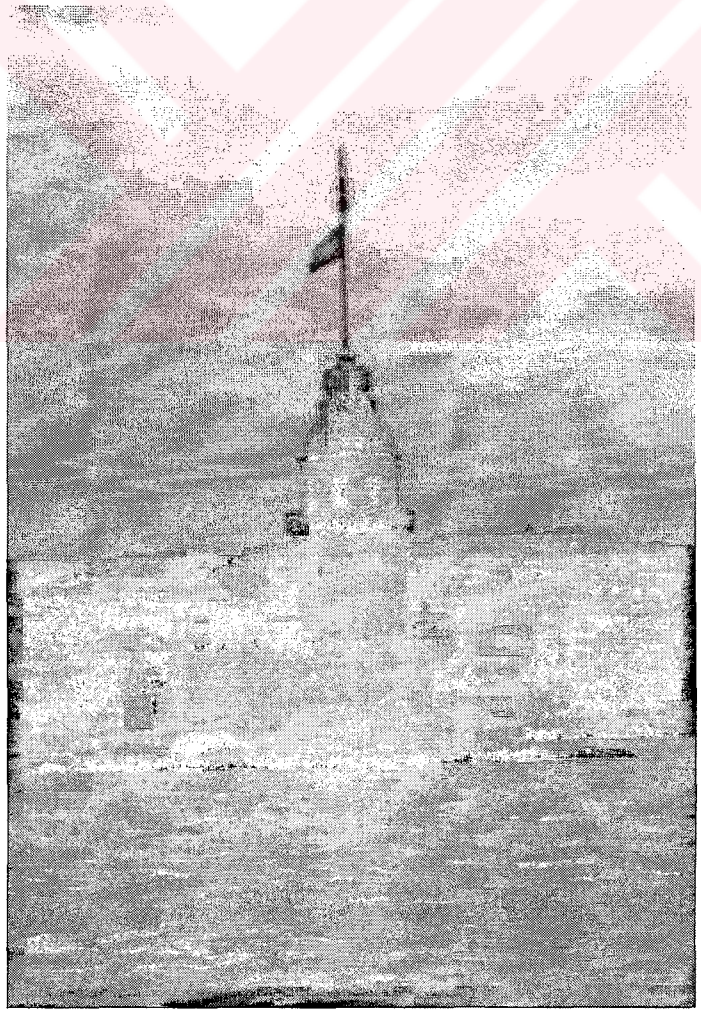

Resim 2.65. Kızkulesi restorasyon öncesi (1998)

Ancak, 1510 depreminde zarar gören kule Yavuz Sultan Selim döneminde onarılmış ve bu dönemde yağ yakılarak ışık veren bir fener olarak kullanılmaya başlanmıştır. 1719'da fenerde yakılan yağların şiddetli rüzgarda tutuşmasından dolayı yanarak zarar gören kule, daha sonra onarılarak bugünkü görünümüne kavuşturulmuştur. II. Mahmut döneminde yeniden onarılan kule donanma işleri için kullanılmıştır.

Resim 2.66. Kızkulesi gravür (Hiçyılmaz,1997:49)

1911 yılına ait Fener risalesinde bu fenere ait bilgiler şöyle sıralanmaktadır;

Fenerin adı	: Üsküdar Feneri (Kızkulesi feneri)
Tesis tarihi	: 1857
Fenerin rengi	: Kırmızı
Fenerin cinsi	: Sabit
Fenerin yüksekliği	: 66 Kadem
Açık havada mil görünüşü	: 6 mil
Açıklama	: Beyaz kule (Şakuli)

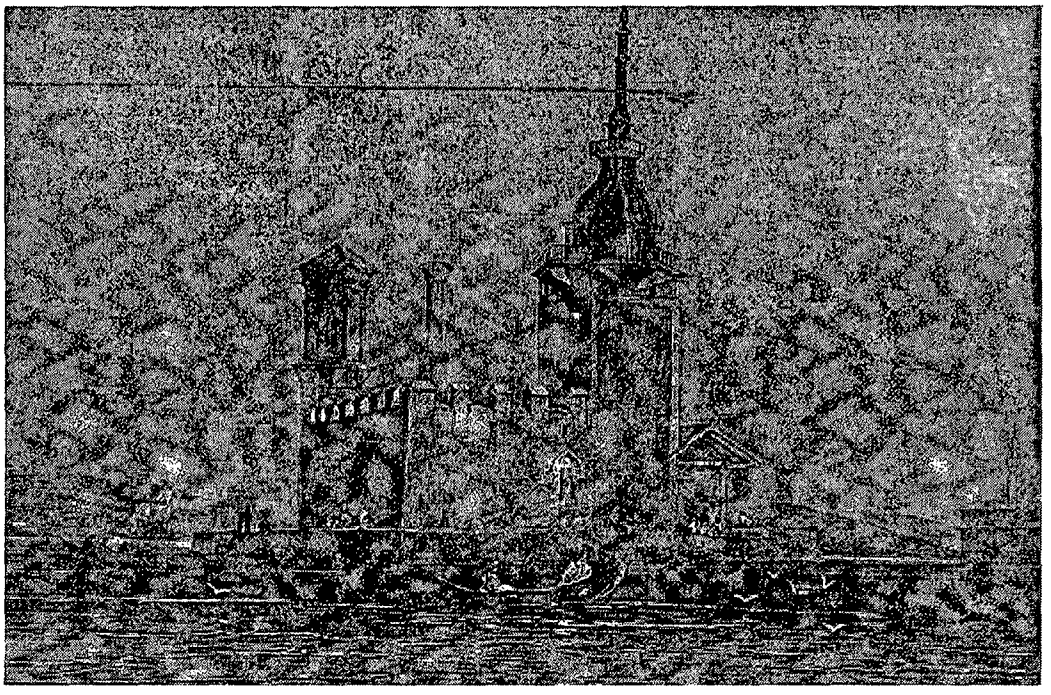

Resim 2.67. Kızkulesi gravürü

25 Aralık 1857 yılında kule arazisine çatma demir pilon üzerine fener yapılarak deniz trafiği için kullanılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet döneminde Kızkulesi kendi haline bırakılarak, sadece bir deniz feneri fonksiyonu ile Denizcilik işletmesi tarafından idare edilmiştir. Kızkulesi binası 1998 yılında turistlik amaçlı kullanılmak üzere restorasyon çalışmalarına başlanmıştır.

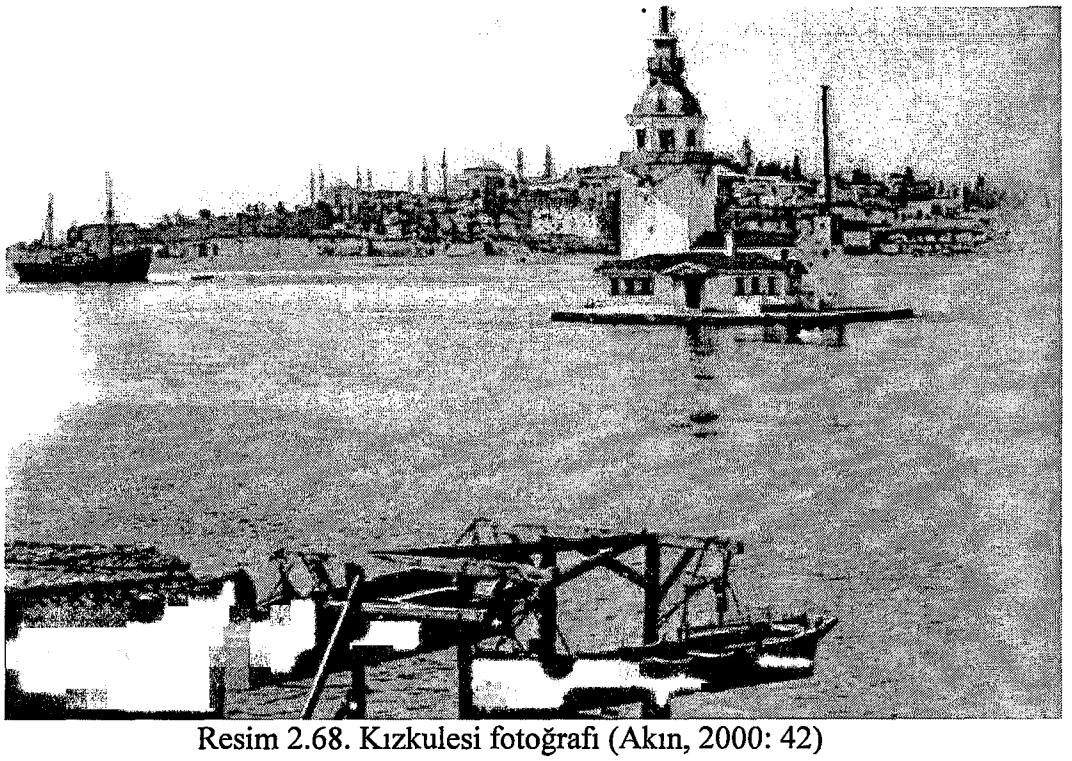

Resim 2.68. Kızkulesi fotoğrafı (Akın, 2000: 42)

Resim 2.69. Kızkulesi fotoğrafı (Alper, 2000: 22)

Kızkulesinin Restorasyon Tartışmaları

İstanbul kent yaşamı içinde önemli görsel değeri olan Kızkulesi, kule ve kale bölümlerinden oluşmakta iken II. Mahmut döneminde eklenen beşik çatılı ahşap giriş ile üç ana bölüm olarak günümüze kadar gelmiştir. Bina, basit ve penceresiz bir zemin kat içerisinde yer alan ve yüksek olmayan bir kuleden ibarettir. Kulenin üzerinde bir balkon bulunmakta ve kule, Sultan II. Mahmut dönemi bir dilimli kubbe ve bayrak direği ile sona ermektedir. Kızkulesi arazisi üzerinde bulunan fener, boğaz trafiği için önemli bir konumda olup halen görevini sürdürmektedir.

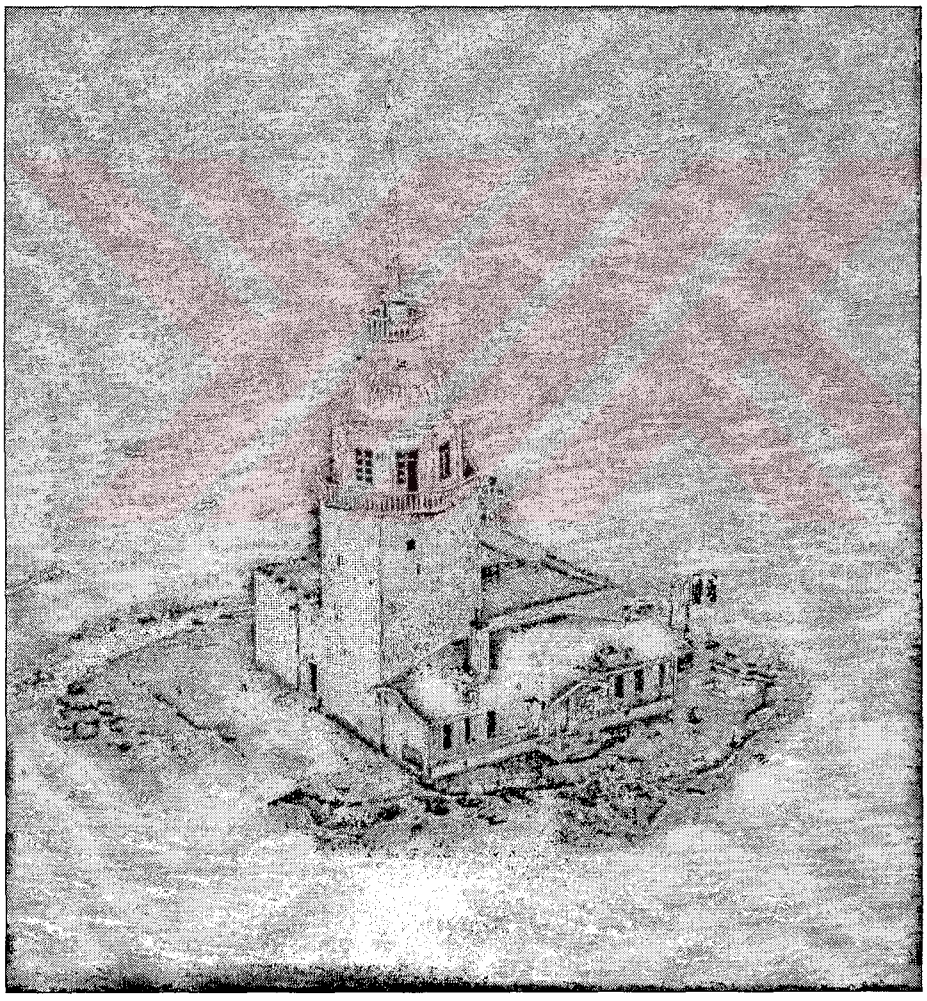

Resim 2.70. Kızkulesi restorasyon öncesi fotoğrafı (Alper, 2000: 26)

Cumhuriyet döneminde yalnızca deniz feneri işlevi kalan kulenin 1943 teki onarımda kale avlusu içerisine iki katlı betonarme bir bina yerleştirilmiş, kulenin ahşap kubbe strüktürü ve ahşap ön bina cepheleri betonarmeye çevrilmiştir.

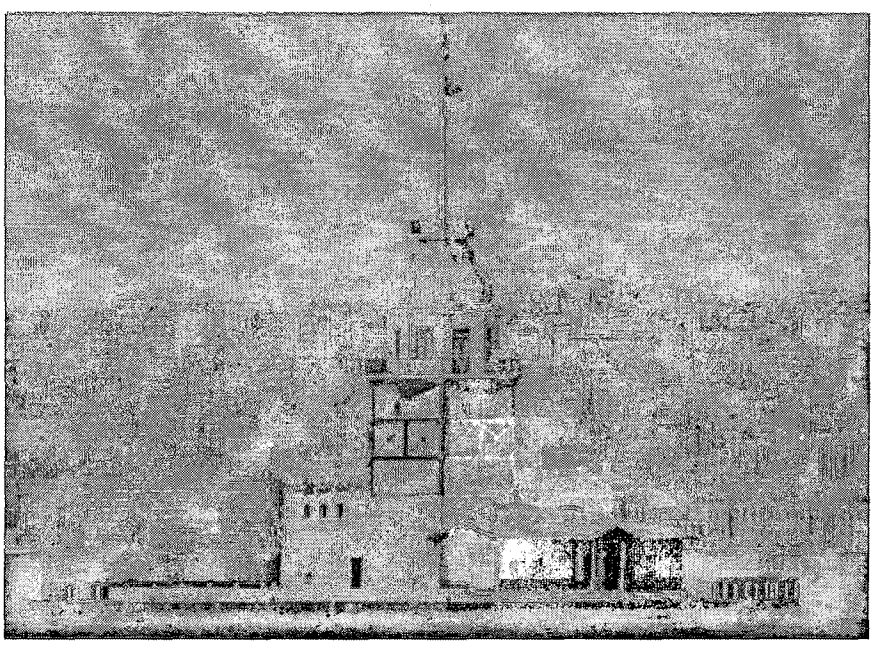

Resim 2.71. Kızkulesi restorasyon sonrası fotoğrafı (Alper, 2000: 28)

Restorasyon sonucunda, ahşap giriş bölümünün betonarme perde duvar kaplı bölümleri yıkılarak, ahşap kaplama cephe özelliğine kavuşturulmuştur. Yine bu bölümdeki ahşap kapı ve pencere kanatlarının orijinal yapısına sadık kalınarak yenilenmiş olduğu görülmüştür. Kule katlarında kullanılan betonarme döşeme yerine, çelik strüktürlü ahşap döşeme yapılmıştır. Restorasyon öncesi kulenin dış görünümünde çıkma altı payandası kaplanmamış iken restorasyon sonrası ahşapla kaplanmış olup, beton korkuluk elemanları demir korkuluklarla değiştirilmiştir. Ayrıca kule duvarı dıştan çelik çemberlerle desteklenmiştir.

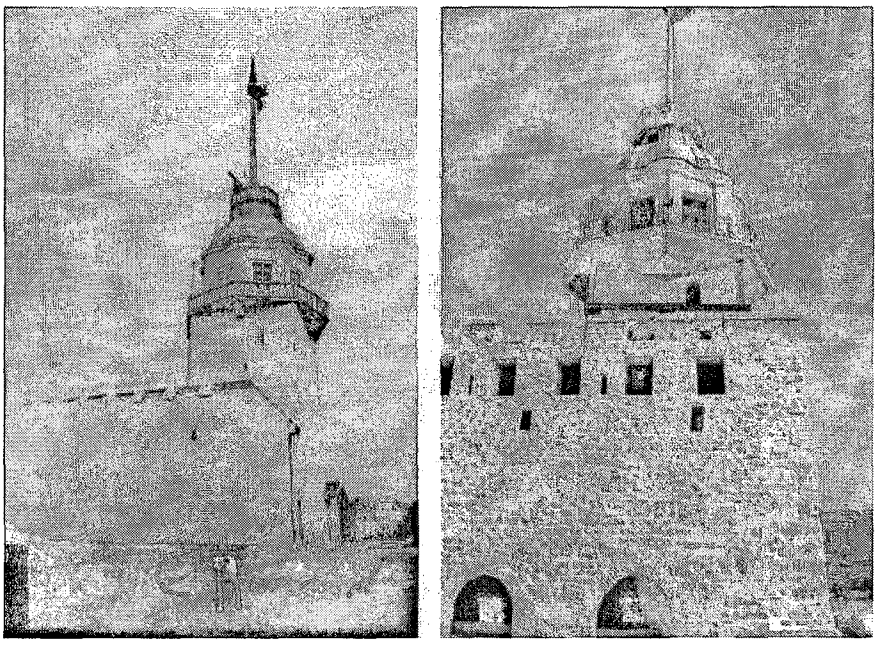

Resim 2.72. Kızkulesi restorasyon öncesi-sonrası fotoğrafı (Alper, 2000: 31)

Kızkulesinin kale bölümü ise restorasyon öncesi sıvalı beyaz bir yüzeyken restorasyonla bu sıva kaldırılmış ve kapatılmış olan top mazgalları, kale duvarı dişleri pencerelere dönüştürülerek ortaya çıkartılmıştır. Kale bölümünün 1943' de eklenen betonarme bölümü yerine asma kat yapılmıştır. Ayrıca yeni işlev gereksinimi nedeniyle Kızkulesine platform ve iskele yapılmıştır.

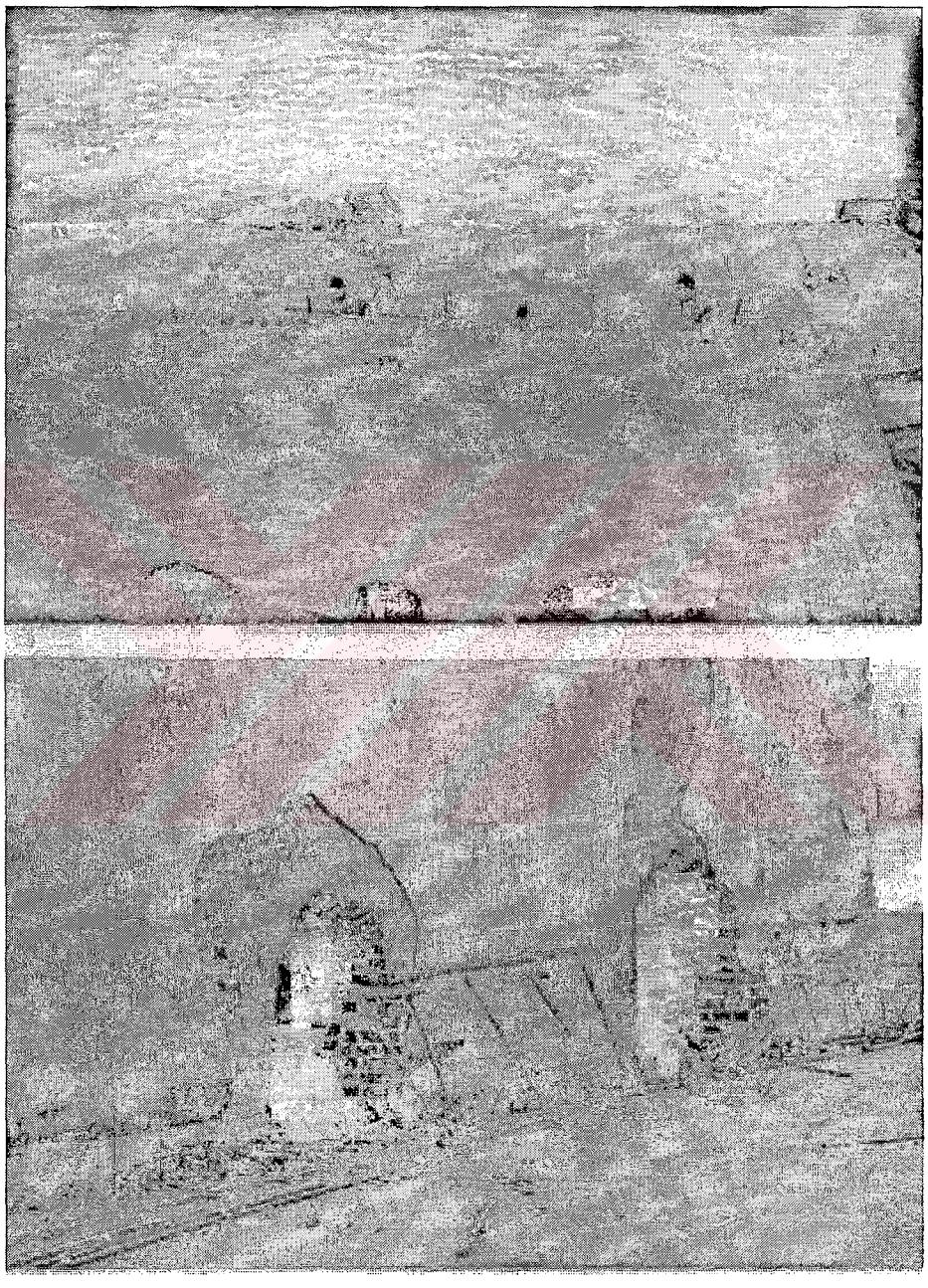

Resim 2.73. Kızkulesi restorasyon yapılırken fotoğrafı (Alper, 2000: 27)

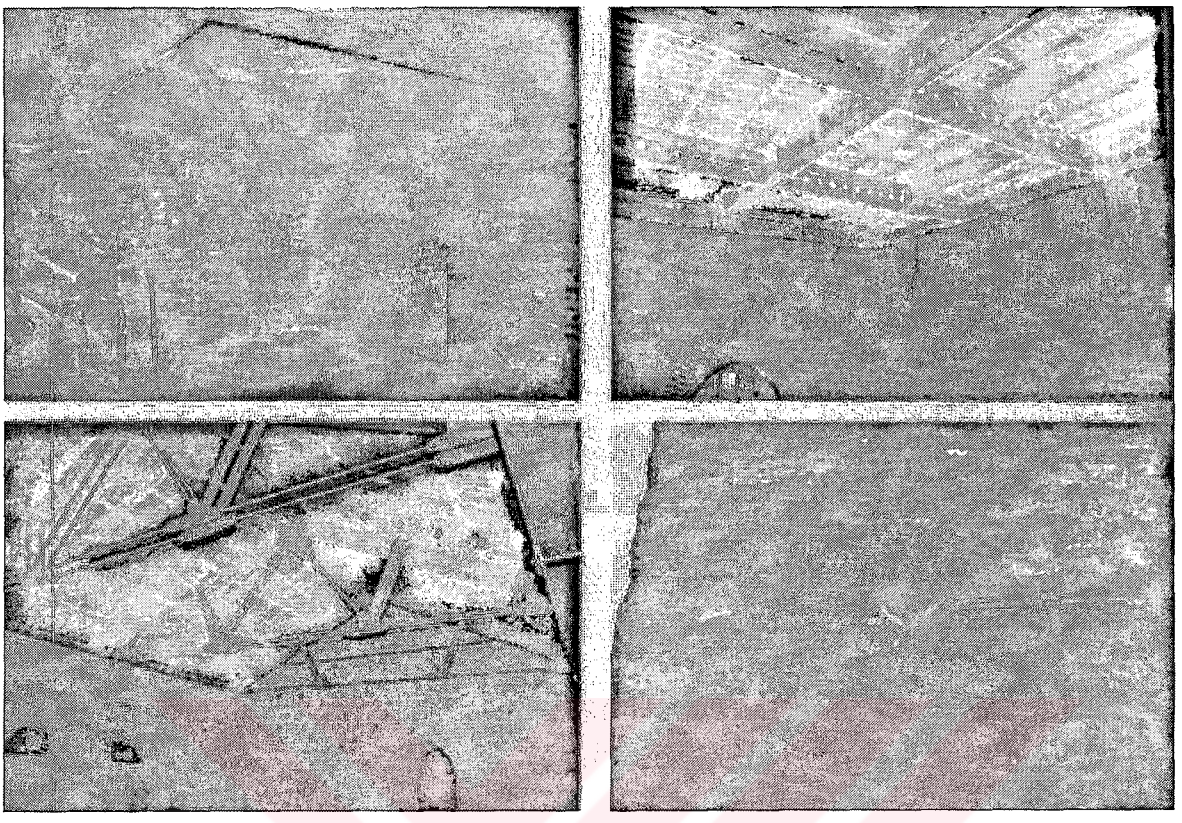

Resim 2.74. Kızkulesi restorasyon sonrası fotografı (Alper, 2000: 30)

Restorasyon sonucunda ortaya çıkan tartışmalar şu doğrultuda olmuştur. Kızkulesi çevresindeki platformun genişletilmesi, platformun kaplama malzemesinin basitliği ve kenarlarına dikilen beton babalar. Kızkulesinin tıpkı bir deniz feneri gibi beyaz olan renginin değişip sararması ile sıvaların sökülmesi. Yapının cephesini surların beden duvarlarının görünümüne benzetilmesi, kuledeki çelik strüktürün dıştan takviyesinin görünümü değiştirmeden içten yapılıp yapılamayacağı, kale duvarı dişlerinin pencereye dönüştürülmesi gibi birçok tartışmalarla sonuçlanan restorasyon ile Kızkulesi, yeni görünümüyle Boğaziçi'nin başlangıcında her zaman İstanbul manzaralarının en güzel yerinde bulunacaktır.

2.4.6. Fenerbahçe feneri

İli	İlçesi	Mah.veya Köyü
İstanbul	Kadıköy	Zühtüpaşa
Sokak veya Mevki	**Pafta**	**Ada**
Fenerbahçe içi	89	427
Parsel	**Yüzölçümü**	**İnşaat Türü**
12	843	Kagir
Kullanılış Şekli	**Yapım Tarihi**	**Son Onarım Tarihi**
Deniz feneri ve sis düdüğü	1856	1945
Uluslararası Fener No	**Fener Mevki**	**Fener Karakteri**
21010	40 58 0 / 29 01 5	Fl(2) W 12s
Denizden Yüks. (m)	**Görünüş Mesafesi (mil)**	**Çalışma Sistemi**
25	15	Elektrik asetilen

Koruma Durumu			Taşıyıcı Yapı			Dış Yapı			Üst Yapı			İç Yapı			Süsleme Elemanı			Rutubet		
	X	İyi		X			A			X			A			X			A	Yok
	B	Orta		B			X			B			X			B			X	İz var
	C	Fena		C			C			C			C			C			C	Önemli

Vaziyet Planı

Resim

Yapının Tanımı

Beyaz yuvarlak kule ve konut

FENERBAHÇE FENERİ

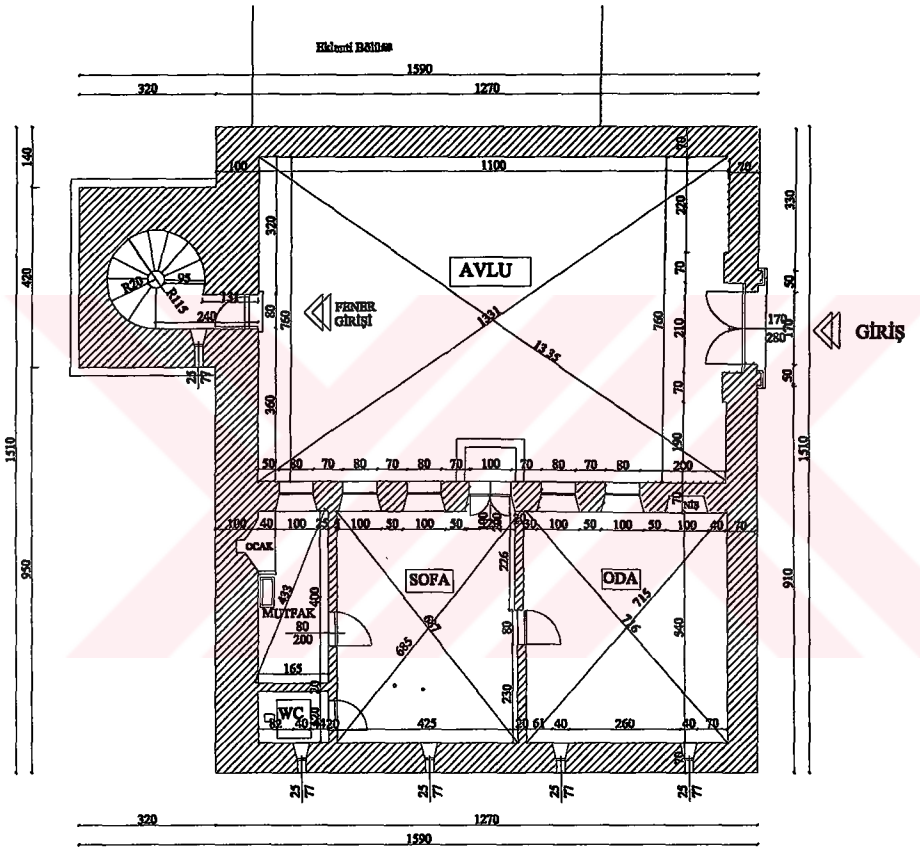

PLAN

0 1 2 3 4 5m

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 9675003 Reyhan AY

FENERBAHÇE FENERİ

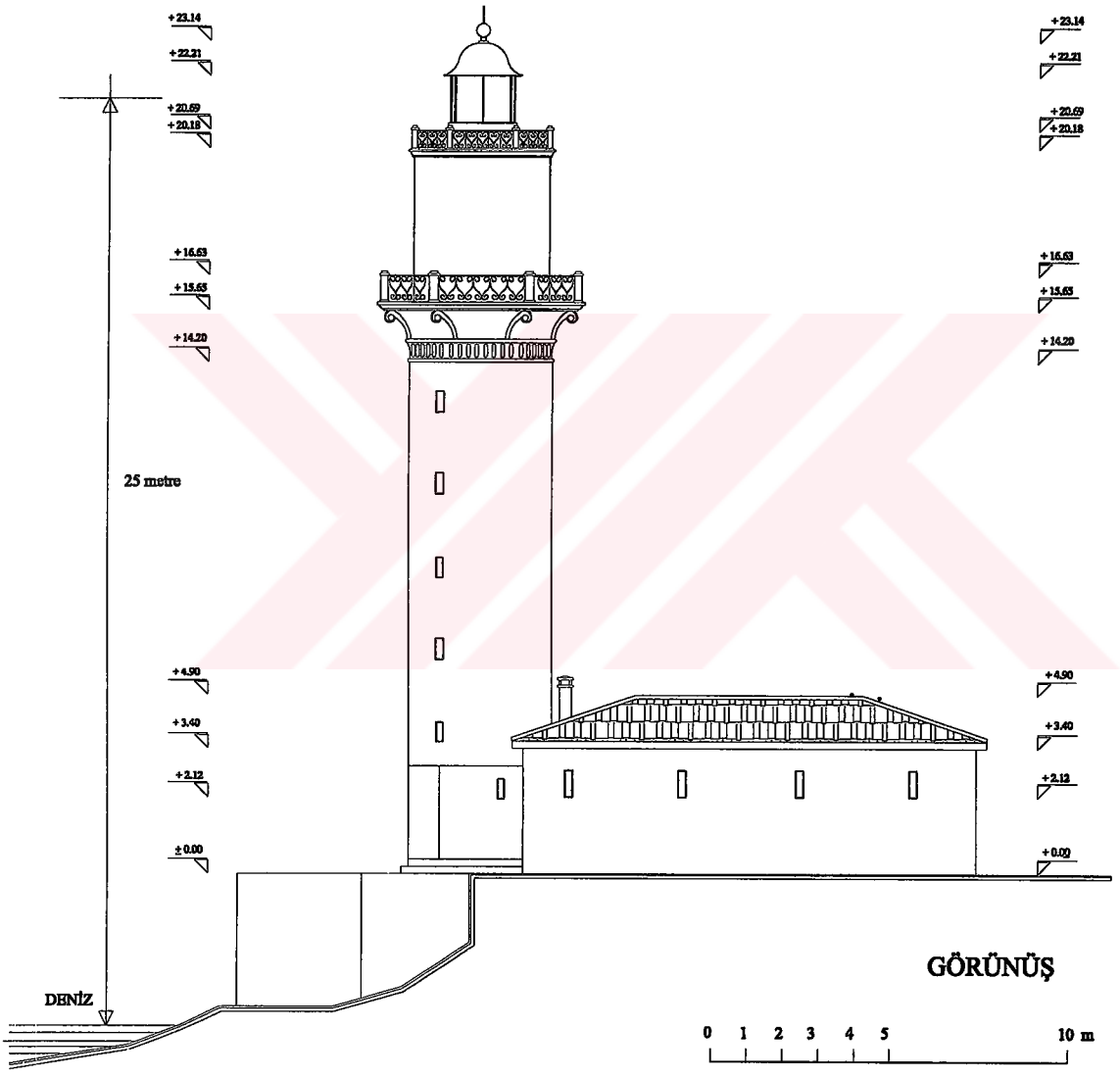

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 9675003 Reyhan AY

Fenerbahçe burnunda ve bulunduğu semte adını veren fenerin, denizden yüksekliği yirmi beş metre olup onbeş mil mesafeden görünmektedir.

Fenerbahçe fenerinin tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Yörede ilk deniz fenerinin Bizans döneminde yapıldığı ve burada Tanrıça Hera'ya adanmış bir tapınak bulunduğu sanılmaktadır. Yine bu dönemde halk arasında, Fenerbahçe Yarımadası'nın batı burnunun ucundaki kayalıklara Hera ve İreas kayalıkları dendiği ve Bizans Dönemindeki fenerin bu kayalıkların üzerinde yer almış olabileceği düşünülmektedir.

Osmanlı döneminde, I. Süleyman'a (Kanuni) ait 21 Mart 1562 (Recep 969) tarihli bir fermanda, bu yerden bahsetmekte ve bu yöreye Kelemiç (Kalamış) Burnu dendiği, burada işleyen bir fener bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Kömürciyan 1661-1681 arasında yazdığı İstanbul Tarihi'nde Fenerbahçe ve Köşkünün önünde yekpare bir heykel gibi yükselen bir kulenin tepesinde yanan ve gemileri kayalara çarpmaktan korumak için her gece sabaha kadar bir yıldız gibi parlayan fenerden bahseder. R.E.Koçu bugünkü Fenerbahçe Feneri'nin 1837-1838'de II. Mahmut döneminde yaptırıldığını yazar. Ayrıca fenerin 18. Yüzyılda bir süre bakımsız kaldığı ve çalışmadığı, daha sonra yeniden yapıldığı düşünülmektedir (İstanbul Ansiklopedisi, 1994: 286).

Resim 2.75. Fenerbahçe fenerinin eski bir görünüşü

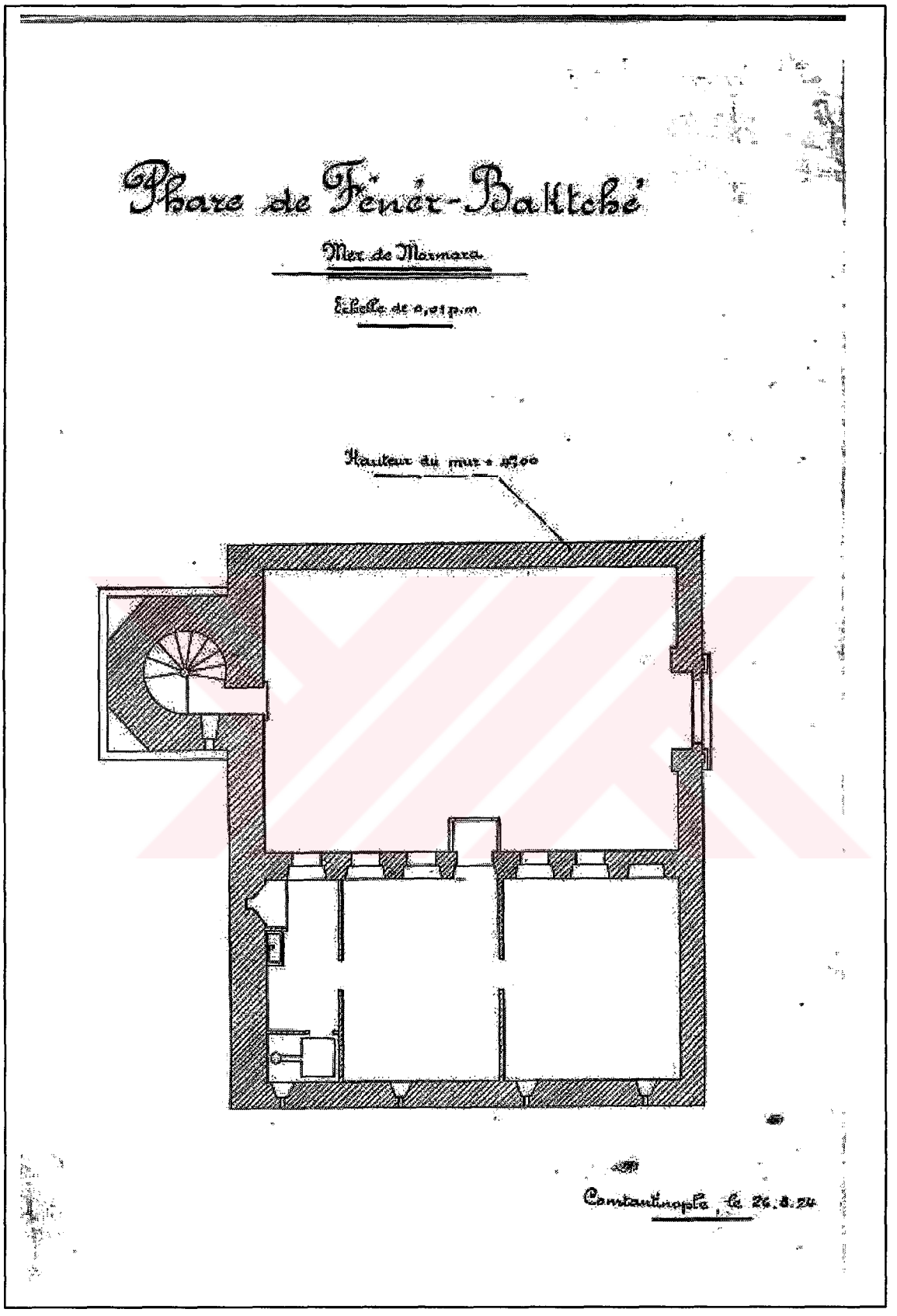

Şekil 2.26. 1924 yılına ait Fenerbahçe feneri rölövesi (K.E.G.K.G.M. Arşivi)

1911 yılına ait Fener risalesinde bu fenere ait bilgiler şöyle sıralanmaktadır;

Fenerin adı	: Fenerbahçe Feneri (Fener burnu feneri)
Tesis tarihi	: 1856
Fenerin rengi	: Beyaz
Fenerin cinsi	: Sabit
Fenerin yüksekliği	: 177 Kadem
Açık havada mil görünüşü	: 16 mil
Açıklama	: Beyaz kule 127 Kadem. (1910 yılında muntazam olmadığı haber verilmiştir)

Dikdörtgen planlı bir avludan fenerci lojmanına ve fener kulesine girilmektedir. Lojman binası tek katlı olup iki fenerci odası, mutfak ve wc den oluşmaktadır. Fener kulesi dıştan bütünüyle sıvanmış ve beyaz boyanmıştır. Kule silindir gövdeli olup tepede gövdeyi çepeçevre saran balkona sahiptir. Bu görüntüsüyle cami minaresini andırmaktadır. Balkon küçük konsollarla desteklenmiştir.

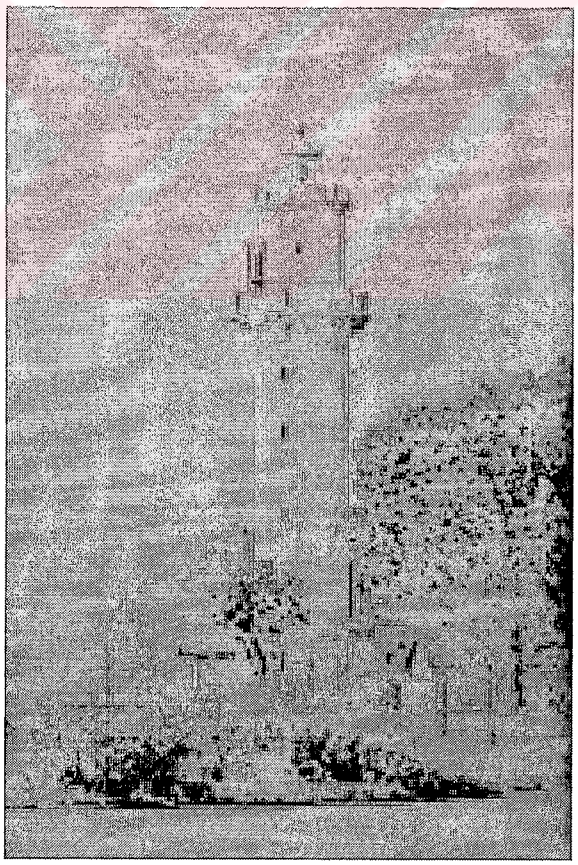

Resim 2.77. Fenerbahçe fenerinin görünüşü (Hatipoğlu, 1998: 72)

Fenerbahçe feneri çeşitli dönemlerde onarılarak günümüze kadar gelmiştir ve İstanbul'un kuzeydoğu Marmara sahilindeki önemli deniz fenerlerinden biridir.

2.4.7. Yeşilköy feneri

İli	İlçesi	Mah.veya Köyü
İstanbul	Bakırköy	Şevketiye
Sokak veya Mevki	**Pafta**	**Ada**
Fener caddesi	47	1080
Parsel	**Yüzölçümü**	**İnşaat Türü**
33	1106	Kagir
Kullanılış Şekli	**Yapım Tarihi**	**Son Onarım Tarihi**
Deniz feneri	5 Ocak 1857	1945, 1971, 1988
Uluslararası Fener No	**Fener Mevki**	**Fener Karakteri**
21250	49 57 6 / 28 50 3	Fl W 10s
Denizden Yüks. (m)	**Görünüş Mesafesi (mil)**	**Çalışma Sistemi**
23	15	Elektrikli asetilen

Koruma Durumu			Taşıyıcı Yapı		Dış Yapı		Üst Yapı		İç Yapı		Süsleme Elemanı		Rutubet		
	X	İyi		X		X		X		X		X		X	Yok
	B	Orta		B		B		B		B		B		B	İz var
	C	Fena		C		C		C		C		C		C	Önemli

Vaziyet Planı

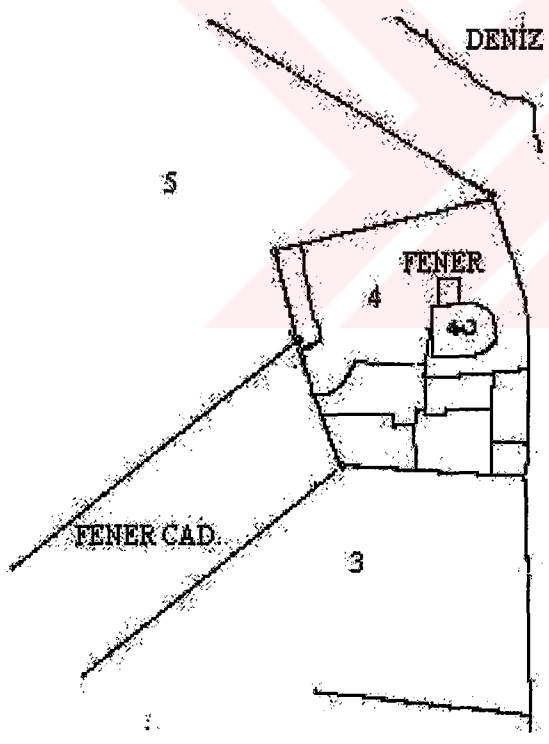

Resim

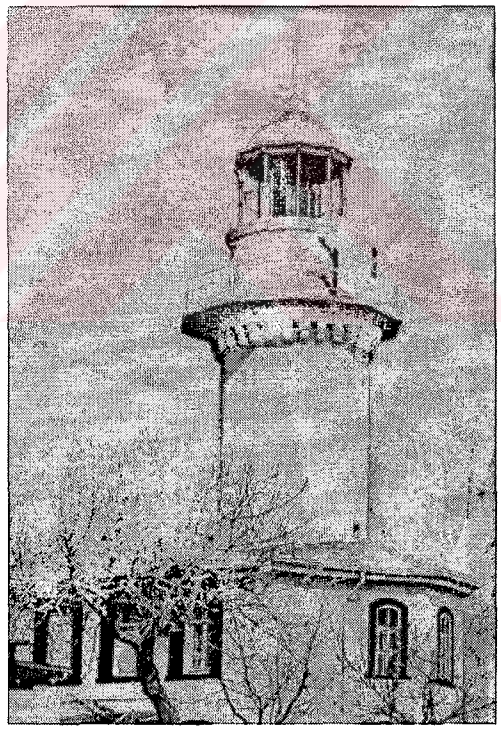

Yapının Tanımı

Beyaz kagir kule ve konut

YEŞİLKÖY FENERİ

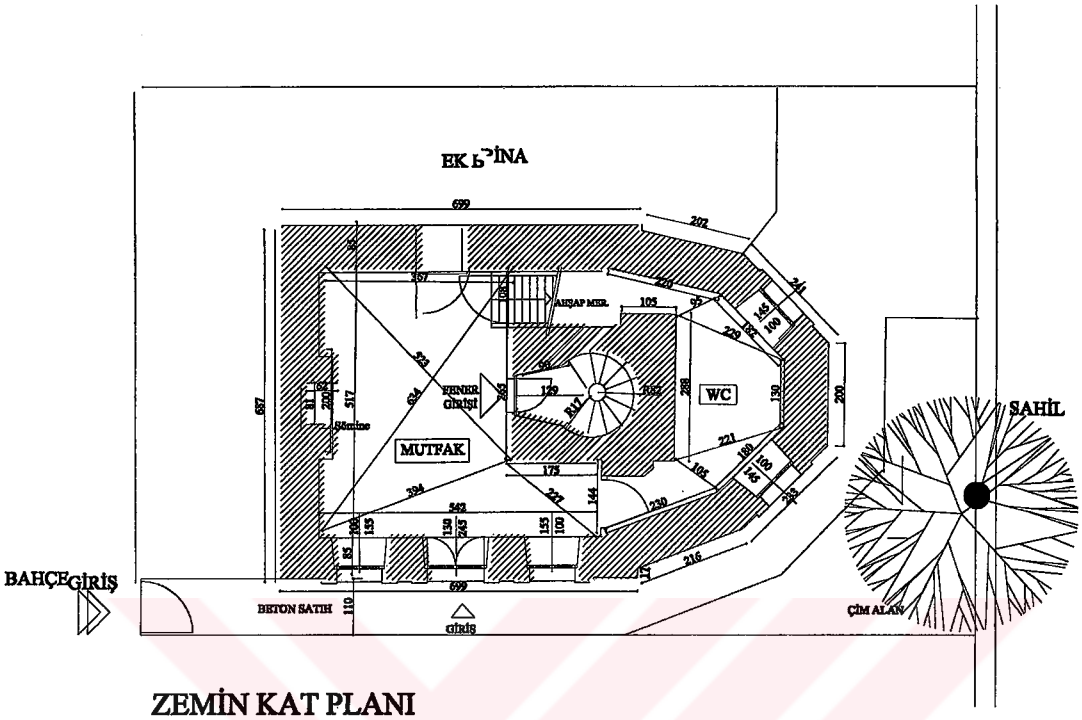

ZEMİN KAT PLANI

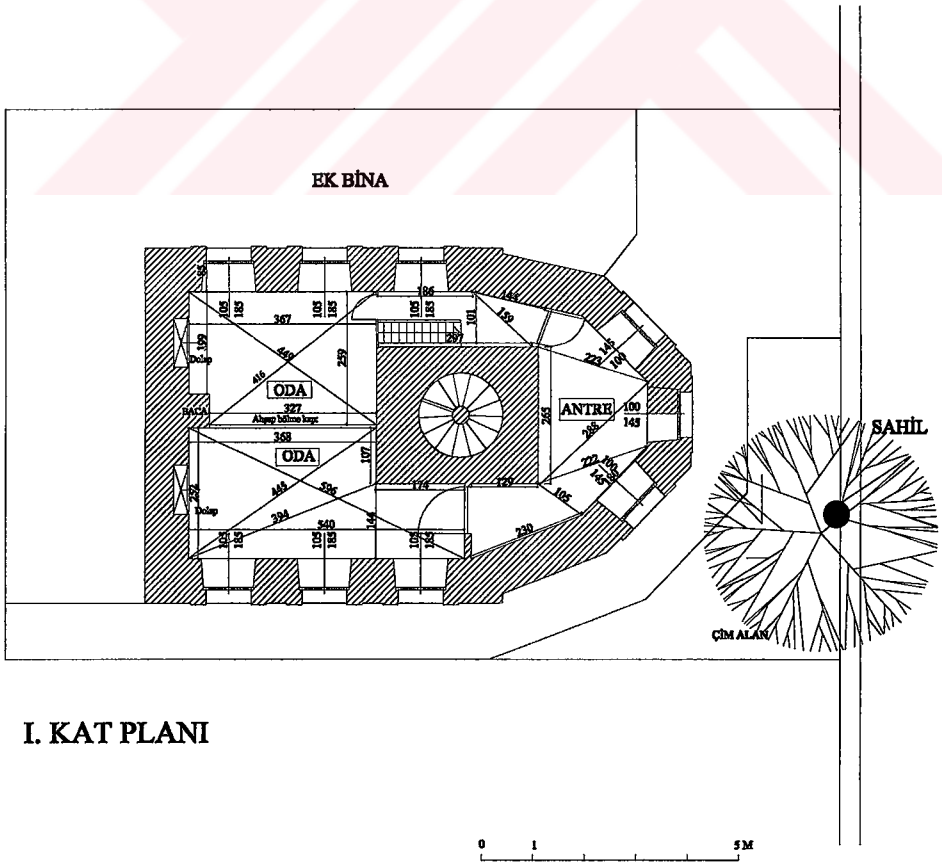

I. KAT PLANI

YEŞİLKÖY FENERİ

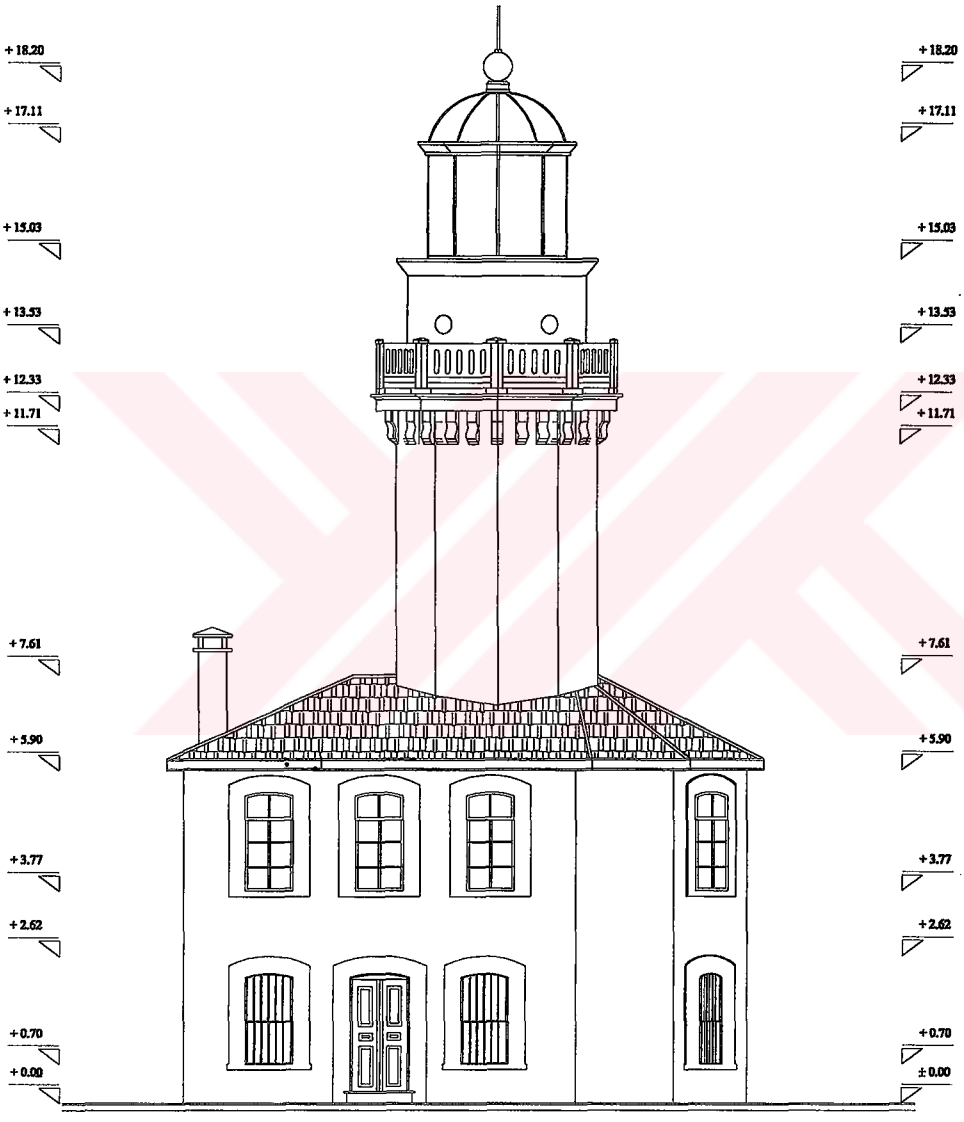

GÖRÜNÜŞ

0 1 5M

BİTİRME TEZİ Doç. Dr. Cengiz CAN 9675003 Reyhan AY

Bakırköy İlçesi'nde, Yeşilköy Burnu üzerinde bulunan fener, Marmara denizinden İstanbul boğazına giriş yapacak olan gemilerin boğaz giriş rotalarını tespit etmeleri amacıyla yapılmış fenerdir.

Eski adı Ayastefanos feneri olan Yeşilköy feneri, Abdülmecid döneminde (1839-1861) taştan inşa ettirilmiştir. Marmara sahilinde yer alan Ahırkapı feneri de yine bu dönemde yapılmıştır.

1911 yılına ait Fener risalesinde bu fenere ait bilgiler şöyle sıralanmaktadır;

Fenerin adı	:Ayastefanos Burnu Feneri (Yeşilköy feneri)
Tesis tarihi	: 1856
Fenerin rengi	: Beyaz
Fenerin cinsi	: Sabit, Şimşekli
Fenerin yüksekliği	: 75 Kadem
Açık havada mil görünüşü	: 15 mil
Açıklama	: Beyaz kule 63 Kadem. (1910 yılında muntazam olmadığı haber verilmiştir)

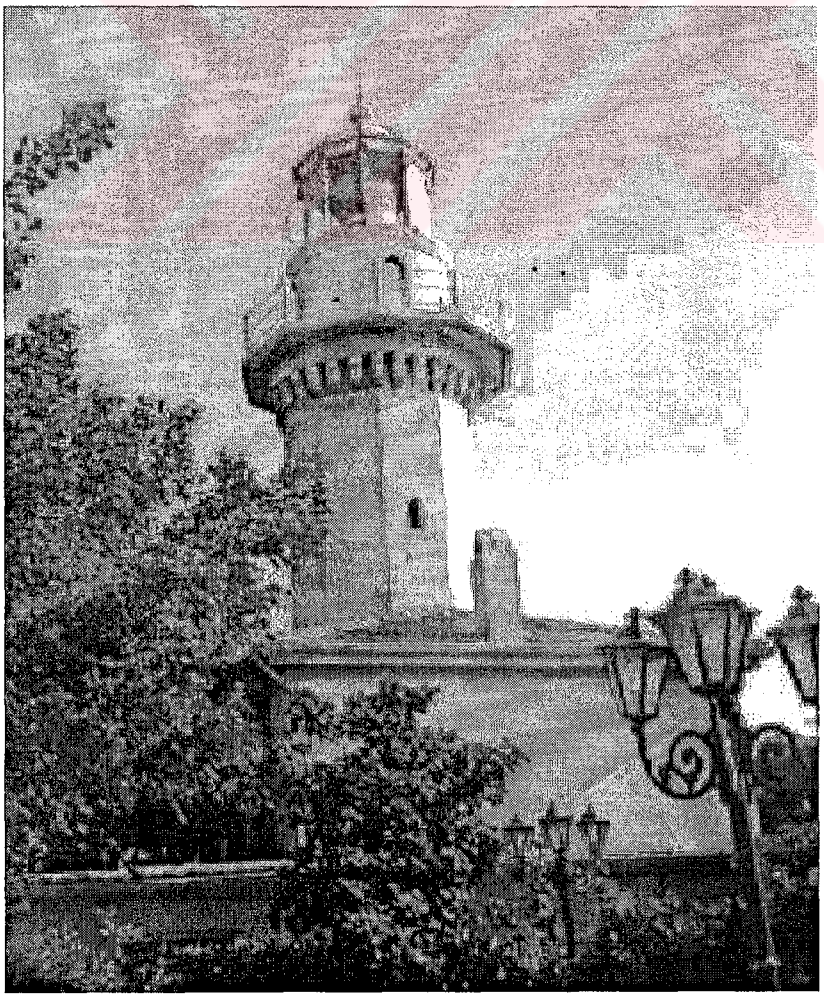

Resim 2.78. Yeşilköy feneri (1999)

İstanbul'un deniz trafiğindeki emniyeti sağlamak amacıyla Abdülmecid'in isteği üzerine Fransız Mühendisleri tarafından 5 Ocak 1856'da taş kule şeklinde yapılan Yeşilköy fenerinin yüksekliği yirmi üç metredir.

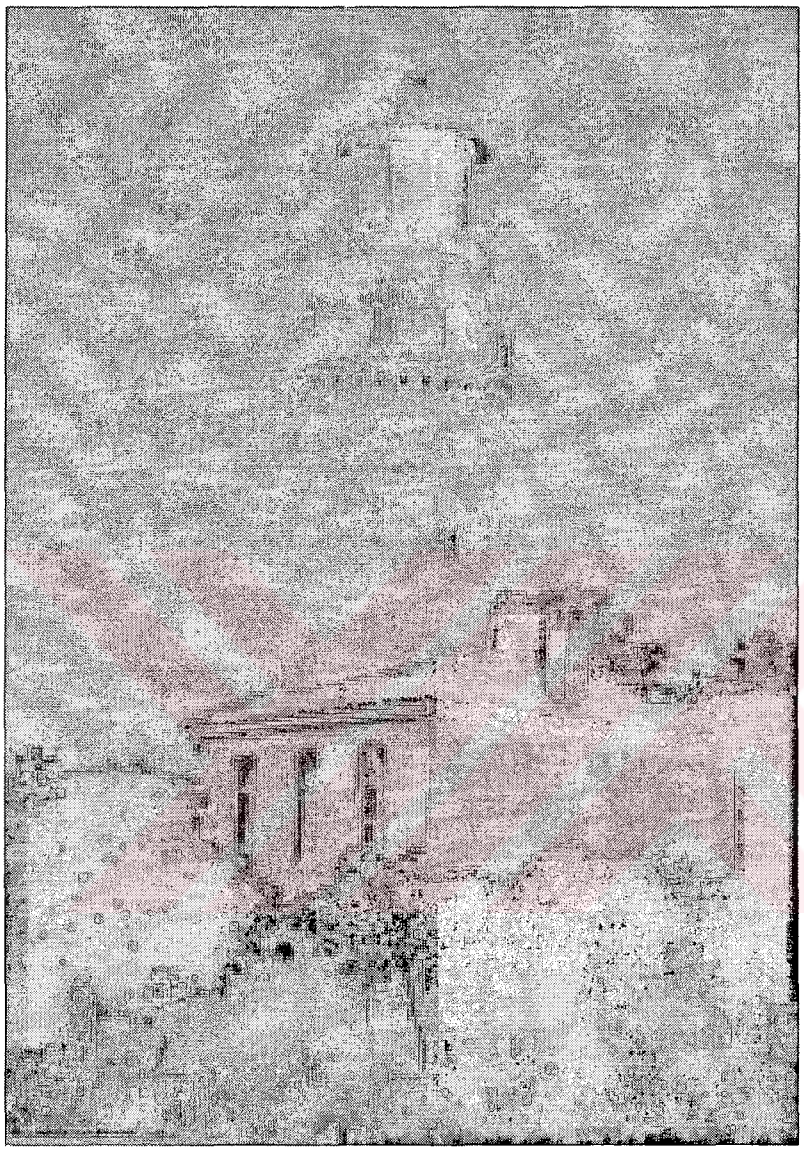

Resim 2.79. Yeşilköy feneri (1960)

Fener bekçisinin ikametine ayrılmış lojmanın sofasından, fener kulesine çıkılmaktadır. Fener kulesinin gövdesi iki katlı lojman yüksekliğince kare şeklinde yükselmekte iken, çatı seviyesinden itibaren balkona kadar on köşeli olarak devam etmektedir. Ayrıca balkonu çepeçevre saran silmeler ve küçük konsollar mevcuttur. Lojman binası zemin katta sofa ve wc den oluşmaktadır. Ahşap bir merdivenle çıkılan birinci kat ise iki oda ve bir hol bulunmaktadır.

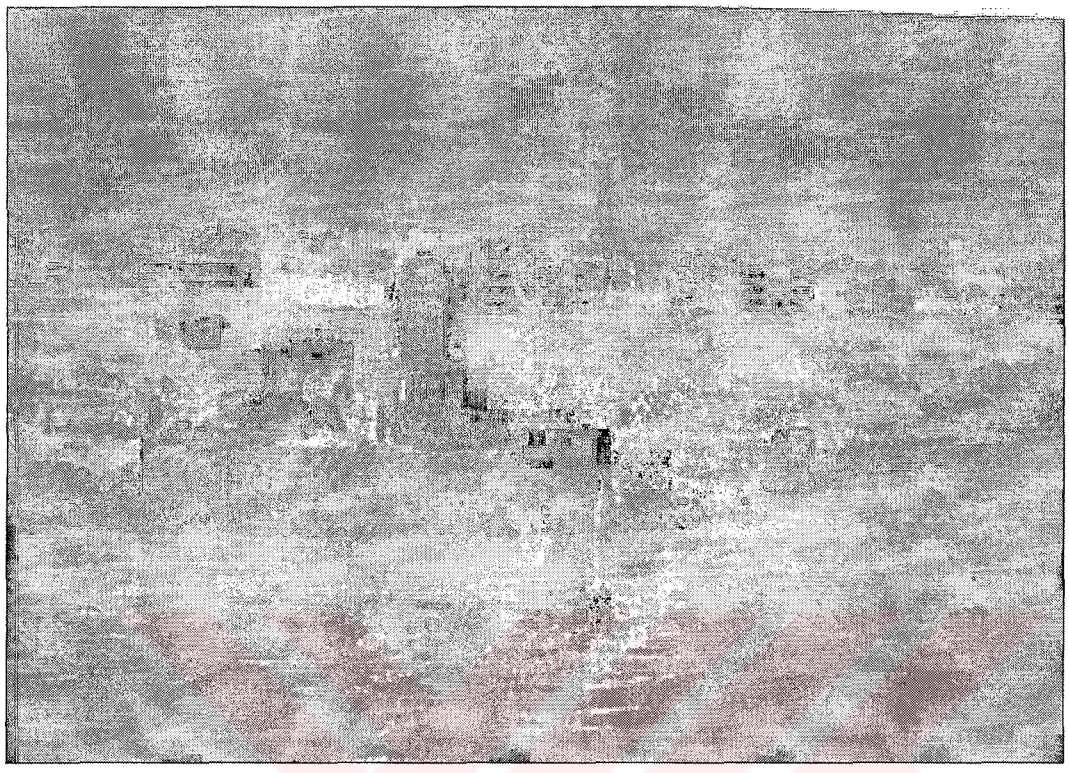

Resim 2.80. Yeşilköy feneri (1975)

Marmara Denizinden İstanbul boğazına giriş yapacak gemilere yol gösteren ve Yeşilköy önündeki sığlıktan emniyetle geçmelerini sağlayan fener, 15 deniz mili mesafeden görülebilen, 10 saniyede bir 2 gruplu ışık yayar. Bunun yanı sıra görüş mesafesini kısaltan sisli havalarda 30 saniyede bir sis düdüğü çalan donanıma sahiptir. Işık kaynağı olarak elektrik kullanılmaktadır. Bu sistem asetilen ile yeleklenmiş tir. 1945, 1971, ve 1988'de onarım görmüştür. Günümüzde önündeki denizin doldurulması sonucu sahilden biraz uzaklaşmıştır. Fener arazisi üzerinde bulunan sis düdüğü binası büyütülerek restoran amaçlı kiraya verilmiştir.

3. TAHLİSİYE YAPILARI

3.1. Tahlisiye Kavramı

Batmış veya karaya oturan, herhangi bir sebeple deniz ortasında hareket edemez duruma düşmüş gemileri, bu iş için tasarlanmış özel donanımlı teknelerle (römorkör) yüzdürme veya limana çekme hizmetidir. Gemiler; çarpma, yangın, patlama, pervane düşmesi, pervane şaftının kesilmesi veya çeşitli makine arızaları gibi sebeplerle, yardıma muhtaç duruma gelebildikleri gibi, herhangi bir sebeple geminin su alması nedeniyle batma durumuna gelir veya batarlar.

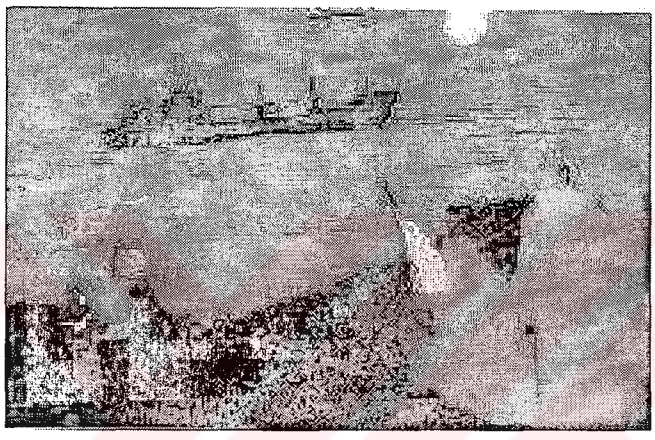

Resim 3.1. Osman-R gemisi kurtarma operasyonu Kilyos
(10.12.1999-K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

Denizde kazaya uğramış bir gemiye, yakınında bulunan gemiler veya kıyılardaki tahlisiye gemileri yardım ederler. Gemi sağlam fakat kendi makinesi ile seyir edecek durumda değil ise tahlisiye gemileri tarafından yakın bir limana çekilir. Gemi batma tehlikesinde ise, tahlisiye filikaları ile önce gemideki çocuk ve kadınlar, sonra diğer yolcular ve son olarak gemi personeli kurtarılır. Dalga fazla ve filika indirmek tehlikeli ise, yardıma gelen gemi ile kaza geçiren gemi arasına bir varagele (teleferik) sistemi kurulur, yolcularla mürettebat teker teker bu yöntemle sağlam gemiye alınır. Gemi, sis ve fırtına sebebiyle kıyıya oturur ise, oturulan kıyının kumluk veya kayalık durumu, gel-git zamanı, yükünün boşaltılması ile yüzer duruma gelebileceği ihtimali, gemi personeli tarafından tespit edilir, rüzgar ve denizdeki akıntı yönü göz önüne alınarak, açığa bir demir atılarak, gemi bir halatla bu demire bağlanır. Su ve akaryakıt denize boşaltılarak gemideki yük ve demirbaş eşya çıkarılır. Denizin yükseldiği zaman gemi yüzdürülür. Gemi kendi imkanları ile kurtulamaz veya kayalık bir kıyıda oturmuş ve bir tarafı delinmiş ise tahlisiye gemilerinden faydalanılır. Gemi batmış ise bu geminin yüzdürülmesi işi, uzmanlar tarafından hazırlanacak bir plan doğrultusunda, tahlisiye gemileri yardımıyla yapılır.

Tahlisiye Gemisi : Gemi kurtarma işleri için tasarlanmış, makinesi güçlü, açık denizlere çıkabilme ve uzun süre denizde kalabilme olanaklarına sahip, kurtarma işlerinde gerekli demir, zincir, halat, yoma, kilit, şamandıra, hava kompresörü ve elektrik kaynağı vb. teçhizatlara sahip olan gemidir.

Meydana gelen kazaları anında haber almak üzere, telsiz, telgraf ve telefon ile donatılırlar. Sürekli dinleme durumunda bulunmak için yabancı dil bilen yeterli miktarda telsizci personele sahiptirler. Kısa zamanda hareket etmek üzere hazır durumda beklerler. Tahlisiye gemilerinde kuvvetli su tulumbaları ve yangın söndürmek üzere çok sayıda hortum ve akar yakıt yangınlarında kullanılmak üzere köpük tertibatları vardır. Gerektiğinde ağır eşyaları kaldırabilmek için güçlü vinçlere sahiptirler.

Tahlisiye İstasyonu: Tehlikeli görülen kıyılarda, sis ve fırtına sebebiyle, karaya oturup batma problemi ile karşılaşan gemilerdeki insanları kurtarmak amacıyla inşa edilmiş merkezlerdir. Bu istasyonlarda, kötü hava koşullarında bile kullanılabilen, tahlisiye sandalları ve bunların personeli bulunur. Filikaların kullanılmadığı çok sert ve büyük dalgalı havalarda, kazazedeye varagele sistemini kurmak için, halat ulaştırabilecek roket cihazları vardır. İstasyonlarda, kurtarılan personeli barındıracak yeterince odalar ve hastalara ilk yardım yapabilecek sağlık tesisleri bulunur.

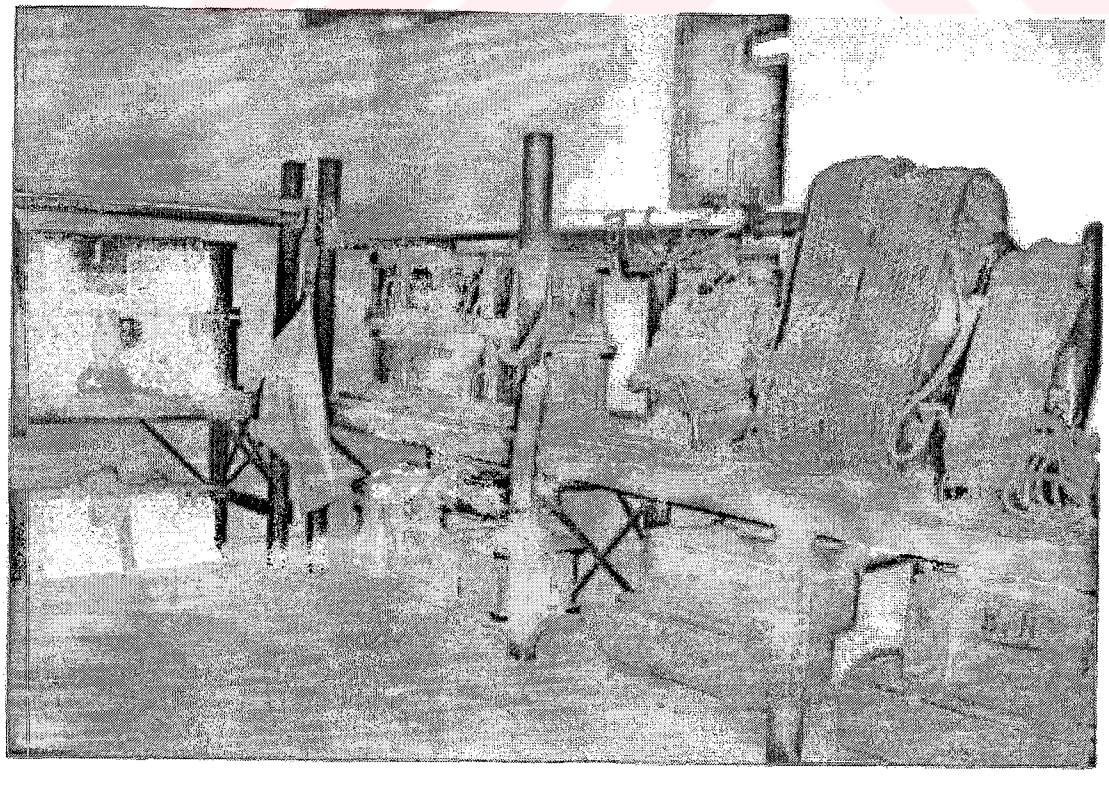

Resim 3.2. Tahlisiye istasyonu roket malzemesi (1999)

Tahlisiye istasyonlarının yerleri kılavuz kitaplarında gösterilmiştir. Türkiye'de, İstanbul Boğazının her iki yakasında kazaya uğrayan gemilerde, cankurtarma işini kusursuz yapabilecek yedi istasyon vardır.

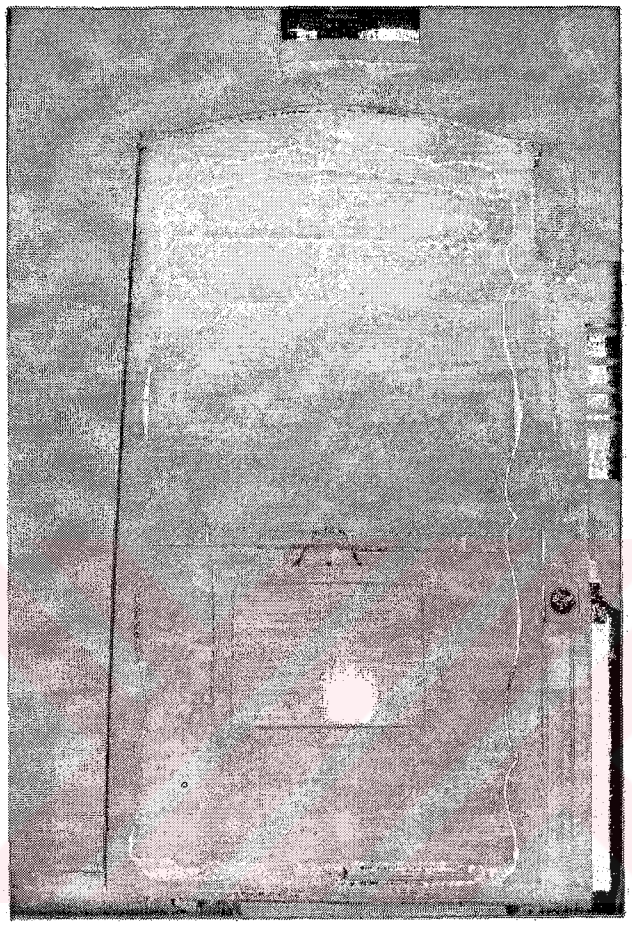

Resim 3.3. Tahlisiye istasyonu silahlık dolabı (1999)

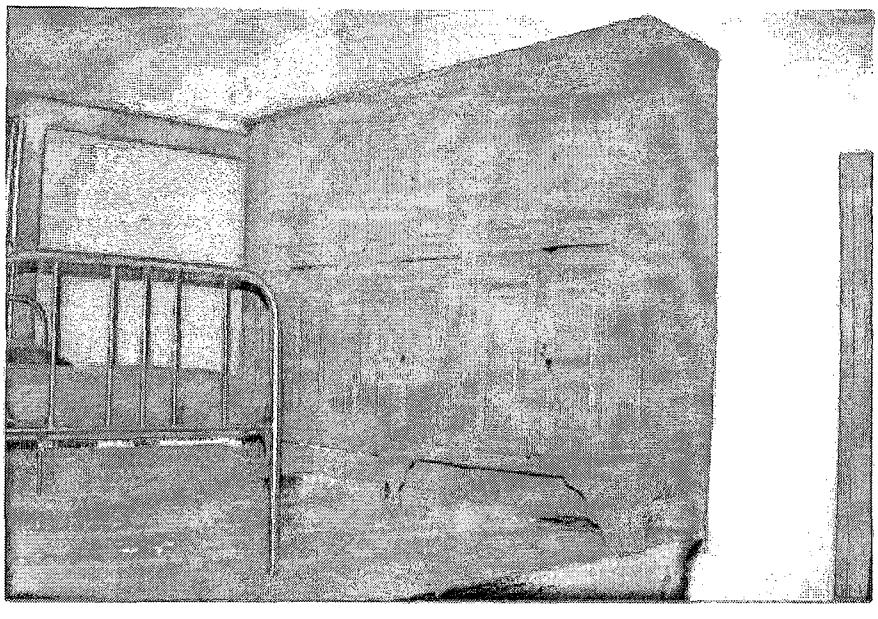

Resim 3.4. Tahlisiye istasyonu koğuş odası dolapları (1999)

Tahlisiye Salı : Tahlisiye sandalı veya simitleri çeşitli sebeplerle kullanılmaz duruma geldiğinde veya bunlardan faydalanamayacak durumlarda, mürettebatın tutunarak veya üzerinde canlarını kurtarabilmeleri için, su geçirmez boş demirden veya saç levhadan üzeri tahta kaplamalı olarak yapılmış olan, tutunma halatları bulunan, küpeşteli veya küpeştesiz can kurtarma vasıtasıdır. Tahlisiye sallarının mantardan yapılmış olanları da vardır. Bunların içinde kürek de bulunur. Uçaklarda kullanılmak üzere, hava ile şişirilebilen lastikten yapılmış tahlisiye salları da mevcuttur.

Tahlisiye Sandalı: Tahlisiye istasyonlarında ve gemilerde bulunur.

a. Tahlisiye istasyonları için tasarlanmış, baş altı, kıç altı ve güvertelerindeki su geçirmez yüzdürücü mantar sarnıçlar sayesinde batmaz bir hale getirilmiş, kürek veya motor gücü ile hareket eden büyük filikalardır. İstasyon kıyısında sürme kızak üzerinde her an denize inmeye hazır bir durumda bekletilir. Personeli tüm olumsuz hava koşullarına rağmen denize açılma ve kazazedeye ulaşma amacıyla özel olarak yetiştirilmiştir.
b. Bir kaza anında gemilerdeki yolcu ve mürettebatı kurtarmak amacıyla kullanılan ve geminin güvertesinde bulunan filikalardır. Bu filikalar İngiliz Lloyd (Filikalar için kabul edilen dünya standardı) tarafından kabul edilen şekil ve büyüklükte yapılırlar. Mürettebatı yolcuları ve filika içinde bulundurulması gereken malzeme yüklü olduğu halde mataforalardan denize indirilebilirler. Dalgalı havalarda dengesini kaybetmeden yüzebilen bir yapıya sahiptir.

Tahlisiye sandallarının miktarı, geminin personeli ve taşıyacağı yolcu sayısına göre, üretim aşamasında belirlenir. Bu miktar; İngiltere Deniz Ticaret Bakanlığının talimatına göre, gemi mürettebatı ile yolcu sayısı toplamının % 25 daha fazla personelini taşıyabilecek sayı ve büyüklükte olmalıdır.

Tahlisiye sandalları içinde takım sandığı, pusula, su, peksimet sandığı, işaret fişeği tabancası, fener, şimşekli fener, tehlike işaretini verebilmek için işaret fişekleri, dürbün, can yeleği, can simitleri, zincir ve demir bulundurulur.

Tahlisiye Simidi: İç çapı 40 cm den küçük olmamak kaydıyla, mantardan halka şeklinde yapılmış ve üzeri bez ile kaplanmış, dış kenarlarında ince halattan tutunacak yerleri bulunan bir can kurtarma aracıdır. Tahlisiye simitleri denize atıldığında, uzak mesafeden kolayca görülebilmeler için kırmızı, beyaz veya portakal rengine boyanırlar. Tahlisiye simitlerinin üzerine, ait olduğu gemi adının yazılması zorunludur. Vapur iskelelerinde denize düşen bir

kimseye atılan tahlisiye simitlerine yeterli uzunlukta ip bağlı bulunur. Gemilerde kullanılan tahlisiye simitlerinin bir kısmına, geceleri kazazedelerin yerlerini belli edecek fosforlu şamandıralar bağlanır.

Tahlisiye Yeleği: İçi mantar veya köpük ile doldurulmuş, üzeri bez ile kaplanmış, boyundan askısı ve belinden bağlanmak üzere, şeritleri bulunan bir can kurtarma vasıtasıdır. Bazı çeşidi sürekli sırtta bulundurulabilir ve denize düşer düşmez ağız yolu ile şişirilebilir. Gemide bulunan her yolcu ve mürettebat sayısından daha fazla miktarda bulundurulmalıdır. Tahlisiye yeleklerinin yerleri, yolculara gösterilir ve nasıl kullanıldıkları afişlerle tarif edilir.

Tahlisiye Şamandırası: Denizaltı gemilerinin kaza anında, dipteki yerlerini belli etmek amacıyla gemi güvertelerine monte edilmiş, telefon ve şimşek fenerli bir şamandıradır. Dipte kalan ve kendi olanaklarıyla su üstüne çıkamayan denizaltı, bu şamandırayı deniz yüzeyine bırakır. Şamandıra üzerinde *"burada ..... adlı denizaltı gemisi batmıştır. Kapağı aç ve telefon ile konuş, en yakın limana haber ver"* ibaresinin bulunduğu, birkaç dilde yazılmış bir levha bulunur.

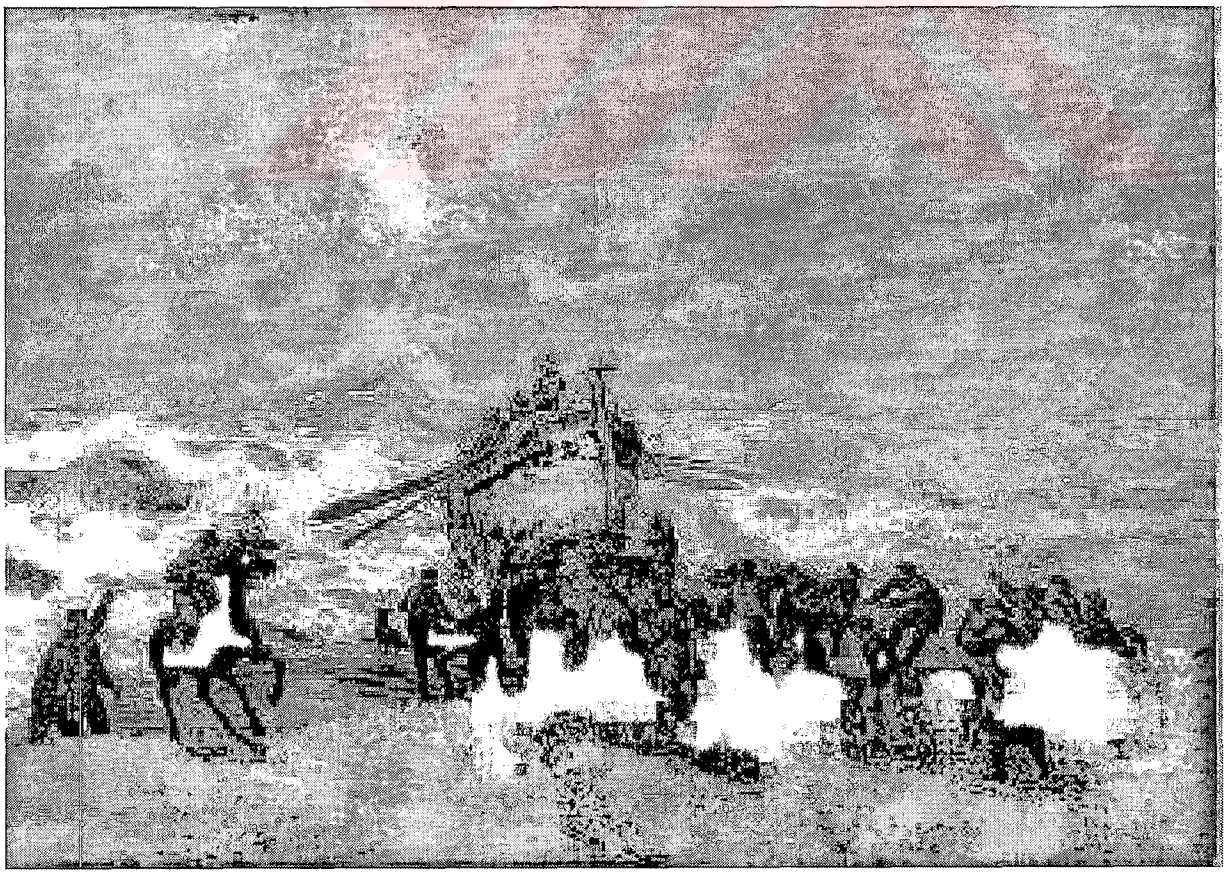

Resim 3.5. Eski Cankurtarma çalışmalarını gösteren kartpostal (K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

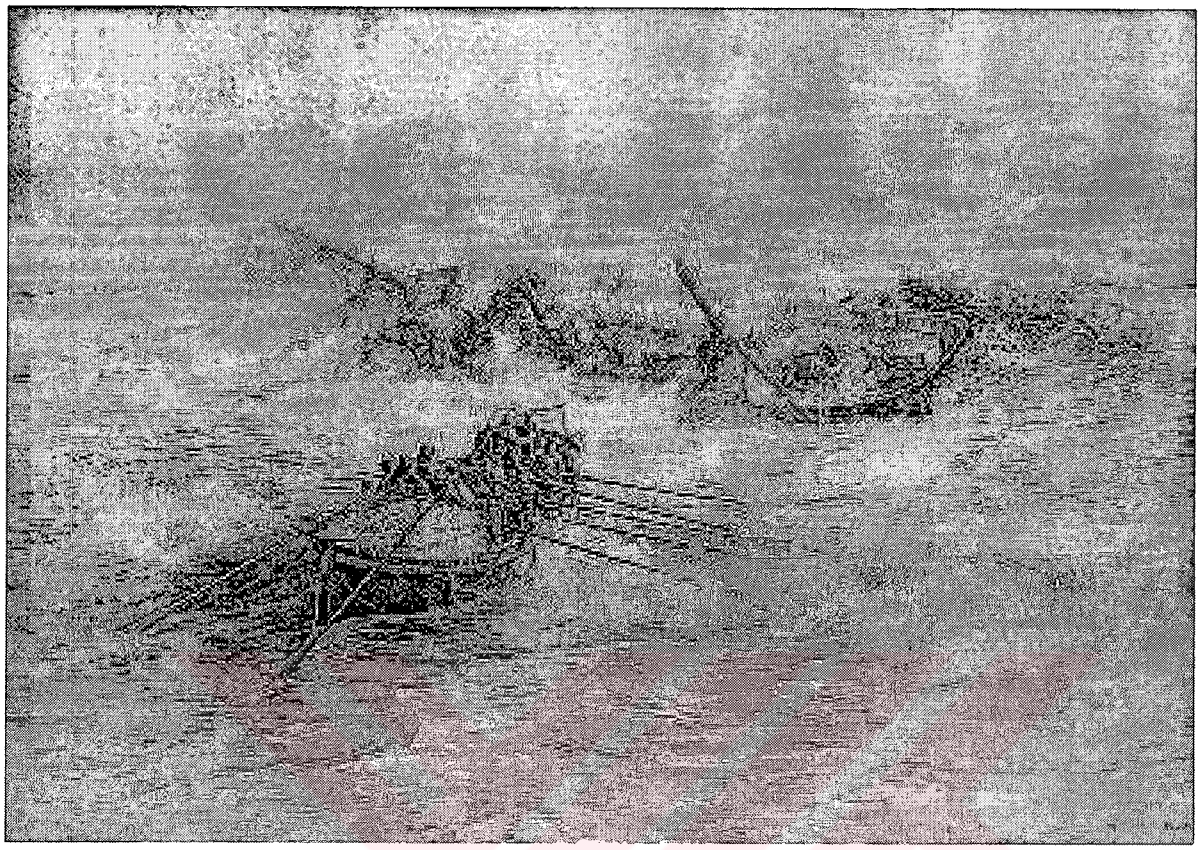

Resim 3.6. Eski cankurtarma çalışmalarını gösteren kartpostal (K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

3.2. Tahlisiye Teşkilatının Tarihçesi

İstanbul boğazı; coğrafi konumundan dolayı Karadeniz'in tek giriş ve çıkış noktasıdır. Karadeniz de sahili bulunan devletlerden Bulgaristan, Rusya, Romanya gibi dünya piyasasına milyonlarca ton mal gönderen ülkeler alış-verişlerinin önemli bir kısmını Karadeniz'in limanları vasıtasıyla, denizden temin ederler. Bu sebeple boğazdan geçen ticari gemiler için boğaz güvenliği son derece önemlidir.

1800'lü yılların başında, Karadeniz'de meydana gelen şiddetli bir fırtınada 70, kısa süre sonra meydana gelen diğer bir fırtınada ise 150'ye yakın geminin batması ve gemicilerin boğulması sebebiyle, boğazda bir tahlisiye teşkilatının kurulması gerekliliği fikri oluştu. Osmanlı Devletin, boğazda yapılacak tahlisiye teşkilatı için gerekli paraya sahip olmadığından, bu tesisi yapmak için, hizmetten yararlanacak gemilerden vergi almak zorunda idi. Fakat bu dönemde kapitülasyonların getirdiği kısıtlamalardan dolayı Osmanlı Devleti, Avrupalı Devletlerin izni olmadan yabancılardan vergi alamıyordu. Boğazda yapılacak tesislerden, yabancı vapurların da yararlanması söz konusu olduğu için, belli bir verginin alınması zorunluluk haline gelmişti. Buna dayanarak İstanbul'da bulunan İsveç ve Norveç temsilcilerinin girişimleri ile tahlisiye idaresinin kurulması için 1866 yılında görüşmeler başlamıştı.

Osmanlı Devleti ile yabancı temsilciler arasında başlayan görüşmeler, üç yıl gibi uzun bir süre devam etmiştir. Yapılan görüşmelerin sonucunda, konulacak verginin oranı ve yapılacak işlerin tespiti kararlaştırılmıştı. 1869 yılında hükümet tarafından yabancı temsilciliklere birer davetiye gönderilerek, bir komisyon kurulması talep edilmişti. Bu komisyon tahlisiye binalarının yerlerini tespit ettikten sonra, tonaj hesabıyla ticaret gemilerinden alınacak verginin miktarını tespit edecekti. Kurulacak olan tahlisiye teşkilatının idaresini Bahriye Nezareti üstlenecekti. Osmanlı Devleti hizmetinde bulunan İngiliz Amiral Sir Henry F. Woods'un gayretleriyle, kazaların önlenmesi için Anadolu ve Rumeli fenerlerinin yanına birer top atışı yapılmak üzere toplar konulmuş ve fenerlerden 14 mil kadar açığa da sabit bir fener dubası konarak, gemilerin boğaz girişini kolay bulmaları sağlanmıştı. Ayrıca kazazedelere yardım etmek amacıyla boğaz girişinin sağ ve sol kıyılarında 16 tahlisiye istasyonu yaptırılmıştı (Tahlisiye İdaresi Teşkilatı, 1933: 1). Bu tarihlerde; Anadolu ve Rumeli sahillerinde, Terkos gölünün kuzeyinden başlayarak, Şile'nin batısına kadar çeşitli yerlere cankurtarma istasyonları yaptırılmıştı.

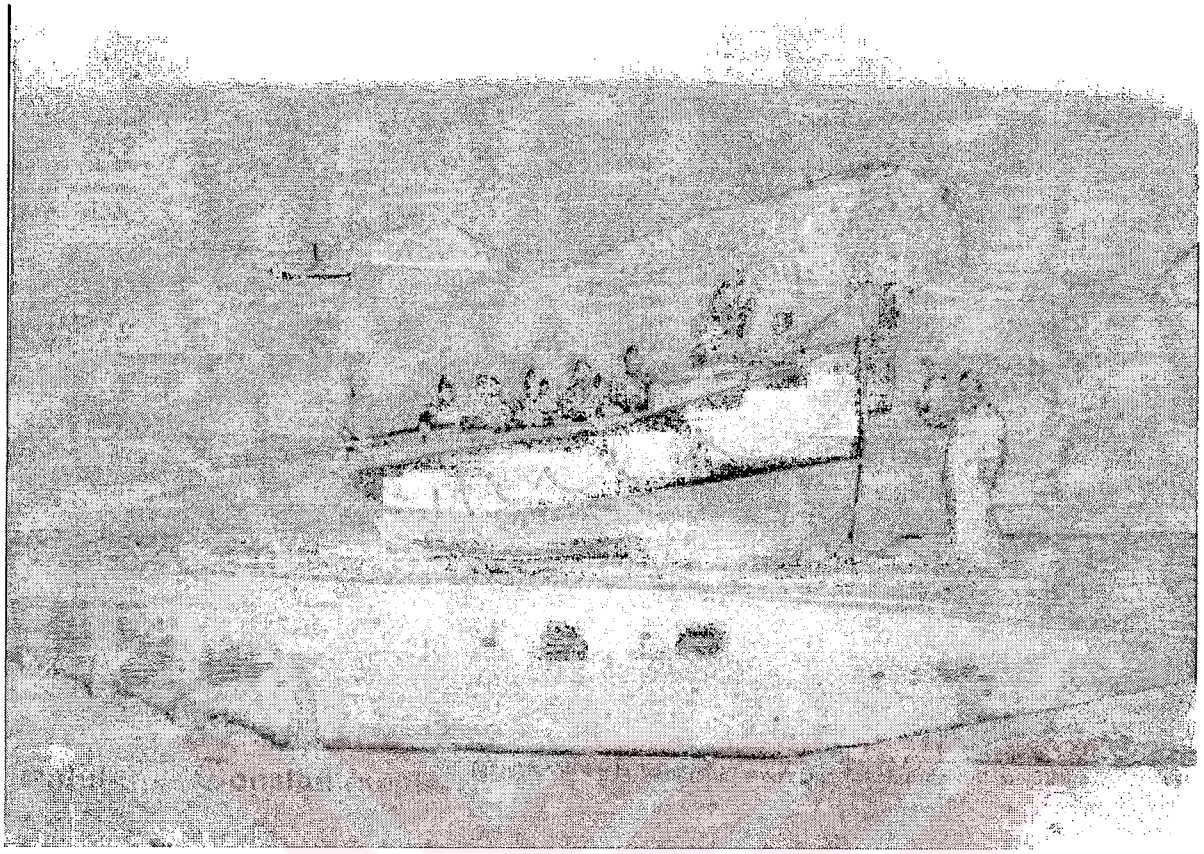

Resim 3.7. Eski cankurtarma çalışmalarını gösteren resim. (K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

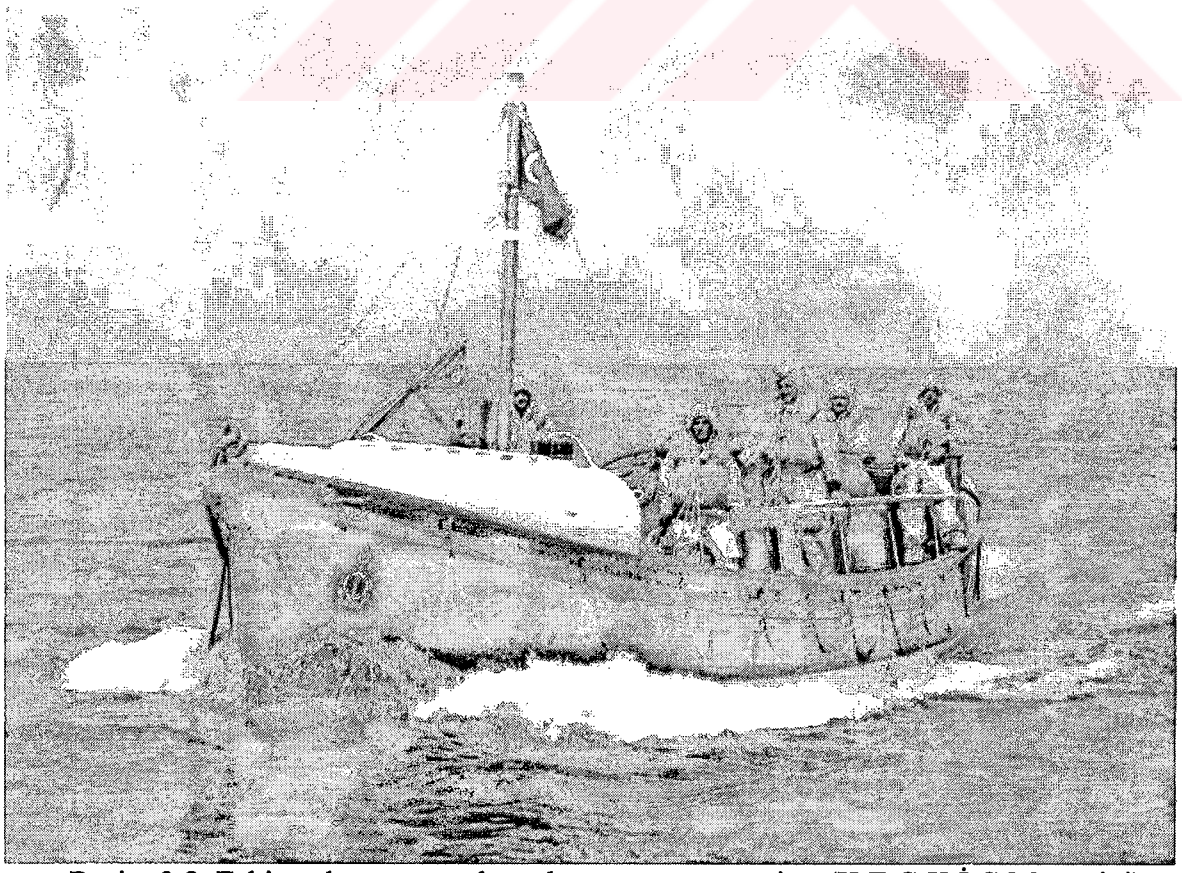

Resim 3.8. Eski cankurtarma çalışmalarını gösteren resim. (K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

İlk olarak gemilerden, ton başına 15 altın para vergi alınmaya başlandı. İstanbul Liman reisi Ethem Paşanın başkanlığında toplanan, ikinci komisyon, ilk toplantısını 19 Aralık 1870'te, sonraki toplantılarını da 16 Ocak 1871 ve 4 Şubat 1871'de yapmıştı. Bu komisyonun görevi, Bahriye Nezareti tarafından, cankurtarma tesisleri için yapılan harcamaları tetkik edecek ve düşük olan gümrük vergisini arttıracaktı. Komisyon Bahriye Nezareti'nin tesisleri için 2.909.254 Kuruş harcama yaptığını tespit etmiş ve tahlisiye vergisini de 20 altın paraya çıkarmıştı. Bu artışa Rusya ve Avusturya üyeleri itiraz etmiş, fakat 7 Aralık 1871'de kazaya uğrayan bir Rus yelkenlisinin kurtarılması üzerine Rusya, bir kaç gün sonrada buna benzer bir olay karşısında Avusturya, itirazlarından vazgeçerek vergiyi kabul etmişti. Tahlisiye işleri 1881 yılına kadar Bahriye Nezareti tarafından idare edilmiştir. 19 Şubat 1880 tarihinde İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya, Amerika, İspanya, İtalya, Norveç, Belçika, Rusya, Romanya, Hollanda ve Yunanistan devletlerinin temsilcileri, hükümete ortak bir nota vererek üçüncü bir komisyonun toplanmasını istediler. Bunun üzerine 9 Aralık 1880'de Dilaver Paşanın başkanlığında kurulan komisyon, 24 Nisan 1883 tarihine kadar toplantılarına devam etmiştir. Bu komisyon, tahlisiye idaresinin mali ve idari kontrolünün yukarıda adı geçen devletlerin üyeleri arasından seçecekleri bir delege tarafından yapılmasına ve Bahriye Nezareti adına da İstanbul İngiliz Konsolosunun denetiminde cankurtarma işlerini yürütmesine karar vermiştir.

Tahlisiye teşkilatı, 1883 ile 1915 yılları arasında (görünürde Osmanlı Devleti idaresinde) yabancı devletlerin elinde kalmıştı. I. Dünya Savaşı'nın ilanı üzerine 1915 ile 1920 yılları arasında tekrar Osmanlı Devleti tarafından idare edilmiştir.

I. Dünya savaşının yenilgiyle sonuçlanması ve İstanbul'un işgali üzerine, 5 Kasım 1920 yılında tahlisiye idaresi tekrar yabancıların eline geçerek İngiliz, Fransız, ve İtalyan üyelerinden oluşturulan bir komisyon tarafından idare edilmiştir. 9 Haziran 1923 kurtuluş savaşı sonrasında, Tahlisiye İdaresi Umum Müdürlüğü haline getirilerek, İktisat Vekaletine bağlanmıştır. 1924 yılında Tahlisiye İdaresi Milli Müdafaa vekaletine sorumlu olmak üzere, İstanbul'da Bahriye-i Ticariye Müdüriyeti Umumiyesi'ne ayrı bir kurum olarak bağlanmıştır. 14 Nisan 1925 tarihinde 617 No'lu kanunla tahlisiye idaresi bağımsız bir genel müdürlük haline getirilmiş ve İktisat Vekaleti'ne bağlanmıştır. 1 Aralık 1937 yılında, bu Umum Müdürlüğü kapatılarak 1938 yılında Denizbank'a bağlanmıştır. Bu teşkilatın kapsamı; İstanbul Boğazı'nın Karadeniz çıkışında, Rumeli yakasında Terkos gölü civarındaki Darboğaz mevkiinden, boğaz girişine, Anadolu yakasında, Anadolu fenerköyün'den Kefgenadası ve sahillerine kadar uzanırdı. Daha sonraları Zonguldak ve Samsun'a istasyonlar kurulmuş ise de

verim alınamadığından 1941 yılında kaldırılmıştır. 1939 yılında Devlet Deniz Yolları ve Liman Umum Müdürlüğü, 1952 tarihinde Denizcilik Bankası T.A.O.'lığına geçmiştir. Türkiye Denizcilik Kurumu, 1984 tarihinde Türkiye Denizcilik İşletmeleri (T.D.İ) olmuştur (Tahlisiye İdaresi Teşkilatı, 1933: 5).

Fener ve Tahlisiye idaresi, bu işletme bünyesinde Kıyı Emniyeti İşletmesi Müdürlüğü şekline dönüştürülmüştü. 1997 tarihinde işletme T.D.İ. bünyesinden ayrılarak, 12 Nisan 1997 tarihinden itibaren Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü olarak hizmetlerine devam etmiştir. İstanbul boğazının kritik yerlerinde kurulmuş bulunan 9 istasyon, fonksiyonunu yitirmesinden dolayı kapatılmıştır. Günümüzde Rumeli feneri, Kilyos, Rumelikaraburun, Yönburnu, Şile, Cebeci ve Kefgenada olmak üzere 7 adet istasyon faal olarak görev yapmaktadır.

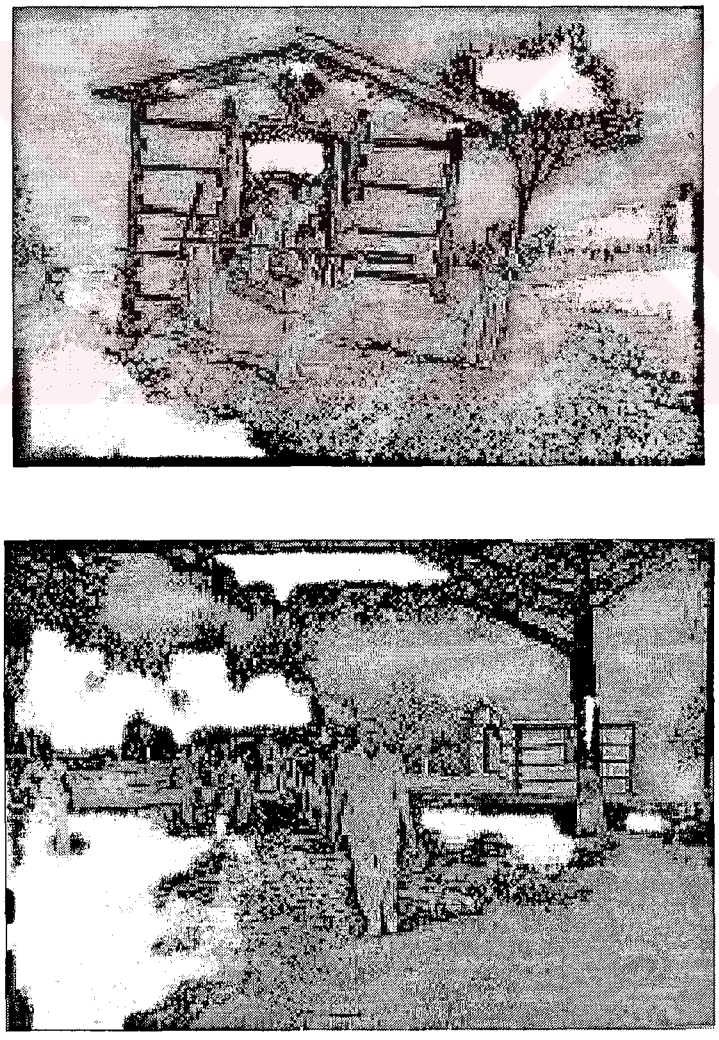

Resim 3.9 Tahlisiye personeli eğitimlerinden görüntüler (1999)

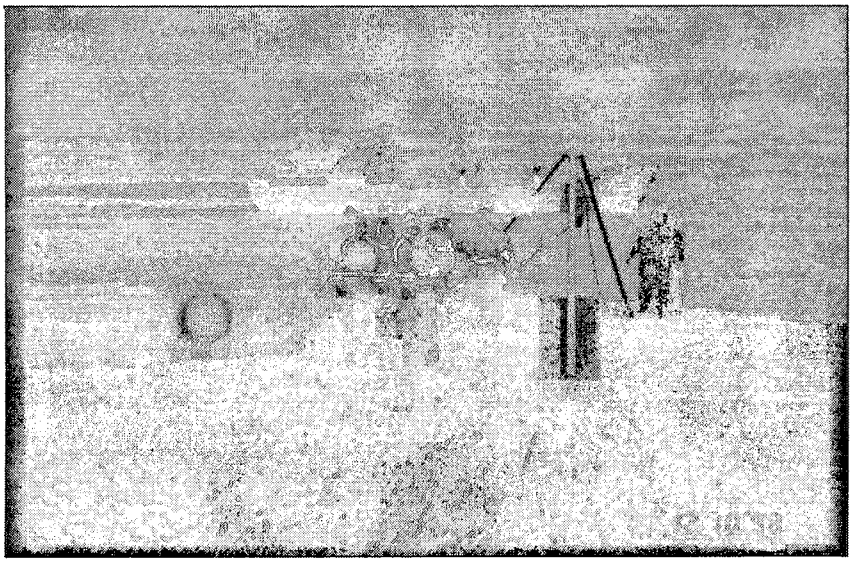

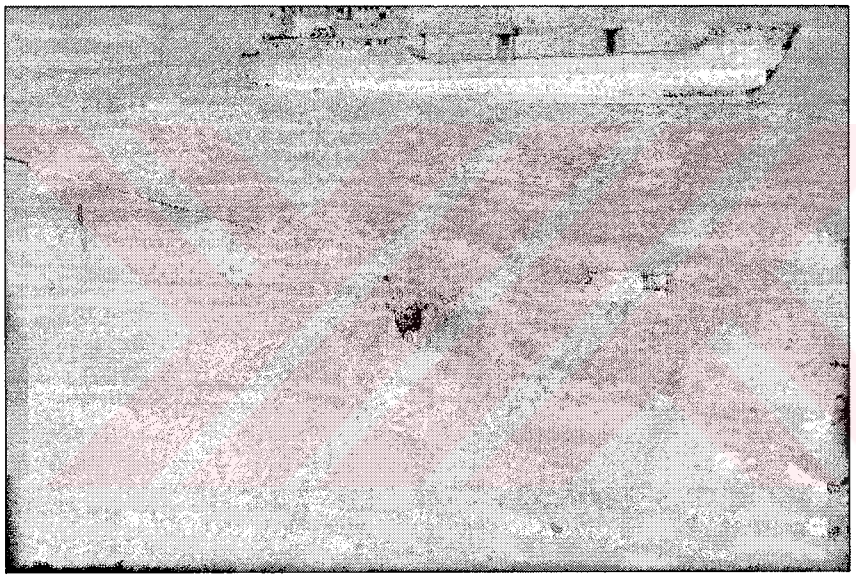

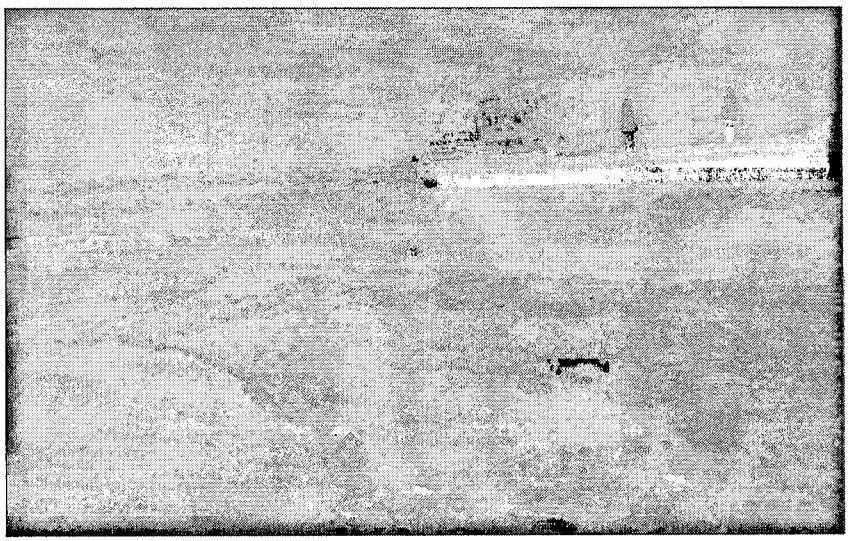

Resim 3.10. Kilyos' da Osman-R Gemisi kurtarma operasyonundan görüntüler
(10.12.1999- K.E.G.K.İ.G.M. Arşivi)

3.3. İstanbul Boğazındaki Önemli Tahlisiye Yapıları.

Tahlisiye hizmetleri Rumeli yakasında; Terkos gölü civarındaki Darboğaz mevkiinden, boğaz girişine, Anadolu Yakasında; Anadolu fenerinden, Kefgen adasına kadar uzanmaktadır.

Tahlisiye teşkilatı ilk kurulduğu yıllarda toplam 16 istasyon mevcutken, bugün teknolojiye bağlı olarak, ulaşım ve iletişim olanaklarının gelişmesi ile, bazı istasyonlar hizmet dışına bırakılmıştır. Bu istasyonlar; Darboğaz istasyonu, Kunduzdere istasyonu, Akpınar istasyonu, Moloz istasyonu, Karakaya istasyonu, Riva istasyonu, Gelagra istasyonu, Adacıklar istasyonu ve Alacalı istasyonu dur.

Ayrıca Akpınar ve Alacalı tahlisiye istasyonlarının faaliyete geçmesi için çalışmalar devam etmektedir.

1999 yılı itibarı ile faaliyette olan tahlisiye istasyonları:

Anadolu Tahlisiye Bölgesi:

- Yönburnu istasyonu
- Anadolu Karaburun istasyonu
- Şile tahlisiye istasyonu

Rumeli tahlisiye Bölgesi:

- Rumeli Karaburun istasyonu
- Kilyos tahlisiye istasyonu

Kefgen tahlisiye bölgesi.:

- Cebeci istasyonu
- Kefgen ada tahlisiye istasyonu (Harita 3.3).

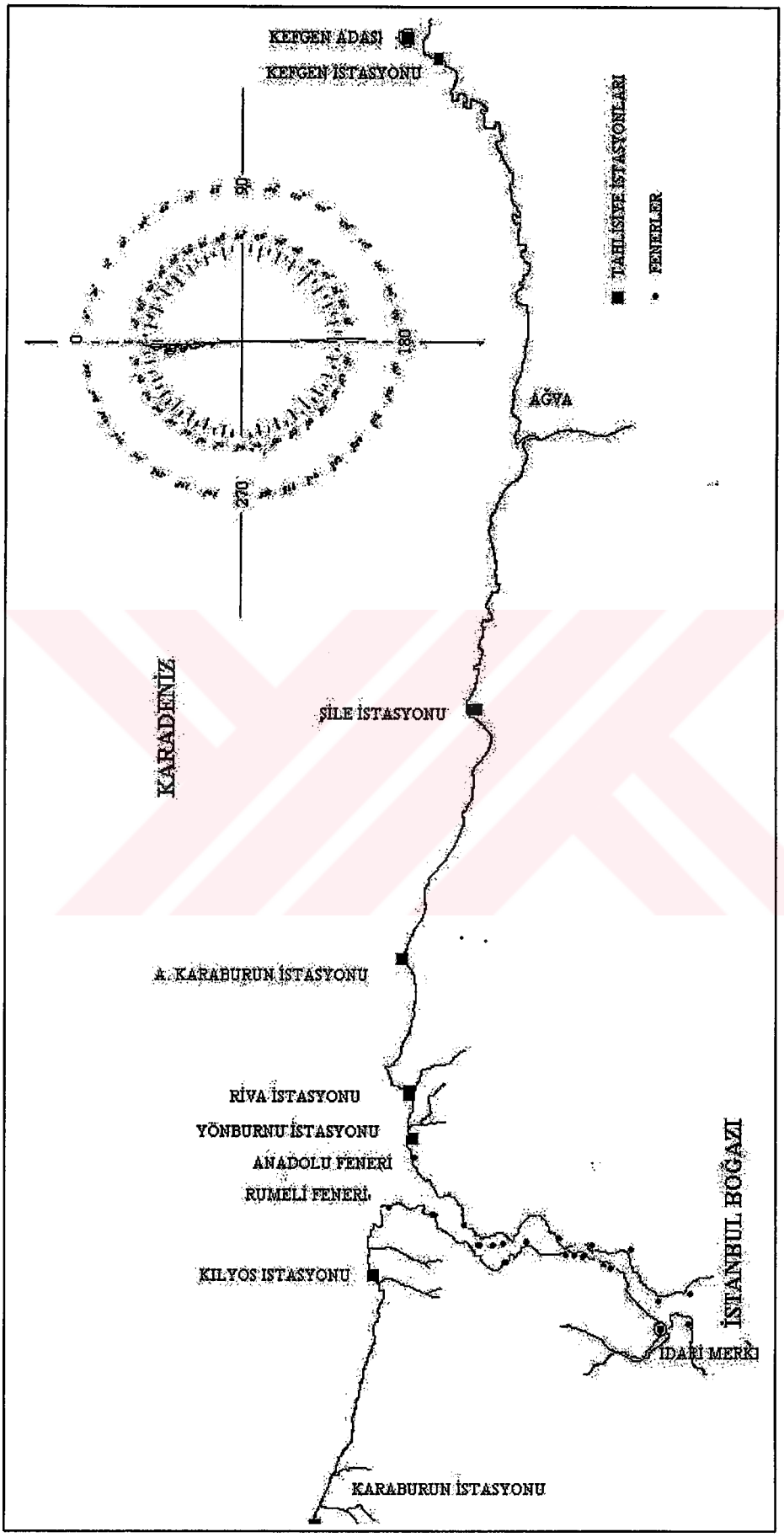

Harita 3.1. Karadeniz sahilindeki tahlisiye yapıları

Anadolu Tahlisiye Bölgesi

Yönburnu Tahlisiye İstasyonu

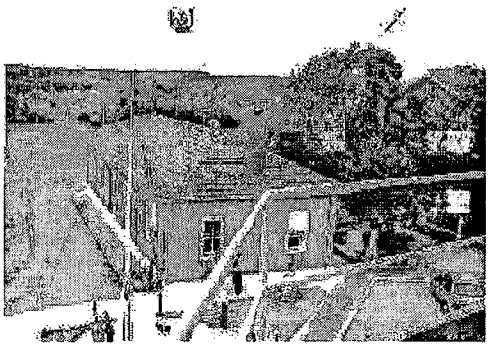

Resim 3.11. Koğuş binası (1999)

Resim.3.12. Rokethane ve ahır binası (1999)

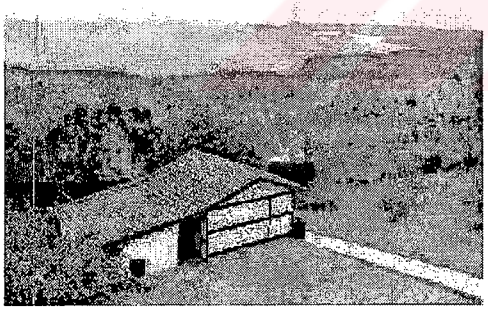

Resim 3.13. Wc ve depo binası (1999)

İli : İstanbul
İlçesi : Beykoz
Mahalle veya Köyü : Anadolu Feneri
Sokak veya Mevki : Yönburnu
Pafta : 3
Ada : -
Parsel : 209
Yüzölçümü (m^2) : 28100
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Tahlisiye istasyonu
İnşaat Yapım Tarihi : Tahmini 1869
Son Onarım Tarihi : 1944
Açıklama : Bu istasyonda garaj, köşk, koğuş, wc, gözetleme kulesi, ahır ve rokethaneden oluşan 7 bina yer almaktadır. Garaj binası yaklaşık 60 m^2 olup, beden duvarı betonarme, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Köşk binası 144 m^2, beden duvarı ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap ve beton. Koğuş binası 168 m^2, beden duvarı ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap, beton. Wc binası 25 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Gözetleme kulesi sekizgen planlı 20 m^2, beden duvarı betonarme, teras çatı, döşeme beton. Ahır 84 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton, ahşap. Rokethane 36 m^2,beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Toplam 40 kişilik personel görev yapmaktadır. Görev dağılımı: 1 bölge reisi, 1 bölge reisi yardımcısı, 3 istasyon reisi, 2 istasyon reisi yardımcısı, 26 tahlisiye personeli, 1 sözleşmeli personel, 1 tahlisiye bölge motorcusu, 1 tahlisiye motorcusu, 3 tahlisiye şoförü şeklindedir.

Anadolu Karaburun Tahlisiye İstasyonu

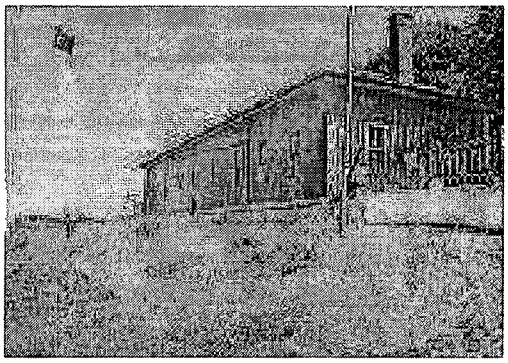

Resim 3.14. Koğuş binası (1999)

Resim 3.15. Rokethane binası (1999)

Resim 3.16. Wc binası (1999)

İli : İstanbul

İlçesi : Şile

Mahalle veya Köyü : Domalı

Sokak veya Mevki : Karaburun

Pafta : 12

Ada : -

Parsel : 646

Yüzölçümü (m^2) : 12425

İnşaat Türü : Kagir

Kullanılış Şekli : Tahlisiye istasyonu

İnşaat Yapım Tarihi :

Son Onarım Tarihi : 1964

Açıklama : Bu istasyonda koğuş, rokethane, ahır, wc ve gözetleme kulesi bulunmaktadır. Koğuş binası 186 m^2, beden duvarı ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap, beton. Rokethane 36 m^2, 1 oda beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Ahır 58 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Wc binası 25 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Gözetleme kulesi sekizgen planlı 16 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve çinko kaplama, tepede alem, döşeme beton.

Şile Tahlisiye İstasyonu

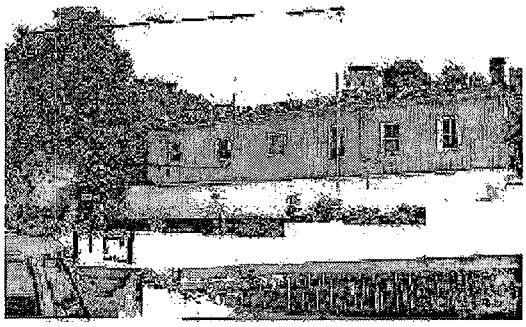

Resim 3.17. Koğuş binası (1999)

Resim 3.18. Koğuş binası (1999)

Resim 3.19. Kayıkhane binası (1999)

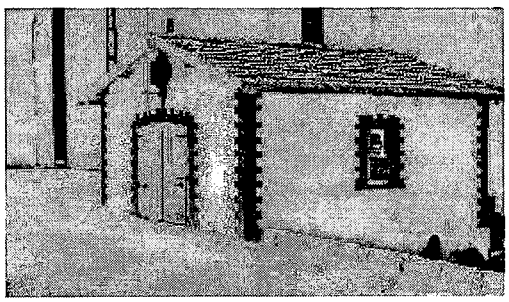

Resim 3.20. Rokethane binası (1999)

İli : İstanbul

İlçesi : Şile

Mahalle veya Köyü : Hacı Kasım

Sokak veya Mevki : Üsküdar cad.

Pafta : 3

Ada : 12

Parsel : 17

Yüzölçümü (m^2) : 2672

İnşaat Türü : Ahşap

Kullanılış Şekli : Tahlisiye istasyonu

İnşaat Yapım Tarihi : Tahmini 1869

Son Onarım Tarihi : 1952

Açıklama : Bu istasyonda koğuş, kayıkhane, wc, gözetleme kulesi, ahır ve rokethane binaları bulunmaktadır. Koğuş binası 220 m^2, beden duvarı ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap, beton. Kayıkhane binası 208 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Rokethane 36 m^2, 1 oda beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Wc binası 25 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Ahır 70 m^2 beden duvarı kagir çatı ahşap ve kiremit döşeme beton. Gözetleme kulesi beden duvarı betonarme, teras çatı, döşeme beton. Toplam 26 kişilik personel görev yapmaktadır. Görev dağılımı: 3 istasyon reisi, 3 istasyon reisi yardımcısı, 13 tahlisiye personeli, 4 sözleşmeli personel, 1 tahlisiye motorcusu, 2 tahlisiye şoförü şeklinde olmaktadır.

Rumeli Tahlisiye Bölgesi

Kilyos Tahlisiye İstasyonu

Resim 3.21. Koğuş binası (1999)

Resim 3.22. Köşk binaları (1999)

Resim 3.23. Rokethane binası (1999)

İli : İstanbul
İlçesi : Sarıyer
Mahalle veya Köyü : Kilyos
Sokak veya Mevki : Tahlisiye istasyonu
Pafta : 254.D.2 111 d
Ada : 905
Parsel : 2
Yüzölçümü (m^2) : 21461
İnşaat Türü : Yarı Kagir
Kullanılış Şekli : Tahlisiye istasyonu
İnşaat Yapım Tarihi : Tahmini 1869
Son Onarım Tarihi : 1944
Açıklama : Bu istasyonda koğuş, gözetleme kulesi, wc, rokethane, garaj, depo, amir binası, revir ve kazazede binaları (Köşk) bulunmaktadır. Ayrıca köy içinde 775 m^2 arazide iki katlı bölge reisi lojmanı ve sağlık memuru lojmanı mevcuttur. Koğuş binası 210 m^2, beden duvarı ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap, beton. Gözetleme kulesi beden duvarı betonarme, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Wc binası 15 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Rokethane 36 m^2, tek oda beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Garaj 60 m^2 beden duvarı betonarme çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Depo beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Amir binası 60 m^2, beden duvarı zemin katta kagir, birinci katta ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap ve beton. Revir binası 85 m^2, beden duvarı ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap ve kagir. Köşk binası beden duvarı ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap ve beton. Toplam 37 kişilik personel görev yapmaktadır. Görev dağılımı: 1 bölge reisi, 1 bölge reisi yardımcısı, 2 istasyon reisi, 2 istasyon reisi yardımcısı, 22 tahlisiye personeli, 2 sözleşmeli personel, 5 tahlisiye şoförü, 1 odacı, 1 tahlisiye mutemedi şeklinde olmaktadır.

Rumeli Karaburun Tahlisiye İstasyonu

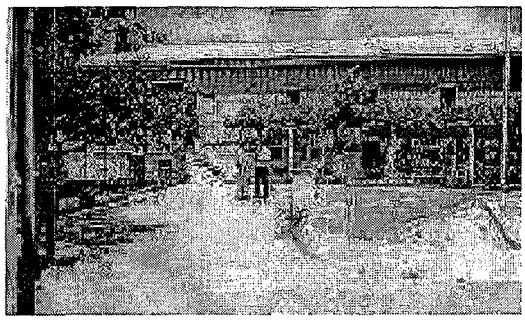

Resim 3.24. Koğuş binası (1999)

Resim 3.25. Depo ve Garaj binası (1999)

Resim 3.26. Kayıkhane binası (1999)

İli : İstanbul

İlçesi : Çatalca

Mahalle veya Köyü : Karaburun

Sokak veya Mevki : Durusu

Pafta : 4

Ada : -

Parsel : 313

Yüzölçümü (m^2) :

İnşaat Türü : Kagir

Kullanılış Şekli : Tahlisiye istasyonu

İnşaat Yapım Tarihi : Tahmini 1869

Son Onarım Tarihi : 1926

Açıklama : Bu istasyonda koğuş, fener, gözetleme kulesi, wc, ahır ve rokethane binaları bulunmaktadır. Koğuş binası 210 m^2, beden duvarı ahşap, çatı ahşap ve kiremit, döşeme ahşap, beton. Fener binası 170 m^2, beden duvarı betonarme, çatı ahşap ve kiremit, Gözetleme kulesi 16 m^2, çatı ahşap ve çinko, döşeme beton. Wc binası 25 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Ahır 60 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Rokethane 36 m^2, beden duvarı kagir, çatı ahşap ve kiremit, döşeme beton. Toplam 30 kişilik personel görev yapmaktadır. Görev dağılımı: 2 istasyon reisi, 6 istasyon reisi yardımcısı, 19 tahlisiye personeli, 3 tahlisiye şoförü şeklinde olmaktadır.

Kefgen Tahlisiye Bölgesi

Cebeci Tahlisiye İstasyonu

Resim 3.27. Garaj binası (1999)

Resim 3.28. Koğuş binası (1999)

İli : Kocaeli
İlçesi : Kandıra
Mahalle veya Köyü : Cebeci
Sokak veya Mevki : Kocaahlat
Pafta : 6
Ada : -
Parsel : 247
Yüzölçümü (m^2) : 2357
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Tahlisiye istasyonu
İnşaat Yapım Tarihi :
Son Onarım Tarihi : 1965
Açıklama : Bu istasyonda koğuş, rokethane, gözetleme kulesi, garaj ve depo binaları bulunmaktadır. Koğuş 240 m^2, rokethane 16 m^2, depo 50 m^2 dir. Şile tahlisiye istasyonundan sonra en uzak mesafede bulunan istasyondur. Bu istasyon sahip olduğu teçhizatlı kara araçları ile kara kıyı destekli kurtarmacılıkta en önemlidir. İstasyonun mimari yapısı diğer tahlisiye yapılarına benzememekte, yapım tarihi kesin belli olmasa da yakın tarihte yapıldığından yapı malzemesi olarak betonarme ve kagir kullanılmıştır. Toplam 24 kişilik personel görev yapmaktadır. Görev dağılımı, 1 bölge reisi, 1 bölge reis yardımcısı, 2 istasyon reisi, 3 istasyon reis yardımcısı, 12 tahlisiye personeli, 3 tahlisiye şoförü, 2 tahlisiye mutemedi şeklinde olmaktadır.

Kefgenada Tahlisiye İstasyonu

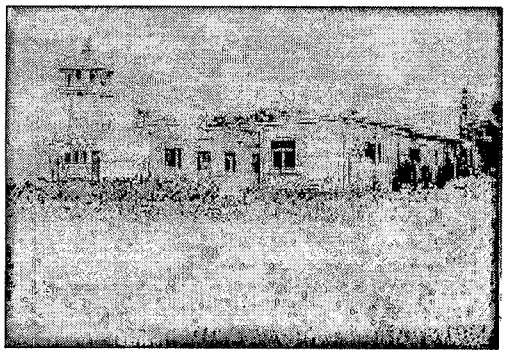

Resim 3.29. Koğuş ve depo binası (1999)

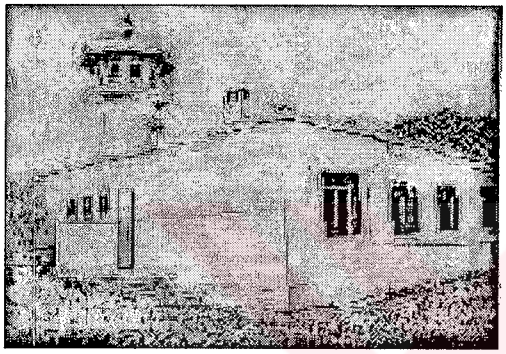

Resim 3.30. Koğuş ve depo binası (1999)

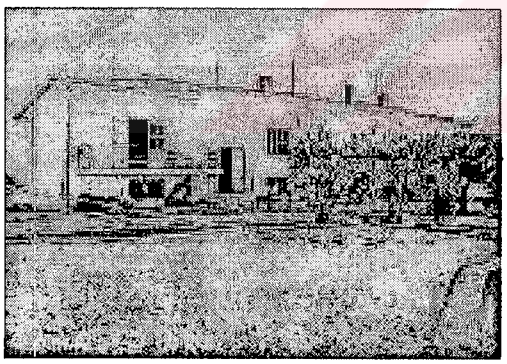

Resim 3.31. Koğuş binası (1999)

İli : Kocaeli

İlçesi : Kandıra

Mahalle veya Köyü : Cebeci

Sokak veya Mevki : Kefgen Adası

Pafta : 13

Ada : -

Parsel : 525

Yüzölçümü (m^2) : 1000

İnşaat Türü : Kagir, betonarme

Kullanılış Şekli : Tahlisiye istasyonu

İnşaat Yapım Tarihi :

Son Onarım Tarihi : 1965

Açıklama : Bu istasyonda koğuş, rokethane, kayıkhane ve depo binaları bulunmaktadır. Koğuş binası 240 m^2, rokethane 16 m^2, kayıkhane 100 m^2 dir. İstasyonun mimari yapısı diğer tahlisiye istasyonlarına benzememekte, yapı malzemeleri olarak kagir ve beton kullanılmıştır. Arazi genel olarak kayalık ve sarp ormanlıktır (defnelik), Kayıkhane önündeki mendirek ve beton bloktan oluşmaktadır. Toplam 23 kişilik personel görev yapmaktadır. Görev dağılımı; 2 istasyon reisi, 3 istasyon reisi yardımcısı, 18 tahlisiye personeli şeklinde olmaktadır.

4. RİVA TAHLİSİYE İSTASYONU

4. 1. Riva Tahlisiye İstasyonunun Mimari Özellikleri ve Koruma Sorunları

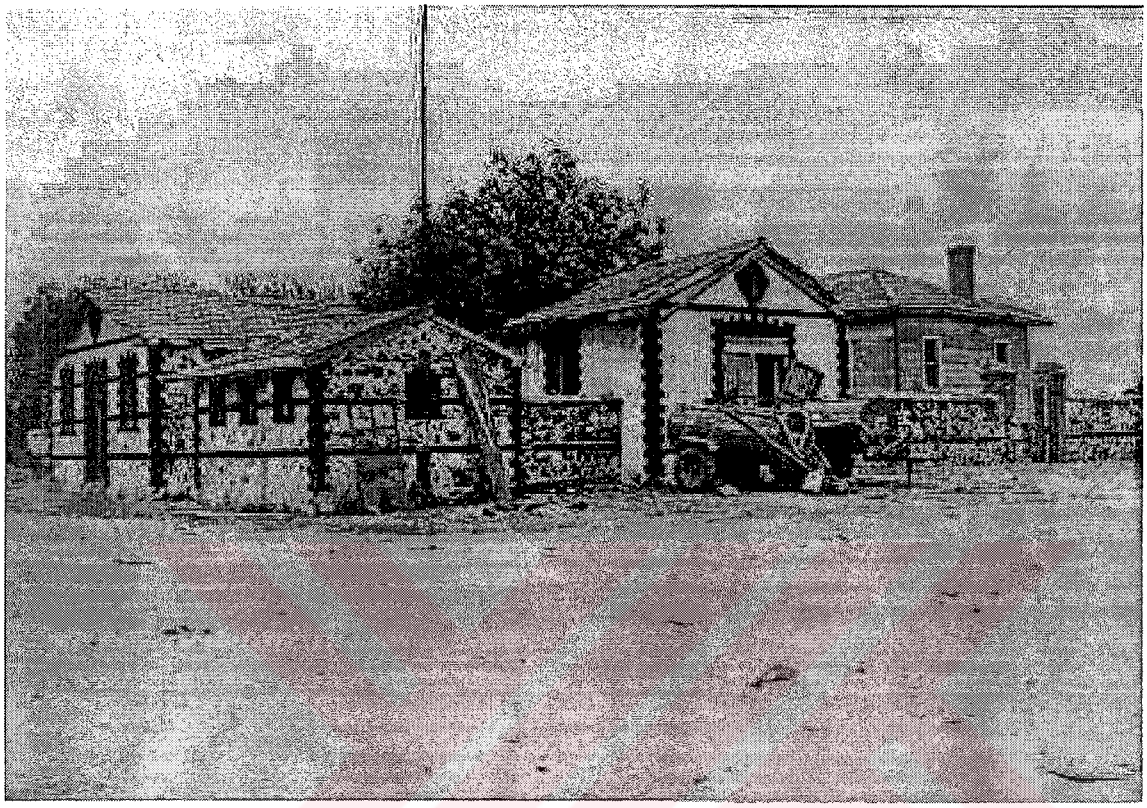

Resim 4.1 Riva tahlisiye istasyonu (1999)

İli	: İstanbul
İlçesi	: Beykoz
Mahalle veya köyü	: Çayağzı
Sokak veya mevki	: Köy civarı
Pafta	: 1
Ada	: -
Parsel	: 246
Yüzölçümü (m^2)	: 5437,50
İnşaat türü	: Kagir
Kullanılış şekli	: Tahlisiye istasyonu
İnşaat yapım tarihi	: Tahmini 1869
Son onarım tarihi	: 1944

Mevki ve Konum:

Riva köyüne 2–2,5 km uzaklıkta, yüksek bir tepeye kurulmuş istasyon, Beykoz'a yaklaşık 15 km uzaklıktadır.

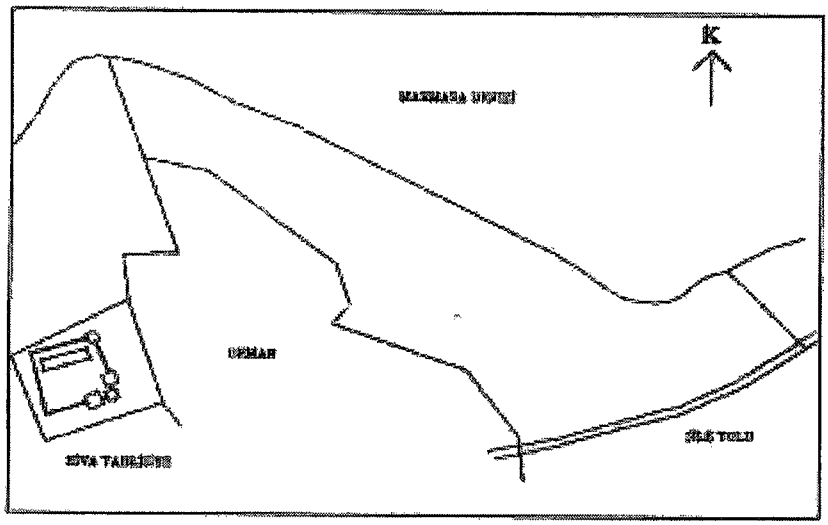

Harita 4.1. Riva tahlisiye istasyonu konumu

Harita da görüldüğü gibi müştemilat dahil bina alanı 1486 m^2 dir. Bu alanda koğuş, wc, ahır, rokethane ve gözetleme kulesi olmak üzere 5 bina bulunmaktadır. Yaklaşık kare planlı bina alanını çepeçevre saran bahçe duvarları, simetrik olarak batı, doğu ve güney yönlerinden giriş kapıları bulunmaktadır. Ahır, wc ve rokethane arazinin güneydoğusunda, gözetleme kulesi kuzeydoğusunda inşa edilmiştir. Koğuş binası ise bu alanın ortasında kuzeye daha yakın olarak konumlandırılmıştır.

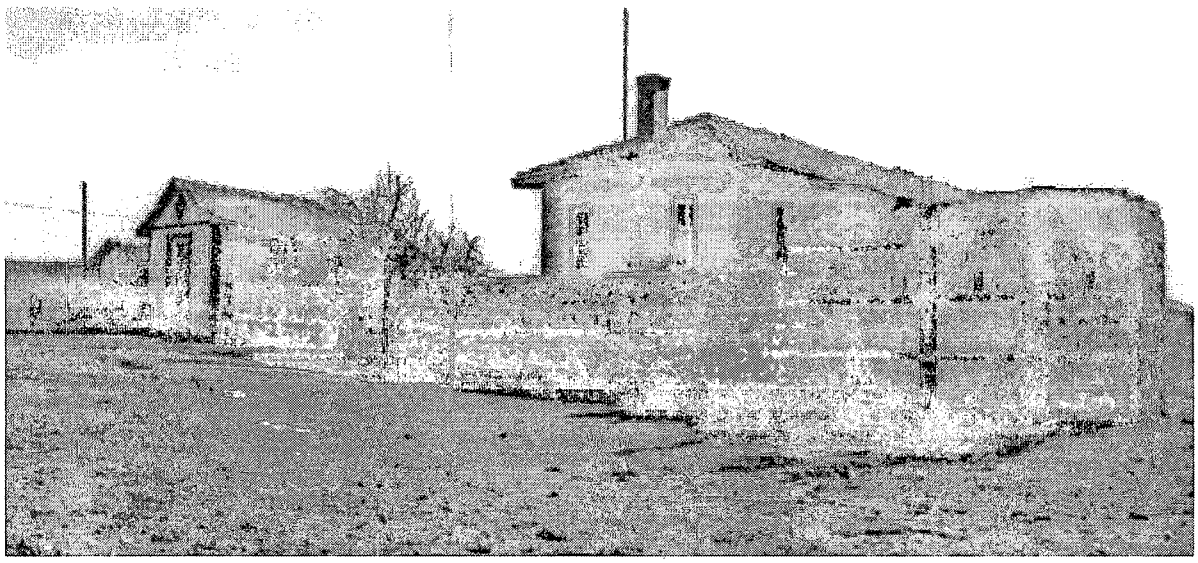

Resim 4.2 Riva tahlisiye istasyonu genel görünüşü (1999)

Tarihlendirme :

İstasyonun yapıldığı tarih kesin olarak bilinmemektedir. Yapılan incelemelere göre bütün tahlisiye istasyonları aynı tarihte inşa edildiğinden 1869 yılında yapılmış olduğu kabul edilebilir.

Plan Özelliği:

Yapılan incelemelere göre bütün tahlisiye istasyonlarında aynı özelliklere sahip tek tip planların kullanıldığı görülmüştür. Tahlisiye istasyonlarında genel olarak; koğuş, ahır, wc, gözetleme kulesi ve rokethane bulunmaktadır. Riva tahlisiye istasyonu ülkemizdeki diğer tahlisiye istasyonlarına göre farklılıklar gösterse de aynı tip plan kullanılmıştır.

Koğuş binası dikdörtgen planlı, 7,60 metreye 29,24 metre bir alan üzerine inşa edilmiştir. Binanın iki girişi vardır. Girişlerin biri yemekhane mekanına açılmakta, bu mekanda depo, kiler ve sarnıç gibi bölümler bulunmaktadır. Diğer giriş ise küçük bir antre ile reis odalarına ve wc'ye ulaşmaktadır. Bu iki girişten de yatakhaneye geçiş vardır. Yapının genelinde simetri hakimdir.

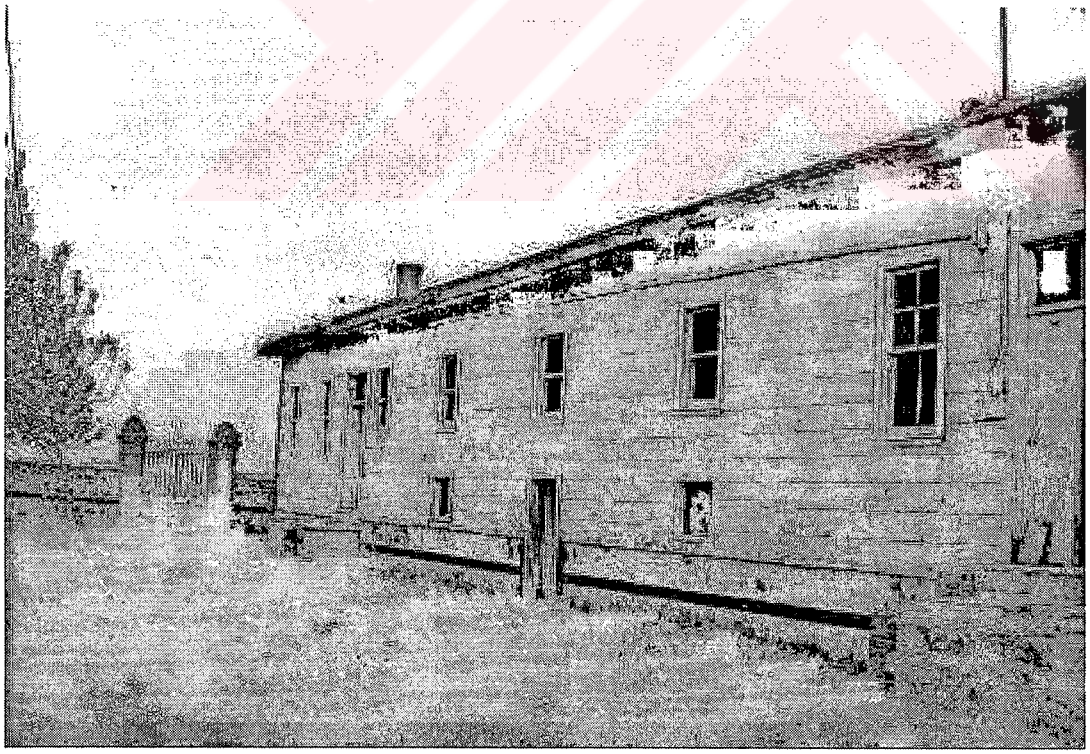

Resim 4.3. Riva tahlisiye istasyonu koğuş binası (1999)

Ahır, wc ve rokethane binaları kare plan özelliğinde olup, tek mekandan oluşurlar. Bu binalardan ahırın 7,66 metreye 7,88 metre, wc 4,30 metreye 5,30 metre ve rokethane binası 5,86 metreye 6,12 metre alan üzerine inşa edilmiştir. Yine bu yapılarda da simetri hakimdir.

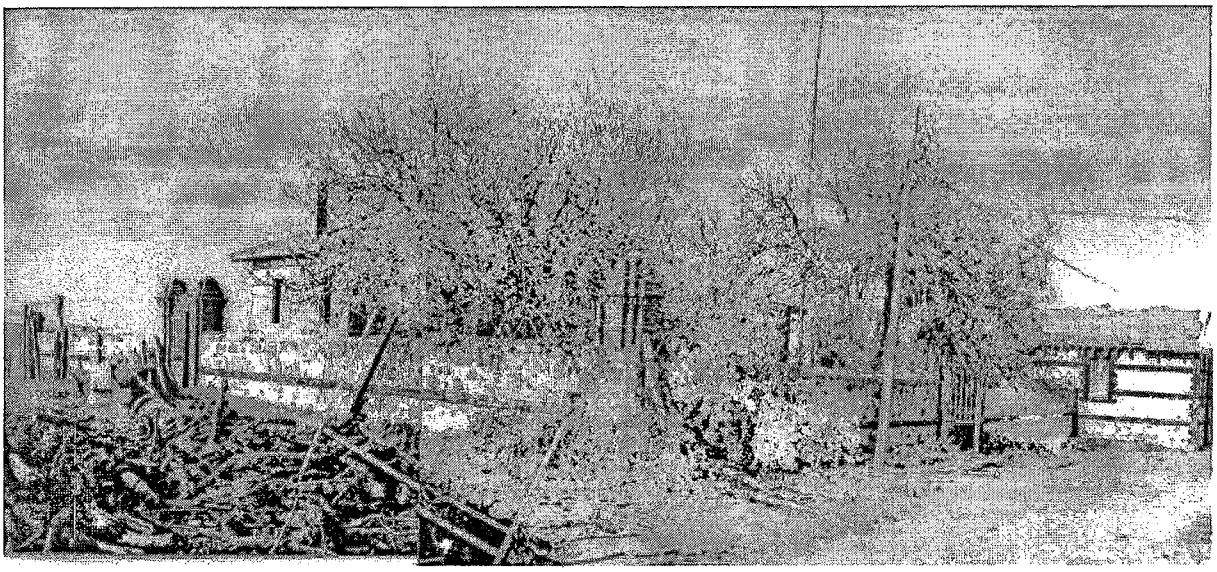

Resim 4.4. Riva tahlisiye istasyonu rokethane, wc ve ahır binaları (1999)

Gözetleme kulesinin sekizgen planlı ve bugün yıkılmış olduğu görülmektedir. Sekizgen kaidenin bir kenarının ölçüsü 1,40 metredir.

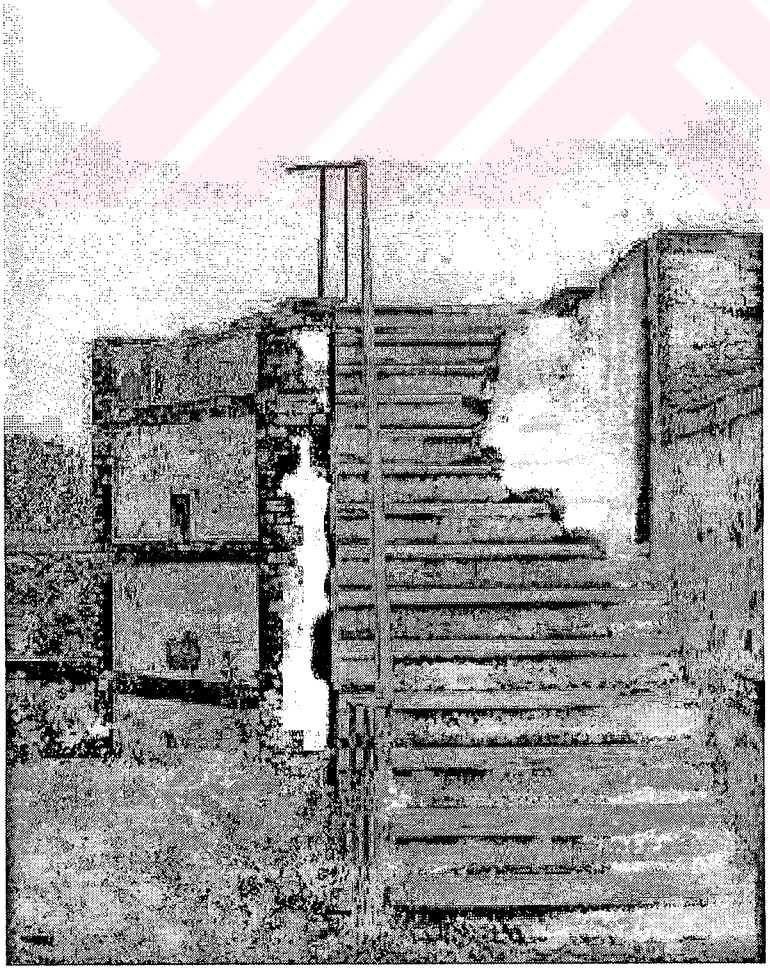

Resim 4.5. Riva tahlisiye istasyonu gözetleme kulesi kaidesi (1999)

Yapı Malzemeleri ve Yapım Tekniği

Riva tahlisiye istasyonundaki yapıları saran bahçe duvarında, yapı malzemesi ve tekniği olarak sıvasız moloz, taş duvarda tuğla hatılların kullanılmış olduğu görülür. Bugün çok harap olmasına rağmen, muntazam olarak tuğla hatılların ve taş işçiliğinin iyi olduğu görülmektedir. Ayrıca bu duvarlar, kirpi saçaklı Marsilya tipi kiremitle örtülü harpuşta ile noktalanmıştır. Vaziyet planında da görüldüğü gibi bahçe duvarının üç noktasından simetrik olarak, kapı açıldığı ve bu kapıların her iki yanında ve bahçe duvarlarının kesiştiği noktalarda yine simetri kullanılarak, tuğla kirpi saçaklı babaların yapılmış olduğu görülür.

Resim 4.6. Riva tahlisiye istasyonu bahçe kapısı (1999)

Güney doğu yönünde bahçe duvarına bazı noktalarda saplanan ahır, wc ve rokethane binalarında, bahçe duvarındaki malzemelerin kullanılmış olduğu ve tuğla hatılların bu binalarda aynı hizada dönerek, bahçe duvarıyla bir bütünlük oluşturduğu görülür. Bu üç yapıda, taş duvarın sıvandığı tuğla hatılların dış duvarda 1,5 cm dışarı taştığı görülür. Aynı yapıların kapı ve pencerelerinde basık kavisli kemerlerin, hatılların, sövelerin tuğla olduğu görülmüştür.

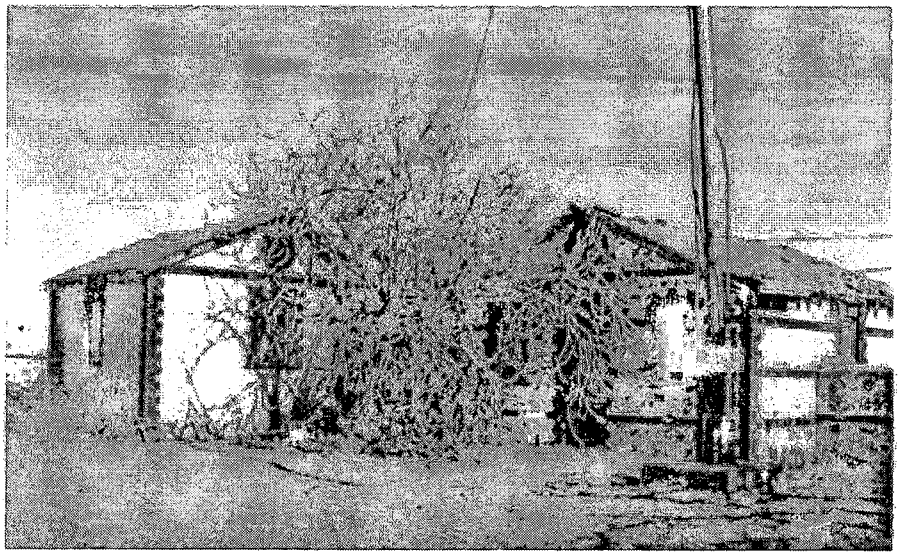

Resim 4.7 Riva tahlisiye istasyonu rokethane ve ahır binaları (1999)

Kuzey doğu yönünde bahçe duvarıyla bütünleşen ve aynı yapı malzemelerinin kullanıldığı sekizgen planlı gözetleme kulesinin kaide kısmı mevcut olup, kule kısmının yıkıldığı gözlenmiştir.

Bahçe duvarının sardığı alanda ve kuzey yönünde bağımsız olarak inşa edilmiş koğuş binasının yapı malzemesi ve yapım tekniği bakımından diğer yapılardan farklı olarak inşa edilmiş olduğu görülür. Bodrum katta taş duvar yine tuğla hatıllı, zemin kat ise ahşap konstrüksiyondan yapılmıştır. Zemin katın tüm pencereleri dikey sürme (giyotin) olarak tasarlanmıştır. Koğuşun iç duvarları bağdadi çıta üzerine sıva, dış cephesi ise tümü yatay ahşap kaplamadır.

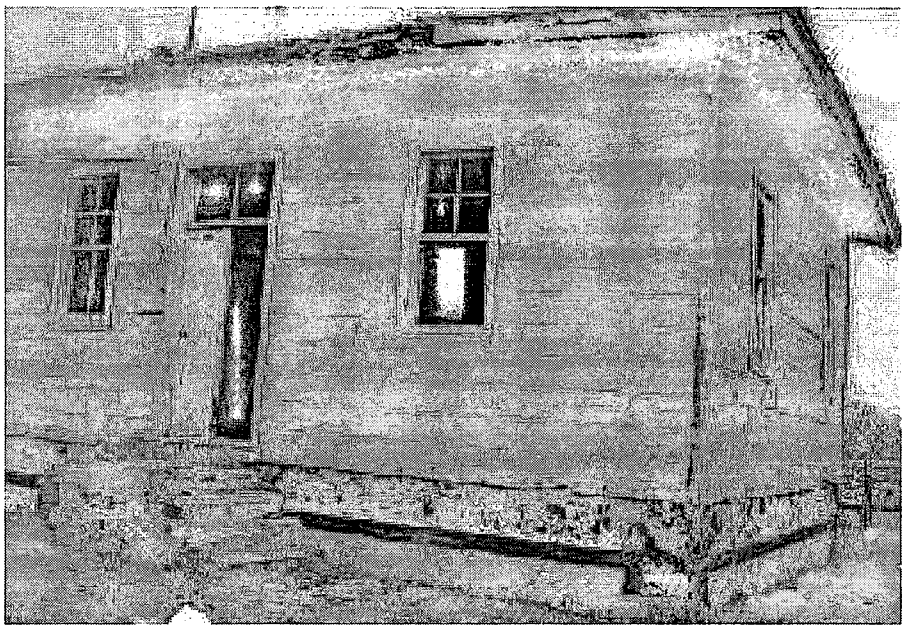

Resim 4.8. Riva tahlisiye istasyonu koğuş binası (1999)

Dış Görünüş

Günün gelişen teknolojisi sonucu kullanımına ihtiyaç duyulmayan bu istasyonun kendi haline terk edilmesi sonucu, halkın binayı yağmalamasından dolayı istasyon bugün harabe şeklindedir.

Koğuş binasının ahşap dış cephe kaplamasının gerek doğal koşullar, gerekse halkın yakacak olarak kullanmak için kırması sonucu kötü durumda olduğu saptanmıştır. Ahşap pencere ve kapıların sökülmüş olduğu da görülmektedir. Ahır, wc ve rokethane binasının kagir olmasından dolayı daha iyi durumda oldukları fakat ahşap elemanların harap olduğu tespit edilmiştir.

Resim 4.9. Riva tahlisiye istasyonu koğuş binası (1999)

İç Mekanlar

Resim 4.10. Riva tahlisiye istasyonu koğuş iç görünüşü (1999)

Koğuş binasının iç duvarlarındaki bağdadi sıva çıtasının çok büyük bir kısmının kopmuş, ahşap dikme ve payandaların ortaya çıkmış olduğu, ahşap döşeme malzemesinde yer yer sökülmeler olduğu görülmüştür. Binadaki çıtalı tavan ve tavan silmelerinin iyi durumda olduğu tespit edilmiştir.

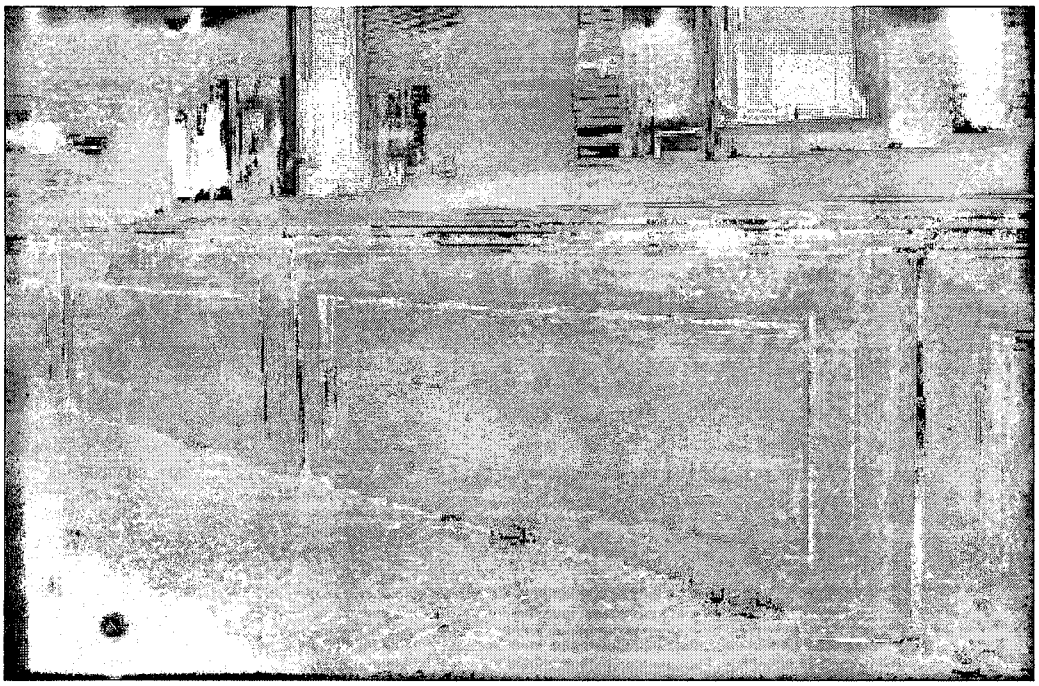

Resim 4.11. Riva tahlisiye istasyonu koğuş iç görünüşü (1999)

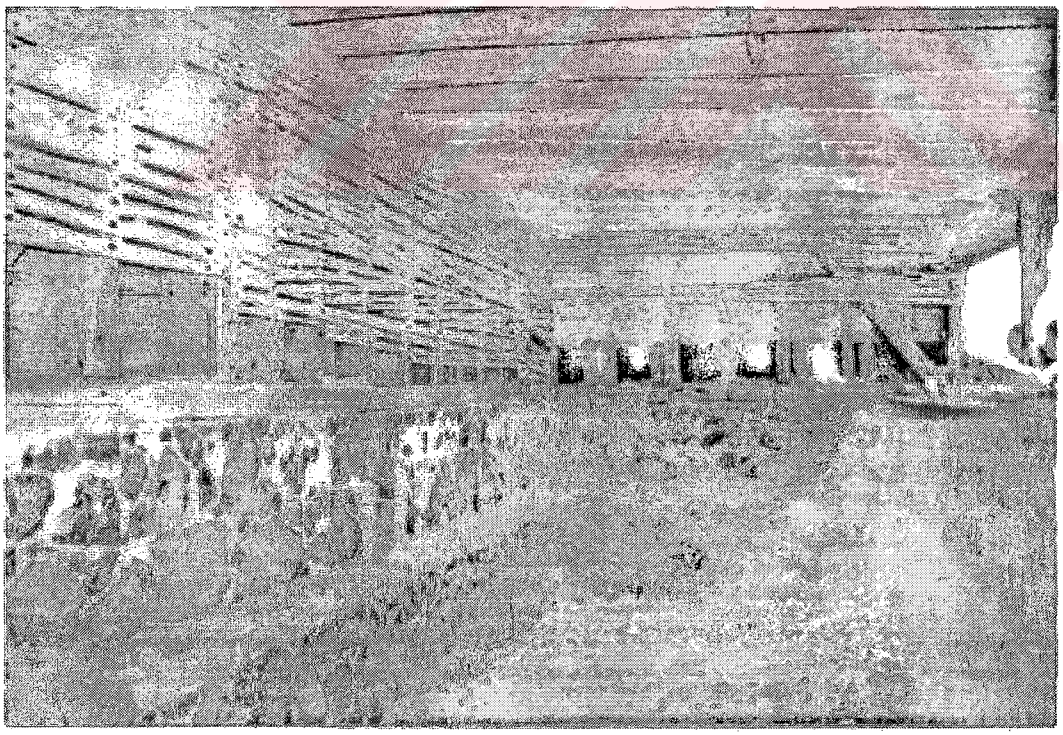

Resim 4.12. Riva tahlisiye istasyonu koğuş bodrum görünüşü (1999)

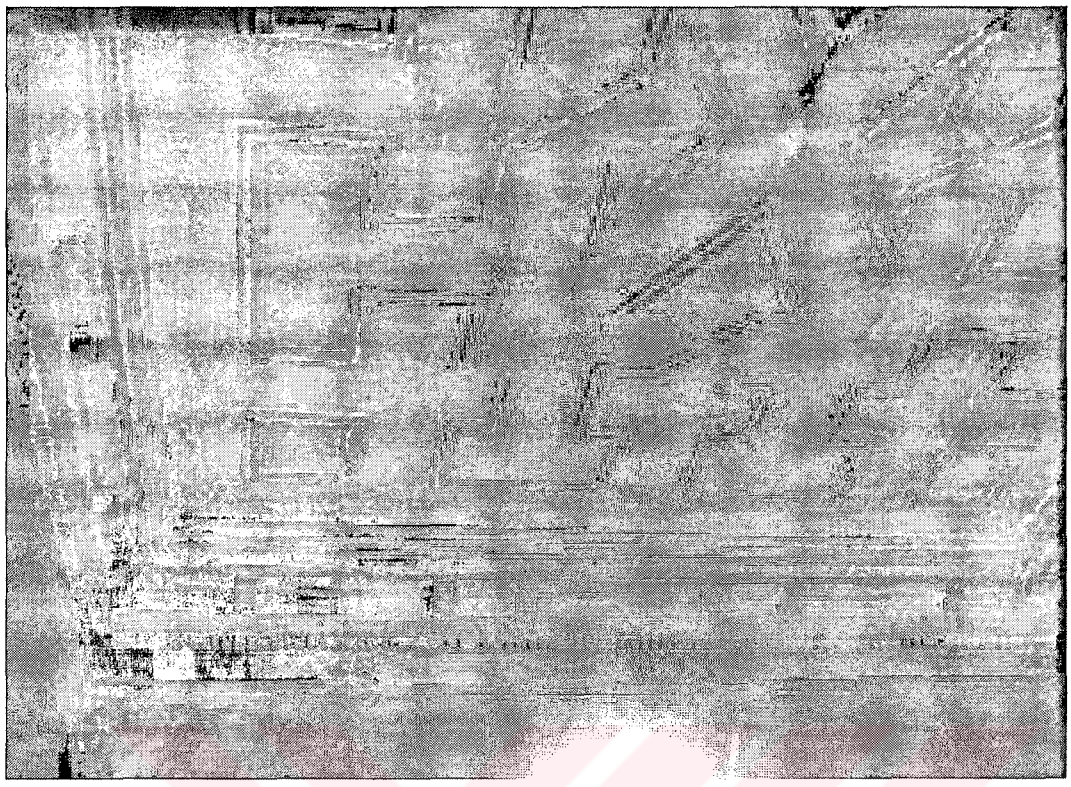

Resim 4.13. Riva tahlisiye istasyonu koğuş tavan görünüşü (1999)

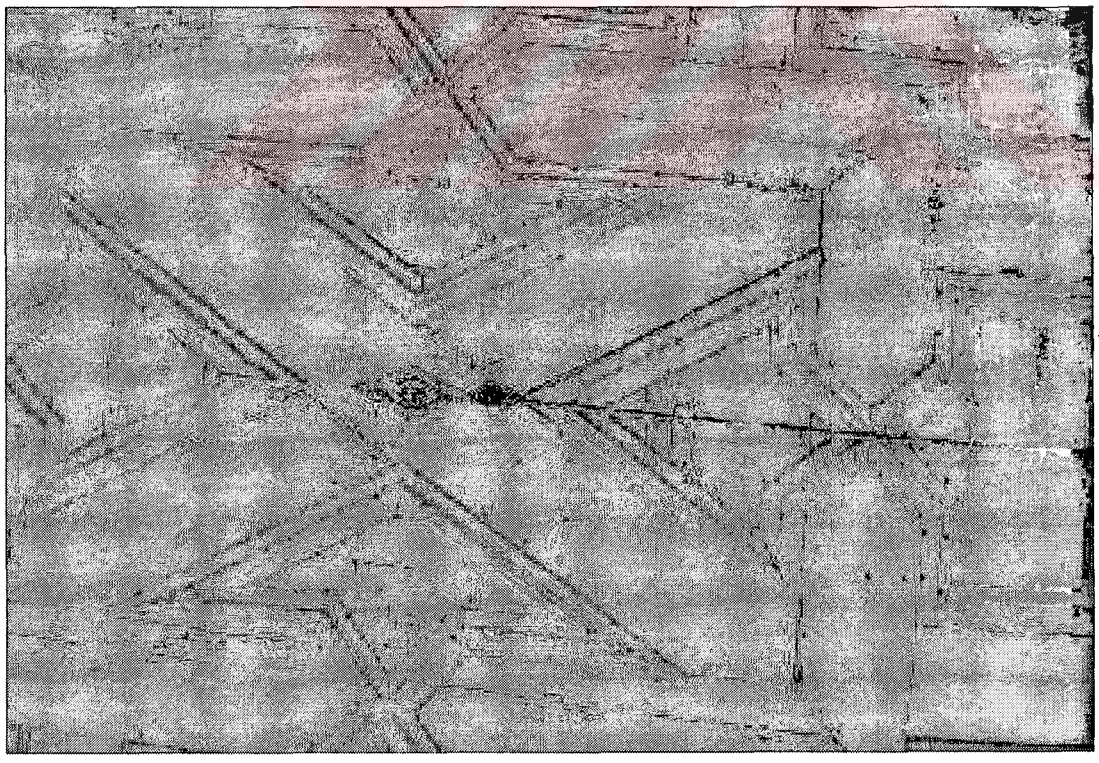

Resim 4.14. Riva tahlisiye istasyonu koğuş tavan görünüşü (1999)

Ahır, wc ve rokethane binalarının iç mekan duvarlarında ciddi boyutta hasar olmadığı, bazı ahşap elemanların çürüdüğü görülmüştür.

Tüm binaları saran bahçe duvarın kirpi saçaklı kiremit örtülü harpuşta sının büyük bir bölümünün kırıldığı ve yok olduğu görülmüştür. Yer yer moloz taş duvar ve tuğla hatılları yıkılmıştır.

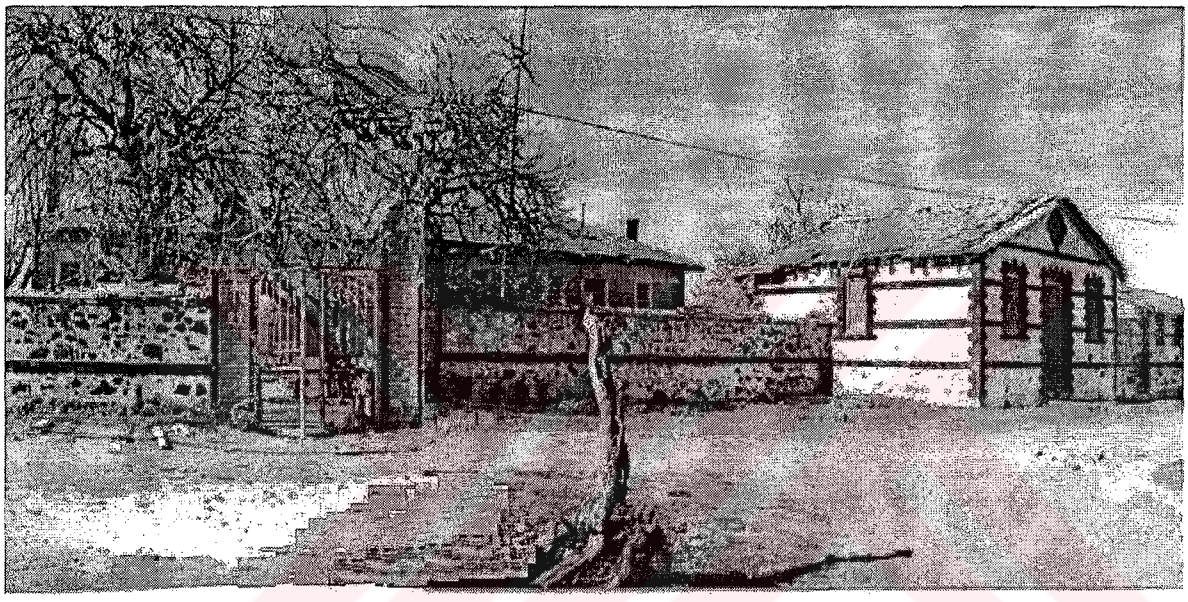

Resim 4.15. Riva tahlisiye istasyonu koğuş,ahır görünüşü (1999)

Bahçe duvarıyla aynı yapı malzemesine sahip gözetleme kulesinin sadece kaidesi mevcuttur. Kule 1952 yılı bina ve tesisler sayım cetvelindeki bilgilere göre sekizgen planlı, kagir, her cephesi pencereli, beton döşemeli, ahşap çatılı ve çatı kaplama malzemesinin çinko olduğu ve tepede bir alem ile noktalanmış olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bu tarihte durumunun iyi olduğu rapor edilmiştir. Aynı tarihlerde yapılmış olan diğer tahlisiye istasyonlarındaki gözetleme kulelerinin birbirlerine benzer yapıda oldukları tespit edilmiştir. Aşağıda resmi görülen, Anadolu Karaburun tahlisiye istasyonu gözetleme kulesi ile Riva tahlisiye istasyonu gözetleme kulesi aynı yapıdadır.

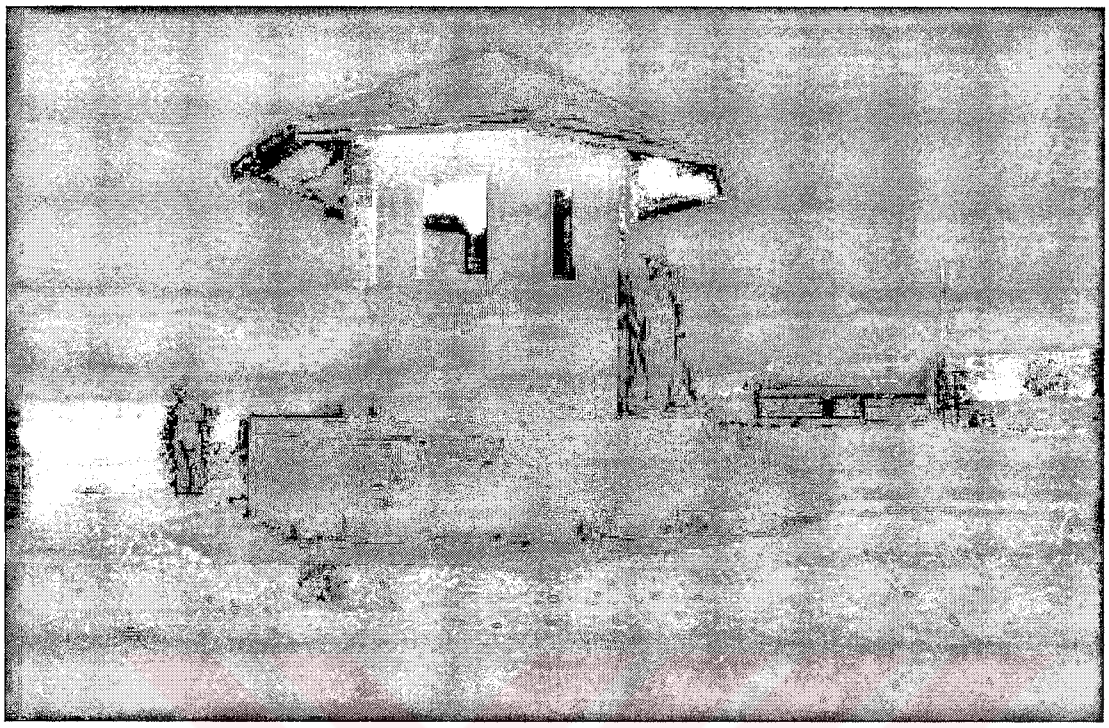

Resim 4.16 Anadolu Karaburun tahlisiye gözetleme kulesi(Tip kule) (1999)

Resim 4.17 Riva tahlisiye İstasyonu kaidesi üzerinde tip kule olduğu tespit edilmiştir (1999)

Koruma Sorunları

Belgeleme ve inceleme aşamasında yapı üzerinde gözlenen sorunlar iki ana grupta toplanmıştır. Fiziksel bozulmalarla ilgili tespitler; çatlaklar, ayrılmalar, malzeme bozulmaları, eksik elemanlardır. Kimyasal ve mikrobiyolojik bozulmalarla ilgili tespitler; lekelenmeler, mikrobiyolojik ve kimyasal oluşumlar, bitki ve hayvan kökenli bozulmalar ve minerolojik bozulmaları içermektedir.

4.2. Sonuç ve Koruma Önerileri

Riva tahlisiye istasyonu gelişen teknoloji sonucu fonksiyonunu sürdüremediğinden dolayı, gerekli bakım ve koruyucu hizmetlerin yapılmayışından harap durumdadır. Yapı yerinde yapılan tespit, ölçüm ve fotoğraflarla belgelenmiştir.

Yapının ayakta kalması için buraya, işlevine uygun bir fonksiyon verilmesi ve istasyonun orijinal yapısına bağlı kalınarak restore edilmesi gerekmektedir. İstasyona önerilen işlev, eğitim tesisi olarak kullanılmasıdır. Bu istasyon için, denizcilik ve su ürünleri meslek liselerinin yaz tatilinde, denizde uygulamalı eğitimlerini yapacakları bir tesis olması sağlanabilir. Okul öğrencilerinin yapmakla zorunlu oldukları, yüzme, yelkenli, filika kullanma, denizde ilkyardım ve denizden can–mal kurtarma gibi denizle ilgili eğitim verilebilir. Yeni fonksiyon yapı fonksiyonuna bire bir uyduğundan yapıya mekansal, biçimsel, yapısal ve çevre içindeki özgün konumuna hiç bir müdahale yapılmayacaktır.

İstasyonun restorasyonunda, yapının özgün niteliklerinin korunması ve sınırlı düzeyde tamamlama yapılmasının yeterli olacağı gözlenmiştir.

4.3. Riva Tahlisiye İstasyonu Koruma Projesi

Riva tahlisiye istasyonu koruma projesi kapsamında hazırlanan çizimler

Pafta 01 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi - vaziyet planı

Pafta 02 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi - koğuş binası zemin kat planı

Pafta 03 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi - bodrum kat planı

Pafta 04 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi - tavan planı

Pafta 05 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi - A-A kesiti

Pafta 06 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi - koğuş binası güney görünüşü

Pafta 07 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi - koğuş binası doğu görünüşü

Pafta 08 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi – ahır, wc, rokethane zemin kat planı

Pafta 09 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi – ahır, wc, rokethane güney görünüşü

Pafta 10 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi – ahır, wc, rokethane kuzey görünüşü

Pafta 11 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi – ahır, wc, rokethane batı görünüşü

Pafta 12 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi – ahır, wc, rokethane doğu görünüşü

Pafta 13 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi – sistem detayı

Pafta 14 Riva tahlisiye istasyonu rölövesi – bahçe kapısı detayı

Pafta 15 Riva tahlisiye istasyonu restorasyon projesi – koğuş binası zemin kat planı

Pafta 16 Riva tahlisiye istasyonu restorasyon projesi – ahır, wc, rokethane zemin kat planı

Pafta 17 Riva tahlisiye istasyonu restitüsyon projesi – gözetleme kulesi plan ve görünüşü

RİVA TAHLİSİYE İSTASYONU RÖLÖVESİ

17.1

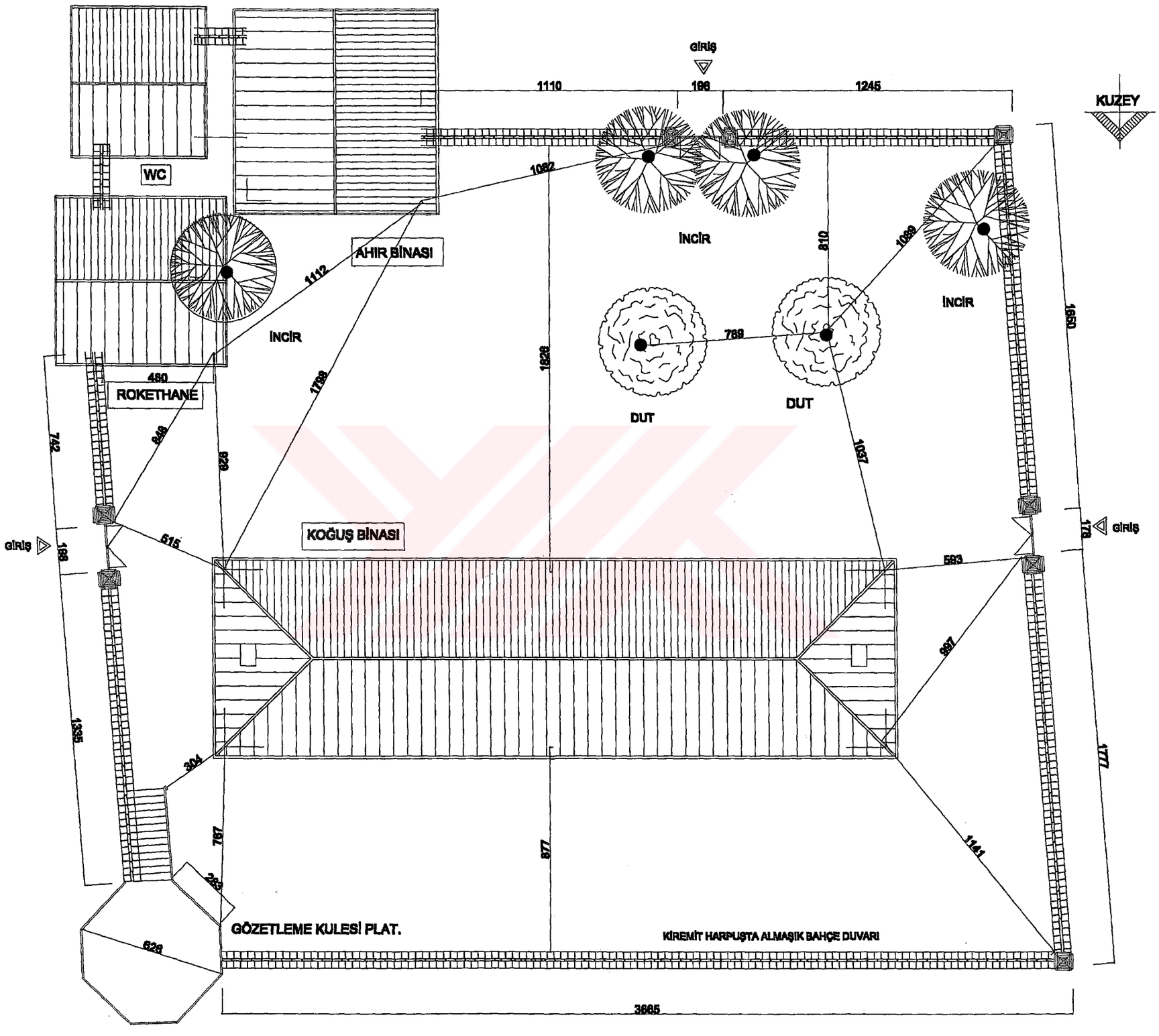

VAZİYET PLANI ÖLÇEK : 1\ 100

0 1 2 3 4 5 10 Metre

BİTİRME TEZİ	Doç. Dr. Cengiz CAN	9675003 Reyhan AY

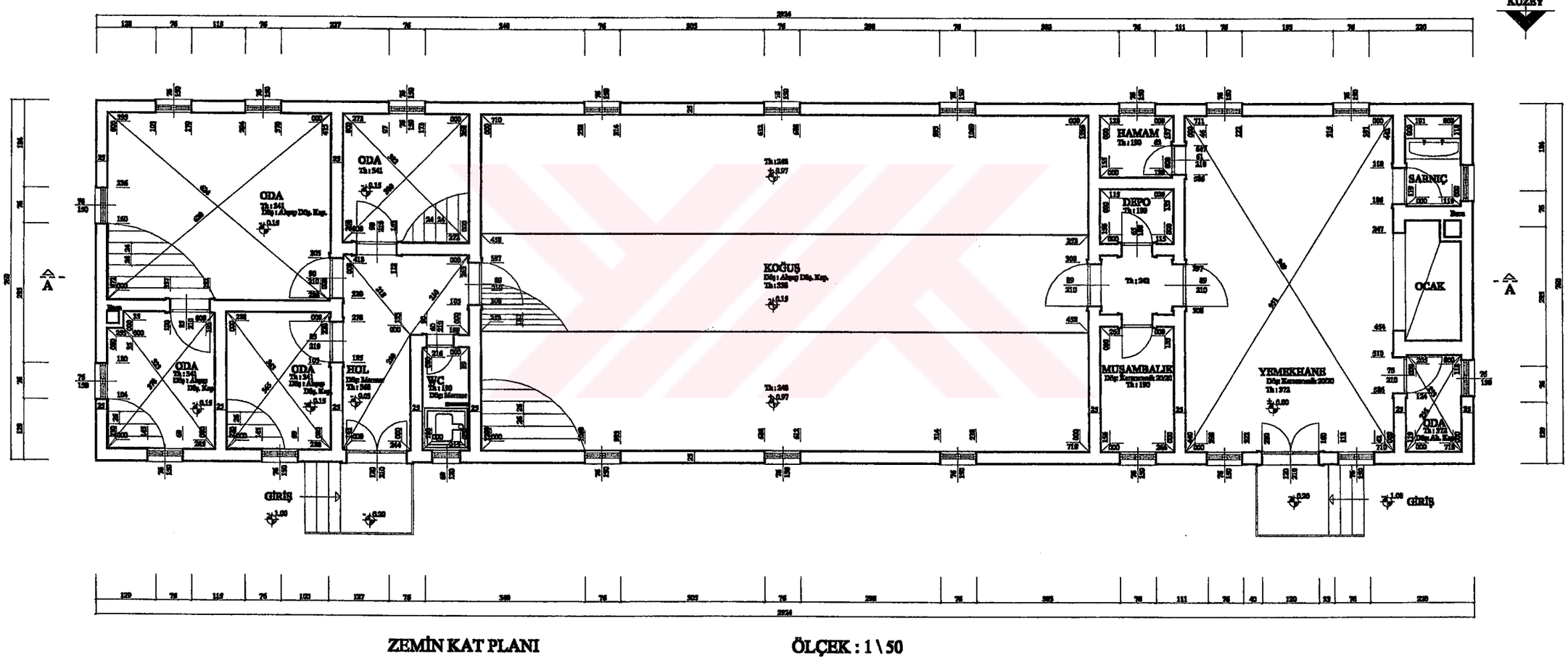

ZEMİN KAT PLANI ÖLÇEK : 1 \ 50

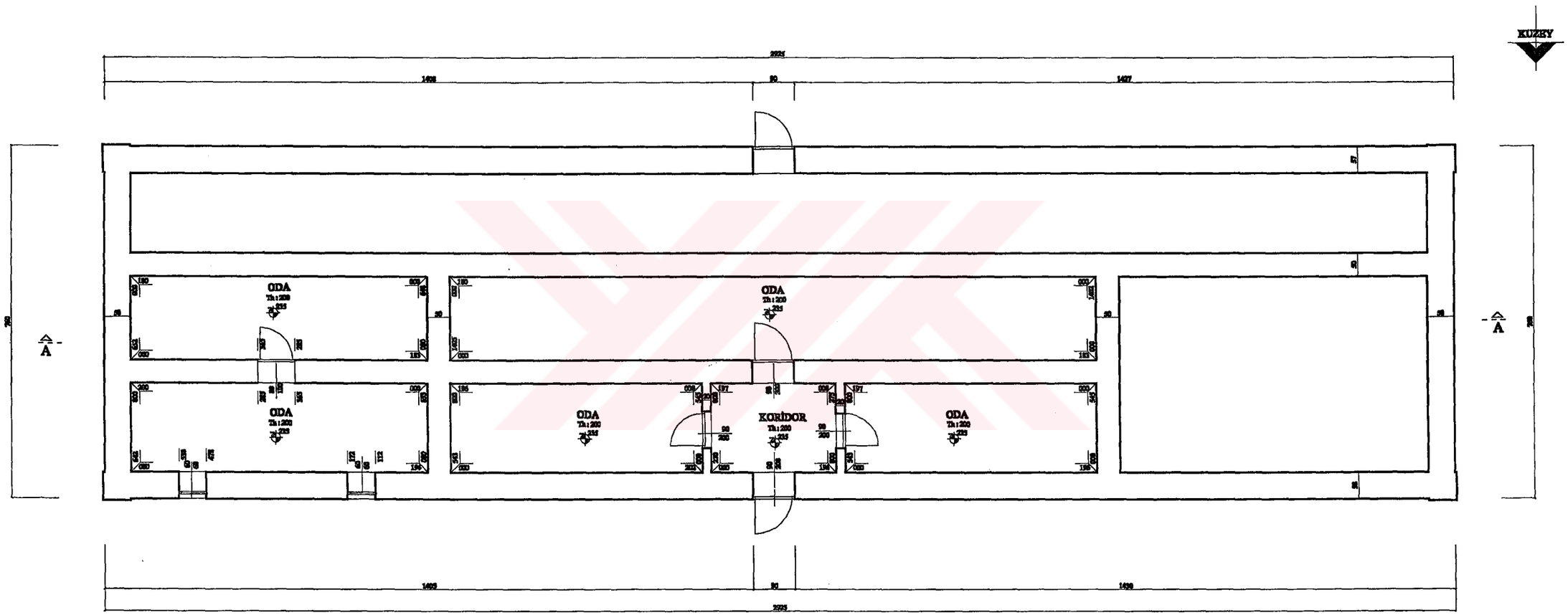

BODRUM KAT PLANI

ÖLÇEK : 1 \ 50

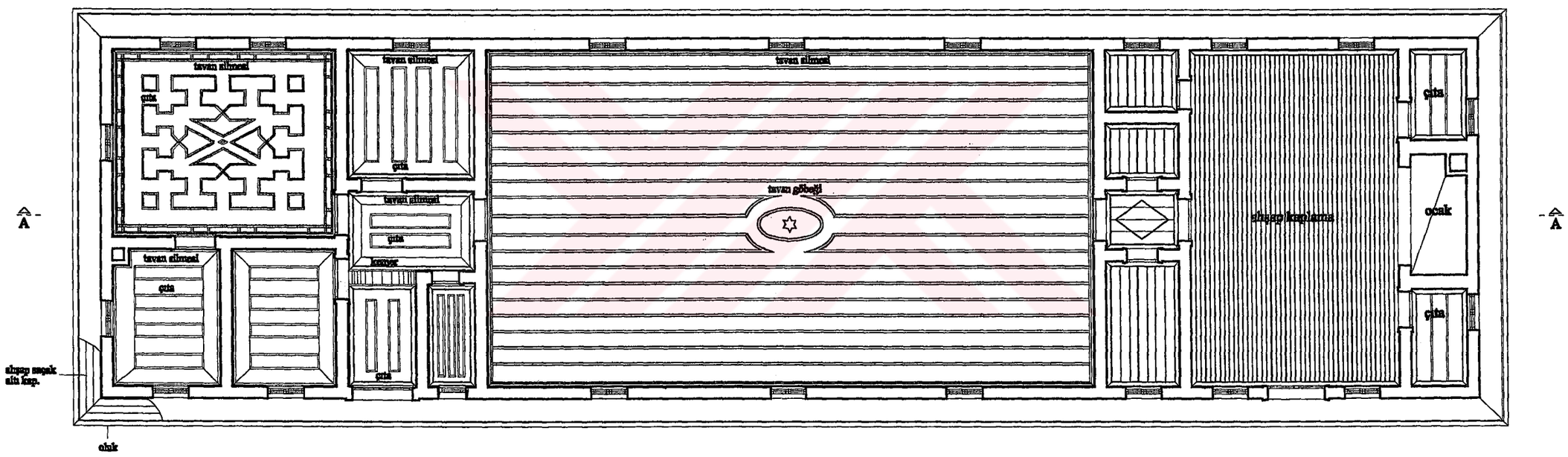

TAVAN PLANI ÖLÇEK : 1 \ 50

0 1 2 3 4 5 m

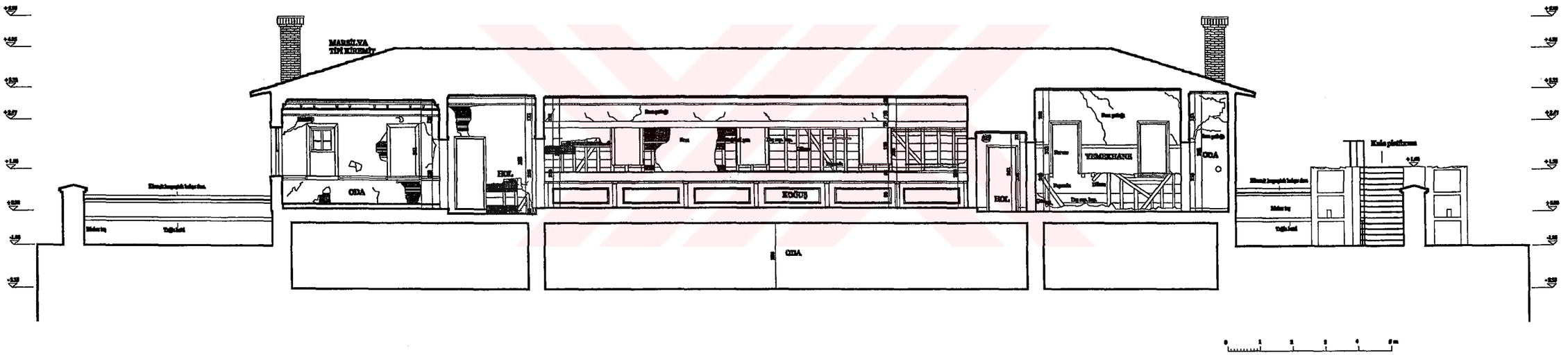

A-A KESİTİ ÖLÇEK : 1 \ 50

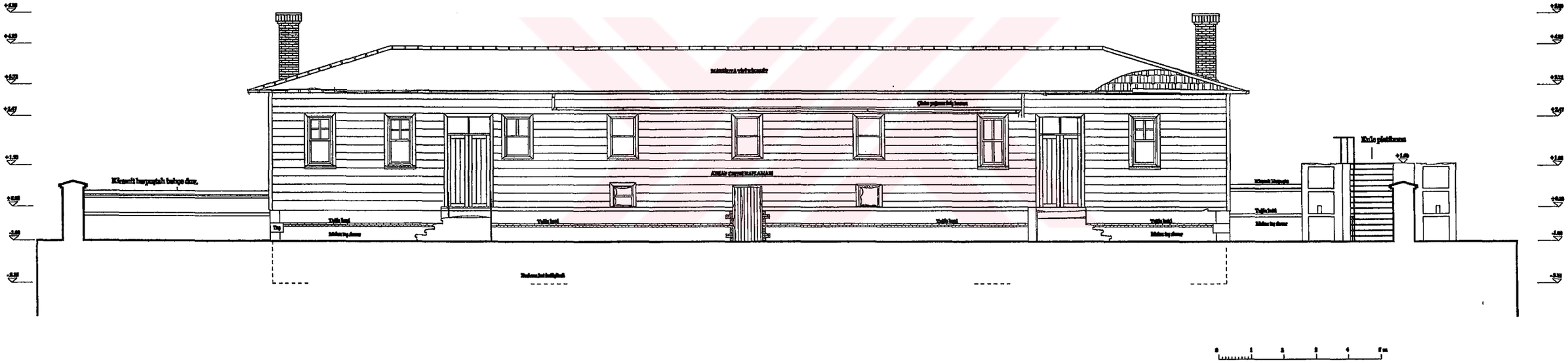

0 1 2 3 4 5 m

GÜNEY GÖRÜNÜŞÜ ÖLÇEK : 1 \ 50

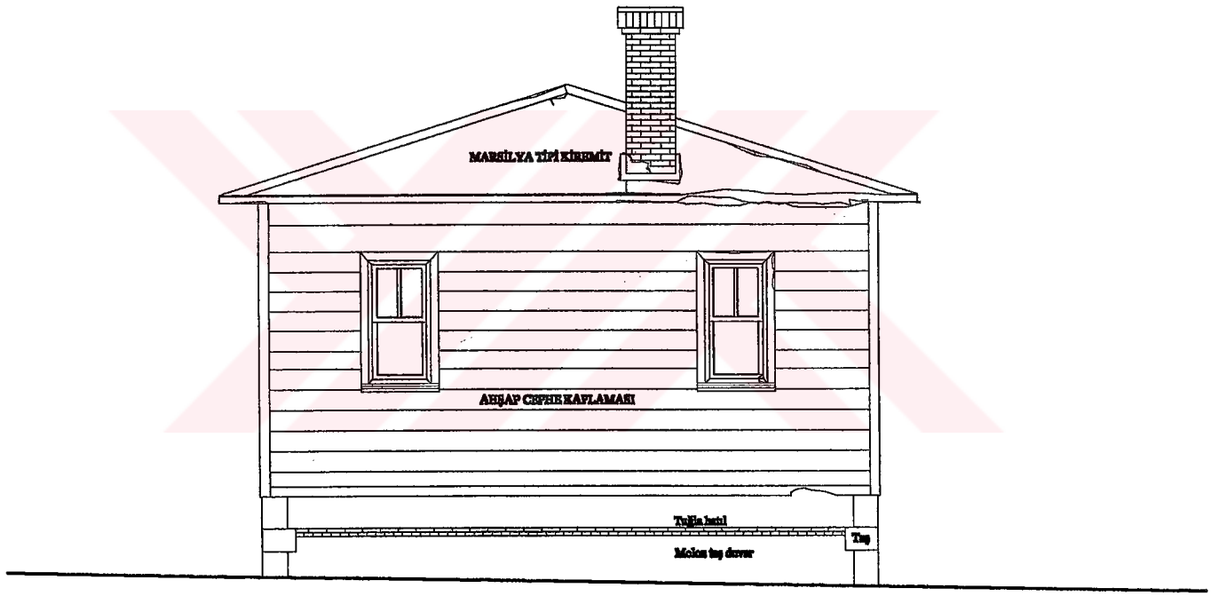

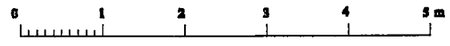

DOĞU GÖRÜNÜŞÜ ÖLÇEK : 1 \ 50

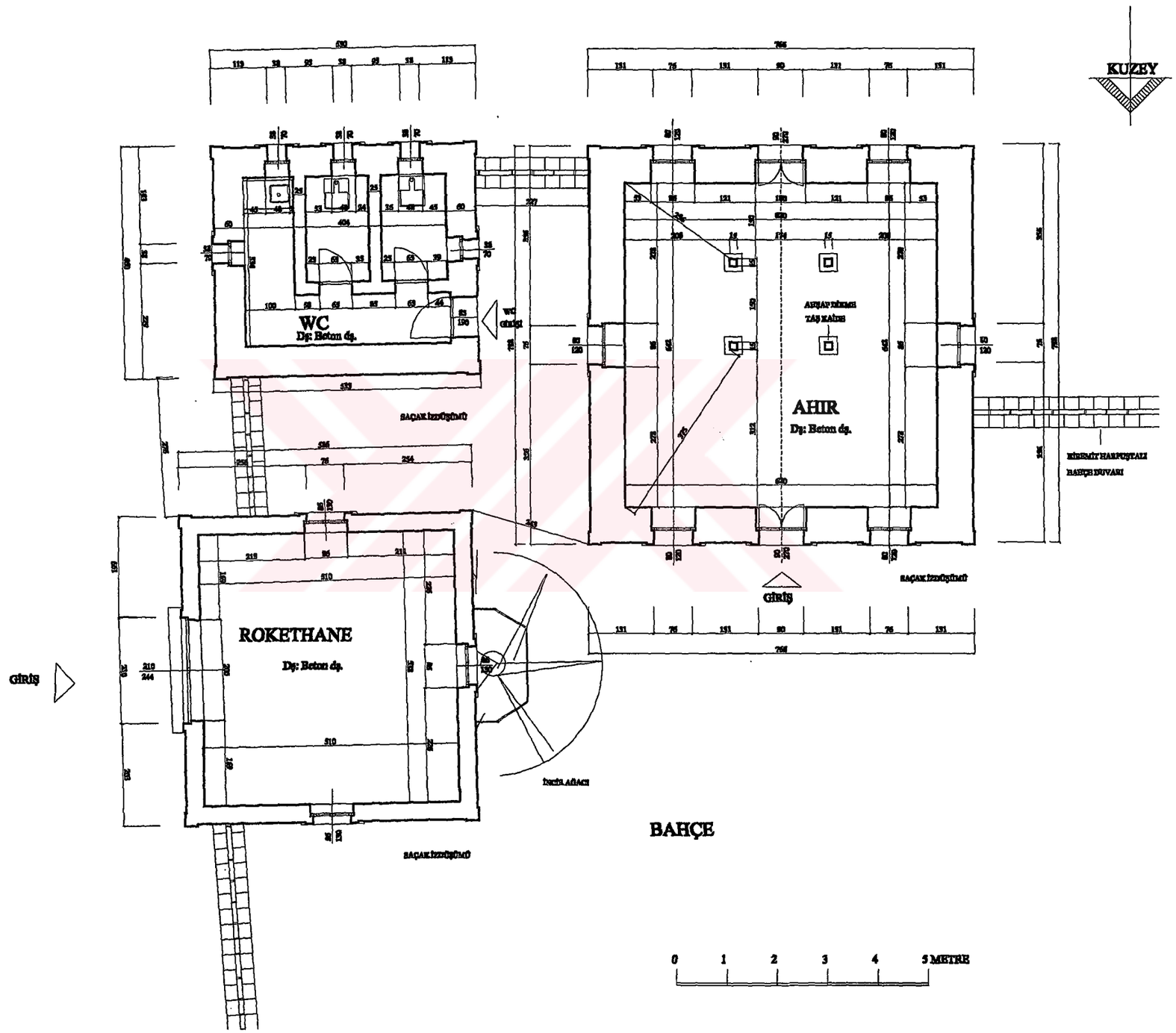

AHIR WC ROKETHANE ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK : 1 \ 50

RİVA TAHLİSİYE İSTASYONU RÖLÖVESİ

17.9

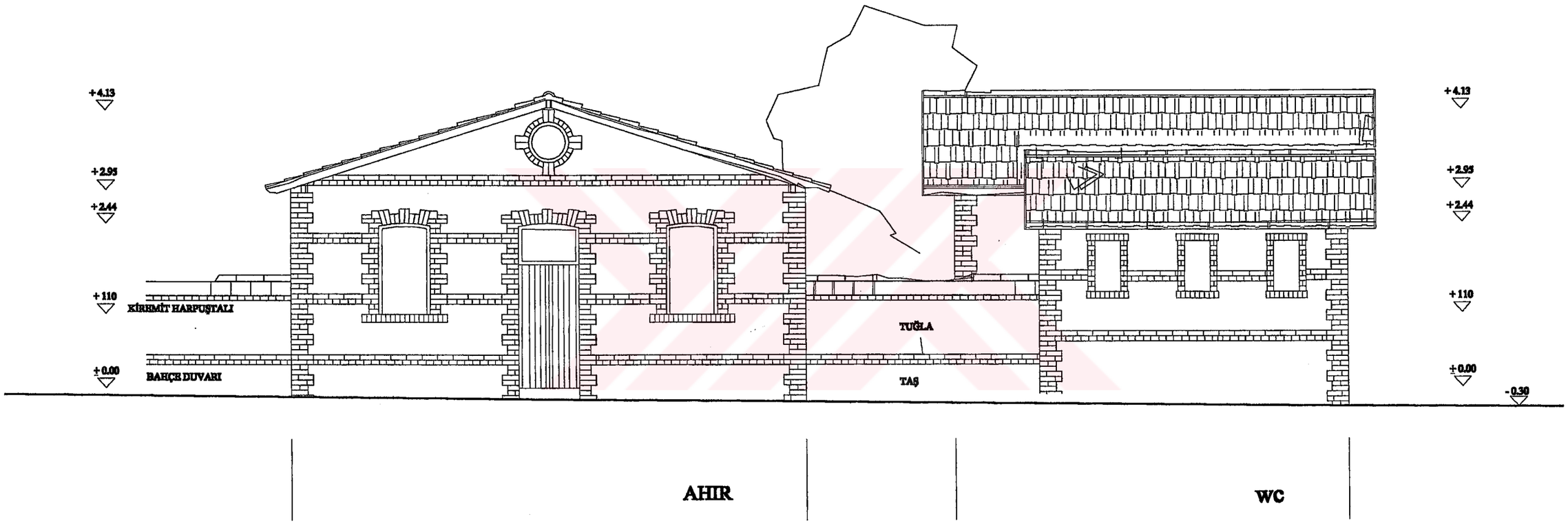

GÜNEY GÖRÜNÜŞÜ

ÖLÇEK : 1 \ 50

BİTİRME TEZİ	Doç. Dr. Cengiz CAN	9675003 Reyhan AY

RİVA TAHLİSİYE İSTASYONU RÖLÖVESİ

17.10

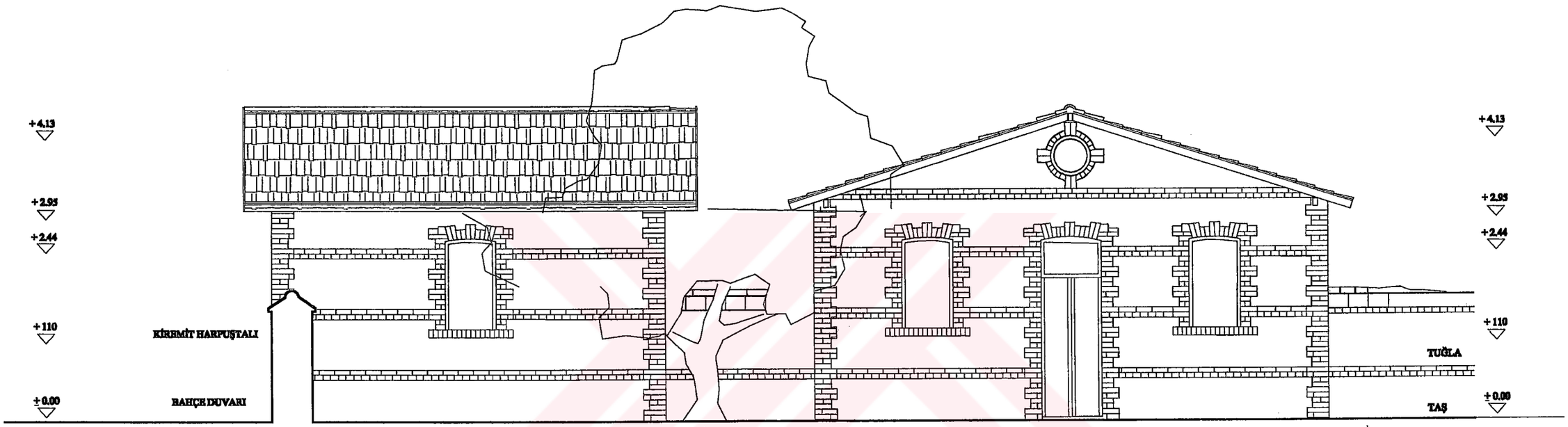

KUZEY GÖRÜNÜŞÜ

ÖLÇEK : 1 \ 50

BİTİRME TEZİ

Doç. Dr. Cengiz CAN

9675003 Reyhan AY

RİVA TAHLİSİYE İSTASYONU RÖLÖVESİ

17.11

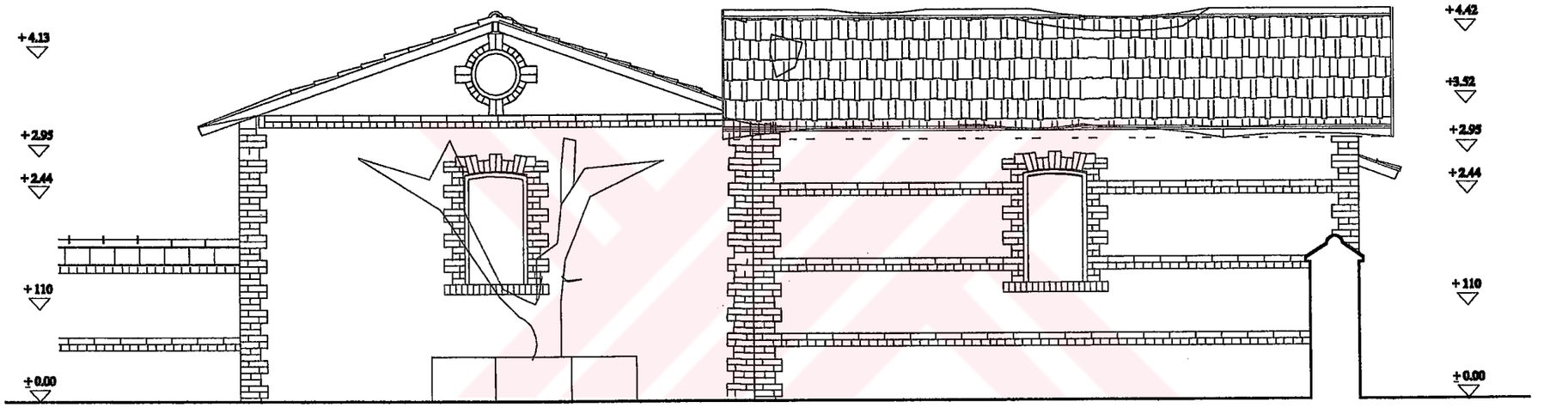

ROKETHANE

AHIR

0 1 2 3 4 5 Metre

BATI GÖRÜNÜŞÜ

ÖLÇEK : 1 \ 50

BİTİRME TEZİ

Doç. Dr. Cengiz CAN

9675003 Reyhan AY

RİVA TAHLİSİYE İSTASYONU RÖLÖVESİ

17.12

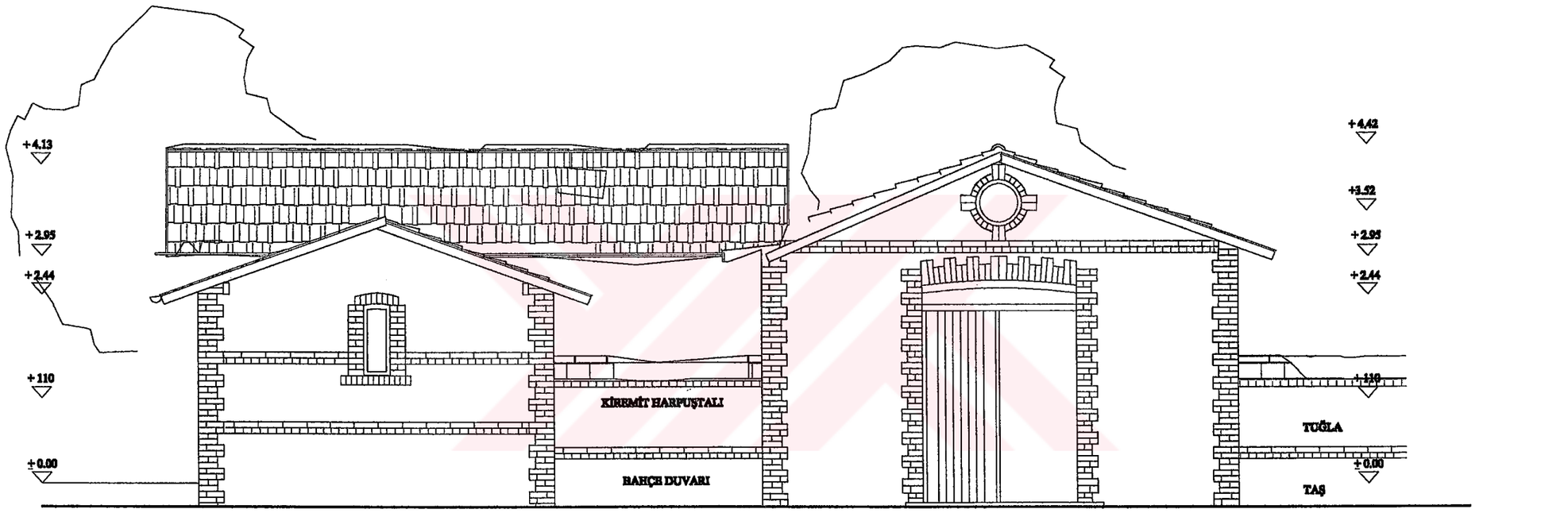

WC

ROKETHANE

0 1 2 3 4 5 Metre

DOĞU GÖRÜNÜŞÜ

ÖLÇEK : 1 \ 50

BİTİRME TEZİ

Doç. Dr. Cengiz CAN

9675003 Reyhan AY

RİVA TAHLİSİYE İSTASYONU RÖLÖVESİ

17. 13

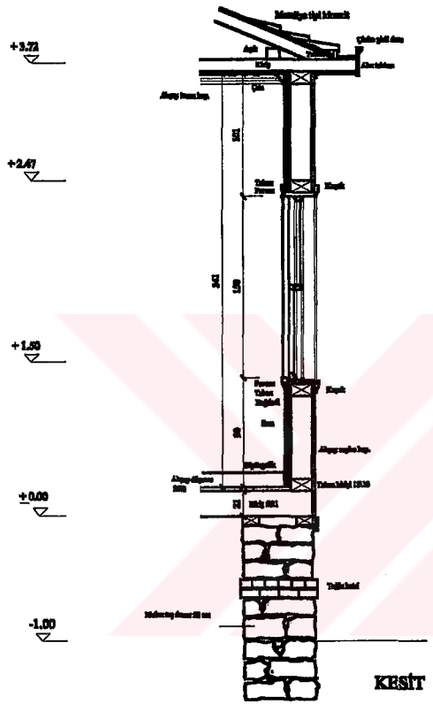

KESİT

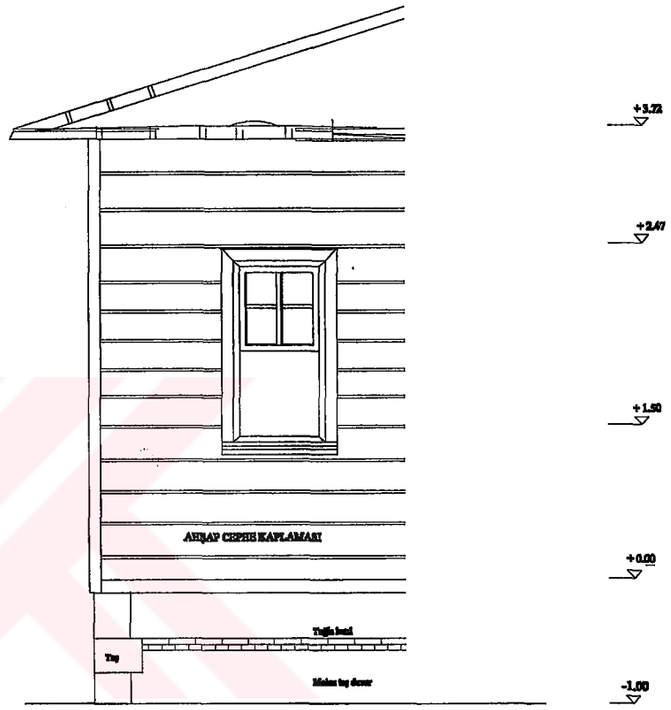

GÖRÜNÜŞ

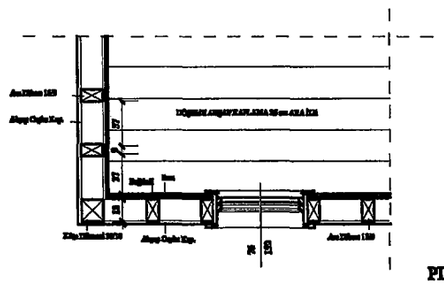

PLAN

SİSTEM DETAYI

ÖLÇEK : 1/ 20

0 1 2 m

BİTİRME TEZİ	Doç. Dr. Cengiz CAN	9675003 Reyhan AY

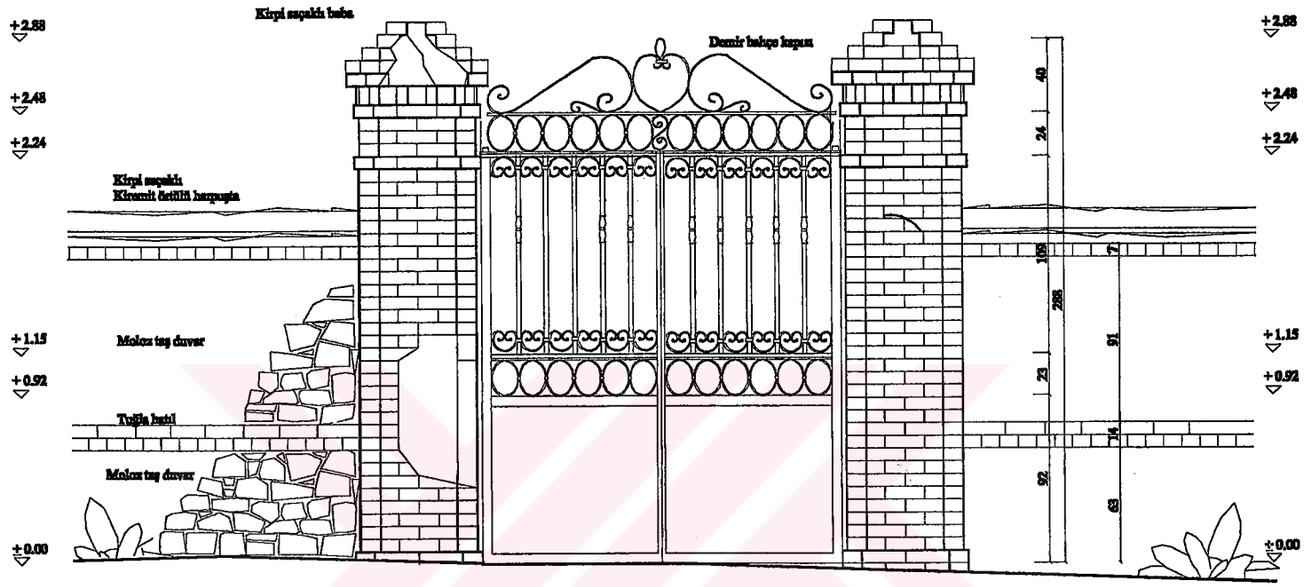

BAHÇE KAPISI DETAYI ÖLÇEK : 1 / 20 0 1m

DENİZCİLİK VE SU ÜRÜNLERİ MESLEK LİSELERİ İÇİN YAZ OKULU

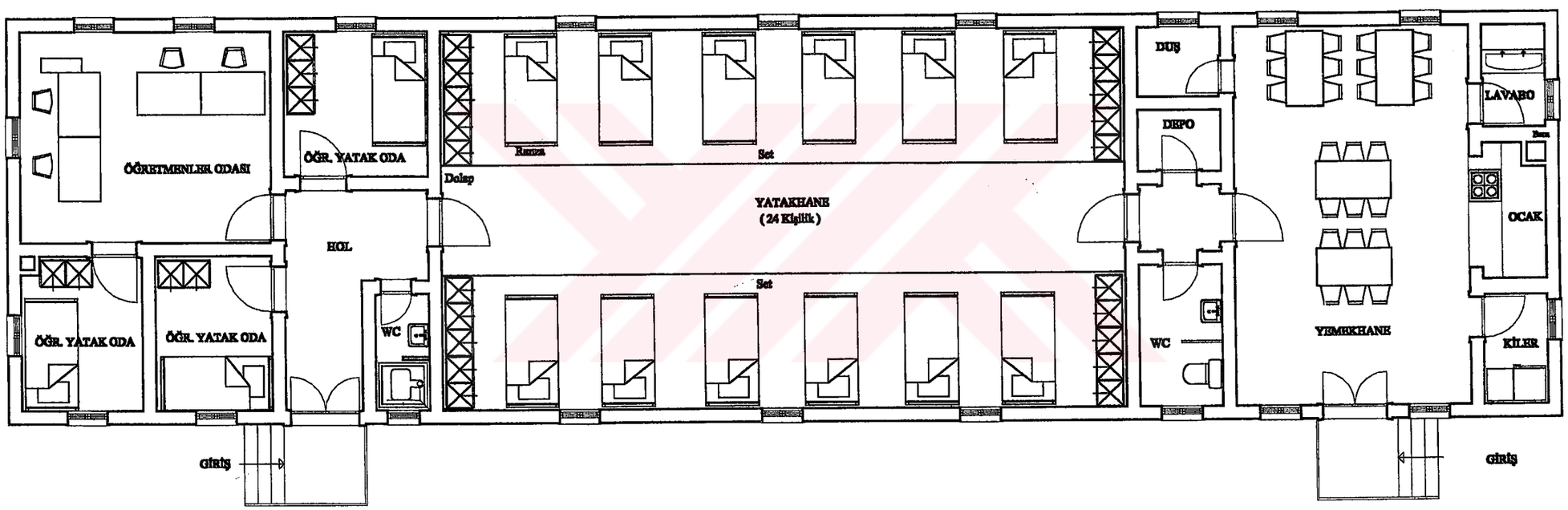

ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK : 1 \ 50

DENİZCİLİK VE SU ÜRÜNLERİ MESLEK LİSELERİ İÇİN YAZOKULU

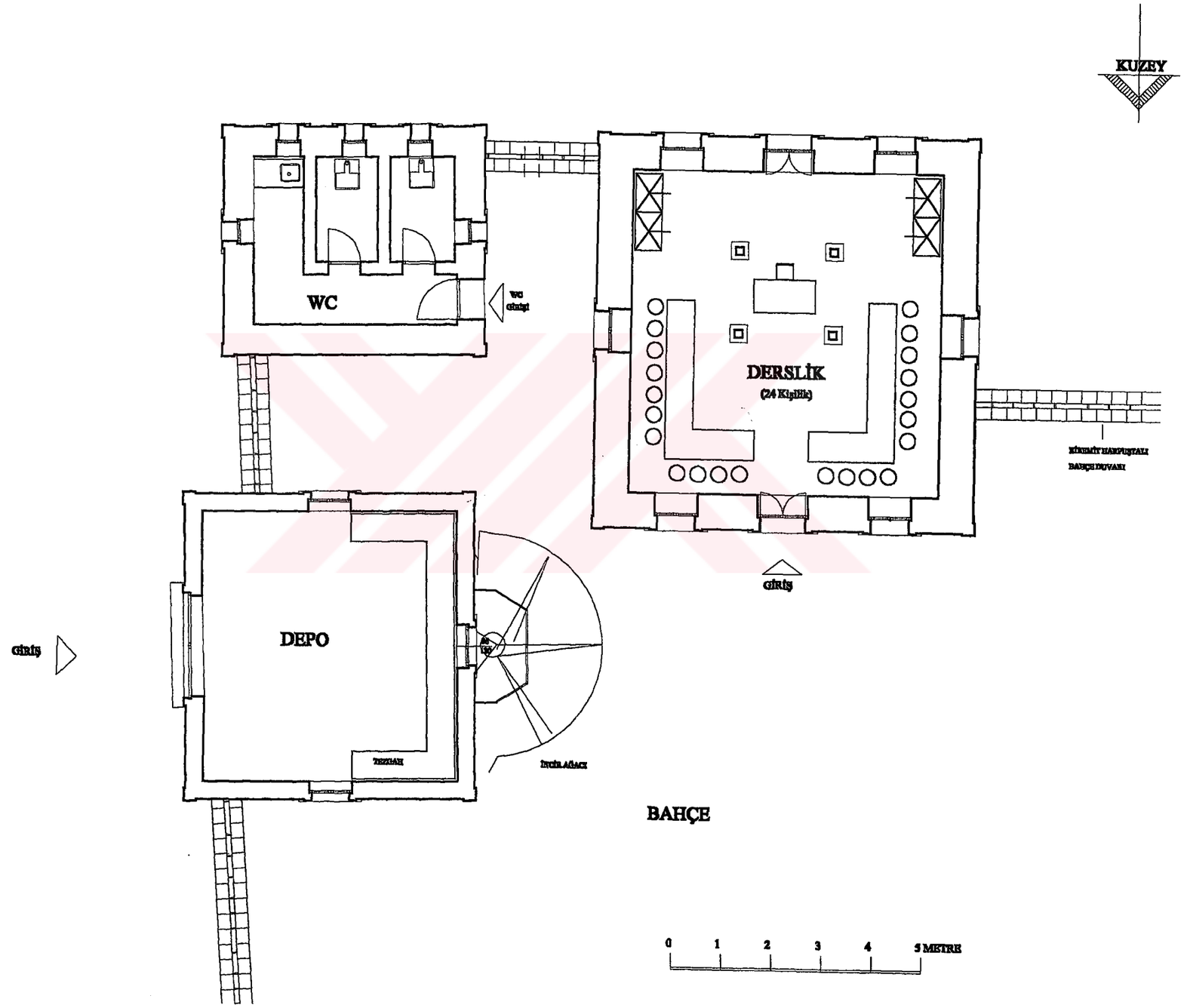

AHIR WC ROKETHANE ZEMİN KAT PLANI

ÖLÇEK : 1 \ 50

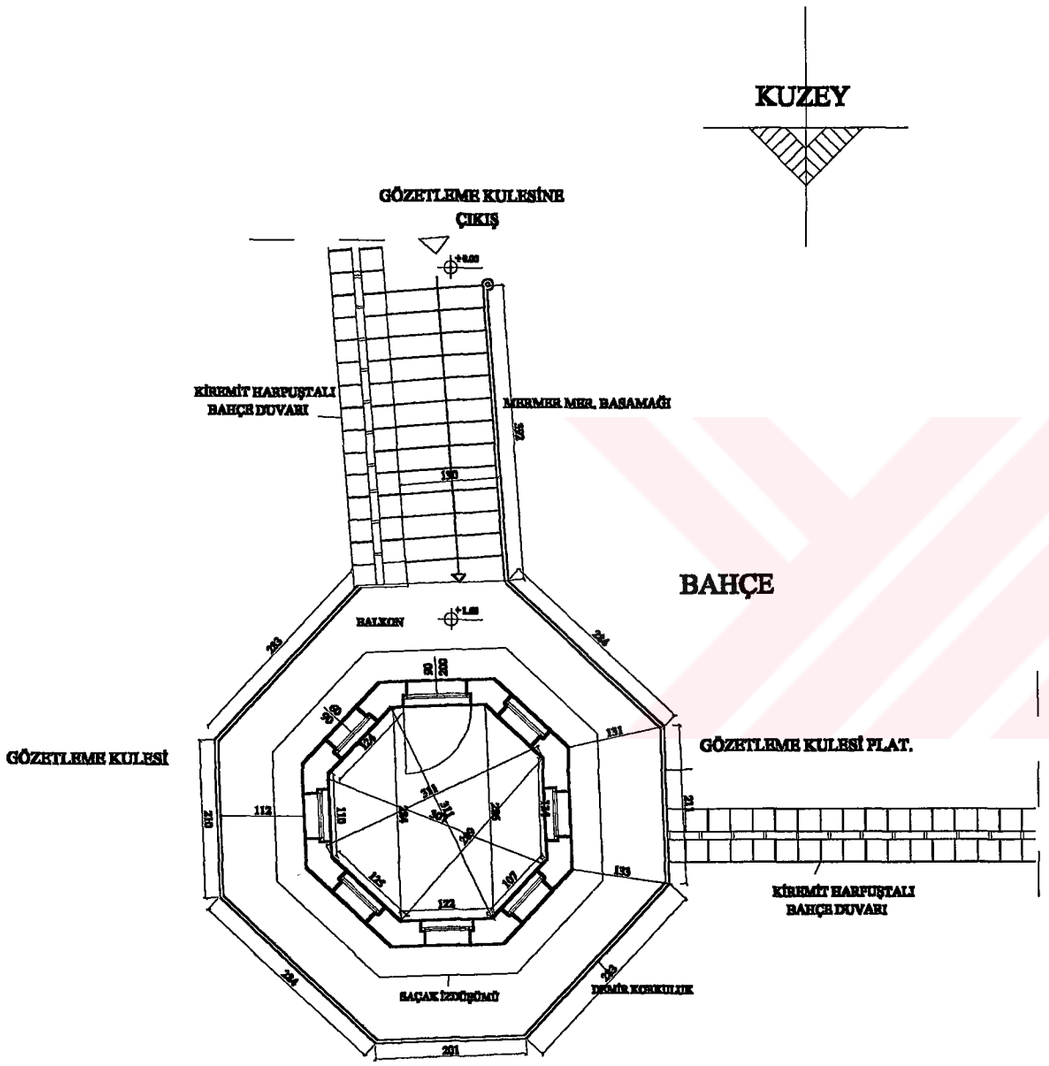

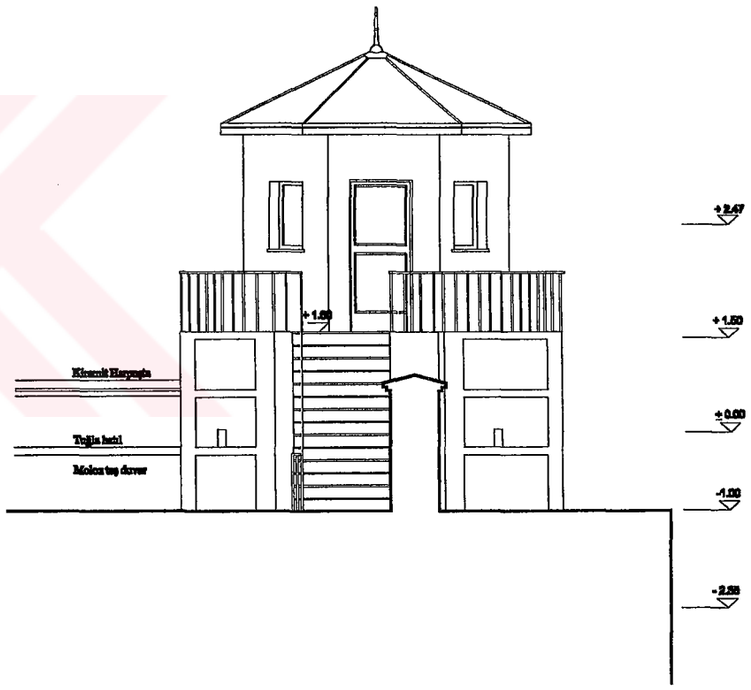

GÖZETLEME KULESİ PLANI ÖLÇEK : 1\ 100

GÖZETLEME KULESİ GÖRÜNÜŞ

0 1 5 Metre

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Deniz fenerleri; gemilere yol göstermek amacıyla mevkilerin belirlenmesi için inşa edilmiş seyir yardımcılarıdır. Gündüzleri fener kulesi olarak farklı yapısıyla, geceleri ise parlak ışığıyla gemilerin seyrine yardımcı olur. Deniz fenerleri, her dönemde insanları etkileyerek pek çok masal, roman, hikaye, resim, şarkı, şiir ve film gibi edebi eserlere konu edilmesi ile başka bir işlevi de bünyesinde taşımaktadırlar. Bilinen bir gerçek vardır ki, deniz fenerlerinin tarihi çok eski geçmişe dayanmaktadır. O günlerden bu yana teknolojik gelişmelerle günümüze kadar faaliyetlerini sürdürdüklerinden, yapısal olarak çok önemli koruma sorunları içermemektedirler.

Her ne kadar mevki tespiti için gemilerde günün teknolojisine göre, çeşitli radar ve GPS'ler (Uydular vasıtası ile koordinat belirleyen aletler) bulunsa dahi, bu cihazların bazı nedenlerle (savaş dönemi, özel durumlarda diğer ülkelerin bu sistemi bozma tehlikesi ...vb.) görevlerini tam olarak yapamayacakları unutulmamalıdır. Bu durumda gözle görülebilen deniz fenerleri ulusal yönetimde olduğundan eksiği kapatacaktır. Ayrıca tüm deniz vasıtalarının, teknolojiye ayak uydukları da söylenemez. Deniz feneri gemi kaptanları için vazgeçilmez seyir yardımcılarıdır ve günlük gemi jurnallerinde konumlarını daima fenerlerin koordinatlarına göre yazmaktadırlar. Gemilerde radar hizmeti verilse de mutlaka gözle seyir yardımcılarını görmek isterler. Ayrıca gemi cihazının da bozulabileceği unutulmamalıdır. Teknoloji ne kadar ileri giderse gitsin, gelişen toplumlarda deniz fenerleri de aynı ölçüde gelişmeye devam edecek ve vazifelerini eksiksiz olarak yerine getirirken, şiirlere ilham, romanlara kaynak, aydınlık toplumlara ışık olmaya devam edecektir.

Ayrıca, İstanbul Boğazında 8, Çanakkale Boğazında 5 adet olmak üzere çeşitli yüksekliklerdeki (40, 30, 20, ve 15 m.) Radar kuleleri ve 1780 $m^{2'}$ lik Kontrol Merkez binaları içeren yapılar, bilim adamları arasında tartışmalara yol açmıştır. Bu sistem deniz fenerlerinin yerlerini almayıp, sadece elektronik ortamda seyir yardımcısı görevi yapacaklardır.

İnsanlar deniz fenerlerinin sadece denizcileri ilgilendirdiği düşüncesi ile bu yapılara tamamen kayıtsız ve uzak kalmışlardır. Gece deniz yolculuğu yaparken bile gemi kaptanının yolunu aslında fenerlerden bulduğunun farkında bile değildir. Bu sebeple insanları bilinçlendirmek için fenerler yalnızlıktan kurtulup halka açılmalıdır. Fener arazileri üzerine kurulacak olan binalara kültürel fonksiyonlar verilerek sosyal hayata kazandırılabilir. Müze, sergi, gibi işlevler verilerek bu mekanlara kültür turları düzenlenebilir.

Tehlikeli görülen kıyılarda, sis ve fırtına sebebiyle, karaya oturup batma problemi ile karşılaşan gemilerdeki insanları kurtarmak amacıyla inşa edilmiş merkezler olan tahlisiye yapılarından hepsi günümüzde kullanılmamaktadır. Bu istasyonlar gelişen teknoloji doğrultusunda fonksiyonlarını yitirmeleri sonucu kendi haline bırakılmıştır. Tez kapsamına alınan Riva tahlisiye istasyonu da bu yapılardan biridir. Bu istasyon, denizcilik eğitimi veren kurumların uygulamalı eğitim verebilecekleri her türlü donanımı içermektedir. Dolayısıyla eğitim amaçlı fonksiyon, bu yapıları zorlamadan işlevine devam ettirecek ve bu yapıların korunmasına katkıda bulunacaktır.

KAYNAKLAR

Adalıer, H., (1983), Deniz Fenerleri ve Tarihçesi, Denizcilik Yüksek Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı Tezi, (yayımlanmamış).

Alper, M., (2000) " Kentin Yalnızlık ve Gizem Simgesi: Kızkulesi", İstanbul dergisi, İş Bankası Kültür Yayınları, 33: 23-31, 2000, İstanbul.

Akın, S., (2000) " Kızkulesi", İstanbul dergisi, İş Bankası Kültür Yayınları, 33: 37-42, 2000, İstanbul.

Blaise, P., (1988), "Augustin Fresnel", Aism Iala Bulletin, Paris.

Burk, S., (1938), "Deniz Fenerleri Neye Yarar? Nasıl Yapılır ve Bunlara Nasıl Bakılır?", Donanma Dergisi, İstanbul Deniz Matbaası ,347 (50) :36-51.

Camcı, B., Zafer, C. ve Yaman, Ş., (1994), Türk Deniz Ticaret ve Türkiye Denizcilik İşletmesi Tarihçesi I, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Kültür Dairesi Yayınları, (1).

Deniz Yolları Arşivi, "Fener İdaresi Maaş Defterleri", 1867-1887, 29-30-31 Sıra Nolu Kayıtlar.

Deniz Yolları Arşivi, "Muhasebe-i Ahkam Defteri", 1261(1841), 40.Sıra Nolu Kayıt.

Deniz Yolları Arşivi, "Bahriye Muhasebesindeki Kayıt", 19 Muharrem 1272 (1856).

Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, "Ahırkapı Feneri", (1): 104.

Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, "Fenerbahçe Feneri", (3): .285-286.

Fener Risaliyesi, Matbaa-i Bahriye, Mart 1327(1911).

Fener ve Sis İşaretleri, Deniz Kuvvetleri Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Yayınları, 1997, İstanbul.

Gürsu, S., (1959), "Deniz Fenerleri", Deniz, 49.

Hatipoğlu, A.,(1998), " İstanbul'un Deniz Fenerleri", Skylife, 12: 72-80.

Hiçyılmaz, E., (1997), "Kız Kulesi", Gezi Traveler, 3.

İzgi, A., (1987), "İçinde Yatır Olan Tek Fener: Rumeli Feneri", Denizin Sesi, 59: 14-15.

Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü Arşivi, "1924 yılına ait Fenerbahçe Feneri Rölövesi"

Karaman, M., (19999, "İskenderiye feneri", Denizatı, 13-1, 44.

Kayra, C.,(1990), "İstanbul Haritaları", TSKB Yayınları, İstanbul.

Kömürcüyan, Ç.E., (1988), "İstanbul Tarihi", Eren Yayın, İstanbul: 44.

Mecmua-i seneviyye-i Bahriye, İstanbul Bahriye Matbaası, 1333(1917): 262-274.
Putnam,R. G., Çev. M. Nail, (1937), "Sis ve Fırtınalı Havalarda Gemilerin Emniyet Bekçileri", Deniz, 27-28 : 5-12.

Refik, A., (1987), "Onuncu Asrı Hicride İstanbul Hayatı", Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara: 98.

Soysal, A., (1997), "Anadolu Feneri", Denizler Kitabevi, İstanbul: 54.

"Tahlisiye İdaresi Kuruluş Tarihçesi", İktisat Vakfi, 1933.

Thevenot, J., (1978), "1655-1656 da Türkiye", 1001 Temel Eser, Tercüman Yayınları, İstanbul: 78.

Tott, B., "18. Yüzyılda Türkler", Tercüman Yayınları, İstanbul: 28.

Türk Ansiklopedisi, "Deniz Fenerleri", Milli Eğitim Basımevi, (13):44-51, 1966, Ankara.

Türk Ansiklopedisi, "Tahlisiye", Milli Eğitim Basımevi, (30): 339-340, 1966, Ankara.

Yıldırım, Y., (1997), "Ahırkapı Feneri", Denizin Sesi, 61: 12-14.

Zamarovski, Les 7, Mervelles Du Monde.

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarki arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1092	1-Kefalo Feneri 2-Gökçeada Feneri	1890	Burnun Güneydoğu ucunda 40 9 26 0	Beyaz	2	Sabit	128	10	-	Kırmızı ,beyaz büyük fenerci kulübesinin üzerinde direk	Şakuli
1093	1-Ponente Feneri 2-Batı Burnu Feneri	1861 1907	Adanın batısında 39 50 25 58	Beyaz	1	Sabit	72	15	Gardiyanlı fener 3. Sınıf	Beyaz kağir kule	-
1094	1-Gadaro Adacığı F. 2-Bozcada Damlacık (Eşekadası) Feneri	1861	Adacık üzerinde 39 50 26 6	Kırmızı Şimşekli Beyaz	1	Sabit Şimşekli 2 dakika	59	13	4.Sınıf	Beyaz kule,Sakıflı kırmızı 29 Kadem	-
1095	Sivrice Burnu F. (Müslim geçidi)	1863	110 yarda mesafedeki zirvede 39 28 26 15	Beyaz	1	Sabit	66	10	-	Beyaz hane üzerinde-de direk	-
1100	1-Elyas Adası Feneri 2-Güneşadası Feneri (Ayvalık)	1867	Zirvede 39 19 26 33	Beyaz	1	Sabit	197	14	4.Sınıf	Beyaz taş kule	-
1101	1-Gımno (Gaymino) Feneri 2-Çıplakada Fenerburnu Feneri	1890	Alibumunda 39 17 26 37	Kırmızı	2	Sabit	65	6	-	-	Şakuli
1102	Ayvalık Koyu Feneri	1892	Mosku adasındaki güney burnu açığındaki sığılıkta	Beyaz	1	Sabit	-	-	-	-	Ayvalık koyundaki kanal kuzey tarafından üç kırmızı ve güneyde üç beyaz fener
1103	Dikili Feneri	1886	Kasabanın kuzey tarafında 39 4 26 54	Beyaz	2	Sabit	59	10	-	-	Şakuli
1104	Oğlak Adası Feneri (Foça limanı)	1887	Girişin kuzey tarafında 38 40 26 54	Beyaz	2	Sabit	105	12	-	-	Şakuli
1105	Değirmen Burnu F.	1887	Girişin güney tarafında 38 40 26 45	Kırmızı	1	Sabit	75	6	-	-	-
1107	Pelikan Sığılığı F.	1911	10 kulaç fener şamandırası 38 25 26 58	Beyaz	1	Şimşekli 5 sn.	21	10	-	Aynı kulenin tepesi.	-
1108	Sancak Kalesi F. (İzmir körfesi)	1863	Burnun nihayrtinden 24yarda 38 25 27 2	Kırmızı	2	Sabit	49	6	-	Fenerci kulesi üzerinde demir direk	Şakuli

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarki arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1109	Sancak Sığılığı Feneri	1911	6 kulaç suda fener şamandıras 38 25 27 2	Beyaz	1	Şimşekli	21	10	-	Üstüvani bir şamandıra olup, beyaz siyah boyanmış kafesli sütun	Her 5 saniyede bir ışık neşreder ışıklı şamandıra
1110	İzmir Feneri	1876	İç liman girişi dalga kıran bitimi 38 25 27 8	Kırmızı	1	Sabit	-	-	-	Ahşap direk	Postalara intizar edildiği zaman gösterilir mendirek doğu tarafındaki fener girişi açık olduğu zaman yeşil olur
1111	Urla Limanı Feneri (İzmir körfezi)	1900	Dalga kıranın güney nihayeti 38 22 26 47	Beyaz	1	Sabit	-	-	-	20	Zukurat nevisinde
1126	Hüseyin Burnu F.	1864	-	Beyaz	1	Sabit	82	10	-	Beyaz hane üzerinde direk	
1127	1-Kumburnu Feneri 2-Üçyanadası(Kargı Adası) Feneri	1864	- 36 55 27 18	Kırmızı	1	Sabit	59	6	-	Beyaz bina üzerinde direk	-
1128	Bodrum Feneri (Marina girişi)	1880	Girişin batısında adacıkta 37 2 27 27	Beyaz	2	Sabit	52	10	-	-	Şakuli

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarki arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri	Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1154	Kumkale	1856	Batı tarafı 40 0 36 13	Kırmızı 2	Sabit	50 35	4	-	Direk 29 Kadem	Şakuli 2 mil mesafesinin haricinde fenerler bir tane gibi görünür
"	"	1913	"	" 1	Şimşekli 3 Saniye	29	"	"	"	Şimşek 1\2 saniye
1155	1-Hellas Feneri 2-Mehmetçik Feneri	1856	Burunda 40 2 26 11	Beyaz 1	Şimşekli	98	16	Gardiyans. 2. Sınıf	Beyaz taş kule yüksekliği 23 ayak	-
1156	Seddülbahir	1861	Seddülhahir istihkamının güney 40 2 26 12	Yeşil 2	Sabit	52	5	-	Beyaz hane üzerindin-direk 36 ayak	Şakuli
"	"	1913		" 1	Şimşekli 3 Saniye	36	"	"	Beyaz demir çerçeve 24 Kadem	Şimşek 1\2 Kadem
1157	2-4-Kepez Burnu F. 1-Barbaros Feneri 3-Kanlıdere Feneri	1857	Harabedeki istihkamın yanında 40 5 26 22	Kırmızı 1	Şimşekli	55	12	Gadiyansız 4.sınıf	Beyaz demir kule 39 ayak	-
1158	Kilitbahir Feneri	1857	Namazgah kalesinin dogu köşe 40 9 26 23	Yeşil 2	Sabit	39 20	6	-	Beyaz bina üzerinde direk 36 kadem	Şakuli
"	"	1913	"	" 1	Şimşekli 2 Saniye	52	5	"	Beyaz demir çerçeve	Şimşek 1\2 saniye
1159	Çanakkale Feneri	1856	İstihkamın karayel köşesinde 40 8 26 24	Kırmızı 2	Sabit	59 46	6	-	Alçak duvar üzerinde gönder 36 kadem	-
"	"	1913	"	" 1	Şimşekli 3 Saniye	47	"	"	Beyaz demir çerçeve 45 Kadem	Şimşek 1\2 saniye
1160	Nara Burnu Feneri	1857	Mühimmat ambarının batı köşesi 40 11 26 24	Kırmızı 1	15 sn. devir	49	12	Gardiyansı.	Beyaz kule 20 kadem	Nara limanında, demirli bulunan ferman sefinesinden 2 beyaz fener üzerinde müselles bir kırmızı fener gösterir
1161	1-Boğalı Kalesi F. 2-Kilya feneri (Çanakkale Boğazı)	1857	İstihkamda 40 13 26 23	Yeşil 2	Sabit	46 26	6	-	4. Sınıf	Şakuli 2 mil mesafesinin haricinde fenerler bir tane gibi görünür
"	"	1913	"	" 1	Şimşekli 3 Saniye	35	"	"	Beyaz demir çerçeve	Şimşek 1\2 saniye

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarki arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1162	1-Gocuk Burnu F. 2-Bergas Feneri	1861	- 40 16 26 35	Kırmızı	2	Sabit	56	6	-	Beyaz bina üzerin de direk 59 kadem	Şakuli
"	"	1913	"	"	1	Şimşekli 3 Saniye	38	"	"	Beyaz bina üzerin de direk 36 kadem	Şimşek 1\2 saniye
1163	1-Karakova Burnu F. 2.Galata Burnu F.	1858	Bayır köyünün 1,5 mil güneyi 40 19 26 12	Yeşil	2	Sabit	49 22	6	-	Beyaz hane üzerindin- direk 59 ayak	Şakuli
"	"	1913	Bayır köyünün 1,5 mil güneyi 40 19 26 36	"	1	Şimşekli 3 Saniye	33	5	"	Beyaz demir çerçeve 33 Kadem	Şimşek 1\2 saniye
1164	Çardak Feneri	1858	Alçak kumburnunda 40 23 26 41	Kırmızı	2	Sabit	49 39	6		Beyaz bina üzerinde direk	Şakuli
"	"	1913	"	"	1	Şimşekli 3 Saniye	38	"	"	"	Şimşek 1\2 saniye
1165	Gelibolu Feneri	1856	Şehrin poyraz nihayetindeki ye 40 24 26 41	Beyaz	1	Hareketli 1 dk	115	18	3. Sınıf	Beyaz taş kule	-
"	"	1913	"	"	"	Şimşekli 5 Saniye	111	15	"	Beyaz taş kule 36 Kadem	"
1166	Doğanarslan Bankı Fener Dubası	1891	5 1/2 kulaç suda demirli f. dub. 40 30 26 52	Beyaz	2	Sabit	49	10	-	Kırmızı tekne	Şakuli
"	"	1913	"	"	1	Şimşekli 3 Saniye	15	5	"	Beyaz boyalı sütun	Işık 3\10 saniye husuf 2 7\10 saniye
1167	Mudanya Feneri (Arnavutköy Burnu)	-	Doğu iskelesinde	Kırmızı	1	Sabit	20	2	-	Demir metafora	-
1168	Kanalı Demir Mevkii	1861	Araplar adasının batı kayalığı 40 31 27 29	Beyaz	1	Sabit	49	12	Gardiyansı. 4. Sınıf	Bina üzerinde beyaz demir kule 17 kadem	-
1169	1-Palyos Burnu F. (Palayiv) 2- Balyos Feneri (Erdek)	1861	Kapıdağı yarımadasının batısı 40 29 27 41	Kırmızı	2	Sabit	131	6	-	Beyaz bina üzerinde direk 36 kadem	Şakuli

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarki / arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1169	1-Aya Anderya F. 2. Fener Adası F. (Bandırma)	1910	Adanın güney tarafında 40 28 28 4	Beyaz	1	Husuflu 5 saniye	131	10	-	Kırmızı,beyaz bina üzerinde demir sütun	Husuf 1 saniye
1170	Bandırma Körfezi Feneri	1910	Mendirek duvarının dış nihayeti 40 22 27 59	Yeşil	1	Sabit	20	-	-	Kırmızı boyalı demir bina	-
1170	Hayırsızada Feneri	1913	Adanın kuzey zirvesinde 40 39 27 29	Beyaz	1	Şimşekli 3 Saniye	361	5	-	Beyaz sütun	Şiddet müddeti 3\10 saniye
1171	1-Fener Adası Feneri 2-Asmalı Feneri	1857	Marmara adasının doğusunda 40 38 27 45	Kırmızı Şimşekli Beyaz	2	Sabit Şimşekli 2 dakika	134	15	4. sınıf	Beyaz taş kule	-
1172	1- Hora Feneri 2- Hoşköy Feneri	1861	Güney burnunun zirvesinde 40 41 27 17	Beyaz	1	Grup Husuflu	170	20	Gardiyansı. 2. Sınıf	Beyaz demir kule	2 Husuflu gösterir. Işık 15 sn husuf 5 sn. Işık husuf 5 sn. gayri muntazam olduğu haber verilmiştir.(1910)
"	"	1913	"	"	"	Grup Husuflu 5 Saniye	164	19	"	Beyaz demir kule 67 Kadem	2 Şimşek
1173	Ereğli Feneri (Marmara Ereğlisi)	1861	Şehrin doğusunda 40 58 27 58	Beyaz	1	Sabit	164	15	Gardiyansı. 4. Sınıf	Beyaz demir kule 34 Kadem	-
1174	1-Ayastefanos Burn. Feneri 2-Yeşilköy Feneri	1856	Şehrin doğusunda 40 57 28 50	Beyaz	1	Sabit,Şimşekli 2 dakika	75	15	Gardiyansı. 3.sınıf	Beyaz taş kule 63 Kadem	Muntazam olmadığı haber verilmiştir.(1910)
1175	Haydarpaşa Feneri	1902	Dalgakıranın güney nihayetinde 40 59 29 1	Kırmızı	1	Sabit	46	12	Elektrikli	Beyaz kule 47 Kadem	Rıhtımın güney köşesinde bir yeşil sabit elektirik feneri ve mendirek güney duvarı üzerinde bir kırmızı sabit fener
1176	Haydarpaşa Feneri	1902	Dagakıranın keşişleme bitimi - -	Yeşil Sis çanı var.	1	-	-	-	-	-	Kısa aralıkla 2 defa çalar
1177	1-Vortonas Sığılığı F. 2-Bostancı Mend Feneri	1913	- 40 56 29 05	Beyaz	1	Grup Husuflu 10 Saniye	15	5	-	Beyaz demir sütun	Beheri 1 sn. süren 2 şimşek gösterir.Şimşek arası 2sn grp arasındaki müddet ise 6 sn.
1177	1-Vortonas Feneri 2-Dilekkayalığı F.	1913	- 40 55 29 05	Beyaz	1	Şimşekli 5 Saniye	20	5	-	Beyaz demir sütun	Şimşek müddeti 2 saniye

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarki arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1777	1-Fener Burnu F. 2-Fenerbahçe Feneri	1856	Batı burnunda 40 58 29 2	Beyaz	1	Sabit	83	12	4. Sınıf	Beyaz taş kule	-
1178	Yelkenkaya Feneri	1896	Burunda 40 45 29 21	Beyaz	1	Şimşekli 30 saniye	Tahminen 120	14	-	Beyaz taş kule 65 Kadem	-
1183	Sarayburnu Feneri	1857	Burnun 1\2 mil poyraz tarafin. 41 0 29 1	Beyaz	1	Sabit,Şimşekli 1 dakika	117	16	3. Sınıf	Beyaz kule 127 Kadem	Mutazam olmadığı haber verilmiştir.(1910)
1184	Üsküdar Feneri Kız kulesi Feneri	1857	Kızkulesinde 40 1 29 1	Kırmızı	2	Sabit	66 58	6	-	Beyaz kule	Şakuli
1185	Kuruçeşme Feneri	1861	Rıhtımdan 67 yarda mesafede 41 3 29 2	Yeşil	2	Sabit	39	5	-	Beyaz bina üzerinde demir direk	Şakuli
1186	Bebek Feneri	1856	Rıhtımdan 197 yarda bank sonu 40 4 29 3	Beyaz	1	Sabit	16	2	-	Beyaz taş ehram	-
1187	Kandilli Burnu Feneri	1861	Nihayete yakın 41 4 29 3	Kırmızı	2	Sabit	112	4	-	Beyaz fener kulübesinin üzerinde direk	Şakuli , Ağaçların kapatması sebebiyle kıbleden görünmez.
1188	Rumelihisarı Feneri	1861	Karakoldan 110 yarda His. Dv. 41 5 29 2	Yeşil	2	Sabit	46	5	-	Beyaz fenerci kulübesi üzerinde direk	Şakuli
1189	Kanlıca Burnu Feneri	1861	Sahilde 110 yarda mesafede 41 6 29 4	Kırmızı	2	Sabit	82	4	-	Fenerci kulübesi üzerinde direk	Şakuli,Kıble tarafından ağaç-ların kapatması ile karanlık görünür.
1190	Yeniköy Feneri	1861	Bankın kenarında fener dubası 40 7 29 4	Yeşil	3	Sabit	46	4	-	Kırmızı tekne	-
1191	Umuryeri Bankları F.	1907	Kuzey bankın lodos kısmı 40 9 29 4	Kırmızı	3	Sabit	46	4	-	Kazıklar üzeri kulübe	-
1192	Kireç Burnu Feneri	1861	Tarabyadan 1\2 mil istihkamda 41 9 29 3	Kırmızı	2	Sabit	46	4	-	Beyaz fener kulubesi üzerinde direk	Şakuli

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevkii Şimali Şarki arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1193	Kavak Burnu Feneri (Anadolukavağı)	1861	İstikam içinde 41 10 29 5	Kırmızı	2	Sabit	60	6	-	Beyaz bina üzerinde direk	Şakuli
1194	Rumeli Feneri	1856	İstihkam 1\2 mil güney tarafind. 41 14 29 7	Beyaz	1	Sabit	190	18	3.sınıf	Beyaz taş kule 99 Kadem	
-	-	-	-	Sis topu		-	-	-	-	-	-
1195	Anadolu Feneri	1856	Rumeli fenerinden 2 mil mesaf.	Beyaz , Kırmızı	1	Sabit Şimşekli 2 dakika	249	-	3. Sınıf	Beyaz taş kule 65 Kadem	Sabit ışık,1 kırm. ve 2 beyaz şimşek . Şimşekler arasında 2 dk. Fasıla vardır.
-	-	-	-	Sis topu		-	-	-	-	-	(1194 no'a bak)
-	-	1913	-	Sis Borusu	-	-	-	-	-	-	Her dakikada 6 saniye öter
1195	Yon Burnu	1912 1913	Anadolu fenerinden 59 1\2 doğ 41 13 1\4 29 9 3\4	Sis topu	-	-	-	-	-	-	5 dakiada bir top atar
1196	Fener Dubası Feneri	1869 1911	Rumeli fener kulübesinden 14,75 mil mesafede 55 kulaç 41 25 29 19	Beyaz	2	Sabit	28	-	-	-	Fener müteferik direkler üzerinde (Sis düdüğü her 5 dakikada 30 saniye çalar .)

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarki / arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1199	Karaburun Feneri (Rumeli)	1856	Yarın kenarında 41 21 28 42	Beyaz	1	Şimşekli 1 saniye	302	27	1.sınıf	Kabası yeşil bina üzerinde beyaz kule 27 Kadem	-
1200	Kuru Bubnu Feneri	1904	- 41 52 28 4	Beyaz	1	Husuflu Şimşekli 15 saniye	174	17	-	Beyaz kağir kule	Seri fasılalarla 2 şimşek gösterir.
1336	Trabzon	1863	Kalem burnunun 2 mazgal aras 41 1 39 46	Beyaz	1	Şimşekli 1 Dakika	105	16	-	-	-
1337	1-Yeros Feneri 2-Işıklı Feneri (Trabzon)	1886	Sahilden 120 yarda içerde 41 7 39 26	Beyaz	1	Şimşekli 18 saniye	98	16	4. Sınıf	Beyaz kule 20 Kadem	-
1338	Giresun Feneri	1863	Burnun kuzeybatı tarafında 40 56 38 29	Beyaz	2	Sabit	194	12	4.sınıf	Beyaz bina üzerinde direk	Şakuli
1339	1-Vona Burnu Feneri 2-Çamburnu Feneri	1880	54 yarda mesafede 41 8 37 48	Beyaz	1	Sabit	131	12	-	-	-
1339	Ünye Feneri	1911	Şehrin doğusundan 300 yar iç. 41 8 37 18	Beyaz	1	Husuflu Şimşekli 6 saniye	62	10	-	Burnun üzerine taş bir kule yerleştirilmiş,beyaz boyalı madeni sütun.	Işık 3\10 saniye, husuf 9\10 saniye, ışık 3\10 saniye, husuf 4 1\2 saniye.
1340	1-İris Burnu Feneri 2- Civa Burnu Feneri	1880 1911	- 41 21 36 39	Beyaz	1	Husuflu Şimşekli 10 saniye	75	14	-	Beyaz boyalı kafesli madeni kule 82 Kadem	Her 10 saniyede 2 şimşekli 1 grup gösterir.
1341	Samsun Koyu Feneri	1863	Kalyon Burnunda 41 19 36 21	Beyaz	1	Sabit	56	12	4.sınıf	Beyaz taş kule	-
1342	1-Halis Burnu Feneri 2-Bafra Burnu Feneri	1880 1911	Adacığın kuzey tarafında 41 43 1\2 35 59	Beyaz	1	Şimşekli 5 saniye	82	14	-	Beyaz boyalı kafesli madeni kule 82 Kadem	Şimşek her 5 saniyede bir
1343	1-Sinop Feneri 2- Boztepe Feneri	1863	Boztepe burnu 42 1 35 13	Beyaz	1	Sabit	344	12	Gardiyansı. 4. Sınıf	Beyaz taş kule	-
1344	İnceburun Feneri	1863	- 42 6 34 58	Beyaz	1	Sabit Şimşekli 1 dakika	92	14	Gardiyansı. 4.sınıf	Beyaz taş kule	-

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarki arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1345	İnebolu Feneri	1863	Mıntıkadan 55 yardaki tepede 41 58 33 45	Beyaz	2	Sabit	85	10	4.sınıf	Direk	Şakuli
1346	Kerempe Burnu F.	1885	Mıntıkadan 100 yarda içerde 42 1 33 17	Beyaz Kırmızı	1	Şimşekli 30 saniye	262	20	-	-	-
1347	Amasra Feneri	1863	Zirvede 41 45 32 25	Beyaz	1	Şimşekli 1 saniye	312	16	4. Sınıf	Taş kule	-
1348	Zonguldak Limanı F.	1908	Zonguldak burnunda 41 28 31 49	Beyaz	1	Şimşekli 5 saniye	147	20	-	Betaz kule	-
1349	Zonguldak Feneri	1905	Dalgakıran üzerinde - -	Beyaz Kırmızı	1	Sabit	30	8	-	Demir çerçeve 20 Kadem	Deniz cihetinden kırm. liman üzerinden beyaz görünür.
1350	Ölüce Burnu Feneri	1910	- 41 19 31 26	Beyaz	1	Husuflu Şimşekli 10 saniye	252	15	-	Beyaz kule 29 Kadem	2 şimşek gösterir
1351	Baba Burnu Feneri (Zonguldak)	1910	- 41 18 31 26	Kırmızı	1	Sabit	78	5	-	Kırmızı beyaz binanın üzerinde beyaz direk	Ereğli liman mendirek duvarı üzerinde iki beyaz fener gösterir.
1352	1-Kirpen Feneri 2-Kefken Burnu F.	1879	Kefken adacığının batı 66 yar 41 14 30 18	Beyaz	2	Sabit	98	10	-	-	Şakuli
1353	1-Kilya Feneri 2-Şile Feneri	1859	Denizden 109 yarda mesafede 41 10 29 37	Beyaz	1	Haraketli 1 dakika	220	20	1.sınıf	Pembe taş kule 19 Kadem	-

No	Fenerin Adı	Tesis tarihi, son onarım tarihi	Mevki Şimali Şarkî arzı tulü	Fenerin renk, adedi ile sis işaretleri		Fenerin cinsi ve devir süresi	Yüksek (Kadem)	Açık havada mil görünüş	Fenerin Sınıfı	Fener binası veya dubasının durumu ve yüksekliği (kadem)	Açıklama
1387	Marmaris Burnu F.	1886	Burundan 54 yarda mesafede	Beyaz	2	Sabit	131	12	-	Damı kırmızı olmak üzere beyaz binanın üzerinde bir direk	Amudi
1388	1-Kayil Adası Feneri 2-Fethiye Eskimeğri Feneri	1910	Güney burnunda 36 39 29 6	Beyaz	1	Şimşekli 5 Saniye	105	10	-	Betaz taş kule 41 Kadem	-
1388	Kavaliradası Feneri	1910	Güney burnunda 36 39 29 9	Kırmızı	1	Sabit	56	3	-	Beyaz demir kule	-
1390	1-Alaiye Feneri 2-Kilvarda Feneri (Alanya)	1880	Eski istihkamda kule 36 31 32 2	Beyaz	1	Şimşekli 1 dakika	393	-	-	-	-

EK 2. TÜRKİYE'DEKİ ÖNEMLİ DENİZ FENERLERİNİN KATALOG ÇALIŞMASI

MARMARA BÖLGESİNDEKİ ÖNEMLİ FENERLERİ

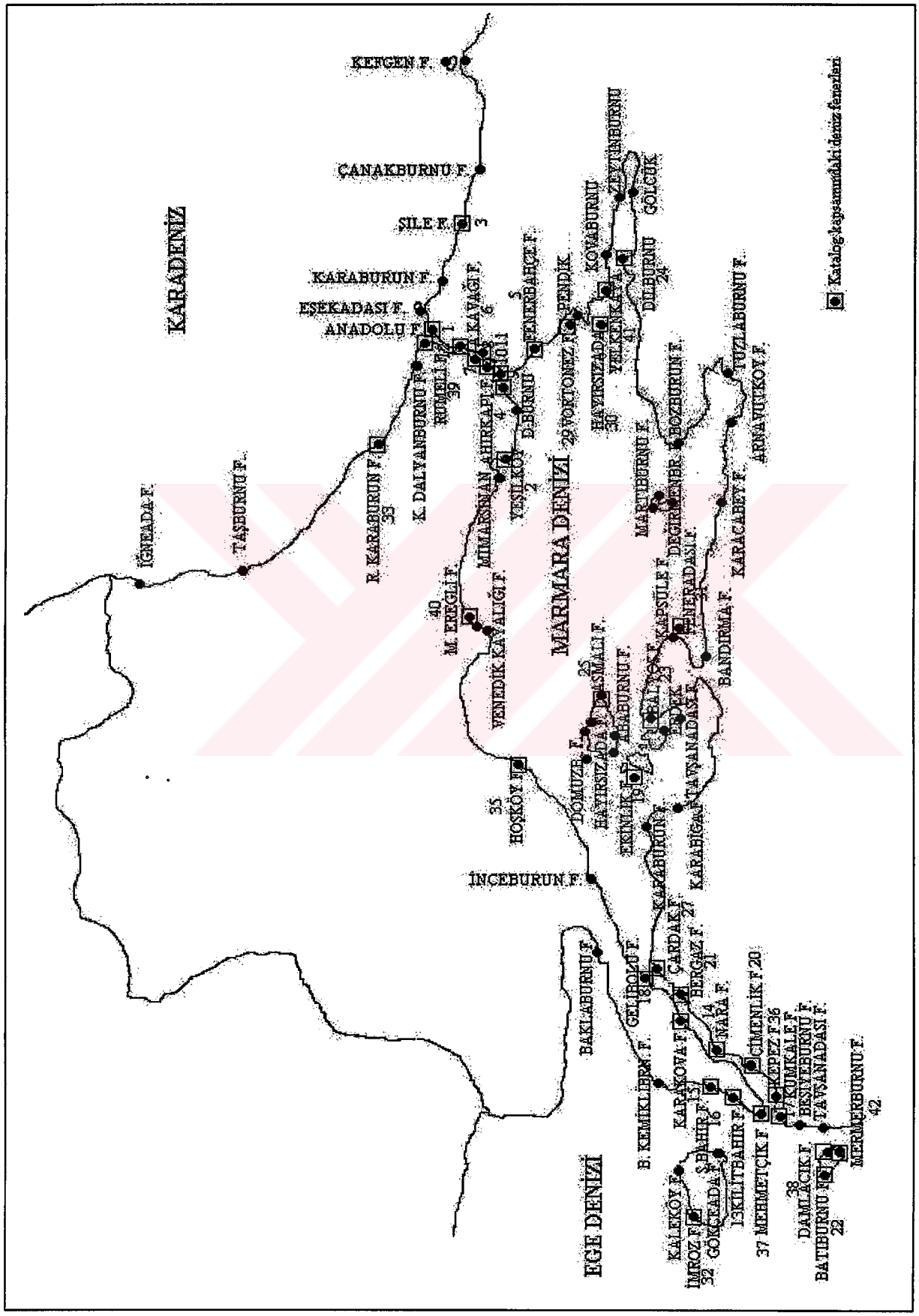

Harita Ek 2.1. Marmara bölgesindeki deniz fenerlerini gösteren harita

MARMARA BÖLGESİ KATALOG KAPSAMINDAKİ DENİZ FENERİ LİSTESİ

No	Fener Adı
1.	Anadolu Feneri
2.	Yeşilköy Feneri
3.	Şile Feneri
4.	Ahırkapı Feneri
5.	Fenerbahçe Feneri
6.	Anadolukavağı Feneri
7.	Rumelihisarı Feneri
8.	Bebek Feneri
9.	Kızkulesi Feneri
10.	Kuruçeşme Feneri
11.	Kandilli Feneri
12.	Kireçburnu Feneri
13.	Kilitbahir Feneri
14.	Nara Feneri
15.	Karakova Feneri
16.	Seddülbahir Feneri
17.	Kumkale Feneri
18.	Gelibolu Feneri
19.	Ekinlik Feneri
20.	Çimenlik Feneri
21.	Gocuk Feneri
22.	Batıburnu Feneri
23.	Balyos Feneri
24.	Dilburnu Feneri
25.	Asmalı Feneri
26.	Güneş Adası Feneri
27.	Çardak Feneri
28.	Kanlıca Feneri
29.	Vortones Feneri
30.	Hayırsızada Feneri
31.	Fener Adası Feneri
32.	İmroz Feneri
33.	Rumeli Karaburun Feneri
34.	Haydarpaşa Feneri
35.	Hoşköy Feneri
36.	Kepez Feneri
37.	Mehmetçik Feneri
38.	Damlacık Feneri
39.	Rumeli Feneri
40.	Marmara Ereğlisi Feneri
41.	Yelkenkaya Feneri
42.	Mermerburnu Feneri

1. ANADOLU FENERİ

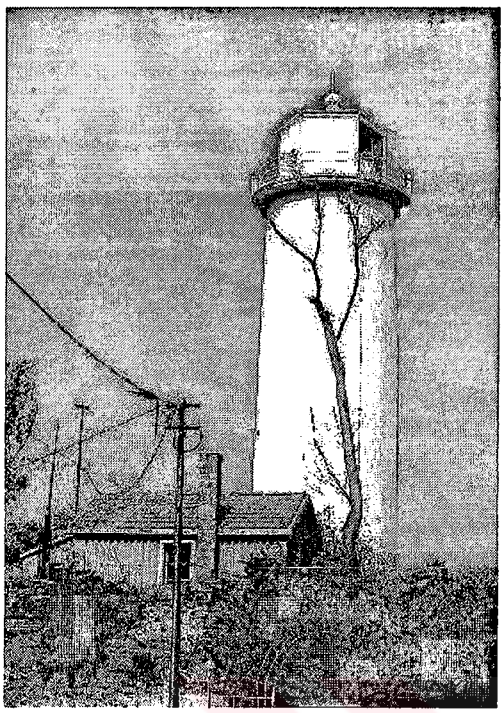

İli : İstanbul
İlçesi : Beykoz
Mahalle veya Köyü : Anadolu Feneri
Sokak veya Mevki : Köyiçi
Pafta : 6
Ada : -
Parsel : 256
Yüzölçümü (m^2) : 660
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 15 Mayıs 1856
Son Onarım Tarihi : 1937
Uluslararası Fener No : 20580
Fener Mevki : 41 13 1 / 29 06 1
Fener Karakteri : Fl W 20s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 75
Fenerin Görünüşü (mil) : 20
Çalışma Sistemi : Devvar Elektrikli
Açıklama : Kagir Kule ve Konut
Tarihçe : İstanbul Boğazının Anadolu yakasında, Yön Burnu (horn) üzerinde bulunan deniz feneridir. 1855 Kırım Savaşı sırasında İngiliz ve Fransız gemilerinin İstanbul Boğazına rahat girebilmeleri için yapılmasına karar verilen fener 15 Mayıs 1856 da hizmete girmiştir. Fransız yapımı olan kule beyaz taştan yapılmıştır. Döner sistemli, sabit ve çakar bir fener olup, iki saniye ara ile ışık yakar ve on sekiz saniye karanlık kalır.

2. YEŞİLKÖY FENERİ (AYASTEFANOS FENERİ)

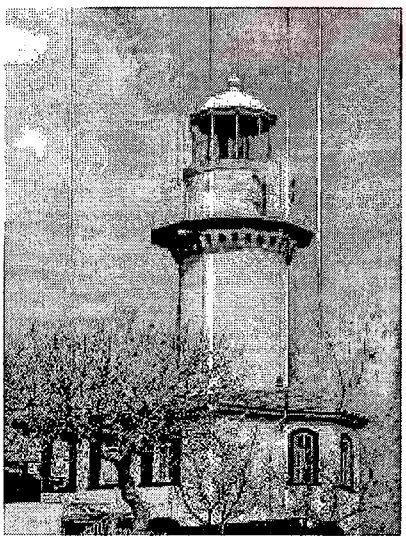

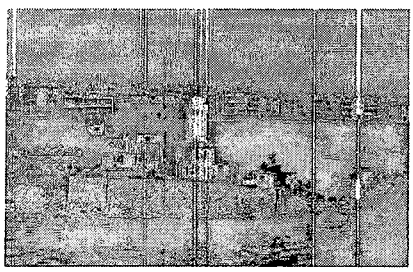

İli : İstanbul
İlçesi : Bakırköy
Mahalle veya Köyü : Şevketiye
Sokak veya Mevki : Fener Cad.
Pafta : 47
Ada : 1080
Parsel : 33
Yüzölçümü (m^2) : 1106
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 5 Ocak 1857
Son Onarım Tarihi : 1945, 1971, 1988
Uluslararası Fener No : 21250
Fener Mevki : 49 57 6 / 28 50 3
Fener Karakteri : Fl W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 23
Fenerin Görünüşü (mil) : 15
Çalışma Sistemi : Elektrik Asetilen
Açıklama : Beton Kule ve Konut
Tarihçe : Yeşilköy burnunda yer alan fener Abdülmecid döneminde (1839-1861) taştan inşa edilen ilk fenerlerdendir. Abdülmecid'in isteği üzerine 1857 de Fransız Mühendislere yaptırılmıştır. Işık kaynağı elektrik-Asetilenli çakar fenerdir.

3. ŞİLE FENERİ (KİLYA FENERİ)

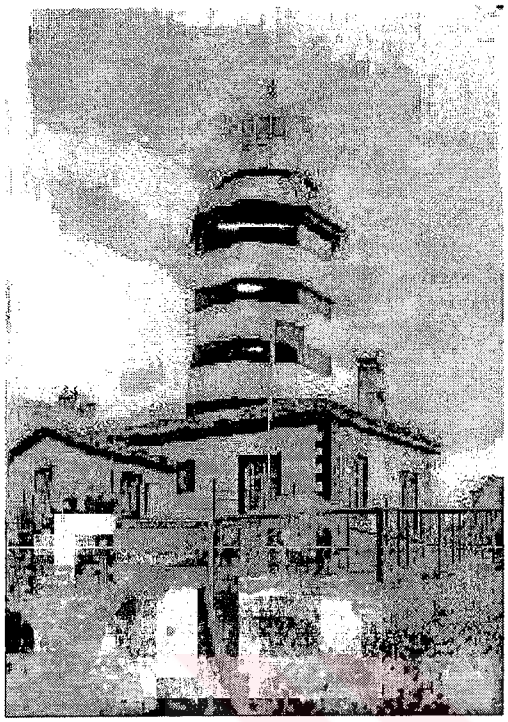

İli : İstanbul
İlçesi : Şile
Mahalle veya Köyü : Balibey
Sokak veya Mevki : Fener Çıkmazı
Pafta : 7
Ada : 26
Parsel : 23
Yüzölçümü (m^2) : 524,25
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 8 Ağustos 1859
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No : 10530
Fener Mevki :41 10 8 / 29 37 0
Fener Karakteri :Fl WE 15s
Fenerin denizden Yüks. (m) :60
Fenerin Görünüşü (mil) :21
Çalışma Sistemi :Devvar Elektrik
Açıklama : Taş Kule ve Konut
Tarihçe :İstanbul Boğazından Karadeniz'e çıkıp Anadolu yakasına veya tam ters istikamette seyir eden gemiler için rota feneri olarak çok kritik bir noktada inşa edilmiştir. Osmanlılar zamanında verilen imtiyaz neticesinde Fransız Fener İdaresi tarafından 1859 da inşa edilmiştir. Fener kulesi ve cihazı yapıldığı tarihteki orijinalliğini korumaktadır. Işık kaynağı gaz lambası iken bugün elektrik ile çalışmaktadır.

4. AHIRKAPI FENERİ

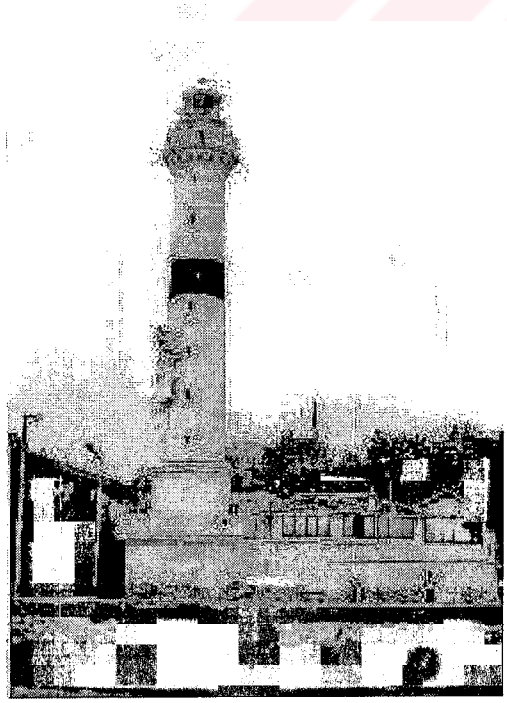

İli : İstanbul
İlçesi : Eminönü
Mahalle veya Köyü : Cankurtaran
Sokak veya Mevki : -
Pafta : 4
Ada : 2
Parsel : 81
Yüzölçümü (m^2) : 2932
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 25 Aralık 1857
Son Onarım Tarihi : 1944
Uluslararası Fener No : 20900
Fener Mevki : 41 00 2 / 28 59 1
Fener Karakteri :
Fenerin denizden Yüks. (m) : 36
Fenerin Görünüşü (mil) : 16
Çalışma Sistemi : Devvar Elektrik
Açıklama : Kagir kule
Tarihçe : Ahırkapı fenerine önemli bir deniz kazasından sonra ihtiyaç duyulmuştur. 1755 yılında Hacı Kaptan idaresindeki Mısır ticaret gemisi Kumkapı da karaya oturunca, Kaptan-I Derya Süleyman Paşanın isteği üzerine 1857 de Fransız Fenerler İdaresine yaptırılmış olan fener, halen eski güzelliğini korumaktadır. Beyaz renkli ışık veren, rota feneridir.

5. FENERBAHÇE FENERİ

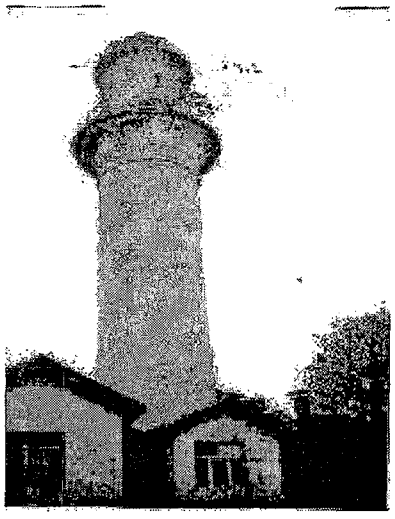

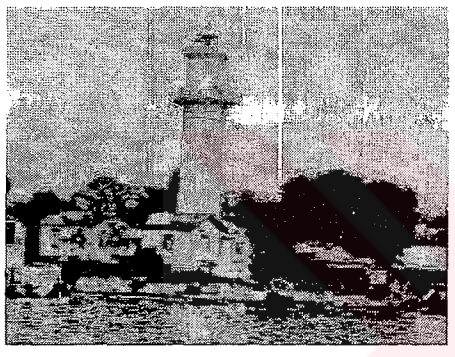

İli	: İstanbul
İlçesi	: Kadıköy
Mahalle veya Köyü	: Zühtüpaşa
Sokak veya Mevki	: Fenerbahçe içi
Pafta	: 89
Ada	: 427
Parsel	: 12
Yüzölçümü (m^2)	: 843
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve sis düdüğü
İnşaat Yapım Tarihi	: 1856
Son Onarım Tarihi	: 1945
Uluslararası Fener No	: 21010
Fener Mevki	: 40 58 0 / 29 01 5
Fener Karakteri	: Fl(2)W 12s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 25
Fenerin Görünüşü (mil)	: 15
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Yuvarlak kule ve konut
Tarihçe	: 21 Mart 1562 tarihli fermanla Kanuni Sultan Süleyman'ın isteği üzerine Kapı Ağası Yakup Ağaya fener kulesi olarak kullanmak amacıyla inşa ettirilmiştir.

6. ANADOLU KAVAĞI FENERİ

İli	: İstanbul
İlçesi	: Beykoz
Mahalle veya Köyü	: Anadolu Kavağı
Sokak veya Mevki	: Kavaklıyalı
Pafta	: Hazine arazisi/ 60
Ada	: Hazine arazisi/ 404
Parsel	: Hazine arazisi/ 1
Yüzölçümü (m^2)	: Fener : 4
İnşaat Türü	: Demir çatma pilon
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Ağustos 1861
Son Onarım Tarihi	: 1950
Uluslararası Fener No	: 20682
Fener Mevki	: 41 10 1 / 29 05 2
Fener Karakteri	: 2 Fl R 2s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 249
Fenerin Görünüşü (mil)	: 11
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Çatma demir pilon
Tarihçe	:

7. RUMELİHİSARI FENERİ (AŞİYAN BURNU)

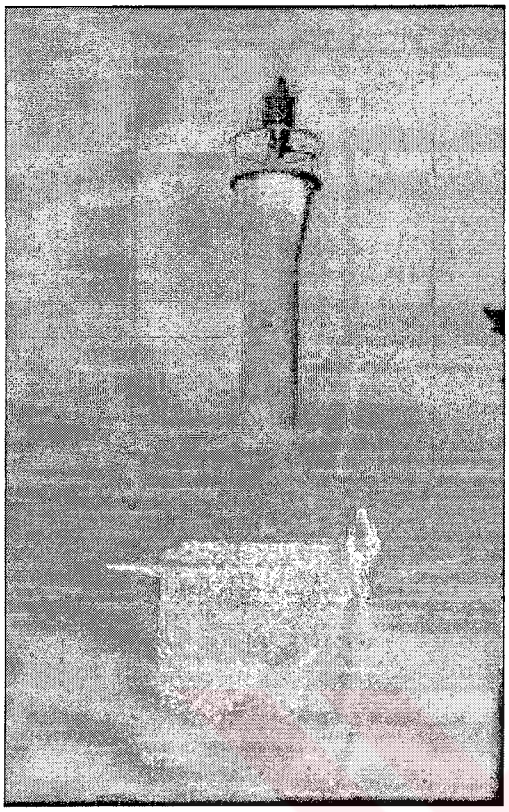

İli	: İstanbul
İlçesi	: Sarıyer
Mahalle veya Köyü	: Rumelihisarı
Sokak veya Mevki	: Bebek Rumelihisarı cad.
Pafta	: 1
Ada	: 16
Parsel	: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 6.87
İnşaat Türü	: Demir çatma pilon
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Ağustos 1861
Son Onarım Tarihi	: 1944
Uluslararası Fener No	: 20760
Fener Mevki	: 41 05.5\29 03.4
Fener Karakteri	: Fl(3)G 15s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 7
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Çatma demir pilon
Tarihçe	:

8. BEBEK FENERİ

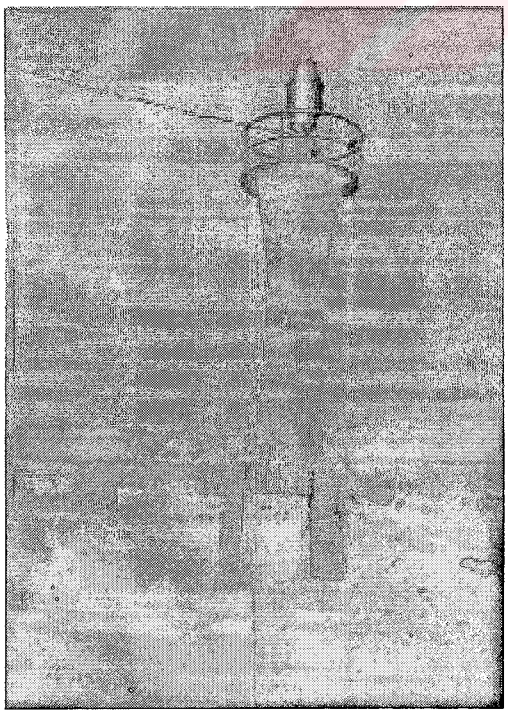

İli	: İstanbul
İlçesi	: Beşiktaş
Mahalle veya Köyü	: Bebek
Pafta	: 67
Ada	: 547
Parsel	: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 49,20
İnşaat Türü	: Çatma demir pilon
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Mayıs 1856
Son Onarım Tarihi	: -
Uluslararası Fener No	: 20811
Fener Mevki	: 41 04 7 / 29 02 7
Fener Karakteri	: Fl G 3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 2
Fenerin Görünüşü (mil)	: 3
Çalışma Sistemi	: Asetilen
Açıklama	: Çatma demir kürevi pilon
Tarihçe	:

9. KIZKULESİ FENERİ

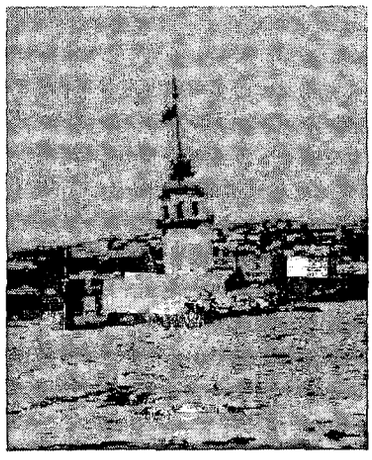

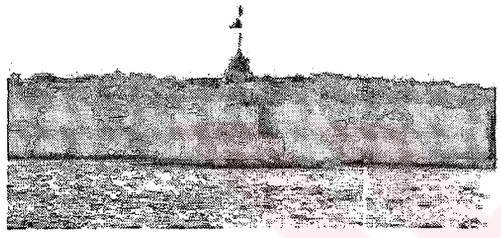

İli : İstanbul
İlçesi : Üsküdar
Mahalle veya Köyü : Salacak
Sokak veya Mevki : Kızkulesi
Pafta : Hazine arazisi :20
Ada : Hazine arazisi :369
Parsel : Hazine arazisi:1
Yüzölçümü (m^2) : 1255.82
İnşaat Türü : Demir çatma pilon
Kullanılış Şekli : Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 25 Aralık 1857
Son Onarım Tarihi : 1952
Uluslararası Fener No : 20878
Fener Mevki : 41 01 1/ 23 00 1
Fener Karakteri : Fl R 3s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 11
Fenerin Görünüşü (mil) : 14
Çalışma Sistemi : Elektrik Asetilen
Açıklama : Çatma demir pilon
Tarihçe : Marmara Denizinin İstanbul Boğazı ile buluştuğu yerde Üsküdar'a yakın bir kayalık üzerine oturtulmuş olan yapı. Bu kayalık üzerine demir çatma pilondan bir feneri yerleştirilerek deniz trafiğine yön veren bir nokta konumundadır.

10. KURUÇEŞME FENERİ

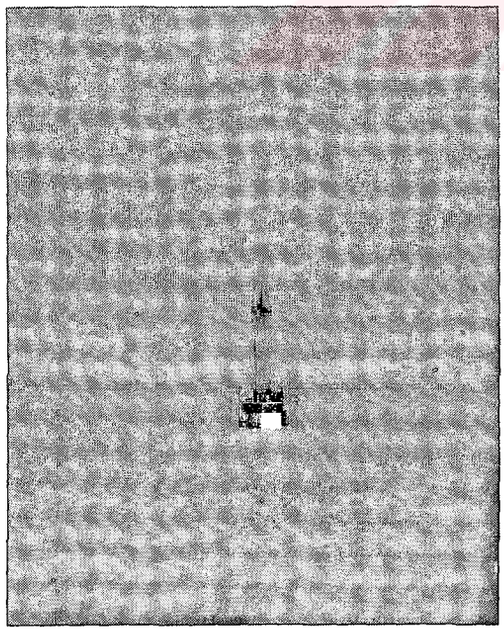

İli : İstanbul
İlçesi : Beşiktaş
Mahalle veya Köyü : Kuruçeşme
Sokak veya Mevki : Deniz içi
Pafta : 10
Ada : 37
Parsel : 1
Yüzölçümü (m^2) : 10.7
İnşaat Türü : Çatma demir pilon
Kullanılış Şekli : Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 15 Ağustos 1861
Son Onarım Tarihi : 1924
Uluslararası Fener No : 20840
Fener Mevki : 41 03 4/ 29 02 2
Fener Karakteri : Fl(3)G 15s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 7
Fenerin Görünüşü (mil) : 6
Çalışma Sistemi : Asetilen
Açıklama : Çatma demir sehpa
Tarihçe :

11. KANDİLLİ FENERİ

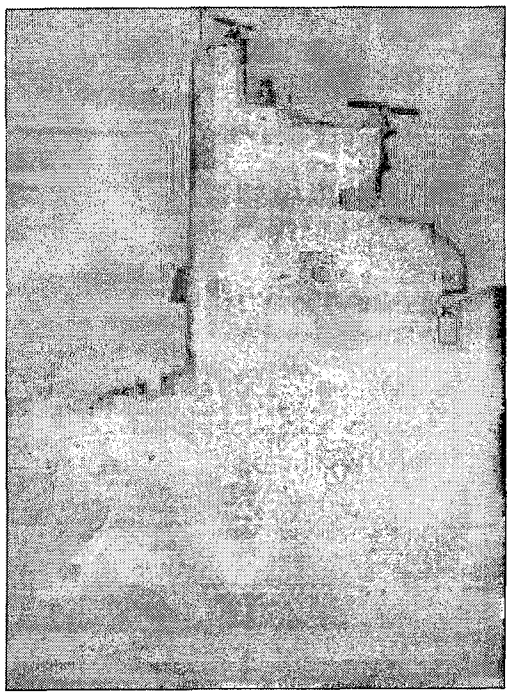

İli : İstanbul
İlçesi : Üsküdar
Mahalle veya Köyü : Kandilli
Sokak veya Mevki : Kandilli Cad.
Pafta : Şahıs arazisi :931
Ada : Şahıs arazisi :931
Parsel : Şahıs arazisi :1
Yüzölçümü (m^2) : 31
İnşaat Türü : Çelik çatma pilon /Betonarme
Kullanılış Şekli : Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 15 Ağustos 1861 / 1988
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No : 20780
Fener Mevki : 41 04 5 / 29 03 4
Fener Karakteri : Fl R
Fenerin denizden Yüks. (m) : 27
Fenerin Görünüşü (mil) : 6
Çalışma Sistemi : Elektrikli Asetilen
Açıklama : Beyaz madeni sütun /B.A Kule
Tarihçe : Kandilli fenerinin bulunduğu konumda, deniz trafiğini kontrol etmek amacıyla 24 Eylül 1988 yılında inşa edilmiştir. Binanın üst noktasına yerleştirilen kırmızı renkli ışık, fener vazifesi görmektedir. Boğazı her iki yönde rahatlıkla gören bir noktada konumlanmıştır.

12. KİREÇBURNU FENERİ

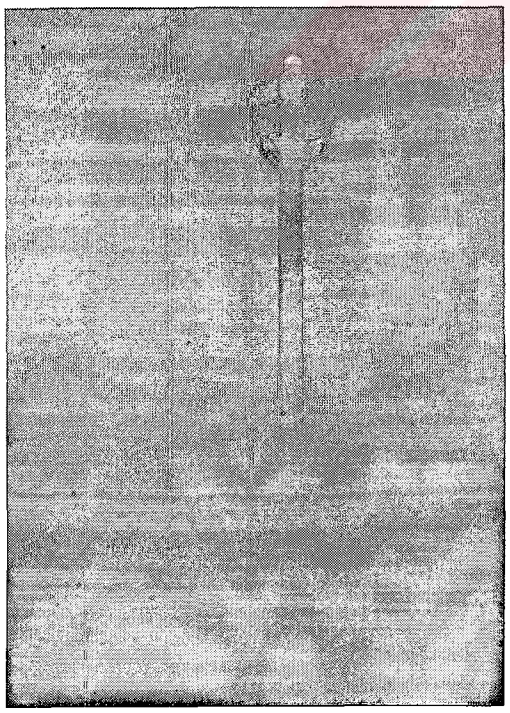

İli : İstanbul
Mahalle veya Köyü : Tarabya
Sokak veya Mevki : Kireçburnu cad.
Pafta : 77
Ada : 1030
Parsel : 42
Yüzölçümü (m^2) : 300
İnşaat Türü : Kagir, demir pilon
Kullanılış Şekli : Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 15 Ağustos 1861
Son Onarım Tarihi : 1919
Uluslararası Fener No : 20710
Fener Mevki : 41 09 0 / 29 02 8
Fener Karakteri : Fl(3) G 15s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 10
Fenerin Görünüşü (mil) : 5
Çalışma Sistemi : Asetilen
Açıklama : Beyaz madeni direk
Tarihçe :

13. KİLİTBAHİR FENERİ

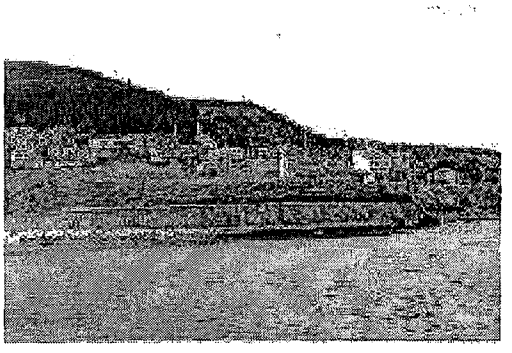

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Eceabat
Mahalle veya Köyü	: Kilitbahir
Sokak veya Mevki	: Köyiçi
Pafta	: 8
Ada	: -
Parsel	: 722
Yüzölçümü (m^2)	: 3
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Mart 1857
Son Onarım Tarihi	: 1954
Uluslararası Fener No	: 21900
Fener Mevki	: 40 08 8/ 26 22 9
Fener Karakteri	: FlR 3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 16
Fenerin Görünüşü (mil)	: 7
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Beyaz demir çatkı sehpa
Tarihçe	:

14. NARA FENERİ

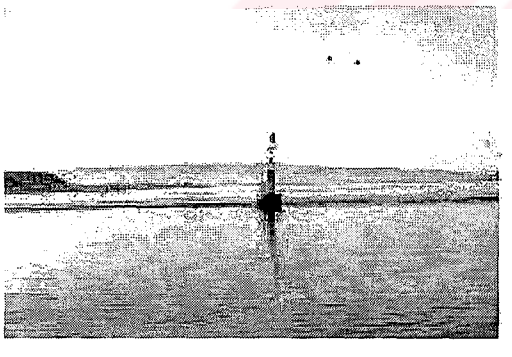

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Merkez
Mahalle veya Köyü	: Karacaviran
Sokak veya Mevki	: Nara
Pafta	: 3
Ada	: -
Parsel	: 2111
Yüzölçümü (m^2)	: 4
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Mart 1857
Son Onarım Tarihi	: 1945
Uluslararası Fener No	: 21840
Fener Mevki	: 40 11 5/ 26 23 4
Fener Karakteri	: Fl(2)G 10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 10
Fenerin Görünüşü (mil)	: 6
Çalışma Sistemi	: Bütan gaz Çakar
Açıklama	: Beyaz beton kule
Tarihçe	:

15. KARAKOVA FENERİ (GALATA BURNU FENERİ)

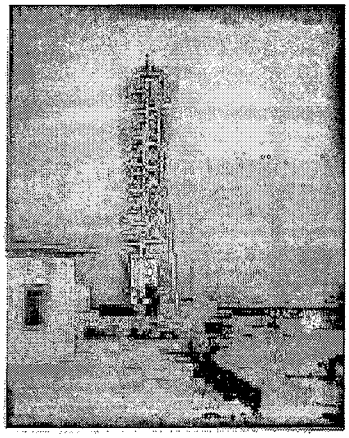

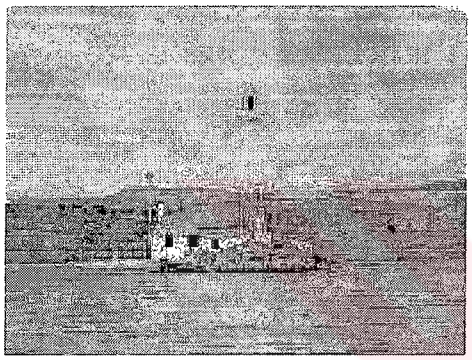

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Gelibolu
Mahalle veya Köyü	: Sütlüce
Sokak veya Mevki	: Fener ovası
Pafta	: -
Ada	: -
Parsel	: 727
Yüzölçümü (m^2)	: 1200
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Mart 1857
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21720
Fener Mevki	: 40 19 3 / 26 35 3
Fener Karakteri	: Fl R 3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 10
Fenerin Görünüşü (mil)	: 6
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Beyaz demir sehpa
Tarihçe	:

16. SEDDÜLBAHİR FENERİ

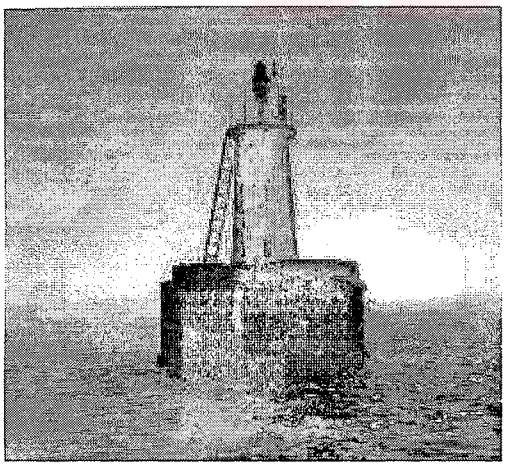

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Eceabat
Mahalle veya Köyü	: Seddülbahir
Sokak veya Mevki	: Rıhtım
Pafta	: Hazine arazisi
Ada	: Hazine arazisi
Parsel	: Hazine arazisi
Yüzölçümü (m^2)	: 12
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Ağustos 1861
Son Onarım Tarihi	: 1965
Uluslararası Fener No	: 21953
Fener Mevki	: 40 02 5 / 26 11 5
Fener Karakteri	: FlW 3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 6
Fenerin Görünüşü (mil)	: 5
Çalışma Sistemi	: Asetilen
Açıklama	: Betonarme kule
Tarihçe	:

17. KUMKALE FENERİ

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Merkez
Mahalle veya Köyü	: Kumkale
Sokak veya Mevki	: Eski kumkale civarı
Pafta	: 13
Ada	: -
Parsel	: 650
Yüzölçümü (m^2)	: 100
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Eylül 1856
Son Onarım Tarihi	: 1945
Uluslararası Fener No	: 21990
Fener Mevki	: 40 00 6 / 26 11 9
Fener Karakteri	: Fl (2) W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 12
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Elektrikli çakar
Açıklama	: Beyaz Betonarme kule
Tarihçe	:

18. GELİBOLU FENERİ

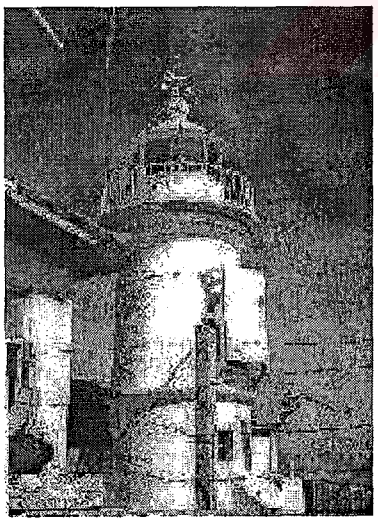

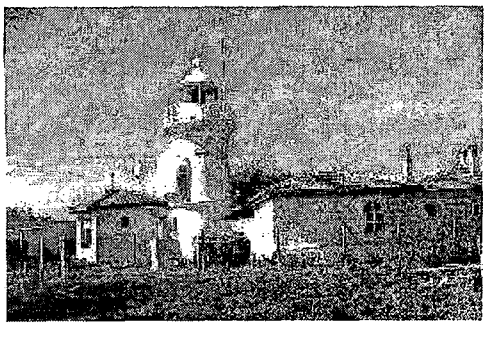

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Gelibolu
Mahalle veya Köyü	: Hoca Hamza
Sokak veya Mevki	: Fener yolu
Pafta	: 54
Ada	: 341
Parsel	: 9
Yüzölçümü (m^2)	: 568.52
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Eylül 1856
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21660
Fener Mevki	: 40 24 7 / 26 41 0
Fener Karakteri	: Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 34
Fenerin Görünüşü (mil)	: 15
Çalışma Sistemi	: Devvar Elektrikli
Açıklama	: Beyaz kagir kule ve konut
Tarihçe	:

19. EKİNLİK FENERİ

İli	: Balıkesir
İlçesi	: Erdek
Mahalle veya Köyü	: Türkeli
Sokak veya Mevki	: Fener adası
Pafta	: 21
Ada	: -
Parsel	: 882
Yüzölçümü (m^2)	: 3200
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1861
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21540
Fener Mevki	: 40 30 9 / 27 28 7
Fener Karakteri	: FlW 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 18
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Beyaz Beton kule
Tarihçe	:

20. ÇİMENLİK FENERİ

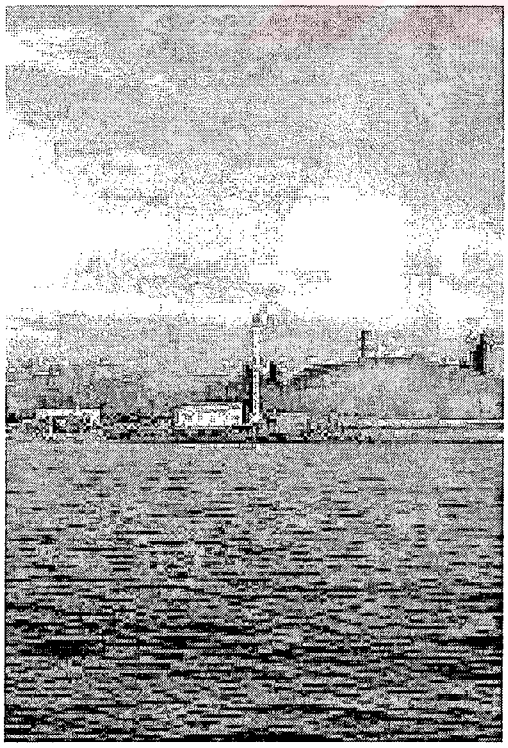

İli	: Tekirdağ
İlçesi	: Merkez
Mahalle veya Köyü	: Feyzi paşa
Sokak veya Mevki	: Çimenlik
Pafta	: 5
Ada	: 170
Parsel	: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 52.2
İnşaat Türü	: Demir sehpa
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 23 Haziran 1856
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21890
Fener Mevki	: 40 08 9 / 26 23 9
Fener Karakteri	: FlRG 3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 15
Fenerin Görünüşü (mil)	: 10
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Beyaz demir çatkılı direk
Tarihçe	:

21. GOCUK FENERİ (BERGAZ)

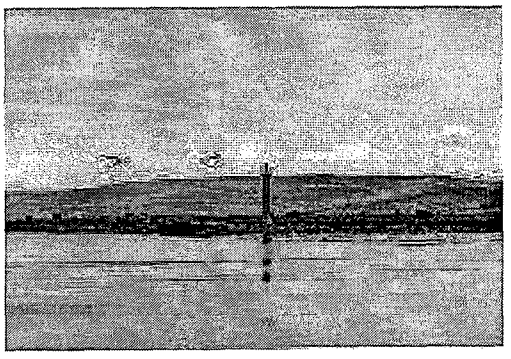

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Lapseki
Mahalle veya Köyü	: Umurbey
Sokak veya Mevki	: Çiftliksi ovası
Pafta	: 6
Ada	: -
Parsel	: 50
Yüzölçümü (m^2)	: 1530
İnşaat Türü	: Kübik kaide demir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1861
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21740
Fener Mevki	: 40 16 8 / 26 34 3
Fener Karakteri	: Fl W 3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 12
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Beyaz demir çatkılı direk
Tarihçe	:

22. BATIBURUN FENERİ (PONENTE FENERİ)

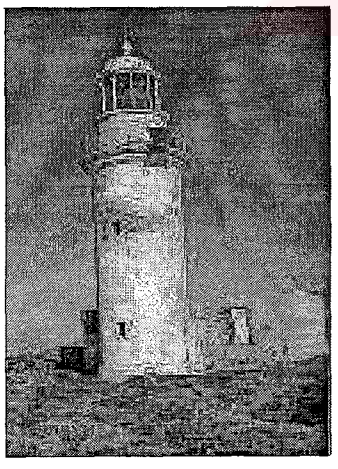

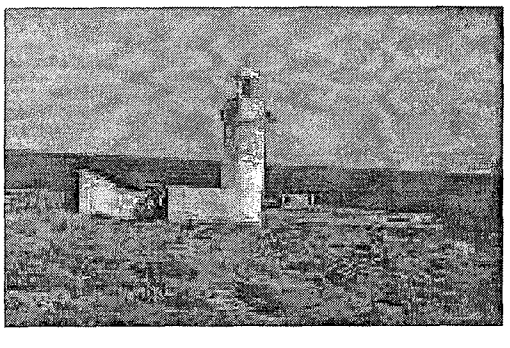

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Bozcaada
Mahalle veya Köyü	: Cumhuriyet
Sokak veya Mevki	: Ponente burnu
Pafta	: -
Ada	: 101
Parsel	: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 6072.17
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1861
Son Onarım Tarihi	: 1907, 1945
Uluslararası Fener No	: 30080
Fener Mevki	: 39 50 3 / 25 57 9
Fener Karakteri	: Fl (2) W15s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 32
Fenerin Görünüşü (mil)	: 15
Çalışma Sistemi	:
Açıklama	: Beyaz beton kule ve konut
Tarihçe	:

23. BALYOS FENERİ

İli	: Balıkesir
İlçesi	: Erdek
Mahalle veya Köyü	: İlhan
Sokak veya Mevki	: Balyos
Pafta	: Cilt : 204
Ada	: Sy : 8
Parsel	: Sıra : 3
Yüzölçümü (m^2)	: 3200
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1861
Son Onarım Tarihi	: 1945
Uluslararası Fener No	: 21510
Fener Mevki	: 40 29 7 / 27 41 0
Fener Karakteri	: Fl(2) W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 38
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Beyaz demir direk
Tarihçe	:

24. DİLBURNU FENERİ

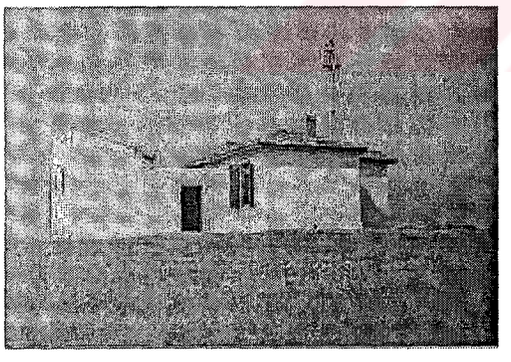

İli	: Kocaeli
İlçesi	: Karamürsel
Mahalle veya Köyü	: Hersek
Sokak veya Mevki	: Fener
Pafta	: 5
Ada	: -
Parsel	: 82
Yüzölçümü (m^2)	: 4400
İnşaat Türü	: Çatma pilon
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1863
Son Onarım Tarihi	: 1950
Uluslararası Fener No	: 21150
Fener Mevki	: 40 45 9 / 29 30 9
Fener Karakteri	: FlW3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 12
Fenerin Görünüşü (mil)	: 10
Çalışma Sistemi	: Elektrikli Akülü Çakar
Açıklama	: Konut üstünde çatkı kule
Tarihçe	:

25. ASMALI FENERİ

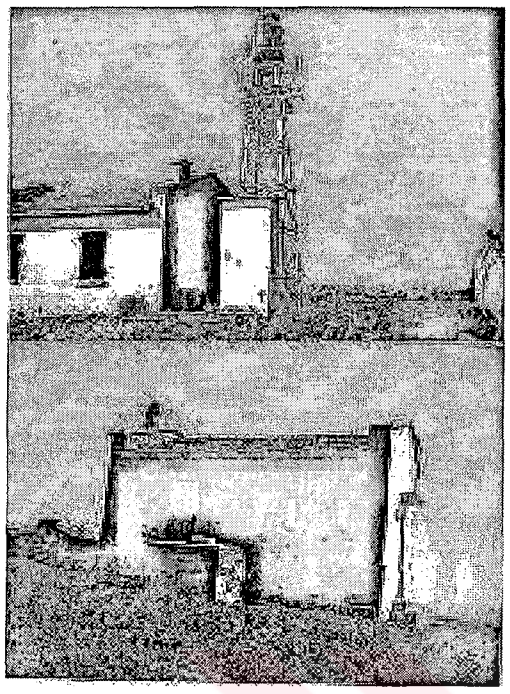

İli	: Balıkesir
İlçesi	: Erdek
Mahalle veya Köyü	: Asmalı
Sokak veya Mevki	: Kargaburnu
Pafta	: Cilt : 204
Ada	: Sy : 8
Parsel	: Sıra :2
Yüzölçümü (m^2)	: 6
İnşaat Türü	: Beton üzerine çatkı sehpa
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1857
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21500
Fener Mevki	: 40 38 0 / 27 45 6
Fener Karakteri	: Fl(3)W 15s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 40
Fenerin Görünüşü (mil)	: 12
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Beyaz demir sehpa
Tarihçe	:

26. GÜNEŞ ADASI FENERİ (ELYAS ADASI)

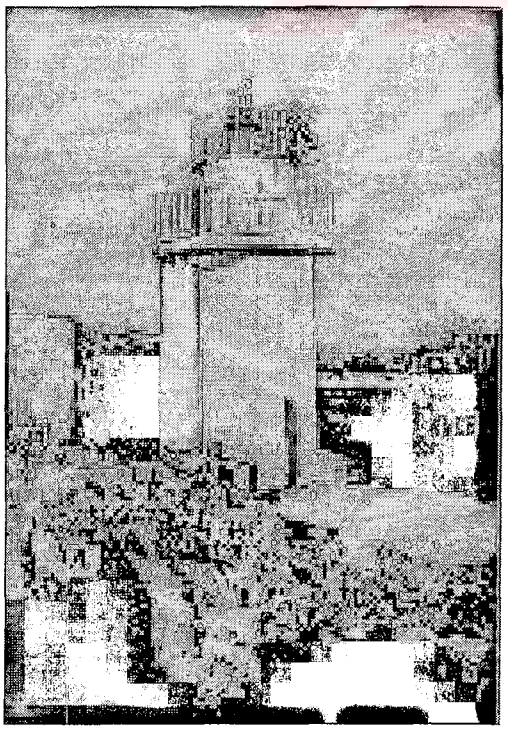

İli	: Balıkesir
İlçesi	: Ayvalık
Mahalle veya Köyü	: Namık Kemal
Sokak veya Mevki	: Körfez ağzı ada
Pafta	: Cilt : 144
Ada	: Sy : 26
Parsel	: Sıra :9
Yüzölçümü (m^2)	: 976
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1863
Son Onarım Tarihi	: 1933
Uluslararası Fener No	: 30540
Fener Mevki	: 39 19 7 / 26 32 4
Fener Karakteri	: Fl W3 3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 66
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Güneş enerjili çakar
Açıklama	: Taş kaide üzerinde sehpa
Tarihçe	:

27. ÇARDAK FENERİ

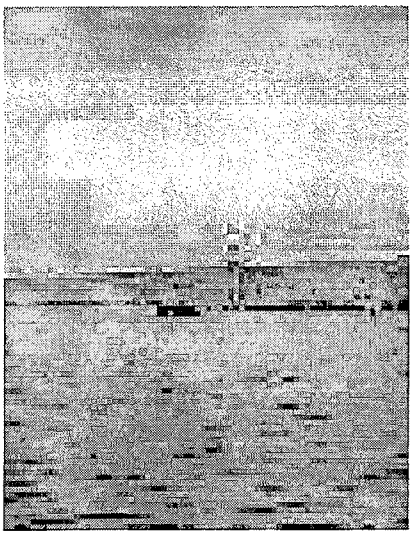

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Lapseki
Mahalle veya Köyü	: Çardak
Sokak veya Mevki	: Çardak Burun
Pafta	: 5
Ada	: -
Parsel	: 5953
Yüzölçümü (m^2)	: 1600
İnşaat Türü	: Çelik
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Mart 1857
Son Onarım Tarihi	: 1991
Uluslararası Fener No	: 21650
Fener Mevki	: 40 23 2 / 26 42 5
Fener Karakteri	: Fl G3S
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 12
Fenerin Görünüşü (mil)	: 7
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Demir direk ve konut
Tarihçe	:

28. KANLICA FENERİ

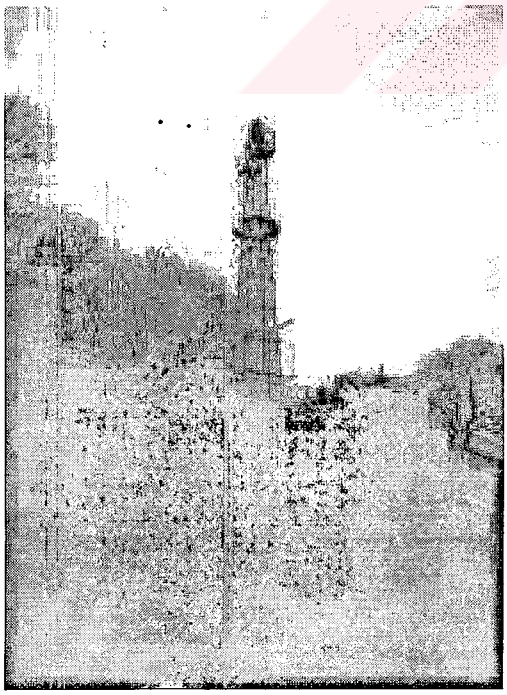

İli	: İstanbul
İlçesi	: Beykoz
Mahalle veya Köyü	: Kanlıca
Sokak veya Mevki	: Fenerli yolu
Pafta	: 18
Ada	: 159
Parsel	: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 5.46
İnşaat Türü	: Çatma demir pilon
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1861
Son Onarım Tarihi	: -
Uluslararası Fener No	: 20740
Fener Mevki	: 41 06 2 ;/ 29 04 0
Fener Karakteri	: Fl(2)R10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 28
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Beyaz çatma demir kule
Tarihçe	:

29. VORTONES FENERİ (DİLEK KAYALIĞI)

İli	: İstanbul
İlçesi	: Kadıköy
Mahalle veya Köyü	: Bostancı
Sokak veya Mevki	: Vortones Sığlığı
Pafta	: Deniz üzerinde
Ada	: Deniz üzerinde
Parsel	: Deniz üzerinde
Yüzölçümü (m^2)	: 6
İnşaat Türü	: Çatma demir sehpa
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1913
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21060
Fener Mevki	: 40 54 9 / 29 05 3
Fener Karakteri	: Q(9) +LFl W 15s 6
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 6
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Güneş Enerjili
Açıklama	:Sütun ucunda konik tepelik
Tarihçe	:

30. HAYIRSIZADA FENERİ

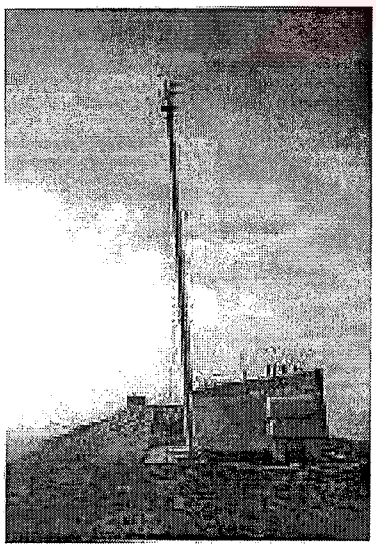

İli	: İstanbul
İlçesi	: Adalar
Mahalle veya Köyü	: Hayırsızada
Sokak veya Mevki	: Fener
Pafta	: Hazine arazisi
Ada	: Hazine arazisi
Parsel	: Hazine arazisi
Yüzölçümü (m^2)	: 6
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Haziran 1857
Son Onarım Tarihi	: 1968
Uluslararası Fener No	: 21110
Fener Mevki	: 40 47 5 / 29 15 8
Fener Karakteri	: Fl W 3s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 18
Fenerin Görünüşü (mil)	: 5
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Çatma demir pilon
Tarihçe	:

31. FENER ADASI FENERİ (AYASANDRAS)

İli	: Balıkesir
İlçesi	: Erdek
Mahalle veya Köyü	: Karşıyaka
Sokak veya Mevki	: Feneradası
Pafta	: 16
Ada	: -
Parsel	: 4725
Yüzölçümü (m^2)	: 9130
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1910
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21490
Fener Mevki	: 40 27 8 / 28 04 0
Fener Karakteri	: Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 43
Fenerin Görünüşü (mil)	: 10
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Beyaz demir direk
Tarihçe	:

32. İMROZ FENERİ (KEFALOS)

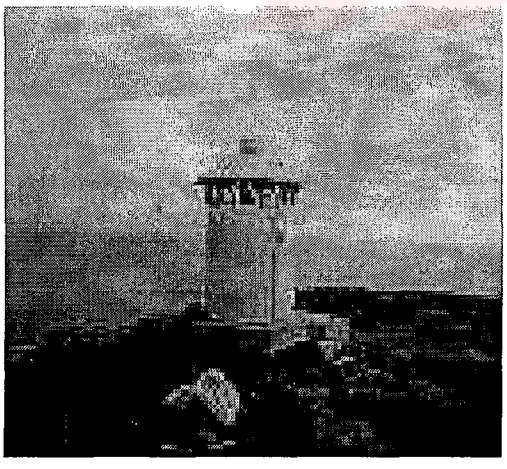

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Gökçeada
Mahalle veya Köyü	: Çınarlı
Sokak veya Mevki	: Kefalos(Aydıncık burnu)
Pafta	: Cilt :125
Ada	: Sy :22
Parsel	: Sıra :2
Yüzölçümü (m^2)	: 2780
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1890
Son Onarım Tarihi	: 1935
Uluslararası Fener No	: 30030
Fener Mevki	: 40 09 8 / 26 00 7
Fener Karakteri	: Fl(3) W 20s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 23
Fenerin Görünüşü (mil)	: 9
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Demir kulu
Tarihçe	:

33. RUMELİ KARABURUN FENERİ

İli : İstanbul
İlçesi : Çatalca
Mahalle veya Köyü : Karaburun
Sokak veya Mevki : Köyiçi
Pafta : 4
Ada : -
Parsel : 327
Yüzölçümü (m^2) : 1020
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 5 Aralık 1856
Son Onarım Tarihi : 1940
Uluslararası Fener No : 10640
Fener Mevki : 41 21 0 / 28 41 0
Fener Karakteri : FlW 5s
Fenerin denizden Yüks.(m) : 54
Fenerin Görünüşü (mil) : 15
Çalışma Sistemi : Devvar - Elektrikli
Açıklama : Beyaz Taş Kule ve Konut
Tarihçe : İstanbul Boğazındaki deniz trafiği için önemli bir fenerdir. İlk yapıldığında gaz lambası kullanılmış olup devvar fenerdir. 1969 yılında Rumeli Karaburun köyünde yapılmakta olan balık barınağı için fenerin bulunduğu yerin uç kısmından taş alınmak için yapılan dinamit atımlarından fener hasar görerek tehlikeli bir durum oluşturduğundan yıktırılmıştır. Yerine hem fener kulesi hem de tahlisiye kulesi amaçlı kule yapılmış ve fener cihazı, adesesi aynen monte edilmiştir.

34. HAYDARPAŞA FENERİ

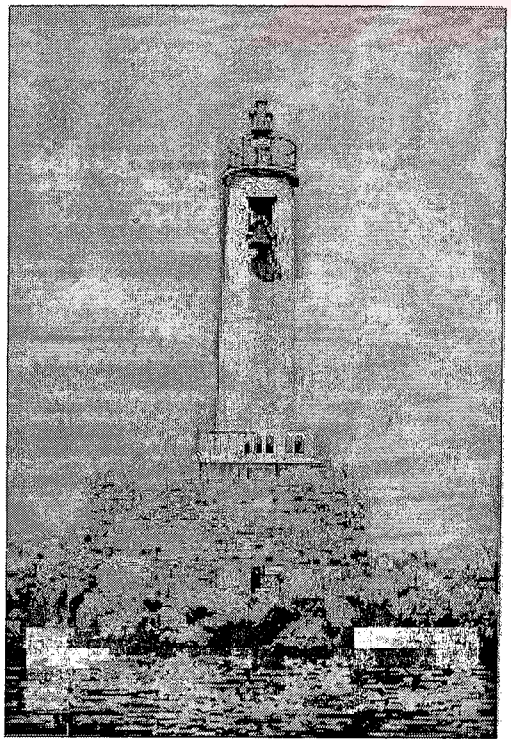

İli : İstanbul
İlçesi : Kadıköy
Mahalle veya Köyü : Haydarpaşa
Sokak veya Mevki : Mendirek
Pafta : Mendirek Üzerinde
Ada : Mendirek Üzerinde
Parsel : Mendirek Üzerinde
Yüzölçümü (m^2) : 8
İnşaat Türü : Betonarme
Kullanılış Şekli : Mendirek feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 1961
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No :
Fener Mevki :
Fener Karakteri :
Fenerin denizden Yüks.(m) :
Fenerin Görünüşü (mil) :
Çalışma Sistemi : Sabit Elektrikli
Açıklama :

35. HOŞKÖY FENERİ (HORA FENERİ)

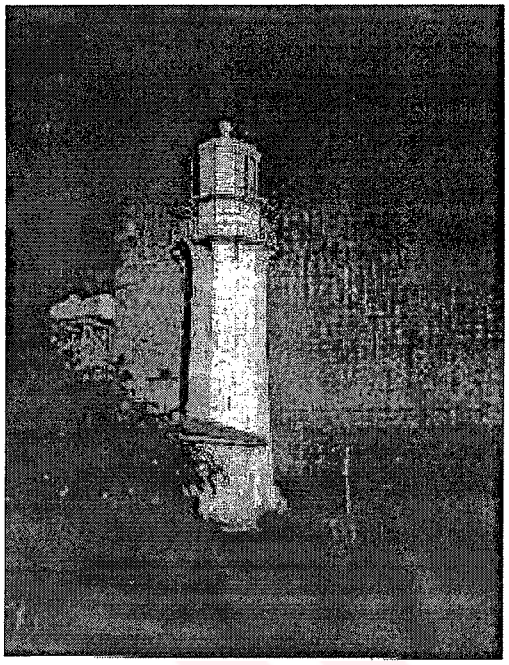

İli : Tekirdağ
İlçesi : Şarköy
Mahalle veya Köyü : Hoşköy
Sokak veya Mevki : Fener
Pafta : -
Ada : -
Parsel : 152
Yüzölçümü (m^2) : 2950
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 1861
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No : 21340
Fener Mevki : 40 42 0 / 27 18 58
Fener Karakteri : Fl(2) W 10s
Fenerin denizden Yüks. : 50 m
Fenerin Görünüşü : 19 mil
Çalışma Sistemi : Devvar Elektrikli
Açıklama : Demir Kule ve Konut
Tarihçe : Marmara denizinde seyreden gemilerin Rota Feneridir. 1856 yılında Fransızlar tarafından yaptırılmıştır. Hoşköy'ün Mürefte yakınlarında bulunmaktadır. Eski adı Hora'dır. Fener kulesi Fransa'dan getirilmiş saç ve putrel demirlerden yapılmış olup günümüzde bu orijinalliğini muhafaza etmektedir. Yapıldığı tarihte gazyağı ile çalışmakta olan bu fener günümüzde elektrik ile çalışmaktadır. Görünüş mesafesi 19 mil olan fenerin çalışma şekli ise sarkaç sistemi olup 2 saat bir kurmalı dönmeli (devvar) fenerdir.

36. KEPEZ FENERİ

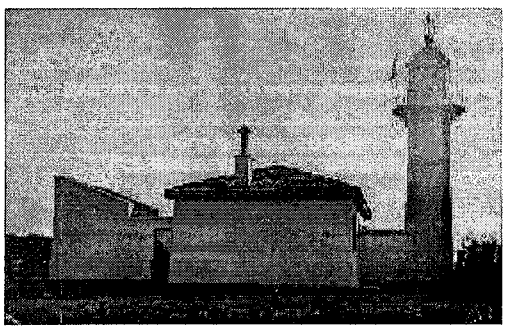

İli : Çanakkale
İlçesi : Merkez
Mahalle veya Köyü : Kepez
Sokak veya Mevki : Fener
Pafta : 4
Ada : -
Parsel : 995
Yüzölçümü (m^2) : 2822
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 1861
Son Onarım Tarihi : 1946
Uluslararası Fener No : 21930
Fener Mevki : 40 05.7\26 21 9
Fener Karakteri : Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks.(m) : 10
Fenerin Görünüşü (mil) : 10
Çalışma Sistemi : Elektrik akülü çakar
Açıklama : Beyaz saç kule ve konut

37. MEHMETÇİK FENERİ (HELLAS)

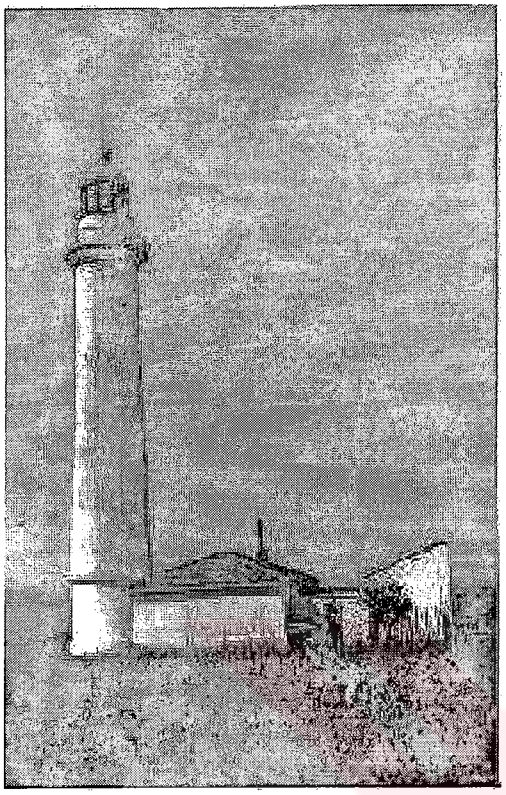

İli : Çanakkale
İlçesi : Eceabat
Mahalle veya Köyü : Seddülbahir
Sokak veya Mevki : Fener civarı
Pafta : -
Ada : -
Parsel : 296
Yüzölçümü (m^2) : 1250
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 12 Temmuz 1856
Son Onarım Tarihi : 1946
Uluslararası Fener No : 22010
Fener Mevki : 40 02 7 / 26 10 5
Fener Karakteri : Fl WR 5s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 50
Fenerin Görünüşü (mil) : W19R12
Çalışma Sistemi : Devvar Bütan gazlı
Açıklama : Beton Kule ve Konut
Tarihçe : 1856 yılında Fransızlar tarafından yaptırılmıştır. Bu fener Ege Denizinden Çanakkale Boğazına girişte Trakya'nın Gelibolu yarımadasındaki en uç noktasında ve çok önemli mevkii de bulunmaktadır. Fenerin deniz seviyesinden yüksekliği 50 metre, kule yüksekliği 25 metredir. Yapıldığı tarihte gazyağı ile çalışmakta olan fener şu anda Propan gazı ile çalışmaktadır. Görünüş mesafesi 12 mil olan fenerin çalışma şekli ise sarkaç sistemi olup 2 saate bir kurularak dönmeli (Devvar) Fenerdir.

38. DAMLACIK FENERİ (GADARO FENERİ)

İli : Çanakkale
İlçesi : Bozcaada
Mahalle veya Köyü : Merkez
Sokak veya Mevki : Orta ada
Pafta : Cilt :38
Ada : Sy :82
Parsel : Sıra :15
Yüzölçümü (m^2) : 4229
İnşaat Türü : Çelik
Kullanılış Şekli : Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 1861
Son Onarım Tarihi : 1965
Uluslararası Fener No : 30100
Fener Mevki : 39 50 2 / 26 04 5
Fener Karakteri : Fl(3)R 3s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 12
Fenerin Görünüşü (mil) : 3
Çalışma Sistemi : Asetilenli
Açıklama : Beyaz demir Sehpa
Tarihçe :

39. RUMELİ FENERİ (TÜRKELİ FENERİ)

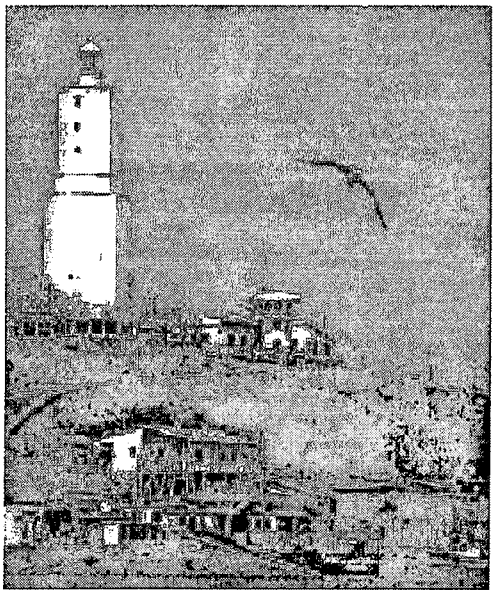

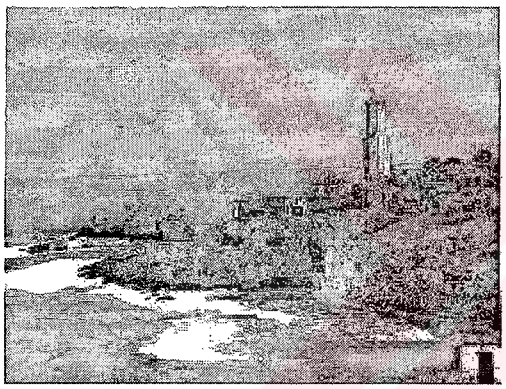

İli	: İstanbul
İlçesi	: Sarıyer
Mahalle veya Köyü	: Rumeli Feneri
Sokak veya Mevki	: Köyiçi Kale Cd.
Pafta	: 10
Ada	: -
Parsel	: 349
Yüzölçümü (m^2)	: 1355
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Mayıs 1856
Son Onarım Tarihi	: 1944
Uluslararası Fener No	: 20560
Fener Mevki	: 41 14 1 / 29 06 8
Fener Karakteri	: Fl(2)W 12s
Fenerin denizden Yüks.(m)	: 58
Fenerin Görünüşü (mil)	: 18
Çalışma Sistemi	: Elektrik- Asetilenli
Açıklama	: Konutlu taş kule
Tarihçe	: Gemilerin Karadeniz'den İstanbul Boğazına emniyetle girmelerini sağlamak üzere 1856 yılında Fransızlar tarafından tesis edilmiştir. Deniz seviyesinden 58' metre yüksekliktedir. Kule yapısı ise 3 kademe şeklindedir. Fener ışığının görünüş mesafesi ise 18 mildir. İlk yapıldığı tarihte gazyağı ile çalışırken daha sonra asetilen gazına dönüştürülmüştür. Günümüzde ise otomatik olarak elektrikle çalışmaktadır. Fenerlerin ilk inşasını yapan Fransızlar, yapım esnasında kulenin birkaç kere yıkılması üzerine, köyün ileri gelenleri burada bir yatır olduğunu Fransızlara söylemeleri üzerine Fransızlar önce türbeyi yapmışlar ve üstüne fener kulesini inşa etmiştir. Halen fener kulesinin içinde Saltık Hazretlerinin türbesi bulunmaktadır ve halk tarafından ziyaret edilmektedir.

40. MARMARA EREĞLİSİ FENERİ

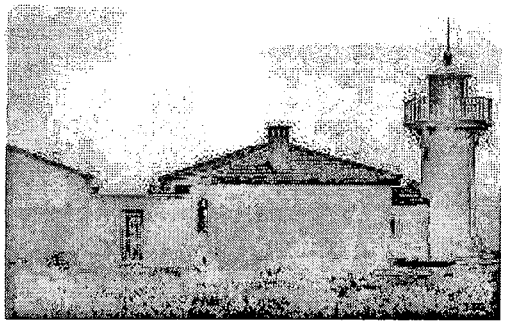

İli	: Tekirdağ
İlçesi	: Çorlu
Mahalle veya Köyü	: Marmara Ereğlisi
Sokak veya Mevki	: Fener Bayırı
Pafta	: 10
Ada	: -
Parsel	: 1155
Yüzölçümü (m^2)	: 3705
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1861
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21300
Fener Mevki	: 40 58 1 L/ 27 57 7
Fener Karakteri	: Fl W 15s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 53
Fenerin Görünüşü (mil)	: 15
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilenli
Açıklama	: Saç Kule ve konut

41. YELKENKAYA FENERİ

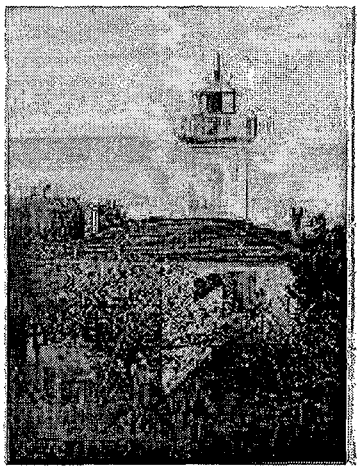

İli	: Kocaeli
İlçesi	: Gebze
Mahalle veya Köyü	: Darıca
Sokak veya Mevki	: Taşlaman Feneri
Pafta	: 5
Ada	: -
Parsel	: 187
Yüzölçümü (m^2)	: 148,75
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1896
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 21130
Fener Mevki	: 40 45 4 / 29 21 3
Fener Karakteri	: FlW 15s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 20
Fenerin Görünüşü (mil)	: 18
Çalışma Sistemi	: Devvar - Elektrikli
Açıklama	: Yuvarlak Kagir Kule ve Konut

42. MERMERBURNU FENERİ (OİNUSBURNU FENERİ)

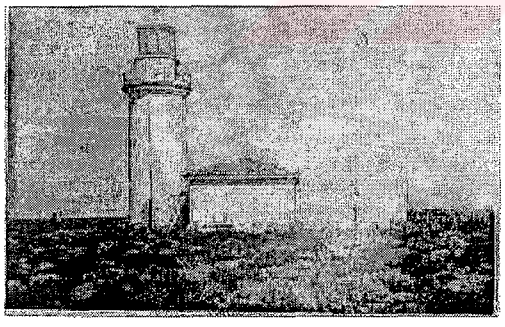

İli	: Çanakkale
İlçesi	: Bozcaada
Mahalle veya Köyü	: Merkez
Sokak veya Mevki	: Mermer Burnu
Pafta	: Cilt : 39
Ada	: Sy : 57
Parsel	: Sıra : 12
Yüzölçümü (m^2)	: 1914,93
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1861
Son Onarım Tarihi	: 1945
Uluslararası Fener No	: 30120
Fener Mevki	: 39 48 1 / 26 04 9
Fener Karakteri	: Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 35
Fenerin Görünüşü (mil)	: 10
Çalışma Sistemi	:
Açıklama	: Beyaz Beton Kule

AKDENİZ BÖLGESİNDEKİ ÖNEMLİ FENERLER

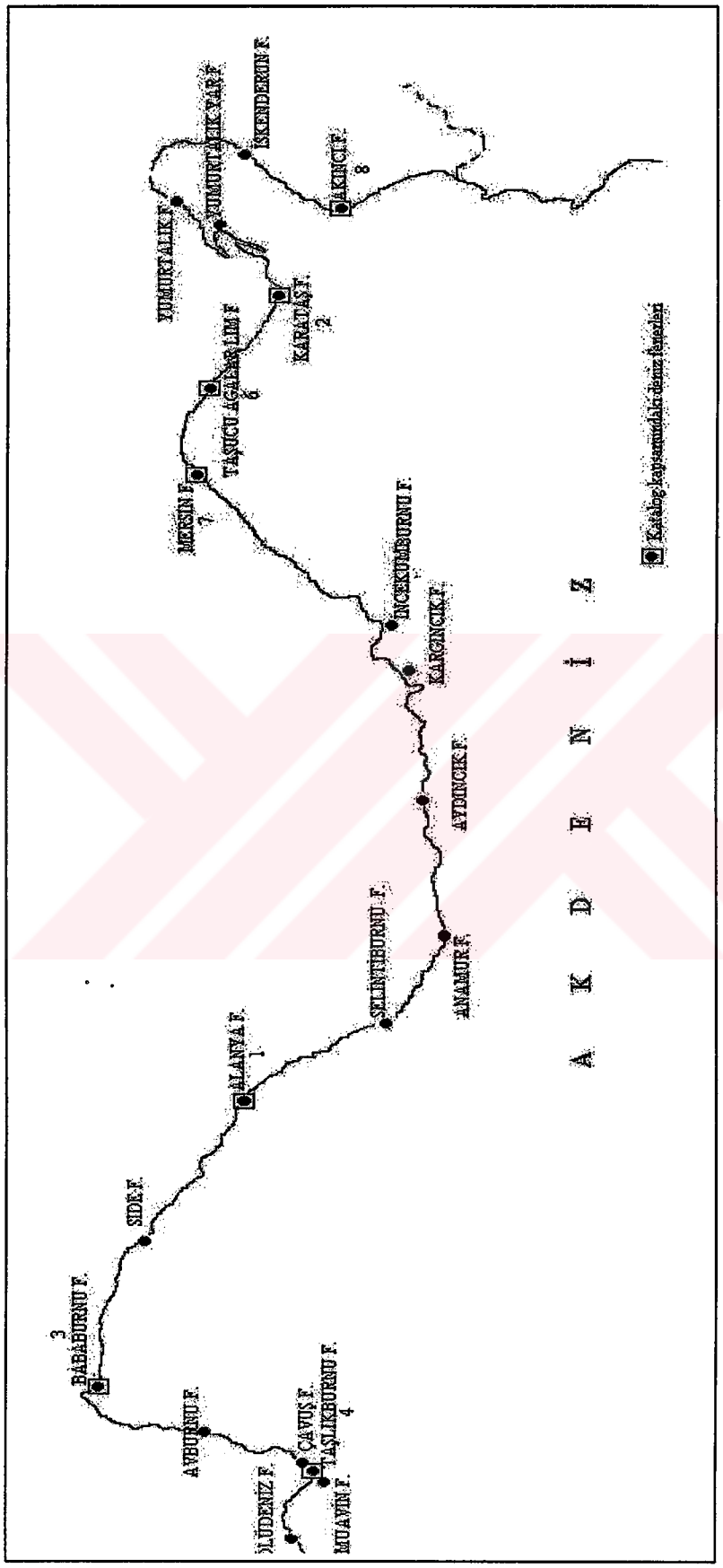

Harita Ek 2.2. Akdeniz bölgesindeki deniz fenerlerini gösteren harita

AKDENİZ BÖLGESİ KATALOG KAPSAMINDAKİ DENİZ FENERLERİ LİSTESİ

No	Fener Adı
1.	Alanya Feneri
2.	Karataş Feneri
3.	Bababurnu Feneri
4.	Taşlık Feneri
5.	Kızılada Feneri
6.	Taşucu Feneri
7.	Mersin Feneri
8.	Domuzburnu Feneri

1. ALANYA FENERİ (DİLDARDE BURNU FENERİ)

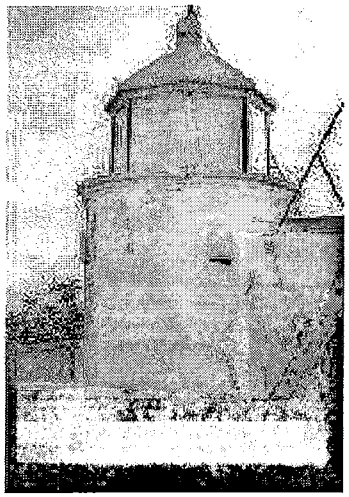

İli : Antalya
Mahalle veya Köyü : Hisar içi
Sokak veya Mevki : Fener
Pafta : 53
Ada : 438
Parsel : 10
Yüzölçümü (m2) : 3164
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 1880
Son Onarım Tarihi : 1938
Uluslararası Fener No : 32740
Fener Mevki : 36 31 9 / 31 59 6
Fener Karakteri : Fl W 20s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 209
Fenerin Görünüşü(mil) : 20
Çalışma Sistemi : Devvar Elektrikli
Açıklama : Kagir kule ve konut
Tarihçe : 1880 yılında Fransızlar tarafından inşa edilmiştir. Akdeniz'de seyreden gemiler için bir rota feneridir. Alanya kalesi üzerinde taş kule olarak inşa edilerek adeta Alanya kalesiyle bütünleşmiştir. Fenerin çalışma sistemi devvar fenerdir. İlk kurulduğunda gazyağı ile çalışırken şimdi elektrik enerjisiyle faaliyetini sürdürmekte.

2. KARATAŞ FENERİ

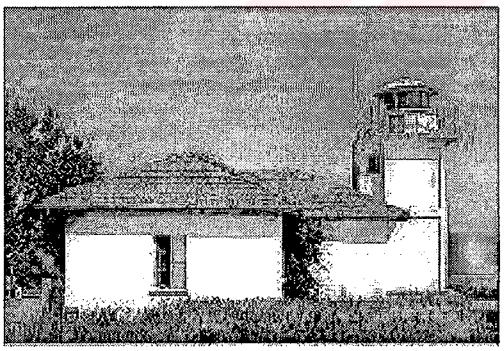

İli : Adana
İlçesi : Karataş . .
Mahalle veya Köyü : Karataş iskelesi
Sokak veya Mevki : Dört direkli
Pafta : -
Ada : -
Parsel : 420
Yüzölçümü (m2) : 5690
İnşaat Türü : Demir Direkli
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 1864
Son Onarım Tarihi : 1950
Uluslararası Fener No : 32880
Fener Mevki : 36 32 5 / 35 20 5
Fener Karakteri : FlW10 s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 38
Fenerin Görünüşü (mil) : 20
Çalışma Sistemi :Devvar Elektrikli
Açıklama : Demir direk ve konut
Tarihçe :

3. BABABURNU FENERİ

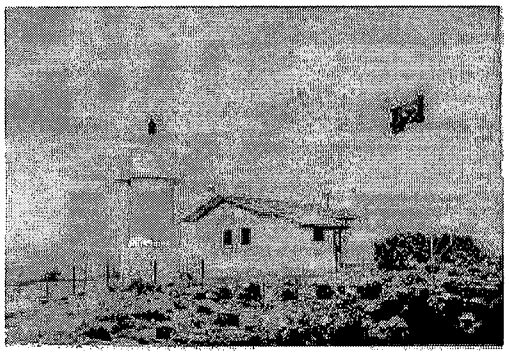

İli	: Antalya
İlçesi	: Kumluca
Mahalle veya Köyü	: Demircikara
Sokak veya Mevki	: Fener
Pafta	: 80
Ada	: 505
Parsel	: 6
Yüzölçümü (m^2)	: 1920
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1945
Son Onarım Tarihi	: -
Uluslararası Fener No	: 32720
Fener Mevki	: 36 50 8 / 30 45 5
Fener Karakteri	: Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 35
Fenerin Görünüşü (mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilenli
Açıklama	: Beyaz betonarme kule ve konut

4. TAŞLIK FENERİ (KALEDONYABURNU FENERİ)

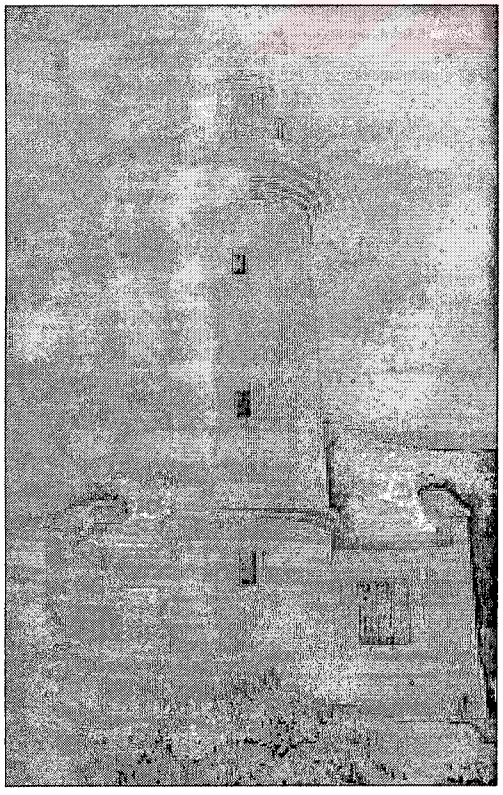

İli	: Antalya
İlçesi	: Kumluca
Mahalle veya Köyü	: Adrasan
Sokak veya Mevki	: Kaledonyaburnu
Pafta	: Cilt : 28
Ada	: Sy : 13
Parsel	: Sıra : 1
Yüzölçümü (m2)	: 2000
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1936
Son Onarım Tarihi	: -
Fener No	: -
Fener Mevki	: -
Fener Karakteri	: -
Fenerin denizden Yüks. (m)	: -
Fenerin Görünüşü (mil)	: -
Çalışma Sistemi	: -
Açıklama	: -

5. ANTALYA FENERİ (KIZILADA FENERİ)

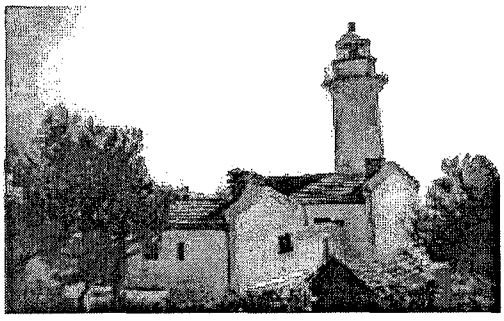

İli : Muğla
İlçesi : Fethiye
Mahalle veya Köyü : Adalar
Sokak veya Mevki : Kızılada Feneri
Pafta : 16
Ada : 426
Parsel : 1
Yüzölçümü (m^2) : 8951
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 1910
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No : 32550
Fener Mevki : 36 39 3 / 29 02 6
Fener Karakteri : Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks.(m) : 32
Fenerin Görünüşü (mil) : 15
Çalışma Sistemi : Devvar Elektrikli
Açıklama : Beyaz Betonarme kule ve konut

6. TAŞUCU FENERİ (LİŞANÜLKAHBE FENERİ)

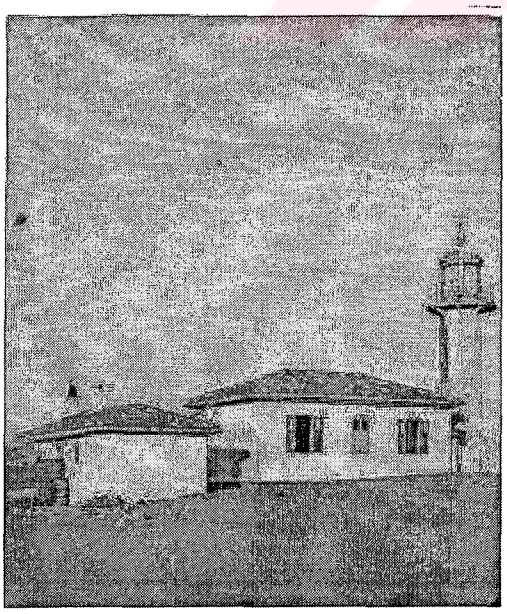

İli : İçel
İlçesi : Silifke
Mahalle veya Köyü : Kurtuluş
Sokak veya Mevki : Hurma/ İncekumburnu
Pafta : 9
Ada : -
Parsel : 1169
Yüzölçümü (m^2) : 450
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 1864
Son Onarım Tarihi : 1947
Uluslararası Fener No : 32855
Fener Mevki : 36 15 8 / 33 57 5
Fener Karakteri : Fl W 10 s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 13
Fenerin Görünüşü (mil) : 9
Çalışma Sistemi : Güneş Enerjili
Açıklama : Beyaz madeni pilon ve Konut

7. MERSİN FENERİ

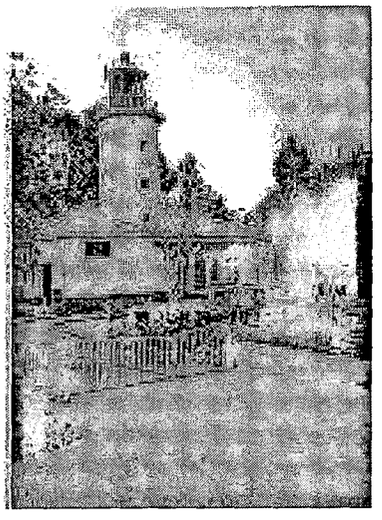

İli : İçel
İlçesi : Mersin
Mahalle veya Köyü : Bahçe
Sokak veya Mevki : Fener
Pafta : 90
Ada : 180
Parsel : 21
Yüzölçümü (m^2) : 2205
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 20 Mart 1864
Son Onarım Tarihi : 1938
Fener No : 32860
Fener Mevki : 36 47 1 / 34 37 1
Fener Karakteri : Fl(3)W10 s
Fenerin denizden Yüks.(m) : 16
Fenerin Görünüşü (mil) : 15
Çalışma Sistemi : Elektrik - Asetilenli
Açıklama : Beyaz Betonarme kule ve konut

8. DOMUZBURNU FENERİ (AKINCI FENERİ) (RESUL HINZIR)

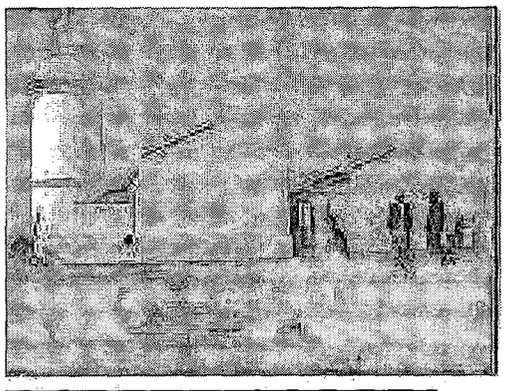

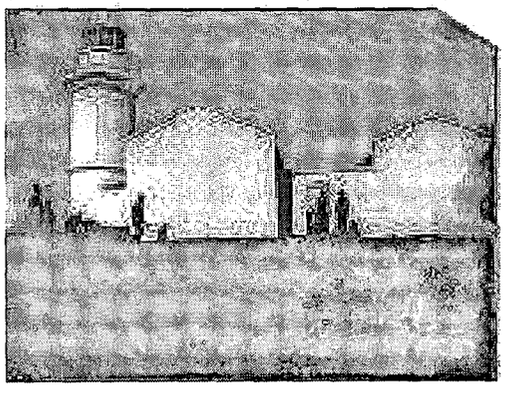

İli : Hatay
İlçesi : İskenderun
Mahalle veya Köyü : Akıncı (Işıklı)
Sokak veya Mevki : Arz us Resul hınzır
Pafta : Hazine Arazisi
Ada : Hazine Arazisi
Parsel : Hazine Arazisi
Yüzölçümü (m2) : 110
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 1933
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No : 33960
Fener Mevki : 36 19 4 / 35 47 0
Fener Karakteri : Fl (2) W 5s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 109
Fenerin Görünüşü (mil) : 22
Çalışma Sistemi : Devvar - Güneş Enerjili
Açıklama : Beyaz kule konut
Tarihçe : İskenderun -Arzus (Işıklı köyü) yakınındaki Akıncı burnu üzerine Suriye hududuna en yakın fener durumdadır. Mevkii belirlemede ve rota belirlemede çok önemli bir rol oynar. Devvar fenerdir. İlk tarihte gazyağı ile çalışan fener şuanda güneş enerjili sisteme geçmiştir.

EGE BÖLGESİNDEKİ ÖNEMLİ FENERLERİ

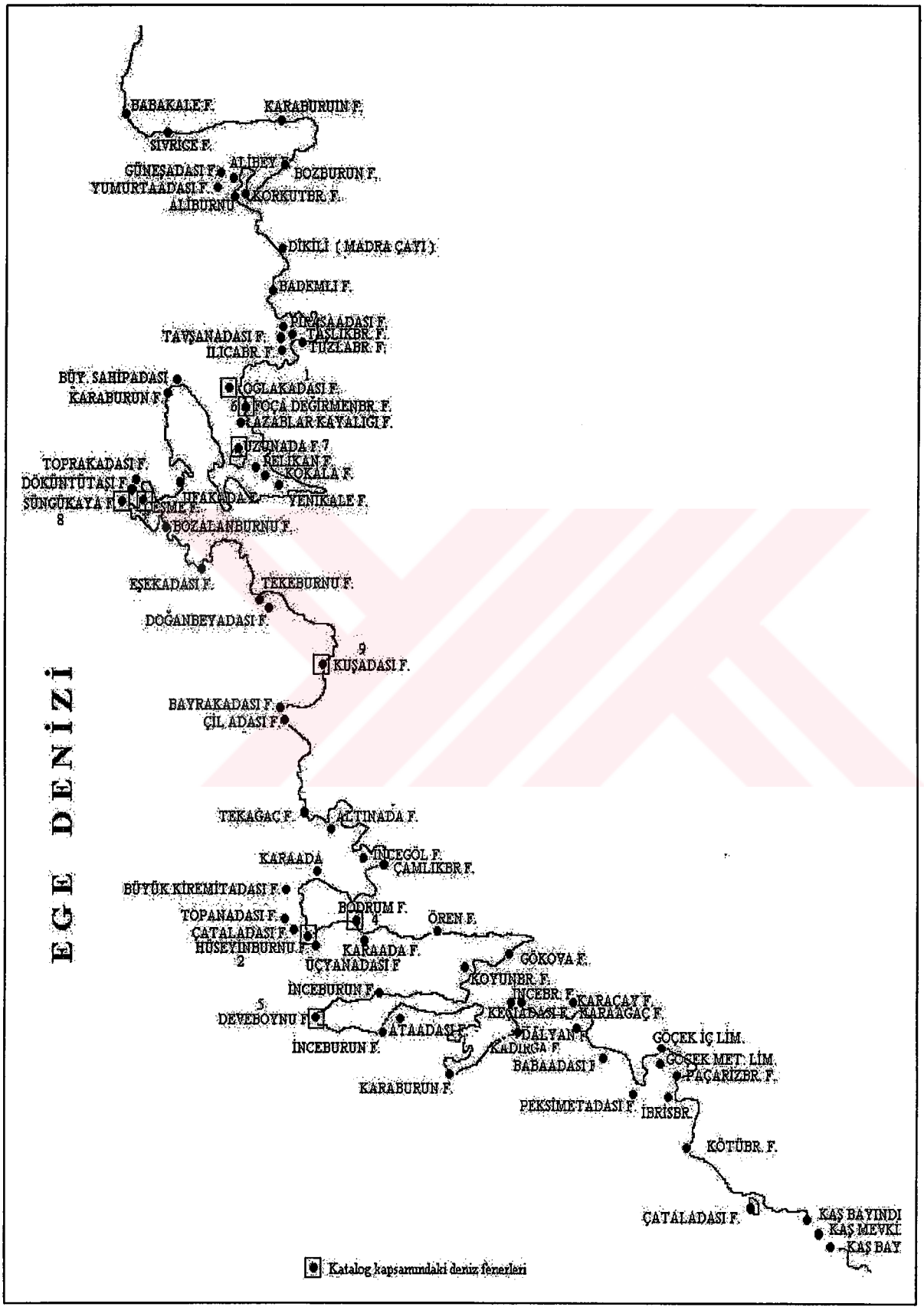

Harita Ek 2.3. Ege bölgesindeki deniz fenerlerini gösteren harita

EGE BÖLGESİ KATALOG KAPSAMINDAKİ DENİZ FENERLERİ

No	Fener Adı
1.	Oğlakadası Feneri
2.	Hüseyinburnu Feneri
3.	Çeşme Feneri
4.	Bodrum Feneri
5.	Deveboynu Feneri
6.	Değirmenburnu Feneri
7.	Uzunada Feneri
8.	Süngükaya Feneri
9.	Kuşadası Feneri

1. OĞLAKADASI FENERİ

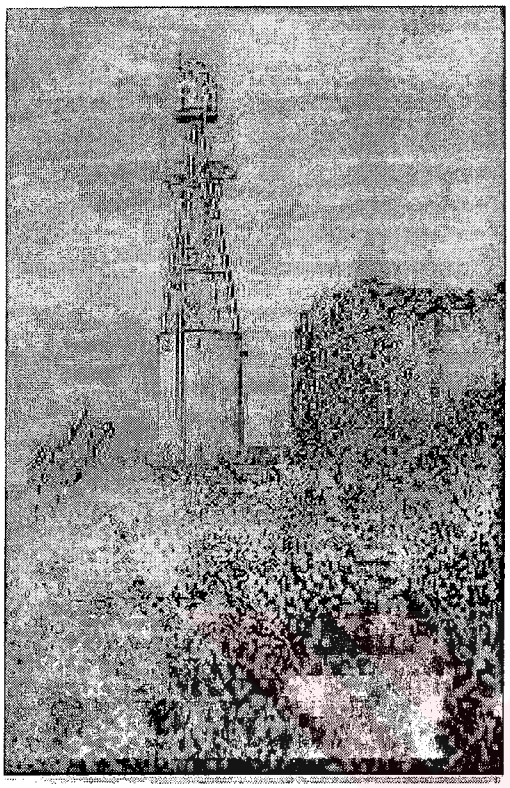

İli	: İzmir
İlçesi	: Foça
Mahalle veya Köyü	: Oğlakadası
Sokak veya Mevki	: Adanın Güney Batısında
Pafta	: 33
Ada	: 199
Parsel	: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 6
İnşaat Türü	: Saç Palanya Demir Sehpa
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Temmuz 1887
Son Onarım Tarihi	: 1920
Uluslararası Fener No	:
Fener Mevki	:
Fener Karakteri	:
Fenerin denizden Yüks. (m)	:
Fenerin Görünüşü(mil)	:
Çalışma Sistemi	: Güneş Enerjili Çakar
Açıklama	:

2. HÜSEYİNBURNU FENERİ (KEFALUKA FENERİ)

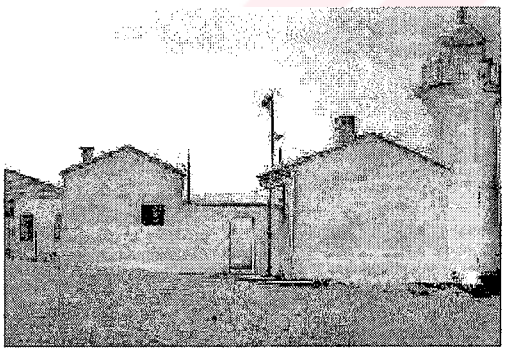

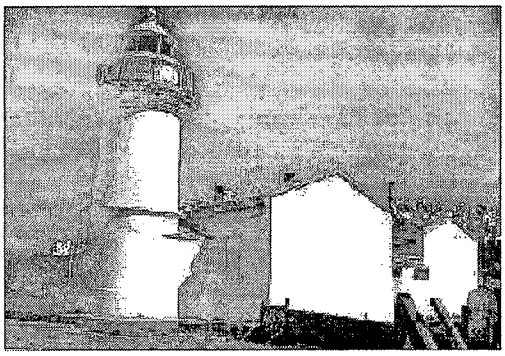

İli	: Muğla
İlçesi	: Bodrum
Mahalle veya Köyü	: Akyarlar
Sokak veya Mevki	: Fener burnu
Pafta	: 2
Ada	: -
Parsel	: 90
Yüzölçümü (m^2)	: 3640
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Ağustos 1864
Son Onarım Tarihi	: 1931
Uluslararası Fener No	: 31590
Fener Mevki	: 36 58 0 / 27 15 9
Fener Karakteri	: Fl(3)W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 15
Fenerin Görünüşü(mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Elektrik - Asetilenli
Açıklama	: Beyaz Beton kule ve konut

3. ÇEŞME FENERİ

İli	: İzmir
İlçesi	: Çeşme
Mahalle veya Köyü	: Musalla
Sokak veya Mevki	: Fener
Pafta	: 23
Ada	: 535
Parsel	: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 130
İnşaat Türü	: Çelik
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 30 Kasım 1879
Son Onarım Tarihi	: 1949
Uluslararası Fener No	:
Fener Mevki	:
Fener Karakteri	:
Fenerin denizden Yüks. (m)	:
Fenerin Görünüşü(mil)	:
Çalışma Sistemi	: Güneş enerjili Çakar
Açıklama	:

4. BODRUM FENERİ

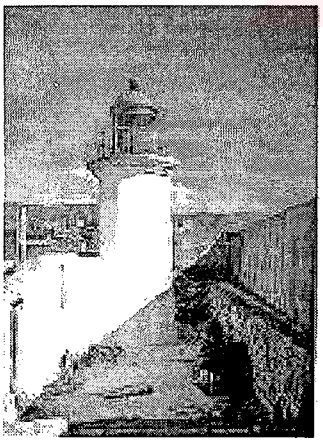

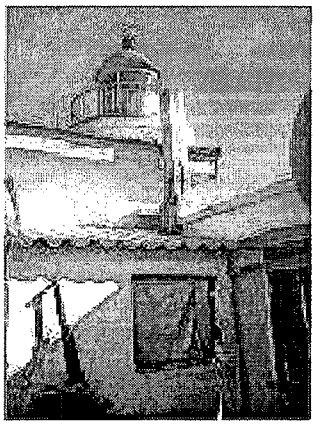

İli	: Muğla
İlçesi	: Bodrum
Mahalle veya Köyü	: Eskiçeşme
Sokak veya Mevki	: Gemibaşı
Pafta	: 7
Ada	: 14
Parsel	: 7
Yüzölçümü (m^2)	: 300
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Kasım 1880
Son Onarım Tarihi	: 1945
Uluslararası Fener No	: 31760
Fener Mevki	: 37 02 0 / 27 25 2
Fener Karakteri	: Fl R 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 8
Fenerin Görünüşü (mil)	: 9
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Beyaz beton kule ve konut
Tarihçe	:

5. DEVEBOYNU FENERİ (KRİYO FENERİ)

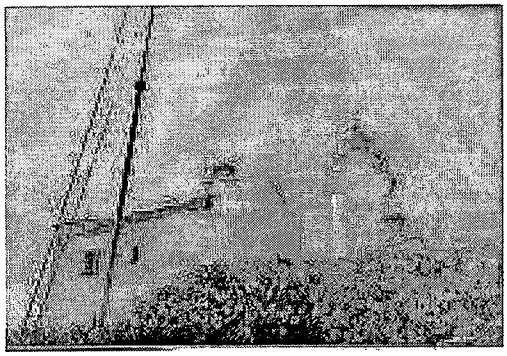

İli : Muğla
İlçesi : Datça
Mahalle veya Köyü : İskele
Sokak veya Mevki : Reşadiye yarımadası
Pafta : Hazine Arazisi
Ada : Hazine Arazisi
Parsel : Hazine Arazisi
Yüzölçümü (m^2) : 190
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 1931
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No : 31780
Fener Mevki : 36 41 3 / 27 21 8
Fener Karakteri : Fl(2)W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 104
Fenerin Görünüşü(mil) : 14
Çalışma Sistemi : Güneş Enerjili Çakar
Açıklama : Beyaz beton kule ve konut
Tarihçe : Datça'nın Knidos (Kriyo) mevkiinde 1931 yılında inşa edilmiştir. Burası Ege ve Akdeniz'i birbirinden ayıran bir nokta durumundadır. Bulunduğu yerin coğrafi şekli bakımından deve şeklini andırdığından fenere bu isim verilmiştir. İlk inşa edildiğinde gazyağı ile çalışırken, günümüzde güneş enerjisi ile çalışmakta.

6. DEĞİRMENBURNU FENERİ

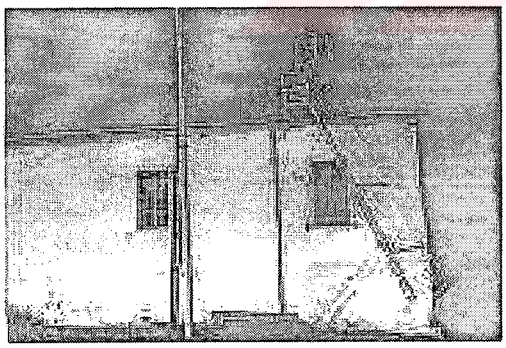

İli : İzmir
İlçesi : Foça
Mahalle veya Köyü : Atatürk
Sokak veya Mevki : Akkaya değirmen burnu
Pafta : 12
Ada : 28
Parsel : 1
Yüzölçümü (m^2) : 380
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi : 15 Temmuz 1887
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No : 30640
Fener Mevki : 38 40 2 / 26 44 7
Fener Karakteri : Fl R3s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 17
Fenerin Görünüşü(mil) : 8
Çalışma Sistemi : Güneş enerjili
Açıklama : konut üstünde kule
Tarihçe :

7. UZUNADA FENERİ (KÖSTEN FENERİ)

İli	: İzmir
İlçesi	: Foça
Mahalle veya Köyü	: Güvendik
Sokak veya Mevki	: Uzunada
Pafta	: Cilt : 126
Ada	: Sy : 6
Parsel	: Sıra : 4
Yüzölçümü (m^2)	: 4
İnşaat Türü	: Saç palanya demir sehpa
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1863
Son Onarım Tarihi	: 1920
Uluslararası Fener No	: 30660
Fener Mevki	: 38 32 5 / 26 42 8
Fener Karakteri	: Fl(3)W 15s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 50
Fenerin Görünüşü(mil)	: 12
Çalışma Sistemi	: Güneş Enerjili Çakar
Açıklama	: Beyaz madeni çatkı kule
Tarihçe	:

8. SÜNGÜKAYA FENERİ (PASPARİKO FENERİ)

İli	: İzmir
İlçesi	: Çeşme
Mahalle veya Köyü	: Çiftlik
Sokak veya Mevki	: Paspariko
Pafta	: 1
Ada	: -
Parsel	: 2135
Yüzölçümü (m^2)	: 21460
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1863
Son Onarım Tarihi	: 1919
Uluslararası Fener No	: 31050
Fener Mevki	: 38 17 6 / 26 11 7
Fener Karakteri	: Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 42
Fenerin Görünüşü(mil)	: 10
Çalışma Sistemi	: Güneş Enerjili Çakar
Açıklama	: Beyaz taş kule ve konut
Tarihçe	:

9. KUŞADASI FENERİ

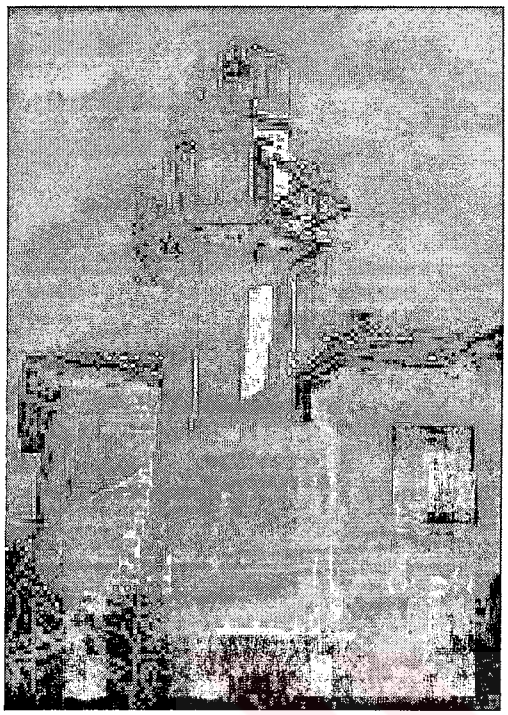

İli	: Aydın
İlçesi	: Kuşadası
Mahalle veya Köyü	: Haccı Feyzullah
Sokak veya Mevki	: Güvercin adası
Pafta	: 20.K.2.d
Ada	: 71
Parsel	: 2
Yüzölçümü (m^2)	: 400
İnşaat Türü	: Betonarme
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1864
Son Onarım Tarihi	: 1938
Uluslararası Fener No	: 31110
Fener Mevki	: 37 52 0 / 27 14 9
Fener Karakteri	: Fl(2)W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 20
Fenerin Görünüşü(mil)	: 8
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Beyaz beton kule ve konut
Tarihçe	:

KARADENİZ BÖLGESİNDEKİ ÖNEMLİ FENERLERİ

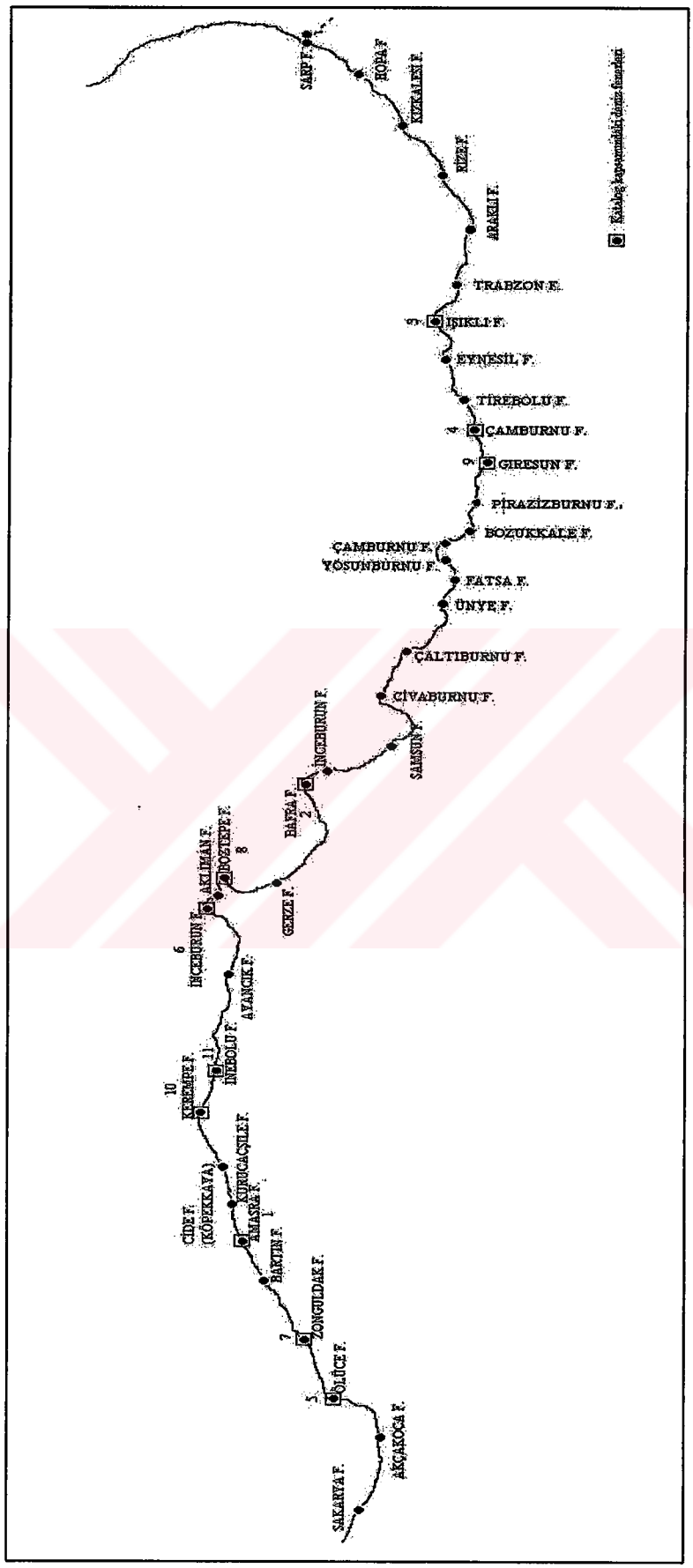

Harita Ek 2.4. Karadeniz bölgesindeki deniz fenerlerini gösteren harita

KARADENİZ BÖLGESİNDEKİ ÖNEMLİ FENERLERİ

No	Fener Adı
1.	Amasra Feneri
2.	Bafra Feneri
3.	Işıklı Feneri
4.	Çamburnu Feneri
5.	Ölüce Feneri
6.	İnceburun Feneri
7.	Zonguldak Feneri
8.	Sinop Feneri
9.	Giresun Feneri
10.	Kerempe Feneri
11.	İnebolu Feneri
12.	İğneada Feneri

1. AMASRA FENERİ

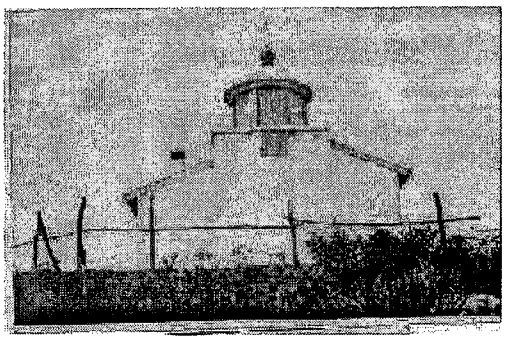

İli	: Zonguldak
İlçesi	: Bartın
Mahalle veya Köyü	: Amasra
Sokak veya Mevki	: Zindan
Pafta	: 27
Ada	: -
Parsel	: 1994
Yüzölçümü (m^2)	: 260
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Gardiyanlı
İnşaat Yapım Tarihi	: 1863
Son Onarım Tarihi	: 1914
Uluslararası Fener No	: 10380
Fener Mevki	: 41 45 2 /32 23 0
Fener Karakteri	: Fl W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 77
Fenerin Görünüşü (mil)	: 20
Çalışma Sistemi	: Devvar Elektrikli
Açıklama	: Beyaz Taş Kule

2. BAFRA FENERİ (HALİSBURNU FENERİ)

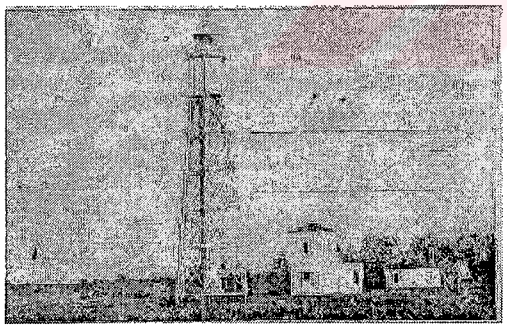

İli	: Samsun
İlçesi	: Bafra
Mahalle veya Köyü	: Gelenağrı
Sokak veya Mevki	: Fener
Pafta	: 4
Ada	: -
Parsel	: 54
Yüzölçümü (m^2)	: 2998,75
İnşaat Türü	: Çelik,Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Ağustos 1880
Son Onarım Tarihi	: 1911
Uluslararası Fener No	: 10270
Fener Mevki	: 41 43 9 / 35 56 8
Fener Karakteri	: Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 25
Fenerin Görünüşü (mil)	: 20
Çalışma Sistemi	: Devvar Elektrikli
Açıklama	: Beyaz madeni çatkı kule

Tarihçe : 1880 yılında Fransızlar tarafından Kızılırmağın denize döküldüğü yerde delta üzerine Halisburnu mevkiine inşa edilmiştir. Önemli bir rota feneridir. Arazinin delta olması nedeniyle demir boru kazıklar çakılarak üzerine yapılmıştır. Kule tamamen demir konstrüksiyondur. İlk yapıldığında gazyağı , sonra propan gazı ve günümüzde elektrikle çalışmakta olup yedek ünitesi propan gazıdır. Çalışma sistemi ise sarkaç sistemi olu 2 saatte kurulan dönmeli (devvar) fenerdir.

3. IŞIKLI FENERİ (YEROS FENERİ)

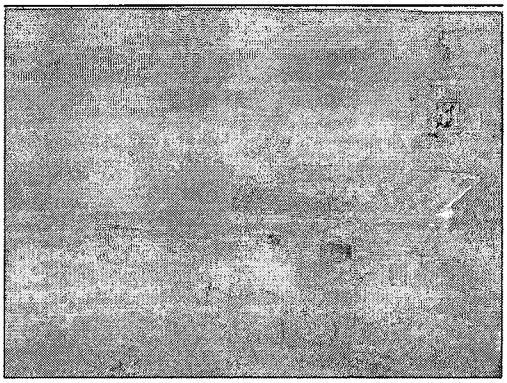

İli : Trabzon
İlçesi : Vakfikebir
Mahalle veya Köyü : Fener
Sokak veya Mevki : Anbelina yanı
Pafta : 2-3
Ada : -
Parsel : 201
Yüzölçümü (m^2) : 970
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 15 Eylül 1886
Son Onarım Tarihi : -
Uluslararası Fener No : 10070
Fener Mevki : 41 06 5 / 39 25 1
Fener Karakteri : Fl W 5s
Fenerin denizden Yüks.(m) : 25
Fenerin Görünüşü (mil) : 12
Çalışma Sistemi : Devvar Elektrikli
Açıklama : Beyaz taş kule ve konut
Tarihçe : Karadeniz'in en yüksek burunlarından biri olan, Trabzon'a giden gemilere rota belirlemede yardımcı olan fenerdir.

4. ÇAMBURNU FENERİ (VONA FENERİ)

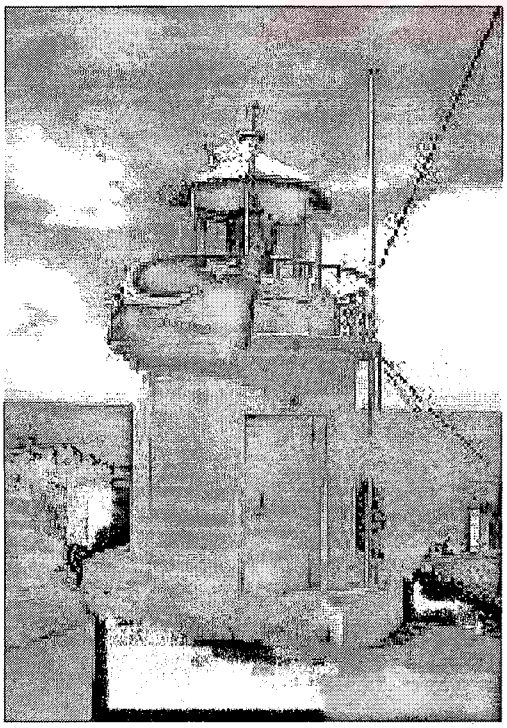

İli : Ordu
İlçesi : Perşembe
Mahalle veya Köyü : Kaleyaka
Sokak veya Mevki : Burun ucunda
Pafta : 22
Ada : -
Parsel : 1584
Yüzölçümü (m^2) : 2798
İnşaat Türü : Kagir
Kullanılış Şekli : Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi : 1880
Son Onarım Tarihi : 1945
Uluslararası Fener No : 10150
Fener Mevki : 41 07 0 / 37 47 2
Fener Karakteri : Fl W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m) : 39
Fenerin Görünüşü (mil) : 10
Çalışma Sistemi : Elektrik - Asetilenli
Açıklama : Kulübe üzerinde beyaz taş yapı

5. ÖLÜCE FENERİ

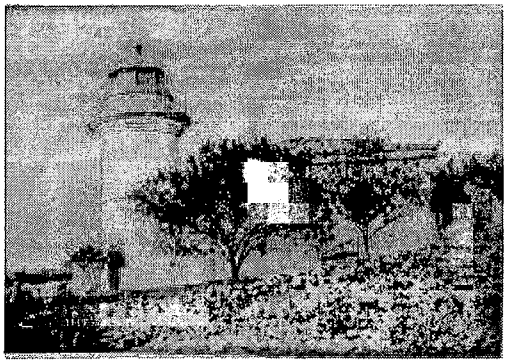

İli	: Zonguldak
İlçesi	: Kdz. Ereğlisi
Mahalle veya Köyü	: Kırmacı
Sokak veya Mevki	: Ölüce
Pafta	: Cilt: 195
Ada	: Sy: 60
Parsel	: Sıra: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 2227
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1863
Son Onarım Tarihi	: 1910
Uluslararası Fener No	: 10470
Fener Mevki	: 41 18 8 / 31 24 0
Fener Karakteri	: Fl(2)W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 78
Fenerin Görünüşü (mil)	: 15
Çalışma Sistemi	: Devvar - Elektrikli
Açıklama	: Beyaz Taş Kule

6. İNCEBURUN FENERİ

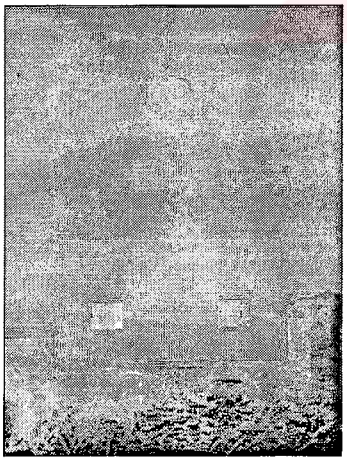

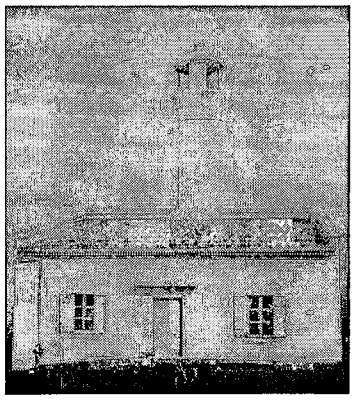

İli	: Sinop
İlçesi	: Merkez
Mahalle veya Köyü	: Abalı
Sokak veya Mevki	: İnceburun
Pafta	: 1
Ada	: -
Parsel	: 424
Yüzölçümü (m^2)	: 900
İnşaat Türü	: Betonarme, Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1863
Son Onarım Tarihi	: -
Uluslararası Fener No	: 10310
Fener Mevki	: 42 05 9 / 34 56 7
Fener Karakteri	: Fl(4)W 20s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 26
Fenerin Görünüşü (mil)	: 9
Çalışma Sistemi	: Elektrik - Asetilenli
Açıklama	: Beyaz Beton Kule ve Konut

7. ZONGULDAK FENERİ

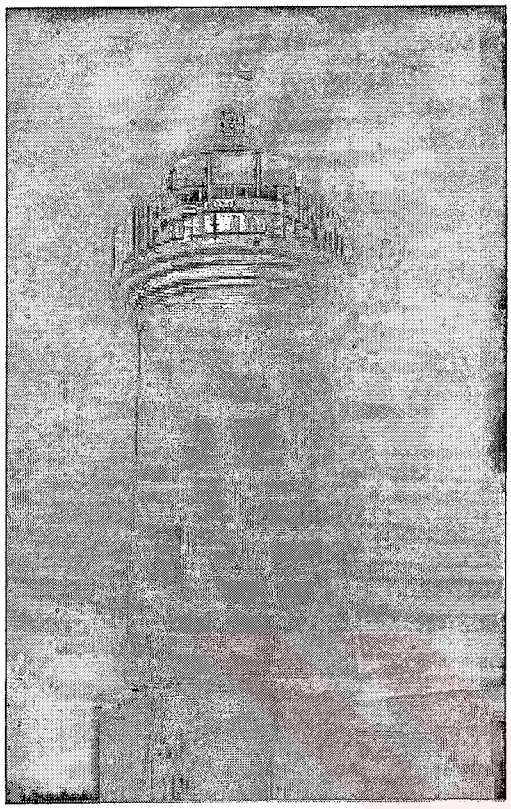

İli	: Zonguldak
İlçesi	: Merkez
Mahalle veya Köyü	: Meşrutiyet
Sokak veya Mevki	: Fener
Pafta	: 1
Ada	: 1
Parsel	: 1
Yüzölçümü (m^2)	: 781
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Gardiyan Odası
İnşaat Yapım Tarihi	: 1908
Son Onarım Tarihi	: 1926
Uluslararası Fener No	: 10410
Fener Mevki	: 41 27 9 / 31 47 3
Fener Karakteri	: FlW 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 53
Fenerin Görünüşü (mil)	: 20
Çalışma Sistemi	: Devvar Elektrikli
Açıklama	: Beyaz Taş Kule ve Konut

8. SİNOP FENERİ (BOZTEPE FENERİ)

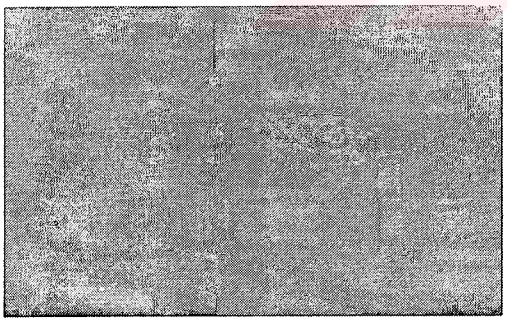

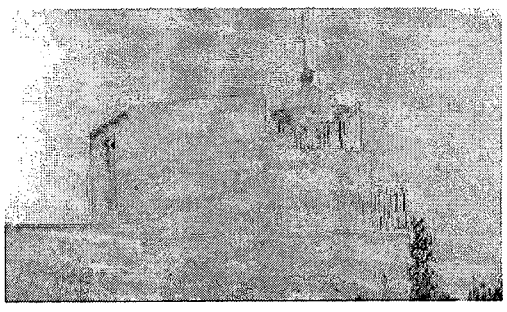

İli	: Sinop
İlçesi	: Merkez
Mahalle veya Köyü	: Boztepe
Sokak veya Mevki	: Feneryolu
Pafta	: 31
Ada	: 33
Parsel	: 11
Yüzölçümü (m^2)	: 112
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Ağustos 1863
Son Onarım Tarihi	: 1945
Uluslararası Fener No	: 10290
Fener Mevki	: 42 01 2 / 35 12 5
Fener Karakteri	: Fl(2) W 15 s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 107
Fenerin Görünüşü (mil)	: 10
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Beyaz taş kule
Tarihçe	:

9. GİRESUN FENERİ

İli	: Giresun
İlçesi	: Merkez
Mahalle veya Köyü	: Kale
Sokak veya Mevki	: Çamburnu
Pafta	: 23
Ada	: 216
Parsel	: 300
Yüzölçümü (m^2)	: 16
İnşaat Türü	: Demir pilon
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 15 Ağustos 1861
Son Onarım Tarihi	: 1971
Uluslararası Fener No	: 10110
Fener Mevki	: 40 55 4/ 38 23 4
Fener Karakteri	: Fl W 15s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 111
Fenerin Görünüşü (mil)	: 10
Çalışma Sistemi	: Asetilenli
Açıklama	: Beyaz madeni çatkı kule
Tarihçe	:

10. KEREMPE FENERİ

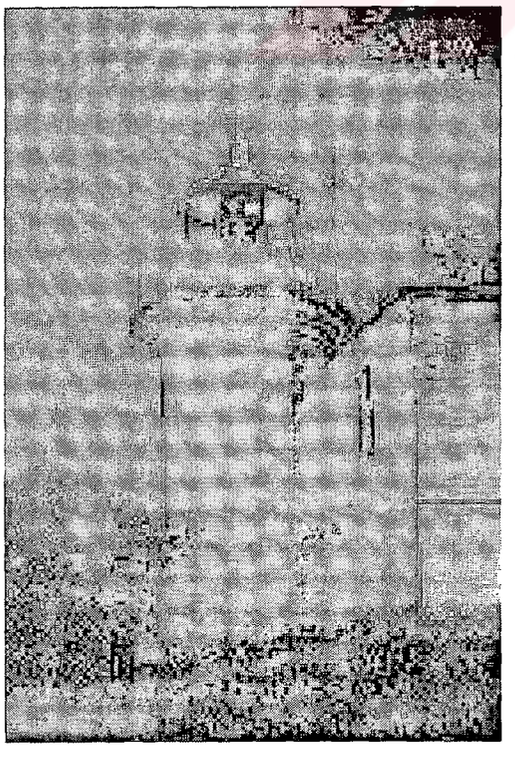

İli	: Kastamonu
İlçesi	: Cide
Mahalle veya Köyü	: Aydıncık
Sokak veya Mevki	: Kerempe
Pafta	: Cilt : 124
Ada	: Sy : 95
Parsel	: Sıra : 2
Yüzölçümü (m^2)	: 25.28
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1885
Son Onarım Tarihi	: 1937
Uluslararası Fener No	: 10370
Fener Mevki	: 42 01 1 / 33 20 2
Fener Karakteri	: LFl W 20s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 82
Fenerin Görünüşü (mil)	: 20
Çalışma Sistemi	: Devvar elektrikli
Açıklama	: Kule ve beyaz kulübe
Tarihçe	:

11. İNEBOLU FENERİ

İli	: Kastamonu
İlçesi	: İnebolu
Mahalle veya Köyü	: Camikebir
Sokak veya Mevki	: Molozburnu
Pafta	: Cilt : 97
Ada	: Sy : 87
Parsel	: Sıra :4
Yüzölçümü (m^2)	: 91
İnşaat Türü	: Kagir , Demir
Kullanılış Şekli	: Deniz Feneri
İnşaat Yapım Tarihi	: 1863
Son Onarım Tarihi	: 1946
Uluslararası Fener No	: 10330
Fener Mevki	: 41 58 8 / 33 45 8
Fener Karakteri	: Fl W 10s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 38
Fenerin Görünüşü (mil)	: 11
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	: Madeni direk ve konut
Tarihçe	:

12. İĞNEADA FENERİ

İli	: Kırklareli
İlçesi	: Demirköy
Mahalle veya Köyü	: Liman
Sokak veya Mevki	: Koru arkası
Pafta	: 3-Feb
Ada	: 115
Parsel	: 18
Yüzölçümü (m^2)	: 7200
İnşaat Türü	: Kagir
Kullanılış Şekli	: Deniz feneri ve konut
İnşaat Yapım Tarihi	: 1866
Son Onarım Tarihi	: 1924
Uluslararası Fener No	: 10660
Fener Mevki	: 41 53 1 / 28 03 6
Fener Karakteri	: Fl(2)W 5s
Fenerin denizden Yüks. (m)	: 44
Fenerin Görünüşü (mil)	: 11
Çalışma Sistemi	: Elektrik Asetilen
Açıklama	:
Tarihçe	:

AYVALIK LİMANI

ALİAĞA LİMANI

DATÇA GÖKOVA KÖRFEZİ

FETHİYE KÖRFEZİ

İSTANBUL BOĞAZI

ÇANAKKALE BOĞAZI

İZMİR KÖRFEZİ

MARMARİS LİMANI

	ELEKTRİKLİ FENER
	ELEKTRİKLİ FENER (LOJMANLI)
	DEVAR ELEKTRİKLİ FENER (LOJMANLI)
	GÜNEŞ ENERJİLİ FENER
	GÜNEŞ ENERJİLİ FENER (LOJMANLI)
	DEVAR GÜNEŞ ENERJİLİ FENER (LOJMANLI)
	ASETİLENLİ FENER
	ASETİLENLİ FENER (LOJMANLI)

	BÜTAN GAZLI FENER
	BÜTAN GAZLI FENER (LOJMANLI)
	İŞARET ŞAMANDIRASI
	GÜNEŞ ENERJİLİ IŞIKLI ŞAMANDIRA
	ASETİLENLİ IŞIKLI ŞAMANDIRA
	ALAMET
	SİS DÜDÜK
	SİS ÇANI
	RADYOFAR

28.01.2000

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	25.06.1973	
Doğum yeri	Bulancak – Giresun	
Lise	1985-1991	Eyüp Ortakçılar Lisesi
Lisans	1992-1996	Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	1996-2000	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı, Rölöve ve Restorasyon Programı

Çalıştığı Kurumlar

1994-1996	M.N.M. Mimarlık Ltd. Şti.
1997-	Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü, İnşaat-Emlak Daire Başkanlığı